

C:\Users\Plazma\Desktop\300\Tolkien_J_R_R-Hurinov_e_deti.pdb

PDB Name: Tolkien, J.R.R. - Hurinov_e deti
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 6.5.2007
Modification Date: 6.5.2007
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

J.R.R.TOLKIEN
HÚRINOVE DETI
Editor Christopher Tolkien
Ilustrácie Alan Lee
slovart

Copyright © Christopher Reuel Tolkien 2007
Map preface, Introduction, Note on Pronunciation, Appendix
and List of Names © Christopher Reuel Tolkien 2007
The Tale Of The Children Of Húrin © The JRR Tolkien
Copyright Trust and Christopher Reuel Tolkien 2007
Illustrations © Alan Lee 2007
Slovak Edition © Vydavateľstvo SLOVART,
spol., s r. o., Bratislava 2007
Translation © Otakar Kořínek 2007
The Proprietor on behalf of the Author
and the Editor hereby assert their respective moral
rights to be identified as the author of the Work.
ISBN 978-80-8085-285-6

PREDSLOV

Nesporne existuje veľa čitateľov Pána prsteňov, ktorým sú legendy z Dávnoveku (dosiaľ vydané v rozličných podobách v Silmarillione, v Nedokončených príbehoch a v Dejinách Stredozeme) celkom neznáme, a ak, tak iba ako chýr, že spôsobom podania a štýlom sú zvláštne a neprístupné. Preto som bol už dlho toho názoru, že existujú pádne dôvody, aby som sprístupnil otcovu obsiahlu verziu legendy o Húrinových deťoch ako samostatné dielo v osobitnej knihe s minimom editorských zásahov, a predovšetkým ako celistvé rozprávanie bez medzier či prerušení, ak sa to bude dať bez skreslenia či domýšľania, napriek tomu, že niektoré časti ostali nedopracované.

Nazdával som sa, že ak bude možné podať týmto spôsobom osudy Túrina a Niénor, Húrinových a Morweniných detí, azda sa tým otvorí oblok, ktorým uvidíme výjavy a príbeh, zasadený do neznámej Stredozeme, ako živé a bezprostredné, no chápané, akoby pochádzali z dávnych vekov - zatopené územia na západ od Modrých vrchov, kadiaľ chodil za mladí Stromobrad, a život Túrina Turambar v Dor-lómine, Doriathe, Nargothronde a v Brethilskom lese.

Táto kniha je teda určená predovšetkým takým čitateľom, ktorí si azda spomenú, že koža Opuchy bola taká ohavná tvrdá, že „ju nemohla preraziť nijaká ľudská sila, ani keby meč ukul elf či trpaslík a viedla ho Berenova či Túrinova ruka“, alebo že Elrond vo Vododole označil pred Frodom Túrina za „jedného z mocných priateľov elfov za starých čias,“ ale viac o ňom nevedia.

Keď bol môj otec mladý, počas prvej svetovej vojny a ešte dlho predtým, ako v ňom skrsli príbehy, ktoré mali tvoriť Hobita a Pána prsteňov, pustil sa do písania zbierky poviedok, ktoré nazval Kniha stratených príbehov. To bolo jeho prvé dielo fantazijnej literatúry, a závažné, a to preto, lebo síce ostalo nedopísané, ale obsahuje štrnásť dokončených príbehov. Práve v Knihe stratených príbehov nájdeme prvý raz rozprávanie o bohoch čiže Valaroch, o elfoch a ľuďoch ako Ilúvatarových (stvoriteľových) deťoch, o Melkorovi-Morgothovi, veľkom Nepriateľovi a o balrogoch a ohyzdoch. A takisto o územiach, kde sa príbehy odohrávajú - o Valinore, „zemi bohov“, za západným oceánom a o „Veľkých zemiach“ (neskôr nazývaných „Stredozem“, medzi moriami na východe a na západe).

Medzi Stratenými príbehmi sú tri dlhšie a úplnejšie a všetky tri sa týkajú ľudí a elfov. Sú to Príbeh Tinúviel (nachádzame ho v skrátenej podobe v Pánovi prsteňov ako príbeh Berena a Lúthien, ktorý Aragorn vyrozprával hobitom na Vetristej, a otec ho napísal roku 1917), Turambar a Foaľóké (Túrin Turambar a drak, ktorý zaiste existoval roku 1919, ak nie skôr) a Pád Gondolinu. V často citovanej pasáži z dlhého listu, opisujúceho jeho prácu, ktorý otec

napísal roku 1951, tri roky pred vydaním Spoločenstva prsteňa, povedal o svojom ranom zámere: „Kedysi (odvtedy mi spadol hrebienok) som mal v úmysle vytvoriť súbor viac-menej súvisiacich legiend, od veľkých a kozmogonických po úroveň romantických rozprávok –väčšie založené na menších v kontakte so zemou, menšie čerpajúce nádheru z tohto rozľahlého pozadia... Niektoré veľké príbehy vykreslím celkom a mnohé nechám v tejto schéme len načrtnuté.”

Z tejto spomienky vidieť, že k jeho koncepcii toho, čo neskôr dostalo názov Silmarillion, oddávna patrilo, že niektoré „príbehy” vyrozpráva obširnejšie. A naozaj, v tom istom liste z roku 1951 výslovne spomína tie tri príbehy, o ktorých som vyššie povedal, že sú najdlhšie v Knihe stratených príbehov. Príbeh o Berenovi a Lúthien tu charakterizoval ako „hlavný v Silmarillione”, a povedal o ňom: „Ten príbeh je (myslím, že krásna a pôsobivá) hrdinsko-rozprávková romanca, prijateľná sama osebe len s veľmi všeobecnými hmlistými znalosťami minulosti. No je to aj základné ohnisko cyklu, zbavené mimo neho plného významu.” „Sú tam aj iné príbehy, rovnako obširne spracované,” pokračoval, „a rovnako samostatné, no predsa len súvisiace so všeobecnou minulosťou”: sú to Húrinove deti a Pád Gondolinu.

Z otcových vlastných slov sa teda zdá nesporné, že ak chcel príbehy v dokončenej a definitívnej podobe v rozsahu, v akom si želal, videl v troch „Veľkých príbehoch” z Dávnoveku (Beren a Lúthien, Húrinove deti a Pád Gondolinu) diela dostatočne ucelené na to, aby si nevyžadovali poznanie veľkej časti legendy, známej ako Silmarillion. Na druhej strane, ako otec poznamenal na tom istom mieste, príbeh Húrinových detí je neoddeliteľný od dejín elfov a ľudí v Dávnoveku a je v ňom nevyhnutne veľa odkazov na udalosti a okolnosti v onom rozsiahlejšom príbehu.

Bolo by celkom proti koncepcii tejto knihy zaťažiť jej čítanie množstvom poznámok, podávajúcich informácie o osobách a udalostiach, ak nie sú dôležité z hľadiska rozprávania. Tu a tam sa však malá pomoc môže zísť, a preto som v Úvode podal veľmi stručný náčrt Beleriandu a jeho obyvateľov koncom Dávnoveku, keď sa narodili Túrin a Niénor. Zaradil som aj mapu Beleriandu a území na severe a rovnako zoznam mien, vyskytujúcich sa v texte, s ich stručnou charakterizáciou a zjednodušenými genealógiami.

Na konci knihy je Dodatok, skladajúci sa z dvoch častí - prvá sa zaoberá otcovými pokusmi dopracovať tri príbehy do definitívnej podoby a druhá sa venuje kompozícii textu tejto knihy, ktorá sa v mnohom líši od Nedokončených príbehov.

ÚVOD

Stredozem v Dávnoveku

Túrinova postava mala pre môjho otca hlboký význam a priamočiarosťou a bezprostrednosťou dialógov vykreslil podmanivý portrét jeho chlapčenských rokov, podstatných z hľadiska celku - jeho strohosť a neveselosť, zmysel pre spravodlivosť a súcit. Hlboký význam mal pre otca aj Húrin, bystrý, veselý a optimistický, a Túrinova matka Morwen, zdržanlivá, odvážna a hrdá. A rovnako aj život ich pospolitosti v studenom kraji Dor-lómin pred Túrinovým narodením za čias, ktoré boli plné strachu, lebo Morgoth už prelomil obliehanie Angbandu.

No to všetko bolo v Dávnoveku, v Prvom veku sveta, v nepredstaviteľne vzdialenom čase. Hlbinu času, do ktorej tento príbeh siaha, nezabudnuteľne sprostredkúva istá pasáž v Pánovi prsteňov. Elrond na veľkej rade vo Vododole hovoril o Poslednom spojení elfov a ľudí a o porážke Saurona koncom Druhého veku pred vyše tritisíc rokmi:

Nato Elrond zmlkol a vzdychol. „Dobre sa pamätám na nádheru ich koruhiev,” povedal. „Pripomenuli mi slávu Dávnoveku a vojská Beleriandu - toľko sa tam zhromaždilo veľkých princov a veliteľov. No jednako nie toľko, a nie takých krásnych, ako keď pukol Thangorodrim a elfovia sa nazdávali, že zlu je navždy koniec. Nebolo to tak.”

„Vy sa na to pamätáte?” vyslovil nevdojak nahlas svoju myšlienku prekvapený Frodo. Ja som myslel...” zajachтал, keď sa k nemu Elrond obrátil, „...ja som myslel, že Gil-galad padol už dávno.”

„Tak je,” prisvedčil Elrond vážne. „No moja pamäť siaha až do Dávnoveku. Mojm otcom bol Eärendil, ktorý sa narodil v Gondoline pred jeho zánikom. A moja matka bola Elwing, dcéra Diona, syna Lúthien z Doriathu. Zažil som tri veka západného sveta, videl som veľa porážok a veľa víťazstiev, ktoré nepriniesli ovocie.”

Túrin sa narodil v Dor-lómine asi šesťtisícpäťsto rokov predtým, ako sa konala vo Vododole Elrondova rada, „v zime toho roku,” ako je zaznamenané v Letopisoch Beleriandu, „so znameniami zármutku.”

No tragédia jeho života rozhodne nespočíva iba v jeho charaktere, lebo mu bolo súdené žiť v osídľach prekliatia obrovskou a tajomnou silou, v nenávisťnej kliatbe, ktorú uvrhol na Húrina, Morwen a ich deti Morgoth, lebo Húrin mu vzdoroval a postavil sa proti jeho vôli. A Morgoth, Čierny nepriateľ, ako sa neskôr nazýval, bol pôvodom - ako povedal Húrinovi, keď ho pred neho zajatého priviedli - „Melkor, prvý a najmocnejší z Valarov, ktorý bol prv, než bol svet”. Teraz sa natrvalo prevetlil do podoby gigantického a majestátneho, ale strašného kráľa na severozápade Stredozeme, a prebýval v obrovskej pevnosti Angband, Železnom pekle. Čierny dym, ktorý sa dvíhal z končiarov Thangorodrimu, pohoria, týčiaceho sa nad Angbandom, bolo vidieť zďaleka, ako poškvŕňuje severnú oblohu. V Letopisoch Beleriandu sa hovorí, že „brány Morgothu boli sedemstopäťdesiat míľ od mosta v Menegrothe. Ďaleko, a predsa blízko.” Tieto slová sa vzťahujú na most, vedúci do obydlí elfského kráľa Thingola, ktorý prijal Túrina za chovanca. Volali sa Menegroth, Tisíc jaskýň, a ležali ďaleko na juhovýchode od Dor-lóminu.

No Morgoth sa v prevtelení bál. Otec o ňom napísal: „Keď rástla jeho zloba a vysielal zo seba zlo, ktoré osnoval klamstvami a vkladal ho do ničomných tvorov, prechádzala do nich jeho moc a rozptyľovala sa, a on sám bol čoraz pripútanejší k zemi, zdráhal sa vyjsť zo svojich temných pevností.” Keď veľkokráľ noldorských elfov Fingolfin prišiel sám k Angbandu, aby vyzval Morgotha na súboj, zvolal pred bránou: „Vyjdi, ty zbabelý kráľ, a bojuj vlastnou rukou! Vyjdi, ty obyvateľ brlohov, otrokár, klamár a sľadič, nepriateľ bohov a elfov! Vyjdi von, aby som uzrel tvoju zbabelú tvár.” Nato (ako sa traduje) „Morgoth vyšiel, lebo nemohol odmietnuť takú výzvu pred svojimi veliteľmi”. Bojoval

obrovským kladivom Grond, ktoré pri každom údere vyhlbilo do zeme veľkú jamu a prirazil Fingolfinu k zemi. No keď Fingolfin umieral, zaťal do Morgothovej veľkej nohy „a vyvalila sa čierna krv a zaliala jamy od Grundu. Morgoth odvtedy kríval." A takisto, keď Beren a Lúthien v prestrojení za vlka a netopiera prenikli do najhlbšej siene Angbandu, kde sedel Morgoth, Lúthien mu počarila a on „zrazu padal ako zosúvajúci sa vrch, dopadol z trónu na zem, až to zadunelo ako hromobitie, a ležal vystretý na dlážke pekla. Z hlavy sa mu s buchotom skotúľala železná koruna."

Kliatba takej bytosti, ktorá o sebe môže tvrdiť, že „na Arde (Zemi) leží tieň môjho zámeru a všetko, čo je v nej, sa pomaly, ale isto skláňa pred mojou vôľou," je niečo iné ako kliatby či zaklínania bytostí s menšou mocou. Morgoth „nezvoláva" zlo či pohromu na Húrina a jeho deti, „nedovoľáva" sa vyššej moci, aby bola jeho nositeľom. Lebo on, „pán osudov Ardy", ako sa nazval pred Húrinom, chce zničiť svojho nepriateľa silou vlastnej gigantickej vôle. Takto on „osnuje" budúcnosť tých, ktorých nenávidí, a preto vraví Húrinovi: „Na všetkých, ktorých máš rád, doľahne moja myšlienka ako mračno Kliatby a privedie ich do tmy a zúfalstva."

Pre Húrina vymyslel múky „vidieť Morgothovými očami". Otec vymedzil, čo to znamenalo: Ak niekoho prinútili pozrieť do Morgothovho oka, „uvidí" (alebo do jeho mysle prejde z Morgothovej mysle) neodolateľne presvedčivý obraz udalostí, skreslených Morgothovou bezodnou zlobou. A ak by aj niekto mohol odmietnuť Morgothov rozkaz, Húrin to neurobil. Jednak preto, ako povedal otec, že z lásky k najbližším a v úzkostnom strachu túžil o nich vedieť všetko, čo mohol, bez ohľadu na zdroj tohto poznania, a jednak z pýchy, lebo sa nazdával, že Morgotha v polemike porazil a môže ho pohľadom „premôcť", alebo si aspoň udržať svoje kritické uvažovanie a rozlišovať medzi skutočnosťou a zlobou.

Počas Túrinovho života od jeho odchodu z Dor-lóminu a života jeho sestry Niénor, ktorá otca nikdy nevidela, práve toto bol Húrinov osud - sedieť nehybne vysoko na Thangorodrome v čoraz väčšej zatrpknutosti, vyvolávanej jeho mučiteľom.

V príbehu o Túrinovi, ktorý sa nazval Turambar „Pán osudu", treba Morgothovu kliatbu vidieť ako silu, vypustenú, aby konala zlo, hľadájúci si obeť. Tak sa aj padnutý Valar údajne obáva, že Túrin „nadobudne takú silu, že kliatba, ktorú naňho uvrhol, zmizne, a on unikne osudu, aký mu pripravoval" (s. 99). Túrin potom v Nargothrond tajil svoje pravé meno, a keď ho Gwindor prezradil, rozhneval sa: „Zle si mi urobil, priateľ môj, keď si prezradil moje pravé meno, a tak na mňa zoslal osud, pred ktorým som sa chcel ukryť." Práve Gwindor povedal Túrinovi o chýroch, šíriacich sa v Angbande, kde Gwindora držali vo väzení, že Morgoth uvalil na Húrina a všetkých jeho najbližších kliatbu. No teraz na Túrinov hnev zareagoval: „Ten osud spočíva v tebe, nie v tvojom mene."

V príbehu je táto zložitá koncepcia taká dôležitá, že otec mu dokonca navrhol alternatívny názov: Narn e'Rach Morgoth, Príbeh Morgothovej kliatby. A jeho názor na to vidieť v týchto slovách: „Tak sa skončil príbeh Túrina nešťastného, najhorší z Morgothových činov medzi ľuďmi v pradávnom svete."

Keď Stromobrad kráčal cez Fangornov les, nesúc Chicha a Pipina pod pazuchami, spieval im o miestach, ktoré spoznal za dávnych čias, a o stromoch, ktoré tam rástli:

Po vrbových lúčinách Tasarinanu som chodil zjari. Och, ten pohľad a vôňa jari Nan-tasarione! A povedal som, že je to dobré. Putoval som v lete brestovými lesmi Ossiriandu. Och, to svetlo a hudba v lete pri Siedmich riekach Ossiru!

A pomyslel som si, že to bolo najlepšie. Na jeseň som prišiel k bukom Neldorethu. Och, to zlato a červeň a vzdychy listia v jesennom

Taur-na-Neldore!

To bolo viac než moja túžba. K boroviciam na vysočine Dorthonionu som vystúpil v zime.

Och, ten vietor a belosť a čierne konáre zimy na Orod-na-Thône!

Môj hlas vyteľel dohora a spieval. A teraz všetky tie kraje ležia pod vlnami, A ja chodím po Ambrónii, po Tauremorne, po Aldalómé,

Po vlastnom kraji, po krajine Fangorna, Kde korene rastú dlhé

A roky hustejšie ležia než lístie

V Tauremornalóně.

Pamäť Stromobrada, „Enta, zrodeného zo zeme, starého ako vrchy," bola naozaj dlhá. Pamätal si pradávne lesy vo veľkej krajine Beleriand, ktoré padli za obeť nepokojom vo Veľkej bitke koncom Dávnoveku. Vialo sa ta Veľké more a zatopilo všetky územia na západ od Modrých vrchov, ktoré sa volali Ered Luin a Ered Lindon, takže mapa v Silmarillione sa končí na východe týmito horským pásmom, kým mapa v Pánovi prsteňov sa končí týmito pásmom na východe. A pobrežné územia za týmito vrchmi, pomenované na tej mape Forlindon a Harlindon (Severný Lindon a Južný Lindon), boli všetko, čo zostalo v Treťom veku z kraja, nazývaného Ossiriand, Sedemriečny kraj, ale aj Lindon, kde kedysi chodil v brestových lesoch Stromobrad.

Chodil aj medzi veľkými borovicami na vysočine Dorthonion („Kraj borovic"), ktorá neskôr dostala názov Taur-nu-Fuin, „Les zahalený nocou", keď ju Morgoth premenil na „územie hrôzy a temných čarov, blúdenia a zúfalstva" (s. 101). A chodil po Neldorethe, severnom lese Doriath, Thingolovej ríši.

Práve v Beleriande a na územiach severne od neho sa rozohrával Túrinov strašný osud a Dorthonion a Doriath, kadiaľ chodil Stromobrad, boli v jeho živote ťažiskové. Narodil sa do sveta vojen, hoci bol ešte dieťa, keď došlo k poslednej a najväčšej bitke v Beleriande. Veľmi stručný náčrt, ako k tomu došlo, odpovie na otázky, ktoré vznikajú, a na odkazy, ktoré sú v rozprávaní.

Na severe tvorili hranice Beleriandu Ered Wethrin, Pohorie tieňov, za ktorým ležalo Húrinovo územie Dor-lómin, časť Hithlumu. Na východe sa Beleriand ťahal k úpätiam Modrých vrchov. Ďalej na východe ležia územia, ktoré sa v dejinách Dávnoveku zjavujú zriedkavo, no ľudia, ktorí ich tvorili, prišli z východu priesmykmi Modrých vrchov.

Elfovia sa objavili na zemi predaleko na východe, pri jazere, ktoré sa volalo Cuiviénen, Voda prebudenia. Tam im Valari prikázali odísť zo Stredozeme, a keď sa preplavili cez Veľké more, prišli do „Požehnanej ríše“ Amanu na západe sveta, do kraja bohov. Tých, ktorí príkaz poslúchli, viedol na veľkom pochode z Cuiviénenu cez Stredozem Valar Oromë, Lovec, a tí sa volali Eldari, elfovia Veľkej cesty, Vznesení elfovia, na rozdiel od tých, ktorí príkaz odmietli a za svoje územie a osud si vyvolili Stredozem. To sú „nižší elfovia“, nazývaní Avariovia, Neochotní.

Ale nie všetci Eldari, ktorí prekročili Modré vrchy, odišli cez More. Tí, čo zostali v Beleriande, sa volajú Sindari, Sivoelfovia. Ich veľkokráľom bol Thingol (čo znamená „Sivoplášť“), ktorý vládol z Menegrothu, Tisícich jaskýň v Doriathe. A nie všetci Eldari, ktorí sa preplavili cez Veľké more, zostali v zemi Valarov, lebo jedna ich veľká vetva, Noldori („Múdri“), sa vrátili do Stredozeme a volali sa Vyhnci. Hlavným podnecovateľom ich vzbury proti Valarom bol Féanor, „Duch z ohňa“. Bol najstarší z Finwého synov a viedol vojsko Noldorov z Cuiviénenu, ale teraz už bol mŕtvy. Túto prelomovú udalosť v dejinách elfov opísal otec stručne v Dodatku A k Pánovi prsteňov:

Z Eldarov sa najväčším v umeniach a múdrosloví stal Féanor, no zároveň najpyšnejší a najsvojhlavejší. On vytvoril Tri drahokamy, silmarily, a obdaril ich žiarou Dvoch stromov, Telperionu a Laurelinu, ktoré dávali svetlo krajine Valarov. Po drahokamoch však bažil Morgoth Nepriateľ, ktorý ich ukradol, a keď zničil stromy, odniesol ich do Stredozeme a strážil ich vo svojej veľkej pevnosti Thangorodrim (vrchy nad Angbandom). Féanor proti vôli Valarov odišiel z Požehnanej ríše do exilu v Stredozemi na čele veľkej časti svojho ľudu, lebo vo svojej pýche si vytýčil za cieľ vydobýť drahokamy od Morgotha silou. Potom vypukla beznádejná vojna Eldarov a Edainov proti Thangorodrimu, v ktorej boli na hlavu porazení.

Féanor padol v bitke krátko po návrate Noldorov do Stredozeme a jeho sedem synov držalo širé územia na východe Beleriandu medzi Dorthonionom (Taur-nu-Fuin) a Modrými vrchmi, no ich moc bola zničená v strašnej bitke Slz nespočítateľných, ktorá je opísaná v Húrinových deťoch, a potom „Féanorovi synovia blúdili ako lístie pred vetrom“ (s. 43).

Druhý Finwého syn bol Fingolfin (Féanorov nevlastný brat), pán všetkých Noldorov. Spolu so synom Fingonom vládol Hithlumu, ktorý ležal na severozápad od veľkého horstva Ered Wethrin, Pohoria tieňov. Fingolfin sídlil v Mithrime pri veľkom jazere toho mena, kým Fingon držal Dor-lómin na juhu Hithlumu. Ich hlavnou pevnosťou bol Barad Eithel (Veža studne) v Eithel Sirione (Sirionská studňa), kde na východnej strane Pohoria tieňov pramenila rieka Sirion. Tam slúžil dlhé roky Sador, starý zmražený sluha Húrina a Morwen, ako povedal Túrinovi (s. 30). Po Fingolfinovej smrti v súboji s Morgothom zaujal jeho miesto veľkokráľ Noldorov Fingon. Túrin ho videl raz, keď on „so svojimi pánni prechádzal cez Dor-lómin a prešli cez most ponad Nen Lalaith, bielo a strieborno roztrblietaní.“ (s. 29)

Druhým Fingolfinovým synom bol Turgon. Po návrate Noldorov sídlil sprvu v dome, ktorý sa volal Vinyamar a stál pri mori v oblasti Nevrastu západne od Dor-lóminu. Tajne však budoval skryté mesto Gondolin na kopci uprostred pláne Tumladen, celkom obklopené Okružnými horami východne od rieky Sirion. Keď bol Gondolin po mnohoročnej ťažkej práci vystavaný, Turgon sa ta z Vinyamaru presťahoval a tam sídlil so svojim ľudom, Noldormi a Sindarmi. Táto elfská pevnosť veľkej krásy ostala po stáročia hlboko utajená, jediný vstup do nej sa nedal objaviť a bol prísne strážený, takže nijaký cudzí do nej nikdy neprenikol.

Ani Morgoth sa nemohol dozvedieť, kde leží. Turgon vytiahol so svojou veľkou armádou z Gondolinu až po vyše tristo päťdesiatich rokoch odvtedy, čo odišiel z Vinyamaru, keď došlo k bitke Slz nespočítateľných.

Tretím Finwého synom bol Finarfin, brat Fingolfinu a nevlastný brat Féanora. Nevrátil sa do Stredozeme, no jeho synovia a dcéra prišli s Fingolfinovým vojskom a s jeho synmi. Najstarším Finarfinovým synom bol Finrod, ktorého nadchla vznešenosť a krása Menegrothu v Doriathe, a tak založil podzemné pevnostné mesto Nargothrond, za čo dostal v jazyku trpaslíkov meno Felagund, čo preložené znamená „Pán jaskýň“ alebo „Rubač jaskýň“. Brána Nargothrond viedla do rokliny rieky Narog v západnom Beleriande, kde táto rieka tiekla medzi vysokými vrchmi Taur-en-Farothu čiže Vysokého Farothu. Finrodova ríša sa však rozkladala široko-daleko, na východe k rieke Sirion a na západe k rieke Nenning, ktorá sa vlievala do mora v prístave Eglarest. No Finroda zabili v podzemných celách Saurona, hlavného Morgothovho služobníka, a korunu prevzal druhý Finarfinov syn Orodreth. To sa stalo o rok nato, ako sa v Dor-lómine narodil Túrin.

Ďalší Finarfinovi synovia, Angrod a Aegnor, vazali ich brata Finroda, sídlili v Dorthonione, odkiaľ bolo vidieť na severe obrovskú pláň Ard-galen. Finrodova sestra Galadriel dlho žila v Doriathe s kráľovnou Melian. Melian bola Maiarka, duch s veľkou mocou, ktorá na seba vzala ľudskú podobu a žila v lesoch Beleriandu s kráľom Thingolom. Bola matkou Lúthien a pramatkou Elronda. Nedlho pred návratom Noldorov z Amanu, keď veľké armády z Angbandu pritiahli na juh do Beleriandu, Melian (slovami Silmarillionu) „svojou mocou ohradila celé panstvo (lesy Neldorethu a Regiónu) neviditeľnou hradbou tieňa a omámenia - Melianiným závojom -, ktorým odvtedy proti jej vôli alebo proti vôli kráľa Thingola nikto nemohol prejsť, ak nemal väčšiu moc ako Melian Maiarka“. Tento kraj potom dostal názov Doriath, „Ohraničená zem“.

V šesťdesiatom roku po návrate Noldorov - čím sa skončili dlhé roky mieru - pritiahlo z Angbandu veľké vojsko ohyzdov, ale Noldori ich na hlavu porazili a rozprášili. Bola to Dagor Aglareb, Slávna bitka. Elfovia si z nej však

odniesli ponaučenie a pustili sa do obliehania Angbandu, čo trvalo takmer štyristo rokov.

Vravelo sa, že ľudia (ktorých elfovia volali Atani, „Druhý ľud“, a Hildori, „Pokračovatelia“) sa objavili ďaleko na východe Stredozeme koncom Dávnoveku. No o najranejšej histórii ľudí, ktorí prišli do Beleriandu v čase Dlhého mieru, keď bol Angband obľahnutý a jeho brány zatvorené, sa nikde nehovorí. Vodca prvých ľudí, ktorí prekročili Modré vrchy, sa volal Bëor Starý. Finrodovi Felangundovi, kráľovi Nargothrundu, ktorý ich prvý stretol, Bëor povedal: „Za nami leží tma. Obrátili sme sa jej chrbtom a netúžime sa tam vrátiť ani v myšlienkach. Na západ sa obrátili naše srdcia a veríme, že tam nájdeme svetlo.“ Sador, starý Húrinov sluha, rovnako prehovoril k Túrinovi, keď bol chlapec (s. 31) No potom sa tradovalo, že keď sa Morgoth dozvedel o príchode ľudí, opustil nadobro Angband a odišiel na východ a že prví ľudia, ktorí vstúpili do Beleriandu, „tento krok ľutovali a búrili sa proti Temnej moci, a jej uctievači a služobníci ich kruto prenasledovali a utláčali“.

Títo ľudia patrili do troch rodov známych ako Bëorov rod, Hadorov rod a Halethin rod. Húrinov otec Galdor Vysoký pochádzal z Hadorovho rodu, bol to Hadorov syn. Jeho matka však pochádzala z Halethinho rodu, kým jeho žena Morwen bola z Bëorovho rodu a Berenova príbuzná.

Ľud z týchto troch rodov boli Edaini (sindarská podoba Ataniov), a volali sa Priatelia elfov. Hador sídlil v Hithlume a od kráľa Fingolfinu dostal panstvo Dor-lómin. Bëorov ľud sa usadil v Dorthonione a Halethin ľud sídlil v tom čase v Brethilskom lese. Po skončení obliehania Angbandu prešli cez vrchy ľudia mnohých druhov. Všeobecne ich označovali ako Východniari a niektorí z nich zohrali dôležitú úlohu v Túrinovom príbehu. Obliehanie Angbandu sa skončilo náhle a strašne (hoci sa dlho pripravovalo) v noci uprostred zimy tristošesťdesiatpäť rokov po tom, čo sa začalo. Morgoth vypustil ohnivé rieky, tečúce z Thangorodrimu, a veľká trávnatá pláň Ard-galen, ležiaca na sever od vysočiny Dorthonionu, sa premenila na vypálenú, suchú pustatinu, ktorá bola odvtedy známa pod zmeneným menom Anfauglith, Zadušavý prach.

Tento katastrofálny útok dostal názov Dagor Bragollach, bitka Neočakávaného plameňa. Z Angbandu vyšiel prvý raz v plnej sile Glaurung, Otec drakov. Na juh sa hrnuli obrovské vojská ohyzdov. Elfskí páni Dorthonionu padli a padla aj veľká časť bojovníkov z Bëorovho ľudu. Kráľa Fingolfinu a jeho syna Fingona zatlačili s bojovníkmi Hithlumu do pevnosti Eithel Sirion na východe Pohoria tieňov a pri jej obrane padol Hador Zlatohlavý. Pánom Dor-lóminu sa potom stal Húrinov otec Galdor, lebo prúdy ohňa zastavila bariéra Pohoria tieňov a Hithlum a Dor-lómin ostali nedobyté.

V roku, ktorý prišiel po Bragollachu, sa Fingolfin v zúfalom hneve vybral k Angbandu a vyzval Morgotha. O dva roky odišli Húrin a Huor do Gondolinu. Po ďalších štyroch rokoch pri novom útoku na Hithlum padol Húrinov otec Galdor v pevnosti Ethel Sirion. Bol tam Sador, ako povedal Túrinovi (s. 30), a videl Húrina (vtedy mladého dvadsaťjedenročného muža), ako sa „ujal svojho panstva a velenia“.

Všetky tieto udalosti boli v čerstvej pamäti v Dor-lómine, keď sa narodil Túrin deväť rokov po bitke Neočakávaného plameňa.

POZNÁMKA K VÝSLOVNOSTI

Nasledujúca poznámka objasňuje niekoľko hlavných zásad vo výslovnosti mien.

Spoluhlásky

C sa vždy vyslovuje ako k, nikdy nie ako s. Celebros je teda „Kelembros“, nie „Selembros“.

CH sa vždy vyslovuje ako ch v škótskom loch alebo v nemeckom Buch, nie ako č ako v anglickom church.

Napríklad Anach, Narn i Chin Húrin.

DH sa vždy vyslovuje ako znelé th v angličtine, to znamená ako th v slove then, nie ako th v slove thin. Napríklad Glóredhel, Eledhwen, Maedhros.

G vždy znie ako anglické g v slove get, nikdy nie ako dž (v anglickom gin). Prvá slabika mena Ginlith znie ako g v anglickom slove begin.

Samohlásky

AI vždy znie ako aj v anglickom slove eye. Druhá slabika v slove Edaini znie teda aj, Edajni.

AU sa vyslovuje ako ow v anglickom slove town, teda ako au.

EI napríklad v slove Teiglin, znie ako v anglickom slove grey – ej.

IE sa nemá vyslovovať ako v anglickom slove piece – í-, ale majú zaznieť obidve samohlásky, i a e. Preto Ni-enor, nie Nínor."

AE ako v slovách Aegnor, Nirnaeth je kombináciou jednotlivých samohlások a-e, ale možno ich vyslovovať rovnako ako AI.

EA a EO nesplývajú, ale tvoria dve slabiky. Tieto kombinácie sa píše éa a éo, ako v slove Bëor, alebo na začiatku mien Eä, Eé ako v mene Eärendil.

Ú v menách ako Húrin, Túrin sa vyslovuje jednoducho ako ú.

IR,UR pred spoluhláskou (ako v slovách Círdan, Gurthang) sa číta ako ír, úr.

E na konci slov sa vyslovuje vždy výrazne a v tejto pozícii sa píše é.

HÚRINOVE DETI

1. KAPITOLA

TÚRINOVO DETSTVO

ador Zlatohlavý bol pánom Edainov a Eldari ho milovali. Po všetky dni svojho života žil pod panstvom Fingolfinu, ktorý mu daroval rozsiahle pozemky v končinách Hithlumu, nazývaných Dor-lómin. Jeho dcéra Glóredhel sa vydala za Halmirovho syna Haldira, pána ľudí z Brethilu, a na tej istej hostine sa jeho syn Galdor Vysoký oženil s Halmirovou dcérou Hareth.

Galdor a Hareth mali dvoch synov, Húrina a Huora. Húrin bol o tri roky starší, ale postavu mal nižšiu ako iní muži z jeho rodu. V tom sa podal na matkin ľud, ale vo všetkom ostatnom bol ako jeho starý otec Hador - bol mocného tela a ohnivej povahy. Oheň v ňom však horel rovnomerne a Húrin sa vyznačoval veľmi vytrvalou vôľou. Zo všetkých ľudí severu poznal najviac zámerov Noldorov. Jeho brat Huor bol vysoký, najvyšší zo všetkých Edainov, s výnimkou svojho syna Tuora, a bol rýchly bežec. Ak bol však pretek dlhý a ťažký, prvý dobiehal domov Húrin, lebo aj na konci preteku bežal rovnako neúnavne ako na začiatku. Bratia sa mali veľmi radi a v mladosti sa zriedkakedy odlúčili.

Húrin sa oženil s Morwen, dcérou Baragunda, ktorý bol synom Bregolasa z Bëorovho rodu. Bola teda blízkou príbuznou Berena Jednorukého. Morwen bola tmavovlasá a vysoká, a keďže mala žiarivý pohľad a krásnu tvár, muži ju volali Eledhwen, elfojasná. Bola však pomerne strohá a pyšná. Útrapy Bëorovho rodu jej rozosmutňovali srdce. Prišla totiž do Dor-lóminu ako vyhnankyňa z Dorthionu po skaze pri Bragollachu.

Najstarším dieťaťom Húrina a Morwen bol Túrin, ktorý sa narodil v tom roku, keď Beren prišiel do Doriathu a našiel Thingolovu dcéru Lúthien Tinúviel. Morwen porodila Húrinovi aj dcéru a tá sa volala Urwen, no všetci, čo ju za jej krátkeho života poznali, ju volali Lalaith, Smiech.

Huor sa oženil s Morweninou sesternicou Rían, ktorá bola dcérou Belegunda, Bregolasovho syna. Ťažký bol však osud, do ktorého sa v tých časoch narodila, lebo bola mierneho srdca a nemilovala lov ani vojnu. Lásku venovala stromom a divým kvetom, spievala a skladala piesne. Bola vydatá iba dva mesiace, keď jej manžel Huor odišiel s bratom do Nirnaeth Arnoediadu, a už ho nikdy nevidela.

* * *

Tu sa príbeh vracia k Húrinovi a Huorovi za ich mladých čias. Istý čas bývali Galdorovi synovia v Brethile ako adoptívni synovia strýka Haldira, ako bolo v tých časoch obyčajou. Často chodili s mužmi z Brethilu do bojov s ohyzdmi, ktorí plienili severné hranice ich kraja, lebo Húrin, hoci mal ešte len sedemnásť rokov, bol mocný, a mladší Huor bol už rovnako vysoký ako väčšina dospelých mužov toho ľudu.

Raz vyšli Húrin a Huor s oddielom zvedov, ale zaskočili ich ohyzdi, rozprášili ich a bratov prenasledovali k Brithiaskému brodu. Tam by ich boli chytili alebo zabili, nebyť Ulmovej moci, ktorá bola ešte stále silná vo vodách Sirionu. Z rieky sa zdvihla hmla, ukryla ich pred nepriateľmi a unikli cez Brithiach do Dimbaru. Tam blúdili vo veľkých útrapách medzi vrchmi pod strmými skalnými stenami Crissaegrimu, kým ich neopantali čary tamojšieho kraja a nevedeli, kadiaľ ďalej, ani ako sa vrátiť. Tam ich spozoroval Thorondor a vyslal im na pomoc dvoch svojich orlov. Tí ich vzali a preniesli za Okružné hory do utajeného údolia Tumladen a do skrytého mesta Gondolin, ktoré dovtedy ešte nijaký človek nevidel.

Tam ich dobre prijal kráľ Turgon, keď sa dozvedel o ich pôvode. Hador bol totiž priateľom elfov a Ulmo mu navyše radil, aby so synmi z toho rodu zaobchádzal láskavo, lebo v ťažkej chvíli mu príde na pomoc. Húrin a Huor prebývali v kráľovom dome ako hostia takmer rok. Traduje sa, že v tom čase sa Húrin, bystrej mysle a zanietený, naučil mnohé z elfskej múdrosti a čo-to sa dozvedel aj z kráľových myšlienok a zámerov. Turgon si totiž oboch Galdorových synov veľmi obľúbil a často sa s nimi zhováral. Želal si, aby zostali v Gondoline, nielen preto, že ich mal rád, a nielen pre zákon, že nikto, či už elf, alebo človek, ktorý nájde cestu do tajného kráľovstva, alebo ho uvidí, už nesmie odísť, kým kráľ neotvorí brány a skrytý ľud nevyjde von.

No Húrin a Huor túžili vrátiť sa k svojim a znášať s nimi vojny a útrapy, ktoré ich postihli. Húrin povedal Turgonovi: „Pane, my sme smrteľní ľudia, sme iní ako Eldari. Tí môžu dlhé roky čakať na boj s nepriateľmi, ku ktorému príde niekedy vo vzdialenej budúcnosti, ale náš čas je krátky a naše nádeje a sily čoskoro ochabnú. A navyše, cestu do Gondolinu sme nenašli a vôbec nevieme, kde toto mesto stojí, lebo nás sem ustráchaných a užasnutých preniesli vzduchom a naše oči boli milosrdne zahalené.“ Turgon vyslyšal ich prosbu a povedal: „Cestou, ktorou ste prišli, môžete aj odísť, ak na to bude Thorondor ochotný. Som zarmútený z tejto rozlúčky, no o krátku chvíľu, ak to rátame po eldarsky, sa možno opäť stretneme.“

No Maeglin, syn kráľovej sestry, ktorý mal v Gondoline veľkú moc, nad ich odchodom vôbec nežiaľil a nežičil im kráľovu priazeň, lebo k ľuďom neprechovával nijakú lásku. Húrinovi povedal: „Kráľova milosť je väčšia, než si uvedomujete, a viacerí si kladú otázku, prečo je zákon miernejší k dvom obyčajným deťom z rodu ľudí. Bolo by bezpečnejšie, keby nemali na výber a zotrvali tu ako naši sluhovia do konca života.“

„Kráľova milosť je naozaj veľká,“ odvetil Húrin, „ale ak nestačí naše slovo, potom ti to odprisaháme.“ A bratia odprisahali, že nikdy neprežradia Turgonove úmysly a udržia v tajnosti všetko, čo videli v jeho ríši.

Nato sa pobrali a orly ich v noci odniesli a pred svitaním ich zložili v Dor-lómine. Príbuzní sa zradovali, keď ich videli, lebo poslali z Brethilu priniesli správy, že sa stratili. No ani otcovi neprežradili, kde boli, a povedali mu iba toľko, že ich v divočine zachránili orly, ktoré ich priniesli domov.

Galdor však namietol: „Teda ste rok prežili v divočine? Alebo vás orly prichýlili do svojich hniezd? Našli ste obživu a krásne odevy, vraciate sa ako mladí princovia, nie ako deti, zatúlané v lese.“

„Uspokoj sa, otec, s tým, že sme sa vrátili,“ povedal Húrin. „Lebo návrat nám umožnila iba prisaha mlčanlivosti. A tá nás stále zaväzuje.“

Viac sa ich Galdor nevypytoval, ale on aj mnohí iní sa dovŕtiple pravdu. Prisaha mlčanlivosti a orly ukazujú na Turgona, uvažovali.

Tak plynuli dni a tieň strachu z Morgotha sa predlžoval. No v štyristošesťdesiatom deviatom roku po návrate

Noldorov do Stredozeme sa medzi elfmi a ľuďmi prebudila nádej, lebo sa medzi nimi šírila chýra o skutkoch Berena a Lúthien a o Morgothovej potupe priamo na jeho tróne v Angbande. Vrávalo sa, že Beren a Lúthien ešte žijú alebo že sa vrátili z mŕtvych. V tom roku boli takmer hotové aj Maedhrosove zámery, obnovennej sile Eldarov a Edainov sa podarilo zadržať Morgothov postup a z Beleriandu vyhnať ohyzdov. Začalo sa hovoriť o nadchádzajúcich víťazstvách a o odplate za bitku Bragollach, keď Maedhros povedie spojené vojská, zaženie Morgotha do podzemia a zavrie brány Angbandu.

Múdri však boli stále nesvoji, báli sa, že Maedhros odhalil svoju narastajúcu silu priskoro a že Morgoth bude mať dosť času niečo proti nemu vymyslieť. „Angband opäť splodí dajaké zlo, o ktorom elfovia a India nič netušia," vraveli. A na jeseň toho roka sa ich slová potvrdili, lebo zo severu sa pod olovenou oblohou prihnal zhubný vietor. Vrávalo sa mu Zlý dych, lebo prinášal mor. V severných krajoch, hraničiacich s Anfauglithom, mnohí ochoreli a zomreli, a boli to predovšetkým deti a dorastajúca mládež v domoch ľudí.

V tom roku mal Húrinov syn Túrin ešte len päť rokov a jeho sestra Urwen dovŕšila začiatkom jari tri roky. Keď behala po lúkach, vlasy mala ako žlté ľalie a jej smiech znel ako zurčanie veselého potoka, ktorý so spevom tiekol z vrchov popri múroch jej otcovského domu. Volal sa Nen Lalaith, a podľa neho prezvali ľudia z tohto domu dievčatko Lalaith. Ich srdcia sa radovali, kým bola medzi nimi.

Túrina však nemali tak radi. Bol tmavovlasý ako jeho matka a všetko nasvedčovalo tomu, že zdedil aj jej povahu. Nebol totiž veselý a veľa nehovoril, hoci sa naučil rozprávať skoro a vždy vyzeral na svoj vek starší. Dlhو si pamätal krivdy a posmech, ale mal v sebe aj otcov oheň a vedel byť prudký a divý. Poznal však súcit a bolesti a smútky živých tvorov ho dojímali k slzám. Aj v tom sa podal na otca, lebo Morwen bola na iných rovnako prísna ako na seba. Matku miloval, lebo sa s ním zhovárala priamo a prasto. Otca však vidal málo, lebo Túrin býval často dlho preč z domova s Fingonovým vojskom, ktoré strážiť východné hranice Hithlumu. Keď sa vrátil, jeho rýchla reč, plná neznámych slov, žartov a narážok, uvádzala Túrina do pomýkova a cítil sa pri nej nesvoj. V tom čase zahŕňal celou láskou svojho vrúcneho srdca sestričku Lalaith, no hrával sa s ňou málokedy. Radšej ju nenápadne strážil a sledoval, keď behala po tráve alebo pod stromami a spievala si pesničky, aké si kedysi skladali deti Edainov, keď bol elfský jazyk na ich perách ešte nový.

„Krásna ako elfské dieťa je Lalaith," vravieval Túrin Morwen, „no, žiaľ, iba na krátko! A možno tým krajšia a drahšia." Keď počul tie slová Túrin, hľbal nad nimi, ale nerozumel im. Nijaké elfské dieťa nikdy nevidel. V tom čase na otcovom území nežili nijakí Eldari a Túrin ich videl iba raz, keď kráľ Fingon so svojimi pánmi prechádzal cez Dor-lómin a prešli cez most ponad Nen Lalaith, bielo a strieborno roztrblietany.

A kým ten rok uplynul, otcove slová sa ukázali ako pravdivé. Do Dor-lóminu prišiel Zlý dych a ochorel aj Túrin. Dlhو ležal v horúčke a temných snoch. Keď sa uzdravil, lebo taký bol jeho osud a sila života v ňom, spýtal sa na Lalaith. Ošetrovatelka mu však povedala: „Nehovor už o Lalaith, Húrinov syn. Na sestru Urwen sa musíš spýtať matky."

Keď k nemu prišla Morwen, Túrin jej povedal: „Už nie som chorý a chcem vidieť Urwen. Prečo už nesmiem povedať Lalaith?"

„Lebo Urwen zomrela a jej smiech v tomto dome utíchol," odvetila. „Ty však žiješ, Morwenin syn, a žije aj Nepriateľ, ktorý nám to urobil."

Neusilovala sa ho utešiť o nič väčšmi ako seba, lebo svoj žiaľ znášala mlčky a s chladným srdcom. Túrin však smútil otvorene. Vzal harfu a chcel zložiť žalospev, ale nemohol. Rozbil harfu, vyšiel von, zdvihol ruku na sever a zvolal: „Kiežby som sa s tebou stretol tvárou v tvár, zohyzditeľ Stredozeme, a mohol ťa zohyzdiť ako môj pán Fingolfin!"

Túrin v noci osamotene trpkو plakal, ale pred Morwen meno svojej sestričky už nikdy nevyslovil. Prilipol v tom čase k jedinému priateľovi a s ním sa zhováral o svojom zármutku a o prázdnote v dome. Ten priateľ sa volal Sador a v Húrinovom dome bol služobníkom. Bol chromý a bezvýznamný. Kedysi bol drevorubačom, a či už to zapríčinila smola, alebo neobratné zaobchádzanie so sekerou, stalo sa, že si odsekol pravé chodidlo a noha bez chodidla sa mu scvrkla. Túrin ho volal Labadal, čo je „Hopkác", no Sador si z tejto prezývky nič nerobil, lebo ju dostal nie posmešne, ale zo súcitu. Pracoval v hospodárskych staviskách, zhotovoval alebo opravoval predmety malej hodnoty, ktoré boli potrebné v dome, lebo bol zručný v práci s drevom. Túrin mu nosil, čo mu chýbalo, aby šetril jeho nohu, a občas mu potajne priniesol dajaký nástroj alebo kus dreva, ktoré sa niekde povalovalo, ak si myslel, že by sa jeho priateľovi mohlo zísť. Sador sa vtedy vždy usmial, ale prikázal mu, aby darčeky vrátil, odkiaľ ich vzal. „Rozdávaj štedro, ale zo svojho," vravel. Túrinovu láskavosť však odmeňoval, ako len mohol - vyrezával mu postavičky ľudí a zvierat.

Túrinovi sa však najväčšmi páčili jeho príbehy, lebo v čase Bragollachu bol mladý a teraz rád spomínal na krátke obdobie plnej mužnosti, kým sa nezmrzačil.

„Vrávi sa, že to bola veľká bitka, Húrinov syn. V ťažkom období toho roka ma povolali od práce v lese. V Bragollachu som však nebol, inak by som bol možno utrpel zranenie s väčšou čťou. Prišli sme totiž neskoro a mohli sme odniesť len máry s predchádzajúcim pánom Hadorom, ktorý padol v garde kráľa Fingolfinu. Potom som sa dal za vojaka a dlhé roky som strávil v Eithel Sirione, veľkej pevnosti elfských kráľov. Aspoň dnes sa mi to zdá dlho, lebo nasledujúce otupné roky sa ničím nevyznačovali. Bol som v Eithel Sirione, keď na ňu zaútočil Čierny kráľ, a namiesto kráľa velil pevnosti otec tvojho otca Galdor. Pri tom útoku ho zabili a ja som videl, ako tvoj otec preberá panstvo a velenie, hoci ešte len dospel do mužného veku. Vrávalo sa, že má v sebe oheň, ktorý mu rozpaľuje v ruke meč. S ním na čele sme zahnali ohyzdov do piesku a od toho dňa si netrúfli prísť na dohľad hradiel. No beda! Moja láska k boju sa nasýtila, lebo som videl veľa preliatej krvi a rán. Dovolili mi vrátiť sa do lesov, po ktorých som túžil. A tam som sa zranil, lebo človeku, ktorý uteká pred tým, čoho sa bojí, sa môže stať, že si k tomu len skráti cestu."

Tak sa Sador zhováral s rastúcim Túrinom a Túrin sa ho vypytoval na mnohé veci, na ktoré Sador ťažko hľadal odpoveď. Nazdával sa, že by ho mali učiť iní, bližší príbuzní. A jedného dňa sa ho Túrin spýtal: „Naozaj sa Lalaith podobala elfskému dieťaťu, ako povedal otec? A čo myslel tým, že iba na krátko?"

„Veľmi sa takému dieťaťu podobala," odvetil Sador. „Lebo v ranej mladosti sa deti elfov a ľudí zdajú ako príbuzné. Deti ľudí však rastú rýchlejšie a ich mladosť sa čoskoro pomíne. Taký je náš osud."

Nato sa ho Túrin spýtal: „Čo je to osud?"

„Na osud ľudí sa musíš spýtať múdrejších, ako je Labadal," odvetil Sador. „No každý vidí, že sa rýchlo opotrebuje a zomrieme, a keď sa stane nešťastie, smrť príde ešte rýchlejšie. Elfovia sa však neopotrebujú a zomierajú, iba ak sú ťažko zranení. Z rán a útrap, ktoré by človeka zabili, sa môžu uzdraviť. A vraj sa vrátia do života, aj keď majú zničené telo. S nami to tak nie je."

„Lalaith sa teda nevráti?" spýtal sa Túrin. „Kam odišla?" „Nevráti sa," povedal Sador. „A nikto nevie, kam odišla. Ani ja."

„Vždy to bolo tak? Alebo trpíme pod dajakou kliatbou zlého kráľa, niečím, ako je Zlý dych?"

„Neviem. Za nami leží tma a z nej prichádza málo príbehov. Možno mohli niečo povedať otcovia našich otcov, ale nič nám nepovedali. Aj ich mená sú zabudnuté. Medzi nami a životom, z ktorého prišli, stoja Hory a nikto nevie, pred čím ušli."

„Báli sa?" spýtal sa Túrin.

„Možno," prikývol Sador. „Možno sme utekali pred strachom z Tmy, a našli sme ju tu a už nemáme kam ujsť, iba na more."

„Už sa nebojíte, nie všetci!" vyhlásil Túrin. „Môj otec sa nebojí a nebudem sa báť ani ja. Alebo ako moja mama, budem sa báť, ale nedám to najavo."

Sadorovi sa v tej chvíli zazdalo, že Túrin nemá detské oči, a pomyslel si: „Žiaľ je pre tvrdú myseľ ako brús." Nahlas však povedal: „Ako to bude s tvojím srdcom, syn Húriny a Morwen, to veru Labadal netuší. Zriedka a málokomu však ukážeš, čo je v ňom."

Potom Túrin povedal: „Možno je lepšie nepovedať, čo si želaš, keď to nemôžeš mať. Ale ja si želim, Labadal, aby som bol jedným z Eldarov. Potom by sa Lalaith mohla vrátiť a ja by som tu stále bol, aj keby bola dlho preč. Pôjdem za vojaka k dajakému elfskému kráľovi, len čo budem môcť, Labadal."

„Veľa sa od nich môžeš naučiť," povedal Sador a vzdychol. Je to krásny národ a úžasný, má moc nad srdcami ľudí. A predsa si niekedy myslím, že by bolo lepšie, keby sme sa s ním neboli spoznali a kráčali skromnejšími cestami. Ich poznanie je už prastaré a sú hrdí a stáli. V ich svetle temnieme alebo horíme priveľmi rýchlym plameňom a ťarcha nášho osudu na nás dolieha citeľnejšie."

„Ale môj otec ich miluje a nie je bez nich šťastný," namietol Túrin. „Vrávi, že sme sa od nich skoro všetko naučili a stali sme sa ušľachtilejšími. A ešte vraví, že ľudia, ktorí nedávno prišli spoza Hôr, nie sú lepší od ohyzdov."

„To je pravda," prisvedčil Sador. „Pravda aspoň o niektorých z nás. No cesta nahor je bolestná a z výšin sa ľahko padá."

V tom čase mal Túrin takmer osem rokov. Podľa rátania Edainov bol mesiac gwaeron a bol to rok, na ktorý nemožno zabudnúť. Medzi staršími už kolovali chýry o veľkom zhromažďovaní vojska a zbraní, ale Túrin o tom nepočul, hoci si všimol, že otec sa naňho často uprene díva, tak ako sa muž díva na niečo drahé, s čím sa musí rozlúčiť. Húrin vedel, že Morwen je odvážna a vie si držať jazyk na uzde, a preto sa s ňou často zhováral o zámeroch elfských kráľov a o tom, čo sa môže stať, ak sa vydaria alebo nevydaria. Srdce mu blýskalo nádejou a neobával sa o výsledok boja, lebo si nevedel predstaviť, že by akákoľvek sila v Stredozemí mohla zvrhnúť moc a nádhru Eldarov. „Videli svetlo na západe a Tma musí nakoniec ujsť pred ich tvármi," povedal. Morwen mu neprotirečila, lebo v jeho prítomnosti sa nádej vždy zdala pravdepodobnejšia. No aj jej rod poznal učenie elfov a pre seba si povedala: „Neopustili však Svetlo a nie sú od neho teraz odlúčení? Čo ak na nich Páni západu prestali myslieť? Ako by potom mohli hoci aj Predkovia detí premôcť jedného z Mocných?"

Na Húriny Thaliona však nepadol ani tieň takých pochybností. No raz ráno zjari toho roka sa prebudil z nepokojného spánku a na jeho jas toho dňa zaľahlo mračno. Večer toho dňa z ničoho nič povedal: „Keď ma zavolajú, Morwen Eledhwen, zanechám ťa v starostlivosti dediča Hadorovho rodu. Ľudský život je krátky a stávajú sa všelijaké nehody aj v čase mieru."

„Vždy to tak bolo," povedala. „Čo sa však skrýva za tvojimi slovami?"

„Prezieravosť, nie pochybnosti," odvetil Húrin, no vyzeral ustarostený. „Ten, kto hľadá do budúcnosti, musí vidieť jedno - že veci nezostanú, aké sú. Bude to veľká zrážka a jedna strana musí padnúť nižšie, než je teraz. Ak padnú elfskí kráľi, potom sa Edainom povodí zle. My byvame Nepriateľovi najbližšie. Toto územie môže prejsť pod jeho vládu. No ak sa to naozaj skončí zle, nepoviem ti: Neboj sa! Lebo ty sa bojíš iba toho, čoho sa treba báť, a strach ťa nevydesí. Poviem ti: Nečakaj! Vráť sa k tebe, len čo budem môcť, ale nečakaj! Vyber sa čo najrýchlejšie na juh - ak prežijem, prídem za tebou a nájdem ťa, aj keby som mal prehľadať celý Beleriand."

„Beleriand je šíry a pre utečencov nemá prístrešie," namietla Morwen. „Kam mám ujsť, či už s mnohými, alebo s hŕstkou?" Húrin sa na chvíľu zamyslel. „V Brethile sú príbuzní mojej matky," povedal napokon. „Vzdušnou čiarou je to asi deväťdesiat míľ."

„Keby naozaj prišiel taký zlý čas, akú pomoc môžu poskytnúť ľudia?" nadhodila Morwen. „Bëorov rod padol. Ak padne aj veľký Hadorov rod, do akých dier zalezie malý Halethin ľud?" „Do takých, aké nájde," odvetil Húrin. „Ale o jeho statočnosti nepochybuj, hoci ich je málo a sú neučení. Kde inde je nádej?" „Nehovoriš o Gondoline," povedala Morwen. „Nie, lebo to meno mi nikdy nevyšlo z úst," povedal Húrin. Je pravda, čo si počula - bol som tam. Teraz ti však poviem pravdu, akú som nikdy nikomu nepovedal a nepoviem - neviem, kde je."

„Ale tušíš a myslím, že tušíš dosť presne," povedala Morwen. „Možno," prikývol Húrin. „No kým ma sám Turgon nezbaví prísahy, nesmiem o tom tušení nikomu povedať. Ani tebe. Preto by si ho márne hľadala. No aj keby som na svoju hanbu prehovoril, prinajlepšom by si došla k zatvorenej bráne, lebo ak Turgon nevytiahne do vojny (a o tom sa

nehovorí, ani sa v to nedúfa), nikto sa nedostane dnu."

„Ak teda niet nádeje u tvojích príbuzných a tvoji priatelia ťa zapierajú, musím si poradiť sama," vyhlásila Morwen. „Prichádza mi na um Doriath."

„Vždy si kladieš vysoké ciele," povedal Húrin. „Chceš povedať, že priveľmi vysoké?" namietla Morwen. „Myslím, že posledný zo všetkých obranných valov padne Melianin závoj. A Bëorovým rodom nebude v Doriathe nikto pohŕdať. Vari nie som príbuznou kráľa? Veď Barahirov syn Beren bol Bregorovým vnukom ako môj otec."

„Moje srdce nie je naklonené Tingolovi," povedal Húrin. „On kráľovi Fingonovi na pomoc nepríde. A neviem, aký tieň zastiera moju dušu, keď padne meno Doriath."

„Pri mene Brethil aj mne potemnie srdce," povedala Morwen.

Tu sa zrazu Húrin rozosmial a povedal: „Sedíme tu a preberáme veci, ktoré sú mimo našej moci, a tiene, ktoré vzišli zo sna. Nebude to také zlé, a ak áno, potom bude všetko závisieť od tvojej odvahy a úsudku. Konaj potom, ako ti napovie srdce, ale konaj rýchlo. No ak dosiahneme svoj cieľ, elfskí králi sú rozhodnutí vrátiť všetky léna Bëorovho rodu jeho dedičom, a to si ty, Morwen, Baragundova dcéra. Potom budeš vládnuť nad šírym panstvom a náš syn sa dočká najvyššieho dedičstva. Bez zlých úmyslov na severe mu pripadne veľké bohatstvo a bude kráľom medzi ľuďmi."

„Húrin Thalion, za pravdivejšie pokladám toto - ty hľadiš vysoko, ale bojím sa, že spadneš nízko."

„Toho sa ani v najhoršom nemusíš báť," odvetil Húrin.

V tú noc sa Túrinovi v polospánku zdalo, že pri jeho posteli stoja jeho otec a matka a dívajú sa naňho pri svite sviec, ktoré držia v rukách. Do tváří im však nevidel.

Ráno toho dňa, keď mal Túrin narodeniny, dal Húrin synovi dar - elfský nôž, ktorého rukoväť a pošva boli strieborné a čierne. Povedal: „Dedič Hadorovho rodu, tu máš darček k tomuto dňu. Ale pozor! Je to ostrá čepeľ a slúži iba tým, ktorí s ňou vedú zaobchádzať. Zareže sa ti do ruky rovnako ľahko ako do hocičoho iného." Nato postavil Túrina na stôl, pobožal ho a povedal: „Už si vyšší ako ja, Morwenin syn. Onedlho budeš taký veľký aj na vlastných nohách. V ten deň nech sa mnohí obávajú tvojej čepele."

Túrin vybehol z izby a pobral sa sám preč. V srdci ho hrialo teplo ako teplo slnka, ktoré hreje chladnú zem a vyvoláva rast. Opakoval si otcove slová - dedič Hadorovho rodu - a potom mu zišli na um iné slová: Rozdávaj štedro, ale zo svojho. Šiel za Sadorom a zvolal: „Labadal, dnes sú moje narodeniny, narodeniny dediča Hadorovho rodu! Priniesol som ti darček, aby si na ten deň nezabudol. Tu máš nôž, aký potrebuješ. Odreže všetko, čo budeš chcieť, tenučko ako vlások."

Sador upadol do rozpakov, lebo dobre vedel, že nôž dostal v ten deň sám Túrin. Ľudia však pokladali za nepekné odmietnuť darček, keď ho niekto nezištne dáva. Preto mu vážne povedal: „Si zo štedrého rodu, Túrin, Húrinov syn. Neurobil som nič, čo by sa vyrovnalo tvojmu daru, a nemôžem dúfať, že v dňoch, ktoré mi ostávajú, si budem počínať lepšie, ale budem sa usilovať." A keď vytiahol nôž z pošvy, povedal: „Nuž, to je naozaj dar - čepeľ z elfskej ocele. Už mi bolo dlho smutno po jej dotyku."

Húrin si čoskoro všimol, že Túrin nôž nenosí, a spýtal sa, či mu varovanie pred jeho ostrím nahnalo strach. Túrin odvetil: „Nie. Dal som ho rezbárovi Sadorovi."

„Pohrdol si teda otcovým darom?" spýtala sa Morwen a Túrin opäť odvetil: „Nie, ale Sadora mám rád a je mi ho ľúto."

Nato Húrin povedal: „Všetky tri dary boli tvoje, Túrin, a preto si ich mohol darovať - lásku, súcitiť a najmenší zo všetkého ten nôž."

„Predsa však pochybujem, či si ich Sador zaslúži," namietla Morwen. „Zmrzačil sa vlastnou nešikovnosťou a úlohy plní pomaly, lebo zabíja čas malichernosťami, o ktoré ho nikto nežiada."

„Aj tak ho poľutuj," povedal Húrin. „Čestná ruka a poctivé srdce môžu zaťat' vedľa a taká ujma sa možno znáša ťažšie, ako keby ju spôsobil nepriateľ."

„Ale teraz si musíš na nový nôž počkať," povedala Morwen. „Potom to bude úprimný dar na tvoju vlastnú ujmu."

Tak či onak, Túrin potom pobádal, že k Sadorovi sa všetci správajú láskavejšie, a ten dostal za úlohu zhotoviť veľký stolec, na ktorom bude jeho pán sedávať v sieni.

Svitlo jasné ráno mesiaca lothron, keď Túrina prebudilo náhle trúbenie. Rozbehol sa k dverám a zbadal na nádvorí veľký stisk peších a jazdcov, všetkých v zbroji ako do vojny. Stál tam aj Húrin, ktorý sa so svojimi ľuďmi zhováral a vydával rozkazy. A Túrin sa dozvedel, že v ten deň vyrážajú do Barad Eithelu. Bola to Húrinova garda a muži z jeho pospolitosti. Povolali však všetkých mužov z jeho územia. Niektorí už odišli s bratom Túrinovho otca Huorom a mnohí sa pridajú k pánovi Dor-lóminu cestou a budú pochodovať za jeho zástavou na veľké zhromaždenie vojska, ktoré nariadil kráľ.

Morwen sa rozlúčila s Húrinom bez slz. Povedala: „Budem ochraňovať, čo mi zveruješ - to, čo je a čo bude."

A Húrin jej odvetil: „V dobrom zostávaj, pani Dor-lóminu. Odchádzame s väčšou nádejou, než sme kedy poznali. Myslíme na to, že pri zimnom slnovrate bude hostina veselšia ako kedykoľvek predtým a že potom príde jar bez strachu!" Nato zdvihol na plece Túrina a zvolal na svojich mužov: „Nech dedič Hadorovho rodu vidí svetlo vašich mečov!" A slnko sa zablyslo na päťdesiatich mečoch, ktoré vyleteli z pošiev, a na nádvorí sa rozľahol bojový pokrik Edainov zo severu: „Lacho calad! Drego morn! Blě, Svetlo! Ujdi, Noc!"

Potom sa Húrin vyšvihol do sedla, rozvinula sa jeho zlatá zástava a trúby opäť zahlaholili ranným povetím. Tak odišiel Húrin Thalion do Nirnaeth Arnoediadu.

Morwen a Túrin stáli nehybne pri bráne, kým z diaľky nepriniesol vietor nezreteľný zvuk jediného rohu. To Húrin

prechádzal úvršie kopca, spoza ktorého už svoj dom nevidel.

2. KAPITOLA

V

BITKA SÍZ NESPOČÍTATEĽNÝCH

eľa piesni dosiaľ spievajú a mnohé príbehy dosiaľ rozprávajú elfovia o Nirnaeth Arnoediade, o Bitke slz nespočítateľných, v ktorej padol Fingon a zvädol kvet Eldarov. Keby sa malo vyrozprávať všetko, ľudský život by na vypočutie nestačil. Preto vyrozprávame len činy, ktoré sa vzťahujú na osudy Hadorovho rodu a na deti Húrina Prepevného.

Keď Maedhros napokon zhromaždil všetky sily, ktoré mohol, ustanovil deň, ráno letného slnovratu. Trúby Eldarov v ten deň privítali východ slnka. Na východe vztýčili zástavu Fëanorových synov a na západe zástavu Fingona, kráľa Noldoru.

Nato Fingon pozrel z hradieb Eithel Sirionu. Jeho vojsko bolo zoradené v údoliach a lesoch na východe Ered Wethrinu, dobre ukryté očiam Nepriateľa, no Fingon vedel, že je veľmi veľké. Zhromaždili sa tam všetci Noldori z Hithlumu, k nim sa pridružilo mnoho elfov z Falasu a z Nargothrundu a mal aj veľkú silu ľudí. Na pravom krídle stálo vojsko Dor-lóminu, všetci udatní bojovníci Húrina a jeho brata Huora, a k nim sa pridali ich príbuzní Haldir z Brethilu a veľa mužov z lesov.

Potom uprel Fingon pohľad na východ, a keď elfským zrakom zbadal v opare diaľky prach a blyskot ocele, vedel, že vytiahol Maedhros, a zaradoval sa. Nato sa zadíval k Thangorodrimu, zahalenému temným mračnom, a na čierny dym, ktorý z neho stúpala. Vedel, že prebudil Morgothov hnev a že Morgoth ich výzvu prijal. Na jeho srdce padol tieň neistoty. No v tej chvíli sa zdvihol pokrik, ktorý z juhu niesol vietor z údolia do údolia, a ľudia i elfovia v úžase a v radoosti pozdvihli hlasy. Lebo Turgon, nevolaný a neočakávaný, otvoril brány Gondolinu a prichádzal s desaťtisícovou armádou v žiarivej zbroji a s lesom dlhých mečov a kopijí. Keď potom Fingon začul z diaľky veľkú Turgonovu poľnicu, tieň sa z neho vytratil, srdce mu ožilo a nahlas zvolal: „Utulie'n aure! Aiya El-dalië ar Atanatarni, utulie'n aure! Nadišiel ten deň! Ľud Eldarov a otcovia ľudí, hľa, nadišiel ten deň!" A všetci, čo počuli vo vrchoch ozvenu jeho mocného hlasu, zvolali: „Auta i lome! Noc odchádza!"

Netrvalo dlho a strhla sa veľká bitka. Morgoth totiž dobre vedel, čo jeho nepriatelia urobili a zamýšľali, a pripravil si vlastné plány na hodinu ich útoku. K Hithlumu sa už blížilo z Angbandu veľké vojsko, kým iné, ešte väčšie, tiahlo v ústrety Maedhrosovi, aby mu zabránilo spojiť sily kráľov. A tí, čo tiahli proti Fingonovi, boli zaodetí v hnedých plášťoch, pod ktorými ukrývali oceľ zbraní, a tak sa im podarilo preniknúť ďaleko na piesky Anfauglithu, kým ich príchod spozorovali.

Vtedy sa srdcia Noldorov dožerava rozpálili a ich velitelia chceli zaútočiť na nepriateľov na pláni, no Fingon sa vyslovil proti tomu.

„Pozor na Morgothovu ľstivosť, páni!" povedal. Jeho sila je vždy väčšia, ako sa zdá, a jeho zámery vždy iné, ako odhalí. Neprezradte vlastnú silu, ale nechajte nepriateľa, nech spotrebuje svoju prvú silu v útoku na kopce!" Zámerom kráľov totiž bolo, aby Maedhros vytiahol otvorene na Anfauglith so všetkou silou, s elfmi, ľuďmi a trpaslíkmi, a keď, ako dúfal, privábí hlavné Morgothove armády, vyrazí zo západu Fingon, čím sa Morgothova armáda ocitne ako medzi kladivom a nákovou a na kúsky ju rozbijú. Signálom na to malo byť zapálenie ohňa na strážnom vrchu v Dorthonione.

No Morgothov veliteľ na západe dostal rozkaz vytiahnuť Fingona z vrchov akýmkoľvek prostriedkami. Preto sa dal na pochod a tiahol, kým sa jeho predné voje neroztiahli pozdĺž Sirionu od hradieb Barad Eithelu po Serechské močariská, a Fingonove predsunuté hliadky nevideli do očí nepriateľom. Na túto výzvu však neprišla nijaká odpoveď a posmešky ohyzdov utíchli, keď hľadeli na mlkve hradby a na skrytú hrozbu z vrchov.

Morgothov veliteľ teda vyslal jazdcov so symbolom, že chce vyjednávať. Prišli až k vonkajším opevneniam hradieb Barad Eithelu. Priviedli Gelmira, syna pána Nargothrundu Guilina, ktorého zajali v Bragollachu a vypíchli mu oči. Heroldi ho ukázali a zvolali: „Takých máme doma ešte veľa, ale musíte sa poponáhľať, ak ich chcete nájsť, lebo s nimi po návrate naložíme rovnako ako s týmito." A odsekli Gelmirovi ruky a nohy a nechali ho tam.

Nešťastnou náhodou stál vtedy na stráži Guilinov syn Gwindor s mnohými ľuďmi z Nargothrundu. Keď videl, čo sa stalo jeho bratovi, v žiali sa pustil do boja s toľkými mužmi, koľkých sa mu podarilo zhromaždiť. Jeho hnev vzbĺkol plameňom, vyrazil na koni a mnoho jazdcov s ním. Dohonil heroldov Angbandu a rozsekal ich. Vytiahol za ním všetok ľud Nargothrundu a prenikli hlboko do šíkov Angbandu. To rozpálilo vojsko Noldorov, Fingon si nasadil bielu prilbu, zazneli jeho poľnice a celé jeho vojsko sa v náhlom útoku vyhrnulo z vrchov.

Svit vytasených noldorských mečov blýskal ako oheň na trstinovej pláni a ich útok bol taký neľútostný a prudký, že takmer skrížil Morgothove plány. Kým stihol vyslať posily armáde, ktorá mala slúžiť na západe ako návnada, Noldori ju zmietli a zničili, Fingonove koruhvy sa prehnali po Anfauglithu a zaviali pri hradbách Angbandu.

V predných šíkoch boja sa stále hnal Gwindor a ľud Nargothrundu, a ani teraz ich nemohli zastaviť. Prenikli cez vonkajšie brány a pozabíjali strážu na samých nádvooriach Angbandu. Keď Morgoth počul, ako búšia na jeho dvere, roztriasol sa na tróne v útrobach pevnosti. No Gwindora tam zajali, živého odvedli a jeho ľudí zabili, lebo Fingon mu nemohol prísť na pomoc. Morgoth mnohými tajnými východmi vypustil z Thangorodrimu svoju hlavnú silu, ktorá tam čakala pripravená, a Fingona za cenu veľkých strát zahnila od hradieb Angbandu.

A potom sa v štvrtý deň vojny začal na pláni Angaughlith Nirnaeth Arnoediad. Žiaľ z neho nedokáže vypovedať nijaká povesť.

O tom, čo sa stalo v onej bitke na východe - ako Glaurunga Draka zahnali trpaslíci z Belegostu, o zrade Východniarov, o porážke Maedhrosovo vojska a úteku Fëanorových synov - sa tu viac nehovorí. Fingonovo vojsko

na západe ustúpilo cez piesky a tam padol Halmirov syn Hador a väčšina mužov z Brethilu. Keď padla noc piateho dňa a oni boli ešte vždy ďaleko od Ered Wethrinu, vojská Angbandu obkľúčili Fingonovu armádu, strhol sa boj, ktorý trval až do druhého dňa, a Fingonove armáda sa ocitala v čoraz tesnejšom obkľúčení. Ráno svitla nádej, lebo sa ozvali Turgonove rohy, keď tiahol s hlavným vojskom Gondolinu. Turgon totiž strážil na juhu priesmyky Sirionu a zadržal svojich ľudí pred unáhleným útokom. Teraz sa ponáhlal na pomoc bratovi a Noldori z Gondolinu boli mocní a ich šíky sa trblietali ako rieka oceľ na slnku, lebo meč a výstroj aj toho najposednejšieho Turgonovho bojovníka bola hodná viac ako výkupné hociktorého kráľa ľudí.

Oddiel kráľovej gardy prerazil šíky ohyzdov a Turgon si presekal cestu k bratovi. Traduje sa, že stretnutie Turgona s Húrinom, ktorý stál pri Fingonovi, bolo uprostred boja šťastné. Potom na istý čas zatlačili vojská Angbandu a Fingon sa dal opäť na ústup. Morgoth však na východe rozprášil Maedhrosa a mal teraz naporúdzi veľké sily. Kým sa Fingon a Turgon dostali do útočiska vrchov, zboku ich napadol príval nepriateľov, tri razy väčší ako všetky sily, ktoré im zostávali. Prišiel Gothmog, najvyšší veliteľ Angbandu, a do elfských vojsk vrazil temný klin, obkľúčil kráľa Fingona a Turgona s Húrinom zatlačil k Serechskym močariskám. Potom sa vyrútil na Fingona. Bol to krutý boj. Fingon napokon osamel, jeho garda ležala okolo neho mŕtva, a pustil sa do boja s Gothmogom, no priskočil zaňho balrog a znehybnil ho oceľovým remeňom. Nato doňho Gothmog zaťal čiernou sekerou a z Fingonovej rozseknutej prilby vyšľahol biely plameň. Tak padol kráľ Noldoru. Jeho telo dobili v prachu mlatmi a jeho modrobielu koruhvu zašliapali do krvavej kaše.

Bitka bola stratená, no Húrin a Huor a zvyšky Hadorovho rodu stáli neochvejne pri Turgonovi z Gondolinu a Morgothove vojská stále nemohli dobyť priesmyky Sirionu. Vtedy sa Húrin obrátil k Turgonovi a povedal: „Choď, pane, kým je čas! Lebo si posledný z Fingolfinovho rodu a v tebe žije posledná nádej Eldarov. Kým stojí Gondolin, Morgoth sa nezbaví strachu v srdci.“ „Gondolin už dlho neostane skrytý, a keď bude objavený, musí padnúť,“ odvetil Turgon.

„Ak sa udrží hoci len krátky čas, potom z tvojho rodu vzíde nádej pre elfov a ľudí,“ povedal Huor. „Toto ti vravím, pane, tvárou v tvár smrti - hoci sa tu lúčime naveky a ja už neuvidím tvoje biele hradby, z teba a zo mňa vystúpi nová hviezda. Nech pri tebe stojí šťastie!“

Maeglin, syn Turgonovej sestry, ktorý stál pri nich, počul tieto slová a nezabudol ich.

Turgon konal podľa Húrinovej a Huorovej rady a vydal rozkaz, aby sa jeho vojsko dalo na ústup do priesmykov Sirionu. Jeho velitelia Ecthelion a Glorfindel chránili pravé a ľavé krídlo, aby ich nepriateľ po bokoch nemohol obísť, lebo jediná cesta v tom kraji bola úzka a viedla blízko západného brehu mocnejšieho prúdu Sirionu. Zadný voj tvorili muži z Dor-lóminu, ako si želali Húrin a Huor, lebo v srdciach netúžili odísť zo Severných území, a ak sa nemohli prebiť do svojich domovov, chceli bojovať až do konca. Tak sa stalo, že Turgon si prerazil cestu na juh, dostal sa za Húrinove a Huorove gardy, prešiel popri Sirione a unikol. Zmizol vo vrchoch a stratil sa Morgothovým očiam. Bratia potom okolo seba siahli zvyšky mocných mužov z Hadorovho rodu a krok za krokom ustupovali, až sa dostali za Serechské močariská a ocitli sa pred riekou Rivil. Tam zastali a už sa nepohli.

Vyrojili sa proti nim všetky vojská Angbandu, riekou premostili svojimi mŕtvymi a zvyšky Hithlumčanov obkolesili ako príliv skalisko. Keď zapadalo slnko a temneli tieň Ered Wethrinu, padol Huor, prestrelený otráveným šípom cez oko, a všetci udatní muži z Hadorovho rodu ležali okolo neho pobití na kope. Ohyzdi im odsekli hlavy a navŕšili z nich mohyly, zlato žiariacu v zapadajúcom slnku.

Posledný zostal Húrin. Odhodil štít, schytil sekeru veliteľa ohyzdov a oboma rukami sa ňou oháňal. Piesne hovoria, že dymila od čiernej krvi Gothmogovej trolskej gardy, až sa napokon rozpadla, a Húrin pri každom seknutí zvolal: „Aure entuluv! Opäť svitne deň!“ Sedemdesiat ráz takto vykrikoval, ale napokon ho na Morgothov príkaz zajali živého, lebo Morgoth sa nazdával, že takto mu ublíži väčšími ako smrťou. Ohyzdi chmatali po Húrinovi rukami, ktoré ho znehybňovali, hoci ich odtínali. Ich počet rástol a ohyzdi ho napokon pod sebou pochovali. Gothmog ho poviazal a s posmeškami ho odviekli do Angbandu.

Tak sa skončil Nirnaeth Arnoediad, keď slnko zapadlo za more. Na Hithlum padla noc a zo západu sa prihnala mocná veterná smršť.

Veľký bol Morgothov triumf, hoci všetky jeho zlé zámery sa neuskutočnili. Najhlbšie ho znepokojovalo a víťazstvo kalilo nepokoj, že z jeho siete unikol Turgon, zo všetkých nepriateľov ten, ktorého najväčšími túžil zajať alebo zničiť. Lebo Turgon z veľkého Fingolfinovho rodu sa teraz stal právoplatným kráľom všetkých Noldorov. Morgoth Fingolfinov rod nenávidel a obával sa ho, lebo ním vo Valinore pohŕdal a tešil sa priazni jeho nepriateľa Ulma. Nenávidel ho aj preto, lebo Turgon mu v boji zasadil ťažké rany. A najväčšími sa Turgona bál preto, lebo za dávnych čias mu naňho vo Valinore padol zrak, a kedykoľvek sa k nemu priblížil, dušu mu zahľabol temný tieň, veštiaci, že jedného dňa, ktorý sa ešte ukrýva v osude, vzíde z Turgona jeho skaza.

3. KAPITOLA

HÚRINOVE A MORGOTHOVE SLOVÁ

O

hyzdi na Morgothov rozkaz s veľkou námahou poznávali telá všetkých nepriateľov a všetok ich výstroj a zbroj a navŕšili z nich uprostred pláne Anfauglith mohyly ako vysoký kopec, ktorý bolo zďaleka vidieť. Eldari ho nazvali Haudh-en-Nirnaeth. Kopec porástol trávou a vyrastala na ňom ustavične, zelená a vysoká, iba na ňom z celej pustatiny, a ani jeden z Morgothových služobníkov nikdy neprešiel po zemi, pod ktorou sa od hrdze rozpadali meče Eldarov a Edainov. Fingonova ríša už neexistovala a Fëanorovi synovia blúdili ako lístie pred vetrom. Do Hithlumu sa nevrátil nikto z mužov Hadorovho rodu a nedostali sa ta nijaké správy o bitke ani o osude ich pánov. Morgoth tam však vyslal ľudí, ktorých si podrobil, počerných Východniarov, a zakázal im odtiaľ odísť. To bola celá jeho štedrá

odmena, ktorú im prisľúbil za to, že zradia Maedhrosa - plieniť a sužovať starých, deti a ženy z Hadorovho ľudu. Zvyšky Eldarov z Hithlumu, tých, čo neušli do divočiny a do vrchov, odviekol do baní Angbandu a zotročil ich. Po celom severe voľne brúsili ohyzdi a tísli sa na juh do Beleriandu. Ostával ešte Doriath a Nargothrond, no Morgoth sa o ne nevelmi zaujímal, či už preto, lebo o nich málo vedel, alebo preto, že ich hodina v jeho ničomných plánoch ešte nenadišla. V myšlienkach sa však stále vracal k Turgonovi.

Preto Húrina priviedli pred Morgotha, lebo ten vďaka svojej ľstivosti a zvedom vedel, že Húrin sa priateli s kráľom Gondolinu. Chcel ho zastrašiť pohľadom. No Húrin sa zastrašiť nedal a Morgothovi vzdoroval. Preto ho dal Morgoth spútať reťazami a pomaly mučiť. Po chvíli však za ním prišiel a ponúkol mu na výber buď slobodný odchod, alebo moc a hodnosť svojho najvyššieho veliteľa, ak mu prezradí, kde má Turgon pevnosť a aké má úmysly. No Húrin Prepevný sa mu vysmial. „Slepý si, Morgoth Bauglir, a slepý zostaneš, vždy budeš vidieť iba tmu. Nevieš, čo ovláda srdcia ľudí, a keby si aj vedel, nemohol by si to dať. Hlupák je ten, kto prijme, čo Morgoth ponúka. Najprv vezmeš úlovok a sľub nespľniš. Keby som ti povedal, čo žiadaš, dostal by som iba smrť.“

Morgoth sa rozosmial a povedal: „O smrť ma ešte možno budeš prosiť ako o láskavosť.“ Nato zaviedol Húrina k Haudh-en-Nirnaethu, ktorý bol vtedy ešte nový a vznášal sa nad ním pach smrti. Morgoth postavil Húrina na vrchol a rozkázal mu, aby pozrel na západ, kde je Hithlum, a myslel na svoju ženu, syna a ostatných príbuzných. „Žijú teraz v mojej ríši a sú mi vydaní na milosť a nemilosť,“ povedal.

„Nijakú milosť v sebe nemáš,“ odvetil Húrin. „Ale k Turgonovi ti nepomôžu, lebo nepoznajú jeho tajomstvá.“

Morgotha sa zmocnil hnev a povedal: „Mám však teba a celý tvoj prekliaty rod a o moju vôľu sa zlomíš, aj keby si bol celý z ocele.“ A zdvihol dlhý meč, ktorý tam ležal, a pred Húrinovými očami ho zlomil. Úlomok zranil Húrina na tvári, ale ten ani brvou nemihol. Nato Morgoth vystrel svoje dlhé ruky k Dor-lóminu a preklial Húrina, Morwen a ich potomka. „Hľa! Odteraz bude na nich ležať tieň mojej myšlienky, kamkoľvek pôjdu, a moja nenávisť ich bude prenasledovať až na koniec sveta.“

No Húrin povedal: „Daromné sa namáhaš. Nemôžeš ich vidieť ani ich z diaľky ovládať. Nemôžeš, kým budeš mať túto podobu a kým budeš túžiť, aby si bol na zemi viditeľným kráľom.“

Morgoth sa k Húrinovi obrátil a povedal: „Hlupák, malý medzi ľuďmi, ktorí sú najmenší spomedzi tvorov, čo rozprávajú! Videl si Valarov, alebo si zmieral moc Manwého a Vardy? Poznáš dosah ich myšlienok? Alebo sa azda nazdávaš, že na teba myslia a že ťa z diaľky môžu chrániť?“

„Neviem,“ odvetil Húrin. „Ale môže to tak byť, ak bude taká ich vôľa. Lebo Najstarší kráľ nebude zvrhnutý z trónu, kým trvá Arda.“

„Sám to vravíš,“ povedal Morgoth. Ja som Najstarší kráľ -Melkor, prvý a najmocnejší zo všetkých Valarov, ktorý bol prv, než bol svet, a stvoril ho. Na Arde leží tieň môjho zámeru a všetko, čo je v nej, sa pomaly, ale isto skláňa pred mojou vôľou. A na všetkých, ktorých máš rád, doľahne moja myšlienka ako mračno Kliatby, a privedie ich do tmy a zúfalstva. Kamkoľvek pôjdu, povstane zlo. Čokoľvek povedia, ich slová dajú zlú radu. Čokoľvek urobia, obráti sa proti nim. Zomrú bez nádeje, preklínajúc život i smrť.“

No Húrin odvetil: „Zabúdaš, s kým sa zhováraš? Také veci si hovoril už dávno našim otcom, ale unikli sme z tvojho tieňa. A teraz ťa poznáme, lebo sme sa dívali do tváre tých, čo videli Svetlo, a počuli sme hlasy, ktoré sa zhovárali s Manwem. Bol si skôr ako Arda, ale aj iní boli. A nestvoril si ju. Nie si ani najmocnejší, lebo svoju silu si vyplytval na seba a premárnil si ju vo vlastnej prázdnote. Už nie si nič viac, iba otrok, ktorý ušiel Valarom, a stále na teba čaká ich reťaz.“

„Naučil si sa lekcii svojich pánov nasпамäť,“ prehodil Morgoth. „No taká detinská múdrosť ti nepomôže, lebo teraz všetci ušli.“

„Poviem ti teda poslednú vec, otrok Morgoth,“ vyhlásil Húrin. „Nepochádza z múdrosti Eldarov, vstúpila mi do srdca v tejto hodine. Ty nie si Pán ľudí, a nikdy nebudeš, aj keby pod tvoju vládu upadla celá Arda a Menel. Za Kruhy sveta nebudeš prenasledovať tých, čo ťa odmietnu.“

„Za Kruhy sveta ich nebudem prenasledovať,“ povedal Morgoth. „Lebo za Kruhmi sveta je Prázdno. No v ich vnútri mi neuniknú, kým nevstúpia do Prázdna.“ „Klameš!“ povedal Húrin.

„Uvidíš a priznáš, že neklamem,“ odvetil Morgoth. A odviekol Húrina späť do Angbandu, kde ho posadil na kamenný stolec vysoko na Thangorodrome, odkiaľ videl v diaľke územie Hithlumu na západe a územie Beleriandu na juhu. Tam ostal spútaný Morgothovou mocou. A Morgoth si zastal vedľa neho a opäť ho preklial a podrobil svojej moci, takže sa z toho miesta nemohol pohnúť, ani zomrieť, kým ho Morgoth neprepustí.

„Teraz tu sed' a divaj sa na územia, kde dopadne zlo a zúfalstvo na tých, ktorých si mi vydal do rúk. Lebo si sa mi vysmieval a spochybňoval moc Melkora, Pána osudov Ardy. Preto budeš vidieť mojimi očami, počuť mojimi ušami a nič pred tebou neostane ukryté.“

4. KAPITOLA TÚRINOV ODCHOD

o Brethilu sa napokon dostali iba traja muži. Prešli zlou cestou cez Taur-nu-Fuin. A keď sa Hadorova dcéra Glóredhel dozvedela o Haldirovej smrti, od žiaľu zomrela.

Do Dor-lóminu neprišli nijaké správy. Huorova žena Rian ušla v rozrušení do divočiny. Pomohli jej však Sivoelfovia z mithrinských vrchov, a keď sa jej narodil syn Tuor, vychovali ho. Rian odišla na Haudh-en-Nirnaeth, tam si ľahla a zomrela.

Morwen Eledhwen ostala v Hithlume a mlčanlivo smútila. Jej syn Túrin mal iba deväť rokov a ona opäť čakala dieťa. Prežívala krušné časy. Do kraja prišli vo veľkých počtoch Východniari a s Hadorovým ľudom zaobchádzali kruto, olúpili ho o všetko, čo mal, a zotročili ho. Z Húrinovej domoviny odviekli všetkých, ktorí vládali pracovať alebo mohli poslúžiť inému účelu, aj mladých chlapcov a dievčatá, a starých pobili alebo vyhnali, aby niekde zomreli od hladu. Na pani Dor-lóminu si však netrúfali položiť ruku, ani ju vyhnúť z domu. Povrávalo sa totiž medzi nimi, že je nebezpečná čarodejnica, ktorá sa stýka s bielymi zloduchmi. Tak volali elfov, ktorých nenávideli, ale ešte väčšmi sa ich báli. Z toho dôvodu sa báli aj vrchov a vyhýbali sa im, lebo v nich našli útočisko mnohí Eldari, najmä na juhu. Keď sa do vôle naplienili a nasužovali ľud, stiahli sa späť na sever. Húrinov dom totiž stál na juhovýchode Dor-lóminu a vrchy boli blízko. Nen Lalaith vyteká z prameňa v tieni Amon Dathiru, cez ktorého rameno viedol strmý priesmyk. Kto bol húževnatý, mohol cezeň prejsť Ered Wethrin a popri prameňoch Glithuia zísť do Beleriandu. O tom však Východniari nevedeli, a ešte o tom nevedel ani Morgoth. Kým však trval Fingolfinov rod, celý ten kraj bol pred Morgothom v bezpečí a neprišiel doň ani jeden z jeho služobníkov. Morgoth bol presvedčený, že Ered Wethrin je neprekonateľnou hradbou, jednak pre útek zo severu a jednak proti útoku z juhu. Medzi Serechom a ďalekým západom, kde Dor-lómin hraničil s Nevrastom, naozaj neexistoval iný priesmyk pre tých, čo nemali krídla.

Tak sa stalo, že po prvých vpádoch dali Morwen pokoj, hoci v okolitých lesoch sa ukrývali všelijakí ľudia a bolo nebezpečné vydať sa ďaleko. Pod Morweninou ochranou stále ostával rezbár Sador, zopár starcov a žien a Túrin, ktorého ustavične držala nablízku. No Húrinovo hospodárstvo rýchlo upadalo, a hoci Morwen ťažko pracovala, bola chudobná a bola by hladovala, keby jej tajne nebola pomáhala Húrinova príbuzná Aerin. Násilím si ju totiž vzal za ženu istý Brodda, jeden z Východniarov. Morwen sa almužny priečila, ale túto pomoc prijímala jednak kvôli Túrinovi a svojmu dosiaľ nenarodenému dieťaťu, no aj preto, lebo ako vravela, prichádza z jej vlastného. Práve Brodda sa zmocnil ľudí, majetku a dobytku Húrinovej domoviny a všetko si odniesol do vlastných obydľí. Bol to smelý muž, ale medzi svojimi bezvýznamný, kým nevtrhli do Hithlumu. A keďže bažil po bohatstve, zaberal územia, ktoré iní jeho razenia nechceli. Morwen videl iba raz, keď sa dostal na lúpežnej výprave k jej domu, no prepadol ho veľký strach. Mal pocit, že sa díva do krutých očí bieleho zloducha, a na smrť sa vydesil, že by ho mohlo postihnúť niečo zlé. Preto nevyplienil jej dom a nenašiel ani Túrina. Inak by bol život dediča skutočného pána krátky.

Brodda si zo Slamovlasov, ako nazýval Hadorov ľud, urobil nevoľníkov, a tí mu museli postaviť drevené sídlo v kraji na sever od Húrinovho domu. Otrokov nahnal do kolovej ohrady ako dobytok do kravína, ale zle ich stráži. Viacerí z nich sa nedali zastrašiť a boli ochotní aj za cenu nebezpečenstva pre vlastnú osobu panej Dor-lóminu pomáhať. Od nich Morwen tajne dostávala správy o tom, čo sa v kraji robí, no v ich zvestiach nebolo veľa nádeje. Brodda si však vzal Aerin za manželku, nie za otrokyňu, lebo v jeho horde bolo málo žien a ani jedna sa nevyrovnala dcéram Edainov. Dúfal, že sa v tom kraji stane pánom a bude mať dediča, ktorému potom jeho panstvo pripadne.

O tom, čo sa stalo a čo sa v budúcnosti môže stať, Morwen Túrinovi veľa nepovedala a Túrin sa bál rušiť jej mlčanie otázkami. No po príchode Východniarov do Dor-lóminu sa matky spýtal: „Kedy sa vráti otec, aby tých škaredých zlodejov vyhnal? Prečo nechodí?”

Morwen odvetila: „Neviem. Možno ho zabili, alebo ho držia v zajatí. A mohlo sa stať, že ho zahnali niekam ďaleko a nemôže sa vrátiť pre nepriateľov, ktorí nás obklopujú.”

„Myslím si, že je mŕtvy,” povedal Túrin a pred matkou potlačil slzy. „Keby žil, nič by mu nemohlo zabrániť, aby nám neprišiel na pomoc.”

„Myslím, že ani jedno, ani druhé nie je pravda, syn môj,” povedala Morwen.

Čas sa predlžoval a Morwenino srdce temnelo od strachu o syna Túrina, dediča Dor-lóminu a Ladrosu. Onedlho sa stane otrokom Východniarov, lepšiu nádej preňho nevidela. Preto si spomenula na rozhovor s Húrinom a v myšlienkach sa opäť upriamila na Doriath. Konečne sa rozhodla, že Túrina pošle preč, ak sa bude dať, a poprosí kráľa Thingola, aby ho prichýlil. A keď sedela a rozmýšľala, ako to urobiť, jasne počula Húrinov hlas, ktorý jej hovoril: „Chod rýchlo! Nečakaj ma!” Blížilo sa však narodenie dieťaťa a cesta bude ťažká a nebezpečná. Čím viac ich pôjde, tým menšia bude nádej, že ujdú. A srdce ju stále klamalo nádejou, ktorú si nechcela priznať - v hĺbke duše tušila, že Húrin nie je mŕtvy. Za bezsenných nocí načúvala, či sa neozvú jeho kroky, alebo sa prebudila, keď sa jej zazdalo, že na nádvorí počuje erdzanie jeho koňa Arrocha. A navyše, bola síce ochotná dať syna na výchovu pod strechu niekoho iného, ako bolo v tých časoch zvykom, no priečilo sa jej ponížiť svoju hrdosť a stať sa prosebnicou, hoci aj kráľa. Preto neposlúchla Húrinov hlas či spomienku na jeho hlas, a tak uplietla prvé vlákno Túrinovho osudu.

Kým Morwen dospela k tomuto rozhodnutiu, pokročila jeseň Roku nárekov, a musela sa ponáhľať. Čas na cestu sa krátil, no bála sa, že Túrina odvedú, ak bude čakať cez zimu. Východniari sa zakrádali popri ohradách a špehovali dom. Preto z ničoho nič povedala Túrinovi: „Tvoj otec nepríde. Musíš teda ísť ty, a už skoro. Tak by si to otec želal.”

„Ísť?” zvolal Túrin. „A kam pôjdeme? Cez Hory?”

„Áno, cez Hory na juh,” prisvedčila Morwen. „Na juh - tam je istá nádej. Ale nepovedala som, že my, syn môj. Pôjdeš ty a ja musím zostať.”

„Nemôžem ísť sám!” vyhlásil Túrin. „Neopustím ťa. Prečo by sme nemali ísť spolu?”

Ja nemôžem ísť,” povedala Morwen. „Ale nepôjdeš sám. Pošlem s tebou Gethrona a možno aj Grithnira.”

„A Labadala nepošeľ?” spýtal sa Túrin.

„Nie, lebo Sador je chromý a cesta je ťažká,” odvetila Morwen. „A keďže si môj syn a dni sú pochmúrne, poviem ti to rovno - na tej ceste môžeš zahynúť. Rok sa chýli ku koncu. Ak zostaneš, čaká ťa niečo horšie - staneš sa otrokom. Ak sa chceš stať mužom, keď dospeješ do mužného veku, urobíš statočne, ako ti prikazujem.”

„Ale ty tu zostaneš len so Sadorom, so slepým Ragnirom a s niekoľkými starenami," povedal Túrin. „Vari môj otec nepovedal, že som Hadorovým dedičom? Dedič by mal zostať v Hadorovom dome a brániť ho. Teraz ľutujem, že nemám nôž!"

„Dedič by mal zostať, ale nemôže," povedala Morwen. „No jedného dňa sa môže vrátiť. Vзмуž sa! Ak bude horšie, prídem za tebou. Ak budem môcť."

„Ale ako ma nájdeš, keď budem stratený v divočine?" spýtal sa Túrin. Zrazu sa mu zo srdca odplavila všetka odvaha a rozplakal sa.

„Ak budeš nariekať, stihnú ťa iné veci, a skoro," povedala Morwen. Ja viem, kam pôjdeš, a ak sa ta dostaneš a zostaneš tam, nájdem ťa, ak budem môcť. Posielam ťa ku kráľovi Thingolovi do Doriathu. Nebudeš radšej kráľovým hosťom ako otrokom?"

„Neviem," povedal Túrin. „Neviem, aké je to byť otrokom."

„Posielam ťa preč, aby si sa to nedozvedel," povedala Morwen. Potom si postavila Túrina pred seba a zadívala sa mu do očí, akoby v nich chcela prečítať akúsi záhadu. Je to ťažké, Túrin, syn môj," povedala napokon. „Ťažké nielen pre teba. Aj pre mňa je ťažké v týchto neradosných časoch posúdiť, čo je najlepšie. Robím však, čo pokladám za správne. Prečo by som sa inak chcela rozlúčiť s tým najdrahším, čo mám?"

Viac o tom nehovorili a Túrin bol zarmútený a zmätený. Ráno zašiel za Sadorom, ktorý štiepal triesky na oheň. Dreva mali málo, lebo si netrúfali zájsť ďalej do lesa. Sador sa oprel o barlu a vrhol pohľad na veľký Húrinov stolec, ktorý stál nedokončený v kúte. „Musí padnúť za obeť, lebo v týchto časoch treba uspokojiť najnevyhnutnejšie potreby," povedal.

„Ešte ho nerozrúb," povedal Túrin. „Otec sa možno vráti a poteší ho, keď uvidí, čo si preňho urobil, kým bol preč."

„Klamné nádeje sú horšie ako strach," vzdychol Sador, „a v túto zimu nás nezohrejú." Ohmatal vyrezané ozdoby na stolci a vzdychol. „Márnil som čas, hoci mi tie hodiny padli príjemne," povedal. „No všetky také veci majú krátky život a ich jediný naozajstný účel je asi v radošti, ktorú máš, keď ich zhotovuješ. No, a teraz by som ti mohol vrátiť tvoj dar."

Túrin vystrel ruku, no rýchlo ju stiahol. „Muž si neberie späť, čo raz daroval," vyhlásil.

„Ale ak je dar môj, nemôžem ho dať, komu chcem?" nadhodil Sador.

„Môžeš. Hocikomu, iba mne nie. Ale prečo mi ho chceš dať?" „Lebo niet nádeje, že by som ním robil veci, ktoré by ho boli hodný," odvetil Sador. „V budúcnosti nečaká Labadala nič, iba otrocká práca."

„Čo je to otrok?" spýtal sa Túrin.

„Človek, ktorý je človekom, ale zaobchádzajú s ním ako so zvieraťom," odvetil Sador. „Živia ho, len aby sa udržal nažive, a nažive je len preto, aby hrdlačil, a hrdlačí len zo strachu pred bolesťou alebo smrťou. A od tých lupičov sa môže dočkať bolesti či smrti len tak, aby sa zabavili. Počul som, že vyberajú rýchlonohých a štvú ich so psami. Od ohyzdov sa poučili rýchlejšie ako my od Driečnych."

„Teraz tomu rozumiem už lepšie," povedal Túrin. Je hanebné, že musíš rozumieť takým veciam tak skoro," povedal Sador, a keď videl na Túrinovej tvári zvláštny výraz, spýtal sa: „Čomu teraz rozumieš?"

„Prečo ma matka posielala preč," povedal Túrin a do očí mu vŕhli slzy.

„Aha!" povedal Sador a sám pre seba si zammlal: „Prečo tak dlho otáľala?" Nato sa obrátil k Túrinovi a povedal:

„Nezdá sa mi, že pri takej novine by bolo treba plakať. Pred Labadalom ani pred nikým by si však o matkiných zámeroch nemal hovoriť nahlas. Dnes majú všetky steny a ploty uši a sú to uši, ktoré nerastú na krásnych hlavách."

„Ale s niekým sa musím pozhovárať!" zvolal Túrin. „Tebe som vždy všetko povedal. Nechcem od teba odísť, Labadal. Nechcem odísť ani z tohto domu, ani od matky."

„Ak neodídeš, čoskoro bude navždy koniec s Hadorovým rodom," povedal Sador. „Tomu už predsa rozumieš. Labadal nechce, aby si odišiel, no Sador, Húrinov služobník, bude radšej, keď sa Húrinov syn dostane z dosahu Východniarov. Nuž čo, inak sa nedá - musíme sa rozlúčiť. Vezmeš si teraz nôž ako dar na rozlúčku?"

„Nie!" odmietol Túrin. „Mama vraví, že idem k elfom, ku kráľovi Doriathu. Tam také veci môžem dostať. Tebe však nijaký dar nebudem môcť poslať, Labadal. Budem ďaleko a budem sám." Tu sa Túrin rozplakal, no Sador ho tišil: „Nože no! Kam sa podel Húrinov syn? Vari som nepočul, ako si nedávno povedal: Pôjdem za vojaka k dajakému elfskému kráľovi, len čo budem môcť?"

Túrin potlačil slzy a povedal: „Tak dobre. Ak to boli slová Húrinovho syna, musí ich dodržať a ísť. No vždy keď poviem, že urobím to alebo ono, keď ten čas príde, vyzerá to inak. Teraz sa mi nechce. Musím si dať pozor, aby som také veci už nehovoril."

„To by bolo najlepšie," prisvedčil Sador. „Tak sa učia mnohí, ale málokto sa poučí. Nechaj tak dni, ktoré si ešte nevidel. Dnešok stačí až-až."

* * *

Túrina vychystali na cestu. Rozlúčil sa s matkou a tajne sa vydal na cestu so svojimi dvoma sprievodcami. Keď ho však vyzvali, aby sa obzrel na otcovský dom, bolesť z rozlúčky ho zasiahla, akoby ho niekto sekol mečom, a zvolal: „Morwen, Morwen, kedy ťa zasa uvidím?" Morwen, ktorá stála na prahu, počula, ako sa jeho výkrik rozľahol v zalesnených kopcoch, a tak mocne zovrela veraje, až si do krvi rozodrela prsty. To bol prvý z Túrinových zármutkov.

Začiatkom roka po Túrinovom odchode porodila Morwen dievčatko, ktorému dali meno Niénor, Smútok. No Túrin bol už ďaleko, keď sa narodila. Dlhá a zlá bola jeho cesta, lebo Morgothova moc sa ťahala dodaleka. Za sprievodcov mal však Gethrona a Grithnira, ktorí boli za Hadorových čias mladí, a hoci už zostarli, boli udatní a dobre tie končiny poznali, lebo v minulosti často putovali po Beleriande. Vďaka osudu a šťastiu prekročili Pohorie tieňov, a keď zišli do údolia Sirionu, dostali sa do Brethilského lesa. Napokon došli zmorení a strhaní na hranice Doriathu. Tam však nevedeli, ako ďalej, lebo sa dostali do osídel kráľovných nástrah, takže blúdili medzi stromami bez ciest a minulo sa im jedlo. Ocitol sa na pokraji smrti, lebo zo severu ich prikváčila chladná zima. Túrina však taký ľahký osud nečakal.

Keď už zúfali ležali, ozvalo sa trúbenie rohu. V tých končinách lovil Beleg Silný luk, ktorý sa ustavične zdržiaval na hraniciach Doriathu a v tých časoch bol najväčším zálesákom. Počul ich volanie a prišiel k nim. Keď im dal napiť a najesť a dozvedel sa, ako sa volajú a odkiaľ prichádzajú, ohromilo ho to a zmocnil sa ho súcit. S úľubou sa zadíval na Túrina, lebo bol po matke krásny, mal otcove oči a bol statný a mocný... „Akú láskavosť by si chcel od kráľa Thingola?“ spýtal sa ho. „Chcel by som sa stať jeho rytierom, vytiahnuť proti Morgothovi a pomstiť otca,“ odvetil Túrin.

„To sa môže stať, keď rokmi vyspeješ,“ povedal Beleg. „Si ešte malý, ale máš všetko, čo potrebuje udatný muž, hodný syna Húrina Prepevného, ak je to možné.“ Húrinovo meno sa tešilo na všetkých elfských územiach úcte. Preto sa Beleg ochotne ujal pútnikov a zaviedol ich do chaty, v ktorej vtedy býval s ostatnými lovcami a kde zostali, kým šiel posol do Menegrothu. Keď dostali správu, že Thingol a Melian Húrinovho syna a jeho sprievodcov prijímú, Beleg ich zaviedol tajnými cestami do Skrytého kráľovstva.

Tak prišiel Túrin k veľkému mostu cez Esgalduin a prešiel bránou Thingolovho sídla. Detskými očami hľadel na zázraky Menegrothu, ktoré okrem Berena ešte nevidel nijaký smrteľný človek. Gethron potom predniesol Thingolovi a Melian Morwenino posolstvo. Thingol ich láskavo prijal a Túrina si posadil na koleno na počesť Húrina, najmocnejšieho z ľudí, a svojho príbuzného Berena. Užasli všetci, čo to videli, lebo to znamenalo, že si berie Túrina do opatrovníctva, čo v tom čase králi nerobili, a už nikdy to nezopakoval elfský kráľ s človekom. Potom Thingol Túrinovi povedal: „Tu bude tvoj domov, Húrinov syn. Dostane sa ti múdrosti, akú smrteľní ľudia nemajú, a do rúk dostaneš elfské zbrane. Možno príde čas, keď opäť získaš územia svojho otca v Hithlume. Teraz však v láske prebývaj tu.“

Tak sa začal Túrinov pobyt v Doriathe. Istý čas s ním zostali jeho ochrancovia Gethron a Grithnir, hoci sa túžili vrátiť k svojej panej do Dor-lóminu. Potom na Grithnira doľahli vek a choroba a zostal pri Túrinovi, kým nezomrel.

Gethron však odišiel, Thingol ho poslal so sprievodcami, ktorí ho mali viesť a chrániť, aby priniesli Morwen správu od Thingola. Napokon dorazili do Húrinovho domu, a keď sa Morwen dozvedela, že Túrina prijali v Thingolovom sídle so ctou, uľahčilo sa jej v žiali. Elfovia jej priniesli od Melian aj bohaté dary a pozvanie, aby prišla s Thingolovými elfmi do Doriathu. Melian bola totiž múdra a predvídať a dúfala, že tak odvráti zlo, ktoré Morwen v myšlienkach chystal Morgoth. Morwen však zo svojho domu neodišla, lebo jej srdce sa dosiaľ nezmenilo a jej hrdosť ostávala veľká. Navyše, Niénor bola ešte maličká. Preto elfov z Doriathu s vďakou prepustila a obdarovala ich poslednými maličkosťami zo zlata, ktoré jej ešte zostávalo. Nedala najavo chudobu a elfom prikázala, aby odniesli Thingolovi Hadorovu prilbu. Túrin poslov ustavične vyzeral, a keď sa vrátili sami, ušiel do lesa a rozplakal sa, lebo vedel o Melianinom pozvaní a dúfal, že Morwen príde. To bol Túrinov druhý zármutoč.

Keď pošli predniesli Morweninu odpoveď, Melian to dojalo, lebo pochopila jej zmýšľanie, a vedela, že osud, ktorý tušila, nebude ľahké odvrátiť.

Hadorovu prilbu vložili do Thingolových rúk. Bola zo sivej ocele, ozdobená zlatom, a boli do nej vyryté víťazné runy. Jej moc spočívala v tom, že toho, kto ju nosil, chránila pred zranením a smrťou, lebo meč, ktorý do nej zaťal, sa zlomil, a strely, ktoré ju trafili, odskočili. Vykoval ju nogrodský kováč Telchar, ktorého diela boli chýrne. Mala priesor (podľa vzoru tých, ktorými si trpaslíci pri práci chránili oči) a tvár toho, kto ju nosil, vzbudzovala strach v srdciach všetkých, čo ho videli, no neublížil jej oheň ani strely. Hore mala vyzývavú zlatú podobu hlavy draka Glaurunga. Vyrobili ju totiž krátko nato, ako ho prvý raz vypustili z Morgothovej brány. Hador a po ňom Galdor ju často nosili v boji a srdce hithlumskeho vojska sa vždy vzmužilo, keď ju videli vysoko sa týčiť uprostred bitky. Vojaci volali: „Cennejší je drak z Dor-lóminu ako zlatom zaodetý drak z Angbandu!“

No Húrinovi dračia prilba dobre nepadla, a okrem toho ju nechcel nosiť. Vravel: „Radšej sa dívam na nepriateľa vlastnou tvárou.“ Tak či onak, pokladal prilbu za jedno z najväčších dedičstiev svojho domu.

Thingol mal v Menegrothe veľké zbrojnice, hojne naplnené zbraňami - kov, vytepaný do tvaru rybích šupín, ligotavých ako voda v mesačnom svite, meče a sekery, štíty a prilby, ktoré vykoval sám Telchar alebo jeho starý majster Gamil Zirak, či ešte šikovnejší elfskí remeselníci. Niektoré veci, ktoré dostal ako dar, pochádzali totiž z Valinoru a vykoval ich Féanor, ktorému sa majstrovstvom nikto nikdy na celom svete nevyrovnal. No Thingol prijal Hadorovu prilbu, akoby jeho poklady boli skromné, a zdvorilo prehovoril: „Hrdá by bola hlava, ktorá by nosila túto prilbu, keď ju nosili Húrinovi predkovia.“

Potom akoby mu čosi zišlo na um, zavolať Túrina a povedal mu, že Morwen poslala synovi krásnu vec, dedičstvo jeho otcov. „Vezmi si Dračiu hlavu severu, a keď príde čas, nos ju ako treba,“ povedal. No Túrin bol ešte priveľmi malý, aby prilbu zdvihol, a pri zármutoč svojho srdca o ňu nedbal.

5. KAPITOLA

TÚRIN V DORIATHE

ad Túrinovými detskými rokmi v kráľovstve Doriath bdela Melian, hoci Túrin ju vídal zriedkavo. Žila tam však deva Nellas, ktorá bývala v lesoch, a tá na Melianin príkaz chodila za Túrinom, keď sa zatúlal do lesov, a často sa tam s ním akoby náhodou stretla. Hrali sa spolu alebo sa spolu prechádzali, držiac sa za ruky. Túrin rýchlo rástol, kým ona vyzerala na devu jeho veku a takou aj v srdci zostala po všetky svoje elfské roky. Od nej sa Túrin dozvedel mnohé o spôsoboch a divých tvoroch Doriathu a Nellas ho naučila rozprávať po sindarsky, jazykom starodávnej ríše, starým, zdvorilejším a bohatším na krásne slová. Preto sa mu na istý čas rozjasnila myseľ, no potom opäť upadla do tieňa a ich priateľstvo sa pominulo ako jarný úsvit. Nellas totiž nechodila do Menegrothu a odmietala vstúpiť pod kamennú strechu. Keď sa teda Túrinovo detstvo skončilo a on upriamril myseľ na mužné konanie, vídal ju čoraz zriedkavejšie a napokon ju prestal vyhľadávať. No ona nad ním stále bdela, hoci sa neukazovala.

Deväť rokov prebýval Túrin v sieňach Menegrothu. Srdcom a myslou bol však stále pri svojich blízkych a občas ho

od nich potešili správy. Thingol totiž vysielal k Morwen poslov tak často, ako sa dalo, a ona posielala odkazy pre syna. Tak sa Túrin dozvedel, že Morwen sa v útrapách uľahčilo a že jeho sestra Niénor vyrastá do krásy, že je to kvet na sivom severe. Túrin rástol, až sa stal vysoký medzi mužmi, prerástol doriathských elfov a o jeho sile a húževnatosti sa vedelo v celej Thingolovej ríši. V tých rokoch sa veľa učil, dychtivo počúval príbehy zo starodávnych čias. A stal sa záujemčivý, skúpy na slovo. Do Menegrothu si poňho chodil Beleg Silný luk a vodil ho do odľahlých končín, kde ho učil lesnej múdrosti, lukostreľbe a (čo mal najradšej) zaobchádzaniu s mečom. V remeslách však Túrin veľkou zručnosťou nevynikal, lebo si len pomaly privykal na vlastnú silu a často prudkým úderom pokazil, čo vytvoril. Ani v iných veciach akoby mu šťastie nežičilo, takže jeho zámary často nevyšli, a po čom túžil, nezískal. Ani priateľstvá nenadväzoval ľahko, lebo nebol veselý, málokedy sa smial a jeho mladosť zastieral tieň. Tí, čo ho dobre poznali, ho však mali napriek tomu radi, vážili si ho a preukazovali mu úctu ako kráľovmu chovancovi.

V Doriathe bol však ktosi, kto mu nežičil a jeho nežičlivosť rástla s tým, ako Túrin dospieval do mužnosti. Volal sa Saeros. Bol pyšný a povýšenecky sa správal k tým, ktorých pokladal za menej urodzených, ako bol sám. Spriatelil sa s trubadúrom Daeronom, lebo sám vedel dobre spievať. Ľudí však nemal rád a príbuzných Berena Jednorukého už vôbec nie. „Nie je čudné, že sa táto krajina otvorila ďalšiemu z toho nešťastného pokolenia?“ vravieval. „Neuškodil Doriathu ten druhý už dosť?“ Preto hľadel krivým okom na Túrina a na všetko, čo Túrin urobil, a rozprával o tom čo najhoršie. Jeho slová však boli prefikane a jeho zlomyseľnosť zastretá. Keď sa stretol s Túrinom sám, zhováral sa s ním zvyška a neskrýval voči nemu pohrdanie. Túrina to mrzelo, ale na jeho zlé slová dlho odpovedal mlčaním, lebo Saeros mal v Doriathe významné postavenie a bol kráľovým radcom. Túrinovo mlčanie však Saerosa dráždilo rovnako ako jeho slová.

Keď Túrin dovŕšil sedemnášť rokov, jeho žal sa obnovil, lebo v tom čase prestali chodiť správy z domova. Morgothova moc z roka na rok rástla a celý Hithlum už ležal v jeho tieni. Morgoth nepochybne vedel dosť o činoch Húrinových príbuzných, no istý čas im dal pokoj, aby sa jeho plány mohli uskutočniť. Teraz však dal v záujme svojho cieľa bedlivo strážiť všetky priesmyky Pohoria tieňov, aby sa do Hithlumu ani z neho nikto nedostal, iba ak za cenu veľkého nebezpečenstva. Pri prameňoch Narogu a Teiglinu a na hornom toku Sirionu sa hmýrili ohyzdi. Tak sa stalo, že Thingolovi pošli sa raz nevrátili a Thingol ďalších nechcel vyslať. Vždy nerád niekoho púšťal za strážené hranice a nič nebolo príznačnejšie pre jeho dobrú vôľu voči Húrinovi a jeho príbuzným ako to, že posielal svojich služobníkov na nebezpečnú cestu k Morwen do Dor-lóminu.

Túrinovi oťaželo srdce, lebo nevedel, aké nové zlo sa privarilo, a bál sa, že Morwen a Niénor postihol nešťastný osud. Dlhé dni mlčky presedel a dumal nad úpadkom Hadorovho rodu a ľudí na severe. Potom vstal a vyhľadal Thingola. Našiel ho sedieť s Melian pod veľkým menegrothským bukom Hírilornom.

Thingol vrhol na Túrina prekvapený pohľad, lebo zrazu pred sebou videl namiesto chovanca neznámeho muža, vysokého, tmavovlasého, ktorý naňho upieral z bielej tváre hlboké oči, strohého a pyšného. Mlčal, neprehovoril.

„Čo si želáš, chovanec?“ spýtal sa Thingol a dovŕpil sa, že to nebude nič malé.

„Brnenie, meč a štít, aké prislúchajú môjmu postaveniu, pane,“ odvetil Túrin. „A s tvojím dovolením si vezmem aj Dračiu prilbu svojich predkov.“

„To všetko ti dám,“ povedal Thingol. „Ale aká potreba ťa vedie k tomu, že chceš takú zbroj?“

„Potreba muža a syna, ktorý nosí v pamäti svojho príbuzného,“ odvetil Túrin. „A potrebujem aj druhov, statočných v zbrani.“

„Dám ti miesto medzi svojimi rytiermi meča, lebo meč bude navždy tvojou zbraňou,“ povedal Thingol. „S nimi môžeš okúsiť vojnu na hraniciach, ak si želáš.“

„Srdce ma ťahá za hranice Doriathu,“ povedal Túrin. „Túžim po útoku na nepriateľa, nie po obrane.“

„Potom musíš ísť sám,“ povedal Thingol. „Účasť môjho ľudu vo vojne s Angbandom sa riadi mojim úsudkom, Túrin, Húrinov syn. V tomto čase nevyšlem von nijakú ozbrojenú silu Doriathu. A predbežne to ani nepredviadam.“

„Ale ak chceš, môžeš ísť, Morwenin syn,“ ozvala sa Melian. „Melianin závoj nebráni tým, čo ním prešli sem s našim dovolením.“

„Ak ťa nezadrží múdra rada,“ povedal Thingol. „A čo mi radiš, pane?“ spýtal sa Túrin. „Vzrastom si muž, ale do plnej mužnosti, ktorá príde, si ešte nedospel,“ odvetil Thingol. „Kým sa tak stane, mal by si byť trezlivý a skúšať a cvičiť si svoju silu. Až potom azda budeš môcť pamätať na svojich blízkych. Je však malá nádej, že jediný muž zmôže proti Temnému pánovi viac ako pomocou elfským pánom pri obrane, pokiaľ bude trvať.“

Nato Túrin povedal: „Môj príbuzný Beren zmohol viac.“ „Beren a Lúthien,“ povedala Melian. „Si priveľmi smelý, keď takto hovoríš s otcom Lúthien. Myslím, že tvoje poslanie nie je také vznešené, Túrin, Morwenin syn, hoci tvoj osud je spätý s osudom elfov, či už bude dobrý, alebo zlý. Dávaj si pozor, aby nebol zlý.“ Odmlčala sa a po chvíli dodala:

„Teraz choď, chovanec, a dbaj na kráľovu radu. Nazdávam sa však, že keď sa staneš mužom, nepobudneš s nami v Doriathe dlho. A bude pre tvoje dobro, ak budeš v nadchádzajúcich dňoch pamätať na tieto Melianine slová - chráň sa ohňa i chladu svojho srdca a buď trezlivý, ak to dokážeš.“

Túrin sa impoklonil a odišiel. Onedlho si nasadil Dračiu prilbu, vzal zbrane a vydal sa na severnú hranicu, kde sa pridral k elfským bojovníkom, ktorí neprestajne bojovali s ohyzdmi a s ostatnými Morgothovými služobníkmi a tvormi. Tak sa preverila jeho sila a odvaha, aj keď sotva odrástol z mládeneckých rokov. Stále mal na pamäti krivdy svojho príbuzenstva, a preto sa vždy držal v popredí odvážnych činov a utŕžil veľa zranení kopijou, šípom či zakrivenými mečmi ohyzdov.

No osud ho ochránil pred smrťou. V lesoch bežal chýr, ktorý doľahol ďaleko za Doriath, že sa opäť ukázala Dračia prilba Dor-lóminu. Mnohí si lámali hlavu a vraveli: „Môže sa vrátiť zo smrti duch muža? Alebo naozaj unikal Húrin z Hithlumu z pekelných jám?“

Medzi strážcami Thingolových hraníc bol iba jeden mocnejší v zbrani, a tým bol Beleg Silný luk. Beleg a Túrin sa stali

druhmi vo všetkých nebezpečenstvách a spolu chodili široko-d'aleko po lesoch.

Prešli tri roky a Túrin za ten čas málokedy zavítal do Thingolových siení. Už nedbal na svoj vzhľad a ošatenie. Vlasý mal zanedbané a na brnení nosil sivý plášť, poznačený nečasom. No v lete tretieho roka, keď mal dvadsať rokov, zatúžil po oddychu a potreboval aj kováčov, aby mu opravili zbroj, takže prišiel večer nečakane do Menegrothu a vstúpil do siene. Thingola tam nezastihol, lebo odišiel s Melian do zelených lesov, čo v lete s obľubou robieval. Túrin si bezmyšlienkovito sadol, lebo ho unavila cesta, a hlavou sa mu rojili myšlienky. Nanešťastie si sadol k stolu medzi starešinov ríše na miesto, kde sedával Saeros. Ten prišiel neskôr a rozhnevalo ho to, lebo bol presvedčený, že Túrin to urobil z pýchy a s úmyslom uraziť ho. K jeho hnevu prispelo aj to, že tí, čo tam sedeli, Túrina nepokarhali, ale privítali ho medzi sebou.

Saeros chvíľu predstieral, že je naladený rovnako, a sadol si na iné miesto oproti Túrinovi. „Strážca hraníc nás málokedy počít svojou prítomnosťou," začal. „A ja mu rád prenechám svoje zvyčajné miesto za možnosť pohovárať sa s ním." No Túrin, ktorý sa práve zhováral s Mablungom, nevstal a iba stručne utrúsil: „Ďakujem ti."

Saeros ho potom zahrnul otázkami, vypytoval sa ho na novinky z pohraničia a na jeho činy v divočine. Jeho slová síce zneli pekne, ale neklamnú ich podfarboval posmech. Túrina to zamrzelo, rozhlídal sa a doľahla naňho trpkosť vyhnanstva. Napriek svetlu a smiechu v elfskej sieni zaleteli jeho myšlienky k Belegovi a k ich životu v lesoch, a odtiaľ ešte ďalej k Morwen v Dor-lómine. A zachmúril sa, lebo jeho myšlienky boli chmúrne a Saerosovi neodpovedal. Saeros sa nazdával, že Túrin sa tak podmračené tvári naňho, a už svoj hnev neovládol. Vybral zlatý hrebeň, hodil ho pred Túrina na stôl a zvolal: „Zaiste si sa k tomuto stolu náhlil, muž z Hithlumu, a tvoj otrhaný plášť možno ospravedlniť. Hlavu však nemusíš mať zanedbanú ako ostružinovú húštinu. Keby si mal odkryté uši, možno by si lepšie počul, čo ti kto hovorí."

Túrin nepovedal nič, iba uprel na Saerosu zrak a v jeho temnom pohľade sa zablysko. No Saeros na túto výstrahu nedbal, pohľad mu pohrdavo vrátil a povedal, aby to všetci počuli: „Ak sú muži Hithlumu takí diví a spustnutí, aké ženy tam potom žijú? Behajú ako lane, zahalené len vlasmi?"

Túrin vzal pohár a hodil ho Saerosovi do tváre. Saeros spadol zranený nznak. Túrin vytasil meč a bol by sa naňho vrhol, ale zadržal ho Mablung Lovec, ktorý sedel vedľa neho. Saeros vyplul na stôl krv a s rozbitými ústami povedal: „Ako dlho tu budeme chovať tohto lesného wosa? Kto tu dnes večer vládne? Kráľov zákon ťažko dopadne na tých, ktorí v sieni zrania jeho lénnych pánov. A pre tých, ktorí vytasia meč, je najmenším trestom vyhnanstvo. Vonku pred sieňou by som ti odpovedal, lesný wos!"

Keď Túrin videl na stole krv, jeho nálada ochladla. Vymanil sa z Mablungovho zovretia a bez slova odišiel zo siene.

Mablung povedal Saerosovi: „Čo ťa dnes škrie? 2 tohto zla obviňujem teba a kráľov zákon možno posúdi tvoje rozbité ústa ako odplatu za posmešky."

„Ak sa to šteňa cíti ukrivdené, nech ide za kráľom, aby to rozsúdil," odvrkol Saeros. „No vytasiť tu meč sa takým skutkom nedá ospravedlniť. Keby na mňa ten lesný wos vytasil meč vonku, zabil by som ho."

„Mohlo by sa to skončiť aj inak," povedal Mablung. „No ak jeden z vás padne, bude to zlý čin, ktorý sa hodí skôr pre Angband než pre Doriath, a vzíde z toho ďalšie zlo. Nazdávam sa, že dnes večer sem siahol dajaký tieň zo severu a dotkol sa nás. Dávaj si pozor, Saeros, aby si vo svojej pýche neplnil Morgothovu vôľu, a pamätaj, že si Eldar."

„Na to nezapúdam," povedal Saeros, ale jeho hnev neopadol. Celú noc si ofukoval zranenie a jeho zloba rástla.

Keď Túrin zavčas rána vyšiel z Menegrothu na cestu do severného pohraničia, Saeros si ho vystriehol. Túrin prešiel iba kus, keď sa k nemu Saeros zozadu prihnal s vytaseným mečom a štítom v ruke. Túrina však divočina naučila ostražitosti a kútikom oka ho videl. Odskočil a bleskovo vytrhol na svojho protivníka meč. „Morwen, teraz ten posmeškár zaplatí za to, že tebou pohŕdal!" Rozsekol Saerosov štít a pustili sa do boja mečmi. Túrin mal za sebou dlhú a tvrdú školu a bol obratný ako ktorýkoľvek elf, no bol mocnejší ako elfovia. Čoskoro získal prevahu, poranil Saerosovi ruku, v ktorej držal meč, a Saeros sa mu ocitol vydaný na milosť a nemilosť. Túrin nohou pristúpil meč, ktorý Saerosovi vypadol z ruky. „Saeros, čaká ťa dlhý beh a šaty by ti prekázali. Postačia ti vlasy!" Zhodil ho na zem a strhal z neho odev. Saeros pri tom pocítil Túrinovu veľkú silu a premkol ho strach. Túrin mu však dovolil vstať a zvolal: „Utekaj! Utekaj, ty, čo sa vieš vysmievať ženám! A ak nepobežíš rýchlo ako jeleň, budem ťa zozadu popchýňať!" Priložil hrot meča Saerosovi na zadok a ten sa rozbehol do lesa, vyrážajúc v strachu divé výkriky o pomoc, no Túrin za ním bežal ako lovecký pes. Nech sa Saeros čo ako usiloval bežať rýchlo alebo uhýbať, od chrbta ho stále poháňal meč.

Saerosove výkriky privábili do štvance mnohých iných, no s bežcami udržali krok iba najrýchlejší. V ich popredí sa držal Mablung s ťažkou myslou, lebo podpichovanie síce pokladal za zlé, „no hnev, ktorý sa prebudí ráno, bude do večera Morgothovou radosťou". A navyše sa pokladalo za ťažký prečin svojvoľne zhanobiť elfa, kým sa vec nedostala pred súd. Nikto v tej chvíli nevedel, že Túrina prvý napadol Saeros, ktorý ho chcel zabiť.

„Zadrž, Túrin, zadrž!" zvolal. „Toto je ohyzdia práca v lese!" No Túrin zavolať späť: „Ohyzdia práca v lese za ohyzdie slová v sieni!"

Kým Mablung prehovoril, už-už chcel Saerosa pustiť, ale teraz sa za ním s výkrikom opäť rozbehol. Saeros, ktorý sa v zúfalstve vzdal nádeje na pomoc a nazdával sa, že smrť je blízko, utekal ako divý a ocitol sa na okraji zrúzu, kde v hlboké skalnej rozsadline tiekol potok, vlievajúci sa do Esgalduinu. Na jelení skok bola rozsadlina priveľmi široká, no Saeros sa pri svojom strachu pokúsil o skok. Na druhej strane sa však pošmykol a s výkrikom sa zrútil dolu, kde sa pádom na balvan zabil. Tak sa skončil jeho život v Doriathe a Mandos si ho dlho podržal.

Túrin sa zadíval na jeho telo, ležiace v potoku, a pomyslel si: „Nešťastný hlupák! Odtiaľto by som ho bol nechal odísť späť do Menegrothu. Teraz na mňa uvalil nezaslúženú vinu." Obrátil sa a vrhol temný pohľad na Mablunga a jeho druhov, ktorí práve dobehli a zastali na okraji rozsadliny. Mablung po chvíli vážne povedal: „Beda! Vráť sa s nami, Túrin, lebo tvoje skutky musí súdiť kráľ."

No Túrin odvetil: „Keby bol kráľ spravodlivý, zbavil by ma viny. Nebol však toto jeden z jeho radcov? A môže si

spravodlivý kráľ vybrať za priateľa človeka so zlobou v srdci? Zriekam sa jeho práva a jeho rozsudku."

„Tvoje slová sú priveľmi pyšné," povedal Mablung, hoci v srdci Túrina ľutoval. „Nauč sa múdrosti. Nestaneš sa predsa utečencom. Vyzývam ťa, aby si sa so mnou vrátil ako priateľ. Sú aj iní svedkovia. Keď sa kráľ dozvie pravdu, môžeš dúfať v jeho milosť."

No Túrina už elfské siene zunovali a bál sa, že ho zajmú. Mablungovi povedal: „Odmietam tvoju výzvu. Nebudem žiadať kráľa Thingola o milosť za nič a pôjdem tam, kde ma jeho súd nestihne. Máš na výber len dve veci - nechať ma odísť, alebo ma zabiť, ak to zodpovedá tvojmu zákonu. Lebo je vás málo, aby ste ma zajali živého."

Z ohňa v jeho pohľade vyčítali, že to myslí vážne, a dovolili mu odísť. Mablung povedal: Jedna smrť stačí."

„Nechcel som ju, ale nesmútim nad ňou," povedal Túrin. „Nech ho Mandos súdi spravodlivo, a ak sa niekedy vráti do krajiny živých, nech je múdrejší. Žite v dobrom!"

„A ty ťi slobodne, ak si tak želáš," povedal Mablung. „V dobrom si netrúfam povedať, ak sa vydáš touto cestou. Leží na tebe tieň. Kiežby nebol temnejší, keď sa stretneme najbližšie."

Na to Túrin neodpovedal, iba rýchlo odišiel a nikto nevedel kam.

Vrávi sa, že keď sa Túrin nevrátil do severného pohraničia Doriathu a nebolo o ňom nijakých správ, sám Beleg Silný luk prišiel do Menegrothu, aby ho našiel, a s ťažkým srdcom sa dozvedel o Túrinových skutkoch a úteku. Onedlho sa vrátili do siení Thingol a Melian, lebo leto sa chýlilo ku koncu. Keď sa kráľ dozvedel, čo sa stalo, povedal: „Je to bolestná vec a musím si to vypočúť dopodrobna. Hoci je môj radca Saeros mŕtvy a môj chovanec Túrin ušiel, zajtra zasadenem a všetko si znova poporiadku vypočujem, kým vyslovím rozsudok."

Na druhý deň kráľ zasadol na svojom dvore na trón a okolo neho sedeli všetci veľmoži a radcovia Doriathu. Nato vypočuli mnohých svedkov a najdlhšie a najjasnejšie z nich hovoril Mablung. Keď rozprával o zvade pri stole, kráľovi sa zdalo, že Mablungovo srdce sa kloní k Túrinovi.

„Hovoriš ako priateľ Túrina, Húrinovho syna?" spýtal sa kráľ. „Áno, ale pravdu milujem ešte viac a dlhšie," odvetil Mablung. „Vypočuj ma do konca, pane!"

Thingol vzdychol. Zadíval sa na tých, čo sedeli pred ním, a povedal: „Beda! Na vašich tvárach vidím tieň. Saerosa som pokladal za verného a múdreho, no keby žil, pocítil by môj hnev, lebo jeho posmešky boli zlé a kladil som mu za vinu všetko, čo sa stalo v sieni. Potiaľto Túrinovi odpúšťam. Nemôžem však prehliadnuť jeho neskoršie konanie, keď mal hnev ochladnúť. Zhanobenie Saerosa a jeho uštvanie na smrť sú zlá horšie ako tá urážka. Nasvedčujú na tvrdé srdce a pýchu."

Nato Thingol chvíľu zadumane sedel a potom smutne pokračoval: Je to nevďačný chovanec a na svoj stav človek priveľmi pyšný. Ako si mám pri sebe držať niekoho, kto pohŕda mnou a mojím zákonom, alebo omilostiť niekoho, kto neľutuje? Taký musí byť môj rozsudok. Vykazujem Túrina z Doriathu. Ak sa pokúsi o návrat, privedú ho pred moju sálu, a kým nebude prosieť pri mojich nohách o odpustenie, nie je mojím synom. Ak to niekto pokladá za nespravodlivé, nech prehovorí."

V sieni zavládlo mlčanie a Thingol zdvihol ruku, aby potvrdil svoj rozsudok. No v tej chvíli náhlivo vstúpil Beleg a zvolal: „Pane, smiem prehovoriť?"

„Prichádzaš neskoro," povedal Thingol. „Nepozvali ťa s ostatnými?"

„Pozvali, pane," odvetil Beleg, „ale oneskoril som sa. Hľadal som niekoho, koho poznám. Viediem posledného svedka, ktorého by bolo treba vypočúť, kým vynesieš rozsudok."

„Boli predvolaní všetci, ktorí mali čo povedať," odvetil kráľ. „Čo nám ten svedok môže povedať závažnejšie než tí, ktorých som vypočul?"

„Posúdiš to, keď si to vypočuješ," povedal Beleg. „Dovoľ mi to, ak som si niekedy zaslúžil tvoju priazeň."

„Tebe to dovoľím," povedal Thingol. Nato Beleg vyšiel von a za ruku priviedol devu Nellas, ktorá žila v lesoch a nikdy neprišla do Menegrothu. Bála sa veľkej stĺpovej siene a kamennej strechy a bála sa aj očí, ktoré sa na ňu upierali. Keď ju Thingol vyzval, aby prehovorila, začala: „Pane, sedela som na strome..." a v úcte pred kráľom sa jej zadrhol hlas a zmlkla.

Nato sa kráľ usmial a povedal: „Aj iní sedeli, ale nepotrebovali mi o tom povedať."

„Áno, aj iní," povedala, lebo kráľov úsmev jej dodal odvahy. „Aj Lúthien! Na ňu som myslela dnes ráno a na Berena človeka."

Na to Thingol nepovedal nič, no už sa neusmieval. Čakal,

kým bude Nellas pokračovať.

„Lebo Túrin mi pripomenul Berena," povedala Nellas napokon. „Vraj sú príbuzní a ich príbuzenstvo môže vidieť každý - teda tí, čo sa dobre pozrú."

Thingola pochytila netrepezlivosť. „To je možné," povedal. „Lenže Túrin, Húrinov syn, mnou pohrdol, odišiel a ty ho už nikdy neuvidíš, aby si v ňom mohla čítať, s kým je príbuzný. Teraz vyslovím svoj rozsudok."

„Pán kráľ!" skríkla Nellas. „Majte so mnou strpenie a dovoľte mi najprv prehovoriť. Sedela som na strome a dívala som sa, ako Túrin odchádza. A zbadala som Saerosa, ktorý vyskočil z lesa s mečom a štítom a vrhol sa na nič netušiaceho Túrina."

V sieni sa ozval šum. Kráľ zdvihol ruku a povedal: „Prinášaš mojim ušiam závažnejšiu novinu, ako sa zdalo pravdepodobné. Dávaj si pozor na všetko, čo povieš, lebo toto je súdny dvor."

„Tak mi povedal Beleg," odvetila Nellas. „A len preto som si trúfla sem prísť, aby Túrina zle nesúdili. Je statočný, ale milosrdný. Tí dvaja bojovali, pane, a Túrin pripravil Saerosa o štít aj meč, ale nezabil ho. Preto neverím, že si nakoniec želel jeho smrť. Ak Saerosa zhanobil, potom si tú hanbu zaslúžil." „Posúdim to ja," vyhlásil Thingol. „Ale to, čo si povedala, budem brať do úvahy." Nato vypočul Nellas bližšie. Nakoniec sa obrátil k Mablungovi a povedal: „Prichodí mi čudné, že ti Túrin o tom nič nepovedal."

„Nepovedal," potvrdil Mablung. „A keby bol povedal, iné slová by som mu bol povedal na rozlúčku."

„A iný bude teraz môj rozsudok," vyhlásil Thingol. „Čujte! Vinu, ktorá leží na Túrinovi, odpúšťam a vravím, že sa mu stala krivda a vyprovokovali ho. A keďže to bol, ako vravel, skutočne jeden z mojich radcov, kto mu ublížil, nemusí prosieť o milosť. Ja mu ju pošlem tam, kde je, a povolám ho so ct'ou späť do svojho sídla."

Keď vyniesol tento rozsudok, Nellas sa zrazu rozplakala. „Ale kde je?" vzlykla. „Odišiel od nás a svet je šíry."

„Budeme ho hľadať," povedal Thingol. Vstala Beleg odviezol Nellas z Menegrothu. Povedal jej: „Neplač, lebo ak Túrin niekde žije a chodí, ja ho nájdem, aj keby sa to iným nepodarilo."

Na druhý deň predstúpil Beleg pred Thingola a Melian a kráľ mu povedal: „Porad' mi, Beleg, lebo cítim výčitky. Prijal som Húrinovho syna ako vlastného a tak to zostane, kým sa Húrin nevráti z tieňov, aby sa ujal svojich práv. Nechcem, aby sa vpravelo, že Túrina neprávom vyhnali do divočiny, a rád by som ho privítal naspäť, lebo ho mám veľmi rád."

„Dovoľ mi odísť, pane, a ja v tvojom mene napravím toto zlo, ak budem môcť," povedal Beleg. „Lebo taký muž, akým sľuboval byť, by nemal v divočine vyjsť navnivoč. Doriath ho potrebuje a táto potreba porastie. A okrem toho ho mám rád."

Thingol mu povedal: „To mi v tom hľadaní dáva nádej! Choď teda s mojou dobrou vôľou, a ak ho nájdeš, ochraňuj ho a usmerňuj, ako sa bude dať. Beleg Cúthalion, dlho si stál v popredí obrany Doriathu a za mnohé smelé činy a múdrosť si si vyslúžil moju vďaku. Za najväčší z nich budem pokladať, keď nájdeš Túrina. Pri tejto rozlúčke požiadaj o hocikáký dar a ja ti ho neodopriem."

„Potom žiadam o dobrý meč," povedal Beleg. „Ohyzdi sa hrnú v hustých húfoch a priblížko na luk a šípy a meč, ktorý mám, je prislabý na ich brnenie."

„Vyber si zo všetkých, ktoré mám, s výnimkou môjho vlastného Aranrútha," povedal Thingol.

Beleg si vybral Anglachel. Bol to nesmierne chýrny meč a meno dostal podľa toho, že ho ukuli zo železa, ktoré spadlo z neba ako horiaca hviezda. Rozsekol všetko pozemské železo. V Stredozemi existoval ešte jeden taký meč. Ten nepatrí do tohto príbehu, no ukul ho z tej istej rudy ten istý kováč. Týmto kováčom bol Eöl Tmavoelf, ktorý si vzal za ženu Turgonovu sestru Aredhel. Anglachel daroval Thingolovi za dovolenie sídliť v Nan Elmothe. Druhý meč Anguirel si ponechal, kým mu ho neukradol jeho syn Maeglin.

Keď však Thingol podával Anglachel rukoväťou Belegovi, Melian naň pozrela a povedala: „V tomto meči je zlo. Ešte vždy v ňom prebýva srdce kováča a to srdce bolo temné. Nebude milovať ruku, ktorej slúži, a nebude s tebou dlho."

Tak či onak, budem sa ním oháňať, kým budem môcť, odvetil Beleg. Poďakoval kráľovi, vzal meč a odišiel.

Široko-ďaleko v mnohých nebezpečenstvách hľadal po Beleriande správy o Túrinovi, ale márne. Tak prešla zima a za ňou jar.

6. KAPITOLA

TÚRIN MEDZI ŠTVANCAMI

eraz sa príbeh vracia opäť k Túrinovi. Pokladal sa za štvanca, ktorého bude kráľ prenasledovať, a preto sa nevrátil k Belegovi na severných hraniciach Doriathu, ale pobral sa ďalej na západ. Tajne vyšiel zo Stráženej ríše a dostal sa do lesnatého kraja na juh od Teiglinu. Pred Nirnaethom tam bývalo v roztrúsených usadlostiach veľa ľudí prevažne z Halethinho ľudu, ale nemali nijakého pána a živil sa lovom a poľnohospodárstvom, na žaluďoch a bukvičiach chovali svine a obrábali lesné čistiny, oddelené od divočiny ohradami. Väčšina však zahynula alebo ušli do Brethilu a na celý kraj padol strach z ohyzdov a štvancov. V tom čase skazy totiž zúfanci bez domova zišli zo správnej cesty - patrili medzi zvyšky z porazených vojsk, iní boli zo spustošených území a niektorí ušli pred následkami zlých činov. Lovili a živil sa, ako sa dalo, mnohí sa dali na lúpeže a boli krutí, keď ich hnal hlad a iné potreby. V zime vzbudzovali strach ako vlky, a preto ich tí, čo si ešte bránili domovy, volali Gaurwaithi, Vlíči ľudia. Asi šesťdesiat sa ich združilo do jednej hordy, ktorá brúsila po lesoch za západnými hranicami Doriathu. Všetci ich nenávideli rovnako ako ohyzdov, lebo medzi nimi boli vydedenci tvrdého srdca, ktorí v sebe živil nevraživosť proti vlastnému ľudu.

Najkrutejší z nich bol istý Andróg, ktorého vyhnali z Dor-lóminu za to, že zabil ženu. Odtiaľ s ním prišli aj iní - starý Algund, najstarší z celej hordy, ktorý ušiel z Nirnaethu, a Forweg, ako sa sám pomenoval, ktorý bol veliteľom, plavovlasý muž s uhýbavými blýskavými očami, veľký a smelý, no veľmi sa vzdialil od spôsobov Edainov z Hadorovho ľudu. Napriek tomu bol múdry a občas veľkorysý. Bol veliteľom tohto spoločenstva. Ich počet sa zmenšil asi na päťdesiat následkom úmrtí z útrap a potýčok. Boli veľmi ostražití, vysielali zvedov a stavali stráže, či už oddychovali, alebo sa presúvali. Preto sa rýchlo dozvedeli o Túrinovi, keď sa zatúlal do ich lovisk. Stopovali ho a stiahli sa okolo neho, a keď raz Túrin vyšiel na čistinu pri potoku, ocitol sa uprostred kruhu mužov s napnutými lukmi a vytasenými mečmi.

Túrin zastal, ale nedal najavo nijaký strach. „Kto ste?" spýtal sa. „Myslel som, že ľudí prepadajú len ohyzdi, ale vidím, že som sa mýlil."

„Ten omyl možno oľutuješ, lebo toto sú naše loviská a nestrpíme, aby do nich vstúpil niekto iný," odvetil Forweg. „Prídu o život, ak sa nevykúpi."

Túrin sa pochmúrne rozosmial. „Odo mňa výkupné nedostanete," povedal. „Som vydedenec a štvanec. Môžete ma prehľadať, keď ma zabijete, ale vyjde vás draho presvedčiť sa, že som povedal pravdu. Mnohí z vás predtým padnú."

Tak či onak, smrť sa zdala blízko, lebo do tetív bolo zasadených veľa šíпов a čakali len na veliteľovo slovo. Túrin mal síce pod sivou tunikou a plášťom elfské brnenie, ale niektoré šípy by našli cieľ. Ani jeden z nepriateľov nestál dosť blízko na skok alebo na vytasenie meča. Túrin však zbadal pod nohami na brehu potoka kamene. Rýchlo sa po jeden zohol a v tej chvíli ktorýsi z mužov, rozhnevaný jeho slovami, vystrelil šíp, mieriaci na Túrinovu tvár. Preletel však nad ním. Túrin sa vymrštil ako tetiva luku a vrhol po lučištníkovi mocne a presne kameň. Lučištník padol na zem s rozbitou hlavou.

„Namiesto toho nešťastníka vám lepšie poslužím živý," povedal a obrátil sa k Forwegovi. „Ak si tu veliteľ, nemal by si dovoliť strieľať svojim bez rozkazu."

„To ani nedovoľujem, ale jeho trest prišiel rýchlo," odvetil Forweg. „Vezmem ťa namiesto neho, ak budeš dbať na moje slová lepšie ako on."

„Budem, pokiaľ budeš veliteľom a budeš konať tak, ako sa na veliteľa patrí," odvetil Túrin. „Nazdávam sa však, že výber nového muža do spoločenstva neprislúcha len jemu. Treba vypočuť všetkých. Je medzi vami niekto, kto môj príchod nevíta?" Tu sa proti nemu ozvali dvaja zo štvancov. Jeden z nich bol priateľom zabitého a volal sa Ulrad. „Čudný spôsob, ako vstúpiť do bratstva," zašomral. „Zabiť jedného z najlepších."

„Pýtal si to," odvrkol Túrin. „Ale poďte! Postavím sa proti vám oboj, či už so zbraňou, alebo len silou. Potom uvidíte, či sa hodím ako náhrada za jedného z vašich najlepších. Ak si však budeme merať sily lukmi, aj ja jeden potrebujem."

Vykročil k nim, no Ulrad cúvol a nechcel bojovať. Druhý odhodil luk a podišiel k Túrinovi. Bol to Andróg z Dor-lóminu. Zastal pred Túrinom a premeral si ho od hlavy po päty.

„Nie," povedal napokon a pokrútil hlavou. „Nie som nijaký zbabelec, ako tu muži vedia, ale nevyrovnaní sa ti. Myslím, že nikto sa ti tu nevyrovná. Za seba hovorím, že sa k nám môžeš pridať. Ale v očiach máš čudný svit. Si nebezpečný muž. Ako sa voláš?"

„Neithan, Ukrivdený. Tak si hovorím," odvetil Túrin a odvtedy ho štvanci tak volali. Povedal im, že utrpel bezprávie (a každého, kto potom o sebe také niečo tvrdil, až priveľmi ochotne vypočul), no o svojom živote a domove viac nepovedal. Napriek tomu videli, že predtým to bol ktosi vznešený a že hoci nemá nič okrem zbraní, tie sú vyrobené elfskými kováčmi. Čoskoro ho zahrnuli chválou, lebo bol mocný a udatný a v lese sa vyznal lepšie ako oni. Dôverovali mu, lebo nebol chamtivý a na seba nemyslel. Zároveň sa ho však báli, lebo naňho prichádzali náhle záchvaty hnevu, ktoré nechápali. Do Doriathu nemohol, alebo sa z hrdosti nechcel vrátiť, a do Nargothrundu po Felagundovej smrti nikoho nepustili. K nízkemu Halethinmu ľudu v Brethile nemal vôľu odísť a do Dor-lóminu sa neodvážil, lebo bol nepriestupné obkľúčený, a jediný človek v tom čase nemohol dúfať, tak sa aspoň nazdával, že prejde priesmykmi Pohoria tieňov. Preto zostal so štvancami, lebo akákoľvek spoločnosť akýchkoľvek ľudí mu pomáhala lepšie znášať útrapy divočiny. A keďže si želal žiť a nemohol sa s nimi ustavične vadiť, veľmi ich v zlých činoch neobmedzoval. Čoskoro ho ten zlý a často krutý život zatvrdil, no predsa len sa v ňom občas ozvala ľútosť a znechutenie a vtedy bol v hneve nebezpečný. Takto žil až do konca toho roka, prežil biedenie a hlad zimy, až prišlo Precitnutie a potom krásna jar.

Ako sa už povedalo, v lesoch južne od Teiglinu stálo zopár usadlostí húževnatých a ostrážitých ľudí, aj keď ich bolo málo. Gaurwaithov nemali radi a veľmi ich neľutovali, ale na miestach, kde ho mohli nájsť, im za krutej zimy nechávali jedlo, bez ktorého sa mohli zaobiť. Dúfali, že sa tým vyhnú útoku vyhľadovanej hordy. Od štvancov si však vyslúžili menej vďaky než od vtákov a zvierat a skôr ich chránili psy a ohrady. Okolo každej osady sa totiž ťahal na vyklčovanej paseke hustý živý plot a domy boli obohrnané priekopami a kolovými hradbami. A z jednej usadlosti do druhej viedli cesty, takže ľudia si v ťažkej situácii mohli trúbením na roh privolať pomoc.

S príchodom jari však bolo pre Gaurwaithov nebezpečné zdržiavať sa blízko obydľí lesných ľudí, ktorí sa mohli zhromaždiť a uštváť ich. Túrin si preto lámal hlavu, prečo ich Forweg neodvedie preč. Na juhu, kde nežili nijakí ľudia, bolo viac potravy a zveriny a nehrozilo tam také nebezpečenstvo. Jedného dňa Túrin zistil, že Forweg je preč a zmizol aj jeho priateľ Andróg. Spýtal sa, kde sú, no jeho druhovia sa rozosmiali. „Zrejme si šli niečo vybaviť," povedal Ulrad. „Onedlho sa vrátia a potom sa pohneme. Možno veľmi rýchlo, lebo budeme mať šťastie, ak za sebou neprivedú včely z úľov."

Svietilo slnko a mladé lístie bolo zelené. Túrinovi sa špinavý tábor štvancov protivil, a tak sa zatúlal sám ďalej do lesa. Proti svojej vôli si spomenul na Skryté kráľovstvo a zamarilo sa mu, že počuje názvy kvetov Doriathu, akoby mu ich šepkala ozvena starého, takmer zabudnutého jazyka. Vtom začul výkriky a z lieskovcového hustia vybehla mladá žena. Odev mala dotrhávaný trňmi, bola vydesená a zrazu sa potkla a spadla. Túrin skočil k húštine s vytaseným mečom a zrazil muža, ktorý vybehol za devou z hustia. Až keď sekol, zbadal, že je to Forweg.

Užasnutý zastal, hľadiac na krv v tráve, keď z húštiny vyšiel Andróg a aj on/ohromene zastal. „Zlá robota, Neithan!" zvolal a vytasil meč. Túrin však ochladol a spýtal sa Andróga: „Kde sú ohyzdi? Predbehol si ich, aby si jej pomohol?"

„Ohyzdi?" zopakoval Andróg. „Hlupák! Ty si hovoríš štvanec? Štvanci nepoznajú nijaký zákon okrem vlastnej potreby. Hľad' si svojho, Neithan, a nás nechaj tak."

„Urobím to," povedal Túrin. „No dnes sa naše cesty skrížili. Nechaj tú ženu mne, lebo pôjdeš za Forwegom."

Andróg sa rozosmial. „Ak to má byť tak, dobre," povedal. „Sám sa ti nevyrovnám, ale kamaráti sa na to zabitie môžu dívať zle."

Žena medzitým vstala a položila Túrinovi ruku na plece. Vrhla pohľad na krv, potom na Túrina a v očiach sa jej mihla radosť. „Zabi ho, pane!" vyhlkla. „Zabi aj tohto! A potom poď so mnou. Ak prinesieš ich hlavy, môj otec Larnach nebude smútiť. Za dve vlčie hlavy sa už predtým dobre odmenil."

No Túrin sa obrátil k Andrógovi. „Ako ďaleko má domov?"

„Asi míľu," odvetil. „Býva v ohradenej usadlosti. Zatúlala sa von."

„Choď rýchlo," povedal Túrin žene. „A povedz otcovi, aby na teba dával lepší pozor. Svojim druhom nebudem stínať hlavy, aby som sa mu zavďačil, a nebudem kvôli tomu robiť ani iné veci."

Zasunul meč do pošvy. „Pod!" povedal Andrógovi. „Vrátime sa. Ak chceš pochovať svojho veliteľa, musíš to urobiť sám. Ale ponáhľaj sa, lebo sa môže strhnúť rozruch. Prines jeho zbrane!"

Žena zamierila do lesa, no veľa ráz sa obzrela, kým ju skryli stromy. Nato sa Túrin zbral a bez slova odišiel. Andróg sa za ním díval so zvráteným čelom, akoby hľbal nad dajakou záhadou.

Keď sa Túrin vrátil do tábora, štvanci boli nepokojní a nesvoji, lebo už pridlho zostávali na jednom mieste blízko

dobré strážených usadlostí. Reptali proti Forwegovi. „Riskuje na náš úkor a ostatní môžu za jeho radosti zaplatiť," šomrali.

„Vyberte si teda nového veliteľa!" navrhol Túrin a zastal si pred nich. „Forweg vás už nepovedie, lebo je mŕtvy."

„Ako to vieš?" spýtal sa Ulrad. „Hľadal si med v tom istom úli? Poštípali ho včely?"

„Nie," pokrútil hlavou Túrin. „Stačilo jedno žihadlo. Ja som ho zabil. Andróga som však ušetril a ten sa čoskoro vráti." Potom im povedal, čo urobil, a pokarhal tých, čo také veci robili. Kým dohovoriť, vrátil sa Andróg a niesol Forwegove zbrane. „Vidiš, Neithan!" zvolal. „Nič sa nestrhlo. Možno sa chce s tebou ešte stretnúť."

„Nežartuj, lebo oľutujem, že som jej nedožičil tvoju hlavu," zahriakol ho Túrin. „A teraz rozpovedz, čo sa stalo, ale krátko." Andróg povedal viac-menej pravdu o všetkom, čo sa zbehlo. „Ale čo tam robil Neithan, to veru neviem," dodal. „S nami to však nemalo nič spoločné, lebo keď som prišiel, Forweg bol už mŕtvy. Tej ženskej sa to páčilo a ponúkla sa, že pôjde s ním, a zobrala o naše hlavy ako cenu za nevestu. On ju však nechcel a poslal ju preč. Netuším, čo mohol mať proti veliteľovi. Mne nechal hlavu na pleciach, za čo som mu vďačný, ale neviem si to vysvetliť."

„Potom popieram tvoje tvrdenie, že pochádzaš z Hadorovho ľudu," povedal Túrin. „Patriš skôr k Uldorovi Prekliatemu a mal by si hľadať službu v Angbande. No teraz počúvajte!" zvolal a obrátil sa ku všetkým. „Dávam vám na výber - buď si ma vyvolíte za veliteľa namiesto Forwega, alebo ma necháte odísť. Odteraz budem viesť toto spoločenstvo ja, alebo odidem. No ak ma chcete zabiť, do toho! Budem bojovať, kým nepadnem mŕtvy - alebo vy!"

Nato sa mnohí chytli zbrani, ale Andróg zvolal: „Nie! Hlave, ktorú ušetril, nechýba rozum. Ak sa pustíme do boja, ne jeden zbytočne zomrie, kým zabijeme najlepšieho spomedzi nás." Zasmial sa. Je to zasa tak, ako keď sa k nám pridali. Zabíja, aby si urobil miesto. Ak sa to osvedčilo predtým, môže sa to osvedčiť aj teraz. Možno sa nám s ním povodí lepšie než len slediť okolo cudzích hnojísk."

A starý Algund dodal: „Najlepší medzi nami. Boli časy, keby sme boli urobili to isté, keby sme si boli trúfli. No veľa sme zabudli. Možno nás nakoniec privedie domov."

V tej chvíli skrsol v Túrinovi nápad, že by sa z tej malej hordy mohol povzniesť a sám si vybudovať slobodné panstvo. Pozrel však na Andróga a Algunda a povedal: „Vrávite domov? Medzi nami a domovom stojí vysoké a mrazivé Pohorie tieňov. Za nimi je Uldorov ľud a okolo neho hordy z Angbandu. Ak vám to nenaháňa strach, sedemkrát sedem mužov, potom by som vás mohol zaviesť domov. No ako ďaleko zjídeme, kým padneme?"

Všetci mlčali. Túrin sa opäť ujal slova: „Beriete si ma za veliteľa? Ak áno, najprv vás zavediem do divočiny ďaleko od ľudských obydli. Možno tam nájdeme väčšie šťastie, možno nie, ale zaiste si vyslúžime menšiu nenávisť od vlastného rodu."

Pristúpili k nemu všetci z Hadorovho ľudu a prijali ho za veliteľa. Ostatní súhlasili, hoci nie s takou dobrou vôľou. A Túrin ich z toho kraja hneď odviezol.¹⁰

Thingol vyslal veľa poslov, aby hľadali Túrina v Doriathe a na územiach blízko jeho hraníc, no v roku jeho úteku pátrali márne, lebo nikto nevedel, ani sa nedovtipil, že je medzi štvancami a nepriateľmi ľudí. Keď prišla zima, vrátili sa ku kráľovi okrem Belega. Keď všetci odišli, on hľadal ďalej.

No v Dimbare a pri severných hraniciach Doriathu sa pomery zhoršovali. Dračia prilba sa v boji už neukazovala a chýbal aj Silný luk. Morgothových služobníkov to povzbudilo a vzrástli ich počty aj trúfalosť. Prišla zima, pominula sa a s príchodom jari obnovili útoky. Zabrali Dimbar a ľudia z Brethilu sa báli, lebo okolo všetkých hraníc s výnimkou južných obchádzalo zlo.

Uplynul už takmer rok od Túrinovho úteku a Beleg ho stále hľadal, no s čoraz menšou nádejou. Doputoval na sever k Teiglinským priechodom, a keď sa tam dozvedel zlé správy o novom výpade ohyzdov z Taur-nu-Fuinu, vrátil sa späť a náhoda chcela, že k usadlostiam lesných ľudí došiel krátko nato, ako z toho kraja Túrin odišiel. Tam si vypočul zvláštny príbeh, ktorý medzi nimi koloval. V lesoch sa vraj zjavil vysoký panovačný človek, alebo nebudaj elfský bojovník, zabil jedného z Gaurwaithov a zachránil Larnachovu dcéru, ktorú prenasledovali. „Bol veľmi hrdý," povedala Belegovi Larnachova dcéra. „Mal blýskavé oči, ktorými na mňa skoro ani nepozrel. Vlčích ľudí nazýval svojimi druhmi a ďalšieho, ktorý stál obďaleč, nezabil, a ten ho poznal po mene. Oslovil ho Neithan. Vieš túto záhadu rozlúštiť?" spýtala sa Larnachova dcéra Belega.

„Žiaľ, viem," prisvedčil Beleg. „Toho, o kom hovoríš, hľadám." Viac o Túrinovi lesným ľuďom nepovedal, no varoval ich pred nebezpečenstvom, ktoré hrozí zo severu. „Onedlho sem vtrhnú ohyzdi a budú plieniť v takých počtoch, že sa im neubránite," povedal. „Toho roku sa musíte vzdať buď slobody, alebo životov. Choďte do Brethilu, kým je čas!"

Nato sa Beleg zobral a chvatne odišiel hľadať dúpätá štvancov a stopy, z ktorých by vyčítal, kam odišli. Jedno i druhé onedlho našiel, no Túrin mal niekoľko dní náskok a rýchlo napredoval, lebo sa obával prenasledovania lesných ľudí. Využil všetko svoje umenie, aby pomýlil alebo zvedol z cesty každého, kto by za ním šiel. Viedol svojich ľudí na západ preč od lesných ľudí a od hraníc Doriathu, až prišli na severný okraj veľkej vysočiny, ktorá sa dvíhala medzi údoliami Sirionu a Narogu. Kraj tam bol suchší a les sa zrazu končil na okraji hrebeňa. Dolu bolo vidieť pradávnú Južnú cestu, ktorá stúpala od Teiglinských priechodov a prechádzala popri západných úpätiach slatín do Nargothrundu. Vyhnanici tam istý čas obozretne žili. Málokedy ostali dve noci v jednom tábore a zanechávali za sebou čo najmenej stôp. Preto ich Beleg naháňal márne. Viedli ho stopy, ktoré sa mu podarilo prečítať, a chýry, že tadiaľ prešli ľudia, kolujúce medzi divými tvormi, s ktorými sa mu podarilo dohovoriť. Neraz sa dostal blízko, no keď prišiel k ich dúpätu, bolo zakaždým prázdne. Vo dne v noci totiž stávali stráža a pri každej zvesti, že sa niekto blíži, rýchlo ušli. „Beda!" zvolal Beleg. „Pridobre som naučil toto dieťa ľudí lesnej a poľnej múdrosti. Skoro by som povedal, že je to skupina elfov." Oni však vedeli, že ich niekto neúnavne stopuje. Nevideli ho, ale nemohli sa ho striasť. Chytil sa ich nepokoj.

Onedlho sa stalo, čoho sa Beleg obával. Ohyzdi prekročili Brithiach. Postavil sa proti nim Handir z Brethilu so všetkým vojskom, ktoré sa mu podarilo zhromaždiť, a tak ohyzdi prešli cez Teiglinské priechody na juh, kde chceli lupiť. Mnohí z lesných ľudí dali na Belegovu radu a poslali ženy a deti hľadať útočisko do Brethilu. Tí a ich sprievod

unikli a včas prešli cez Teiglinské priechody. Ozbrojení muži, ktorí šli za nimi, však narazili na ohyzdov a podľahli. Zopár sa ich prebojovalo a dostali sa do Brethilu, ale mnohých zabili alebo zajali. Ohyzdi sa privalili k ich usadlostiam, ktoré vyplienili a vypálili. Potom sa hneď obrátili na západ, kde hľadali Cestu, lebo sa chceli s korisťou a zajatcami čo najrýchlejšie vrátiť na sever.

Zvedovia štvancov ich však rýchlo spozorovali. Na zajatcoch im nezáležalo, no chamtivo túžili po koristi, ulúpenej lesným ľudom. Túrin pokladal za nebezpečné ukázať sa ohyzdom, kým nevedel, koľko ich je. Štvanci naňho však nedbali, lebo v divočine potrebovali mnohé veci, a podaktorí už ľutovali, že ich vedie. Túrin si teda vzal za spoločníka istého Orlega a vydali sa špehovať ohyzdov. Velenie hordy zveril Andrógovi a prikázal mu ležať v úkryte a nikam nechodiť, kým budú preč.

Vojsko ohyzdov bolo väčšie ako horda štvancov, ale dostali sa do kraja, kam sa málokedy odvážili, a vedeli aj to, že za Cestou leží Talath Dirnen, Strážená pláň, na ktorej strážia a hliadkujú zvedovia Nargothrundu. Báli sa nebezpečenstva, ktoré tušili, a ich zvedovia sa zakrádali medzi stromami po obidvoch stranách, kým takto postupovali. Tak sa stalo, že Túrina a Orlega objavili, lebo traja zvedovia na ich úkryt náhodou natrafili. Dvoch zabili, no tretí ušiel s výkrikmi Golug! Golug! Tak volali Noldorov. Les sa razom zaplnil ohyzdnú, ktorí sa ticho rozptýlili a prehľadávali ho. Keď Túrin videl, že majú malú nádej na útek, chcel ich aspoň preľstiť a odviesť čo najďalej od skrýše svojich druhov. Z výkriku Golug! sa dovtipil, že sa boja zvedov Nargothrundu, a utekal s Orlegom na západ. Prenasledovatelia sa rýchlo pustili za nimi, až ich napokon napriek kľúčkovaniu vytisli z lesa. Tam ich zbadali, keď sa pokúšali prejsť cez Cestu, a Orlega školili mnohými šípmi. Túrina však zachránilo jeho elfské brnenie a podarilo sa mu samému uniknúť do divočiny za Cestou. Vďaka rýchlosti a prefikanosti nepriateľom ušiel a dostal sa ďaleko do kraja, ktorý nepoznal. Ohyzdi, ktorí sa elfov z Nargothrundu báli, pozabíjali zajatcov a rýchlo sa pobrali na sever.

Keď prešli tri dni a Túrin s Orlegom sa nevracali, niektorí štvanci chceli odísť z jaskyne, kde sa ukrývali, no Andróg sa proti tomu postavil. Uprostred dohadovania sa pred nimi z ničoho nič zjavila sivá postava. Beleg ich konečne našiel. Pristúpil k nim bez zbrane s dlaňami, obrátenými proti nim. Štvanci však ustráchané vyskočili a Andróg sa k Belegovi prikradol zozadu a hodil naňho slučku, ktorou mu znehybnil ruky pri tele.

„Ak si neželáte hostí, mali by ste lepšie strážiť," povedal Beleg. „Prečo ma takto vítate? Prichádzam ako priateľ a hľadám len priateľa. Dozvedel som sa, že ho voláte Neithan."

„Nie je tu," odvetil Ulrad. „Ako však poznáš to meno, ak nás už dlho nešpehuješ?"

„Dlho nás špehoval," povedal Andróg. „To je ten tieň, čo sa za nami zakrádal. Teraz sa možno dozvieme, o čo mu ide." A rozkázal ostatným, aby Belega priviazali k stromu pri jaskyni. Keď bol pevne spútaný na rukách a na nohách, pustili sa do vypočúvania. No Beleg na všetky otázky odpovedal iba jedno: „Tento Neithan bol mojím priateľom, odkedy som ho stretol v lese, a vtedy bol iba dieťaťom. Hľadám ho s láskou a nesiem mu dobré správy."

„Zabime ho a skoncujeme s jeho špehovaním!" rozkrikol sa zlostne Andróg. Vrhol pohľad na Belegov veľký luk a zatúžil po ňom, lebo sám bol lučištníkom. Niektorí však mali lepšie srdce a stavali sa proti tomu. Algund Andrógovi povedal: „Veliteľ sa ešte môže vrátiť a potom oľutuješ, keď zistíš, že si ho pripravil o priateľa a zároveň o dobré správy."

„Rozprávkam tohto elfa neverím," odsekol Andróg. Je to zved kráľa Doriathu. Ak má naozaj nejaké dobré správy, nech ich povie nám a my posúdime, či je to dôvod, aby sme ho nechali nažive."

„Počkáme na vášho veliteľa," vyhlásil Beleg. „Budeš tam stáť, kým neprehovoriš," rozhodol Andróg. Na Andrógov príkaz nechali Belega priviazaného k stromu bez jedla a vody. Sami si sadli neďaleko a pustili sa do jedla a pitia, ale Beleg neprehovoril. Keď takto prešli dva dni a dve noci, pochytil ich hnev i strach. Chceli čo najskôr odísť a väčšina už bola za to, aby Belega zabili. Keď sa blížila noc, všetci sa okolo neho zhromaždili a Ulrad priniesol horiaci konár z ohníka, ktorý horel v ústí jaskyne. A v tej chvíli sa vrátil Túrin. Prišiel ticho, ako mal vo zvyku, zastal v tieňoch za kruhom mužov a v svite horiaceho konára zbadal Belegovu strhanú tvár.

Akoby ho zasiahol šíp a akoby sa náhle roztopili ľady. Oči mu zaliali dlho neprelievane slzy. Vyskočil a rozbehol sa k stromu. „Beleg! Beleg!" skríkol. „Ako si sa sem dostal? A prečo tu tak stojíš?" Bleskovo mu prerezal putá a Beleg sa mu zviezol do náručia.

Keď si vypočul, čo mu muži povedali, rozhneval sa a zároveň sa zarmútil. No sprvu sa venoval iba Belegovi. Ošetroval ho so všetkým umením, ktorému sa naučil. Pritom myslel na svoj život v lesoch a rozhneval sa sám na seba. Veď ako často štvanci zabili neznámych, keď ich prichytili pri dúpätách, alebo ich prepadli, a on tomu nezabránil. A často sám hovoril zle o kráľovi Thingolovi a o Sivoelfoch, takže aj naňho padá vina, ak s nimi, štvancami, zaobchádzajú ako s nepriateľmi. Roztrpčené sa obrátil k svojim. „Boli ste krutí," povedal. „A krutí bez dôvodu. Dosiaľ sme zajatca ešte nikdy nemučili. Lenže k takým ohyzdím spôsobom nás priviedol tento život. Všetky naše činy boli nezákonné a zbytočné, slúžili iba nám a živili v našich srdciach nenávisť."

No Andróg namietol: „Komu máme slúžiť, ak nie sebe? Koho máme milovať, keď nás všetci nenávidia?"

„Moja ruka sa odteraz nepozdvihne proti elfom ani proti ľuďom," vyhlásil Túrin. „Angband má dosť služobníkov. Ak so mnou nezložia tento sľub ostatní, odídem a budem chodiť sám."

Vtedy Beleg otvoril oči a zdvihol hlavu. „Nie sám!" povedal. „Konečne ti môžem povedať svoje správy. Už nie si štvanec a meno Neithan sa ti už nehodí. Previnenie, ak si sa dajakého dopustil, je ti odpustené. Už rok ťa hľadáme, aby sa ti navrátila česť a mohol si nastúpiť do služby ku kráľovi. Už dlho nám chýbala Dračia prilba."

Túrin nad touto správou neprejavil nijakú radosť a dlho mlčky sedel. Pri Belegových slovách naňho totiž opäť padol tieň. „Počkajme do rána," povedal napokon. „Potom sa rozhodnem. No nech bude akokoľvek, zajtra musíme z tohto dúpäťa odísť, lebo nie všetci, čo nás hľadajú, nám želajú dobro."

„Nikto nám ho neželá," ozval sa Andróg a vrhol na Belega nevraživý pohľad.

Ráno sa Beleg rýchlo zotavil z útrap, ako sa už elfovia oddávna zotavujú, a vzal Túrina nabok.

„Čakal som od teba väčšiu radosť z mojich správ," povedal. „Vrátiš sa predsa do Doriathu, nie?" A prosil, ako len

vedel, aby tak Túrin urobil. No čím úpornejšie ho nabádal, tým väčší sa Túrin zdráhal. Napriek tomu sa dôkladne Belega povypytoval na Thingolov rozsudok. Beleg mu povedal všetko, čo vedel.

„Takže Mablung sa napokon ukázal ako priateľ, akým sa mi zdal?“ spýtal sa Túrin.

„Skôr ako priateľ pravdy,“ odvetil Beleg. „A to bolo napokon najlepšie, hoci osud by nebol taký spravodlivý, keby nebolo Nellasinho svedectva. Ale prečo si mu, Túrin, nepovedal, že Saeros ťa napadol? Všetko mohlo byť inak. A ty,“ Beleg sa rozhladol po mužoch, považujúcich sa v ústí jaskyne, „ty si mohol nosiť hlavu vysoko a neklesnúť medzi toto.“

„Možno, ak tomuto hovoríš klesnúť,“ povedal Túrin. „Možno. Ale vyvinulo sa to takto. V hrdle sa mi spriechli slová. Mablung mal v očiach pokarhanie bez toho, aby sa ma spýtal na čin, ktorého som sa nedopustil. Moje ľudské srdce bolo pyšné, ako povedal elfský kráľ. A stále je, Beleg Cúthalion. Ešte mi nedovolí vrátiť sa do Menegrothu a znášať ľútostivé, odpúšťajúce pohľady, akoby som bol neposlušný napravený chlapec. Ja by som mal odpustiť, nie prijímať odpustenie. A už nie som chlapec, ale muž, muž podľa meradla svojho rodu. A muž zocelený osudom.“

Belega to zarmútilo. „Čo chceš teda robiť?“ spýtal sa. „Slobodne žiť,“ odvetil Túrin. „To mi zaželel Mablung. pri rozlúčke. Thingolova milosť nie je taká veľká, aby pojala druhov, medzi ktorých som klesol. Nerozídem sa s nimi, ak sa oni nebudú chcieť rozísť so mnou. Svojím spôsobom ich mám rád, trochu aj toho najhoršieho. Sú z môjho rodu a v každom je čosi dobré, čo by mohlo rásť. Myslím, že budú stáť pri mne.“

„Dívaš sa inými očami ako ja,“ povedal Beleg. „Ak ich chceš odvrátiť od zla, sklamú ťa. Pochybujem o nich, a najmä o jednom.“

„Ako môže elf posudzovať ľudí?“ nadhodil Túrin. „Ako posudzuje všetky skutky, nech ich urobí ktokoľvek,“ odvetil Beleg. Viac nepovedal a nezmienil sa ani o Andrógovej nevraživosti, následkom ktorej s ním tak zle zaobchádzali. Chápal totiž, v akom je Túrin rozpoložený, a obával sa, že by mu neveril a že svojimi slovami by len uškodil ich starému priateľstvu a zahnal Túrina na zlé cesty.

„Slobodne žiť, vravíš, Túrin, priateľ môj,“ povedal. „Čo si pod tým predstavuješ?“

„Viesť svojich ľudí a bojovať vlastným spôsobom,“ odvetil Túrin. „No aspoň v jednom sa moje srdce zmenilo - ľutujem každý úder, okrem tých, ktoré som zasadil Nepriateľovi ľudí a elfov. A predovšetkým by som chcel mať po boku teba. Zostaň so mnou!“

„Keby som zostal, viedla by ma láska, nie múdrosť,“ povedal Beleg. „Srdce ma varuje, že by sme sa mali vrátiť do Doriathu. Všade inde leží pred nami Tieň.“

„Aj tak tam nepôjdem,“ vyhlásil Túrin.

„Beda!“ povedal Beleg. „No ako milujúci otec, ktorý uprednostní synovu túžbu pred vlastnou jasnozrivosťou, podvolím sa ti. Na tvoje požiadanie zostanem.“

„To je skvelé!“ povedal Túrin. No vzápätí zmĺkol, akoby aj sám vnímal Tieň a bojoval proti pýche, ktorá mu nedovoľovala vrátiť sa. Dlho sedel zadumaný nad prežitými rokmi. Zrazu sa vytrhol zo zamyslenia, pozrel na Belega a povedal: „Tá elfská deva, o ktorej si hovoril - vďačím jej veľa za včasné svedectvo, ale nepamätám sa na ňu. Prečo ma pozorovala?“

Beleg naňho vrhol začudovaný pohľad. „Naozaj, prečo?“ zopakoval. „Túrin, naozaj si vždy žil so srdcom a myslou kdesi v diaľavách? Keď si bol chlapec, chodil si s Nellas po lesoch Doriathu.“

„To muselo byť dávno,“ povedal Túrin. „Tak sa mi aspoň teraz zdá moje detstvo. Leží na ňom hmľa - okrem spomienky na otcovský dom v Dor-lómine. Ale prečo som chodil s elfskou devou?“

„Možno preto, aby ťa naučila, čo ťa mohla naučiť,“ odvetil Beleg. „Ak nie viac, tak len zopár elfských slov a názvov lesných kvetov. Aspoň ich názvy si nezabudol. Beda, ty ľudské dieťa! V Stredozemi sú aj iné žiale ako tvoje, a rany, ktoré nezasadila nijaká zbraň. Už si veru myslím, že elfovia a ľudia by sa nemali stykať a miešať.“

Túrin na to nepovedal nič, iba sa nadsťoval Belegovi do tváre, akoby chcel rozlúštiť záhadu jeho slov. Nellas z Doriathu ho však už nikdy nevidela a jeho tieň od nej odišiel.

Beleg a Túrin sa teraz sústredili na iné veci a rozhovorili sa o tom, kam sa uchýlia. „Vráťme sa do Dimbaru v severnom pohraničí, kde sme kedysi spolu chodili!“ navrhol Beleg dychtivo. „Treba nás tam. Ohyzdí nedávno objavili cestu cez Taur-nu-Fuin a vybudovali cestu cez Anachský priesmyk.“

„Ten si nepamätám,“ povedal Túrin.

„Nie, lebo tak ďaleko od hraníc sme nikdy nezašli,“ povedal Beleg. „No v diaľke si videl končiare Crissaegrimu a na východ od nich temné hradby Gorgorothu. Anach leží medzi nimi nad vysoko položenými prameňmi Mindebu. Je to ťažká a nebezpečná cesta, no teraz po nej chodia mnohí, a na Dimbar, ktorý žil dosiaľ v mieri, dopadá Temná ruka. Ľudia v Brethile sú znepokojení. Do Dimbaru, tam ťa volám!“

„Nie, nebudem sa vracieť v živote späť,“ povedal Túrin. „Ani do Dimbaru sa nedá dostať ľahko. Tečie tam Sirion, kde ďaleko na sever nie je most ani brod. Bol by to nebezpečný prechod. Iba v Doriathe sa to dá. Lenže ja do Doriathu nepôjdem, nevyužijem Thingolovo dovolenie a milosť.“

„Vyslovil si sa, že si zocelený, Túrin. Zocelený si, ale aj tvrdohlavý. Teraz som na rade ja. Ak chceš mať naozaj po boku Silný luk, hľadaj ma v Dimbare, lebo tam sa vrátim.“

Túrin v tej chvíli viac nepovedal.

* * *

Na druhý deň sa Beleg vydal na cestu a Túrin s ním šiel z tábora na vzdialenosť, čo dostrelí luk, ale mlčal. „Ľúčime sa teda, Húrinov syn?“ spýtal sa Beleg.

„Ak chceš naozaj dodržať slovo a zostať pri mne, potom ma hľadaj na Amon R?dhe!“ odvetil Túrin. Takto prehovoril, cítiac sa neprirodzene a netušiac, čo ho v budúcnosti čaká. „Inak je to naša posledná rozlúčka.“

„Možno je to takto najlepšie," povedal Beleg a pobral sa.

Beleg sa vrátil do Menegrothu, predstúpil pred Thingola a Melian a rozpovedal im všetko, čo sa stalo. Zamĺchal iba to, ako zle sa k nemu zachovali Túrinovi druhovia.

Thingol vzdychol a povedal: „Prevzal som na seba otcovstvo Húrinovho syna a toho sa nemožno zbaviť z lásky ani z nenávisťi, kým sa sám Húrin Udatný nevráti. Čo ešte chce, aby som urobil?"

Vtedy sa ozvala Melian. „Teraz ti ja niečo podarujem, Cúthalion, aby ti to pomohlo a slúžilo ku cti. Nič cennejšie ti nemôžem dať." A dala mu zásobu lembasu, elfského cestovného chleba, zabaleného v strieborných listoch a previazaného povrazmi s pečatou kráľovnej z bieleho vosku v tvare kvetu Telperion na uzloch. Podľa obyčají Eldaliov túto potravu mohla uchovávať a darovať iba kráľovná.

„Tento cestovný chlieb ti pomôže v divočine, Beleg, a pomôže aj tým, ktorých si vyberieš," povedala. „Zverujem ti ho a podel sa oň v mojom mene podľa vlastnej vôle." Ničím nemohla Melian preukázať Túrinovi väčšiu priazeň ako týmto darom, lebo Eldari ešte nikdy nedovolili ľuďom jesť tento chlieb a zriedkavo to urobili potom.

Nato Beleg odišiel z Menegrothu a vrátil sa do severného pohraničia, kde mal obydlie a mnohých priateľov. Keď však prišla zima a boje utíchli, jeho druhovia zrazu zistili, že Belega niet. A už nikdy sa k nim nevrátil.

7. KAPITOLA

O TRPASLÍKOVI MÍMOVI

ríbeh sa teraz vracia k Drobnému trpaslíkovi Mímovi. Drobní trpaslíci dávno vymizli z pamäti, lebo Mím bol z nich posledný. Aj za starých čias sa o nich málo vedelo. Elfovia z Beleriandu ich za dávnych čias volali Nibin-nogrim, ale nemali ich radi, a Drobní trpaslíci nemali radi nikoho, iba sami seba. Nenávideli a báli sa ohyzdov a rovnako nenávideli elfov, ale najväčšmi nenávideli Vyhnancov. Vravali, že Noldori im ukradli územie a domovy. Drobní trpaslíci objavili Nargothrond a začali v ňom kopat dávno predtým, ako sa Finrod Felagund preplavil cez more.

Vraví sa, že pochádzali z trpaslíkov, ktorých za pradávna vykázali z trpasličích miest na východe. Na západ doputovali dlho pred Morgothovým návratom. Keďže nemali pána a bolo ich málo, ťažko nachádzali kovové rudy a ich kováčske umenie upadalo a zásoby zbraní sa stenčovali. Začali žiť kradným spôsobom a ich postavy sa oproti východným pobratimom o čosi zmenšili. Chodili zhrbené a rýchlo, zakrádavo. No ako trpaslíci všetkých druhov, aj oni boli oveľa mocnejší, ako by sa dalo usudzovať z ich postáv, a vedeli prežiť aj vo veľkých útrapách. No ich počty sa zmenšovali a v Stredozemi všetci vymreli, okrem Míma a jeho dvoch synov. Mím bol už starý aj podľa meradiel trpaslíkov, starý a zabudnutý.

Po Belegovom odchode (bolo to v druhom roku po Túrinovom úteku z Doriathu)¹³ sa štvancom vodilo čoraz horšie. Prišli nečakané dažde a zo severu a pozdĺž starej Južnej cesty cez Teiglin sa valili čoraz väčšie počty ohyzdov, ktorí brúsili vo všetkých lesoch pri západnej hranici Doriathu. Štvanci mali málo pokoja a oddychu a boli častejšie prenasledovaní, než prenasledovali.

Keď raz v noci striehli v tme bez ohňa, Túrin sa zamyslel nad svojím životom a zdalo sa mu, že by mohol byť lepší. „Musím nájsť dajaké bezpečné útočisko," uvažoval, „a zabezpečiť sa proti zime a hladu." Nevedel však kde.

Na druhý deň odviezol svojich ľudí preč, ďalej, než kedy zašli od Teiglinu a hraníc Doriathu. Po troch dňoch putovania zastali na západnom okraji lesov v údolí Sirionu. Terén, ktorý sa začínal dvíhať k slatinám, tam bol suchší a pustejší.

Onedlho sa stalo, že na súmraku sivého daždivého dňa sa Túrin a jeho druhovia ukrývali v cezmninovej húštine. Za nimi bol priestor bez stromov, kde ležalo mnoho pováľaných alebo o seba opretých veľkých kameňov. Všade bolo ticho, iba dážď kvapkal z listov. Strážca dal zrazu znamenie, a keď štvanci vyskočili, zbadali tri sivo odeté postavy v kapucniach, zakrádajúce sa medzi balvanmi. Každá niesla veľké vrece, ale napriek tomu sa pohybovali rýchlo.

Túrin zavolať, aby zastali, a muži sa za nimi rozbehli ako psy, no oni šli ďalej, a hoci na nich Andróg vystrelil viac šípov, dvaja zmizli v súmraku. Jeden zaostal, či už preto, lebo bol pomalší, alebo niesol ťažšie bremeno. Rýchlo ho dohonili, zrazili na zem a držalo ho veľa tvrdých rúk, hoci sa metal a hrýzol ako zviera. Túrin k nim prišiel a pokarhal ich. „Čo to tu máte?" spýtal sa. „Prečo ste takí suroví? Je to malé a staré. Čo vám to urobilo?"

„Hryzie to," povedal Andróg a ukázal krvácajúcu ruku. Je to ohyzd alebo niečo ohyzdie. Zabi to!"

„Nič iné si nezaslúži, lebo sklamal naše nádeje," ozval sa druhý, ktorý držal vrece. „Sú tam len korenky a kamienky."

„Nie," povedal Túrin. „Má to bradu. Je to asi len trpaslík. Pust'te ho, nech prehovorí."

Tak sa dostal do príbehu Húrinových detí Mím. Vyteperil sa pred Túrinom na kolená a prosil o život. „Som starý a chudobný," povedal. „Len trpaslík, ako vravíš, a nie ohyzd. Volám sa Mím. Nedovoľ, aby ma bez príčiny zabili, pane, ako by to urobili ohyzdi."

Túrin ho v duchu ľutoval, ale povedal: „Vyzeráš chudobný, Mím, hoci u trpaslíka je to čudné. My sme však ešte chudobnejší - nemáme domov, nemáme priateľov. Keby som povedal, že ťa v našej ťažkej situácii neušetříme len zo súcitu, čo by si nám ponúkol ako výkupné?"

„Neviem, čo by si si želal, pane," odvetil Mím opatrne. „V tomto čase málo!" povedal Túrin a trpko sa poobzeral očami, do ktorých sa mu lial dážď. „Bezpečné miesto na spanie namiesto mokrého lesa. Určite také máš sám."

„Mám," povedal Mím. „Ale nemôžem ho dať ako výkupné. Som priveľmi starý, aby som žil pod holým nebom."

„Starnúť už nemusíš," povedal Andróg a pristúpil k nemu s nožom v nezranenej ruke. „Ušetrim ťa toho."

„Pane!" vykrikoval Mím zdesene. „Ak prídem o život, vy pridete o obydlie, lebo bez Míma ho nenájdete. Nemôžem vám ho dať, ale môžem sa s vami oň podeliť. Je v ňom viac miesta, ako bývalo, lebo mnohí navždy odišli." A rozplakal sa.

„Tvoj život ušetríme, Mím," povedal Túrin. „Aspoň dovtedy, kým prideme k tvojmu dúpätu," prehodil Andróg.

No Túrin sa k nemu obrátil a povedal: „Ak nás Mím privedie bez úskokov do svojho domova a ten domov bude dobrý, je vykúpený. A nikto z vás ho nezabije. Tak prisahám."

Mím pobozkal Túrinovi kolená a povedal: „Mím bude tvojím priateľom, pane. Najprv som si podlá reči a hlasu myslel, že si elf. No ak si človek, je to lepšie. Mím nemá rád elfov."

„Kde je ten tvoj dom?" spýtal sa Andróg. „Musí byť dobrý, ak sa oň Andróg má deliť s trpaslíkom, lebo Andróg zasa nemá rád trpaslíkov. Jeho ľud si o nich nepriniesol z východu pekné príbehy."

„Zanechal ešte horšie príbehy," odvrkol Mím. „Posudzuje môj domov, keď ho uvidíš." „Ale na cestu budete potrebovať svetlo, vy potkynávi ľudia. Vrátim sa včas a povediem vás." Vstal a vzal vrece.

„Ani za nič!" zvolal Andróg. „To mu určite nedovoľíš, veliteľ? Toho lotra už nikdy neuvidíš."

„Stmievala sa," povedal Túrin. „Nech nám nechá dajaký záloh. Necháme si tvoje vrece a to, čo je v ňom, dobre, Mím?"

Mím však pri týchto slovách opäť utrápený padol na kolená. „Keby sa Mím nechcel vrátiť, nevrátil by sa ani po staré vrece s korenkami," povedal. „Vrátim sa. Pust' ma!"

„Nepustím," povedal Túrin. „Ak sa nechceš rozlúčiť so svojim vrecom, musíš pri ňom zostať. Po noci pod listím možno ty poľutuješ nás." No všimol si, a ostatní takisto, že Mím si svoj náklad cení väčšmi, ako by si na pohľad zaslúžil.

Vykročili so starým Mímom do svojho skľučujúceho tábora a Mím si cestou mmlal cudzím jazykom, z ktorého znela prastará drsná nenávisť. Keď mu však spútali nohy, razom zmĺkol. Strážcovia videli, že celú noc presedel mlčky a nehybne ako kameň, iba bdelé oči sa mu blýskali, keď nimi jastril do tmy.

Pred brieždením prestalo pršať a v stromoch zašumel vietor. Svitlo jasnejšie ráno ako po mnohé dni predtým a ľahký vánok od juhu rozfúkal mračná, takže slnko vychádzalo na bledej, jasnej oblohe. Mím sedel nehybne a vyzeral ako mŕtvy, lebo mu klesli ťažké viečka a v rannom svite vyzeral povádnutý a zošúverený vekom. Túrin nad ním zastal a povedal: „Už je dosť svetla."

Mím otvoril oči a ukázal na putá. Keď mu ich sňali, zúrivo vybuchol: Jedno sa naučte, hlupáci! Nikdy nedávajte trpaslíkovi putá. Nikdy vám to neodpustí. Nechcem zomrieť, ale to, čo ste mi urobili, mi rozpálilo srdce. Lutujem svoj sľub."

Ja nie," povedal Túrin. „Zavedieš ma do svojho domova. Dovtedy nebudeme hovoriť o smrti. Taká je moja voľa." Uprene sa zadíval Mímovi do očí, a ten jeho pohľad nevydržal. Málokto vydržal Túrinov pohľad, keď sa v ňom zračila voľa alebo hnev. Mím odvrátil hlavu a vstal. „Pod' za mnou, pane!" vyzval ho.

„Dobre," povedal Túrin. „Ešte však dodám, že chápem tvoju hrdosť. Možno zomrieš, ale putá už nedostaneš."

Nato ich Mím zaviedol na miesto, kde ho chytili, a ukázal na západ. „Tam je môj domov!" povedal. „Asi ste ho často videli, lebo je vysoký. Volal sa Sharbhund, kým elfovia všetko nepremenovali." Spoznali, že ukazuje na Amon R'dh, Lysú horu, ktorej holé temeno pozorovalo dlhé míle divočiny.

„Videli sme ho, ale nie zblízka," povedal Andróg. „Aké tam môže byť bezpečné dúpä, voda alebo iné, čo potrebujeme? Ide o dajaký úskok. Vari sa ľudia ukrývajú na vrchole hory?"

„Výhľad doďaleka môže poskytovať väčšiu bezpečnosť ako ukrývanie," povedal Túrin. „Amon R'dh hľadá široko-ďaleko. Dobre, Mím, pôjdem a uvidím, čo mi ukážeš. Ako dlho bude trvať potkynavým ľuďom, kým sa tam dostanú?"

„Celý deň až do súmraku," odvetil Mím.

Družina sa vydala na západ. Túrin kráčal s Mímom po boku na čele. Keď vyšli z lesa, napredovali obozretne, ale kraj bol opustený a tichý. Prešli cez pováľané kamene a dali sa na výstup, lebo Amon R'dh stál na východnom okraji vysoko položených slatín, ktoré sa dvíhali medzi údoliami Sirionu a Narogu, a jeho čelo sa týčilo ešte vyše tisíc stôp nad kamenistými slatinami na úpätí. Rozryté východné úbočie sa pozvoľna dvíhalo k vysokým hrebeňom medzi skupinkami briez, jarabiny a prastarým hlohom, zakoreneným v skalách. Ďalej na slatinách a na nižších svahoch Amon R'dhu rástli húštiny aeglosu, no jeho strmá sivá hlava bola holá a kameň bol porastený iba červeným seregonom.

Keď sa popoludnie prechýľovalo k podvečeru, štvanci sa dostali k úpätiu vrchu. Bližili sa teraz zo severu, lebo tak ich viedol Mím. Na temeno Amon R'dhu dopadalo zapadajúce slnko a seregon bol v plnom rozkve.

„Pozrite! Hore na kopci je krv!" zvolal Andróg. „Ešte nie," povedal Túrin.

Slnko klesalo a z úľabín sa vytrácalo svetlo. Vrch sa teraz týčil pred nimi a nad nimi a oni si kladli otázku, načo im bol sprievodca k takému zreteľnému cieľu. Keď ich však Mím viedol ďalej a driapali sa hore poslednými strmými svahmi, všimli si, že ide po akejsi ceste podľa tajných znakov alebo ho vedie starý návyk. Odbočoval sem a ta, a keď pozreli bokom, po oboch stranách sa otvárali malé doliny a rokliny a inde terén zbíhal do pustých kamenistých svahov s jamami a prepádinami, maskovanými ostružinami a trnmi. Bez sprievodcu by sa tam plahočili a motali celé dni, kým by našli cestu.

Napokon sa dostali na strmší, no schodnejší úsek. Pod tieňmi prastarých jarabín prešli do uličiek dlhonohého aeglosu, kde panovalo prevoňané šero. Zrazu pred nimi vyrástla skalná stena, hladká a zvislá, možno až štyridsať stôp vysoká, no súmrak už zatemňoval nebo a tento odhad bol neistý.

„To sú dvere do tvojho domu?" spýtal sa Túrin. „Trpaslíci vraj majú radi kameň." Pristúpil k Mímovi bližšie, aby ich nakoniec dajako neoklamal.

„Nie dvere do domu, ale brána na nádvorie," odvetil Mím. Odbočil doprava popri úpätí skalnej steny a po dvadsiatich krokoch náhle zastal. Túrin zbadal, že na skale sa prekrývajú dve steny a medzi nimi sa ťahá doľava hlboká štrbina. Mohlo to byť rovnako dielo ľudských rúk ako prírody. Vstup do nej kryli popínavé rastliny, zakorenené v puklinách nad ňou, no vnútri sa ťahala strmá kamenistá cestička, ktorá stúpala do tmy. Stekala tam voda a bolo tam vlhko. Vystupovali po cestičke jeden za druhým. Hore odbočovala cestička doprava a znova na juh a priviedla ich k tŕnistej

húštine na zelenej plošine, cez ktorú pokračovala ďalej do prítmnia. Prišli k Mímovmu domovu Bar-en-Nibin-noegu, ktorý sa spomínal iba v dávnych príbehoch z Doriathu a Nargothrundu, a nijaký človek ho nikdy nevidel. Znášala sa však noc, na východe vyšli hviezdy a oni ešte nevideli, aký tvar má toto zvláštne miesto.

Amon R?dh mal korunu - veľkú masu kameňa, podobnú vysokej čiapke s holým splošteným vrchom. Na severnej strane z nej vyčnievala plošina, rovná a takmer štvorcová, ktorú zospodu nebolo vidieť, lebo za ňou sa dvíhala koruna vrchu a na západe a východe z nej padali zvislé útesy. Ten, kto poznal cestu, sa na ňu mohol dostať bez ťažkostí iba zo severu. Cestička viedla zo štrbiny a potom zabiehala do hájika zakrpatených briez, ktoré rástli okolo čistého jazierka v nádrži, vysekanej do skaly. Jazierko napájal prameň vzhodu na úpätí steny a z koryta sa lial ako biela nitka cez západný okraj plošiny. Za zástenou stromov neďaleko prameňa bola medzi dvoma vysokými kamennými piliermi jaskyňa. Zdalo sa, že je plytká s nízkym lomeným vchodom, ale ťahal sa ďalej pod kopec, kde ju vyhlúbili a prerazili pomalé ruky Drobných trpaslíkov počas dlhých rokov, keď tu sídlili neznepokojevaní Sivoelfmi z lesov.

Mím ich viedol hlbokou tmou popri jazierku, v ktorom sa zrkadlili medzi tieňmi brezových konárov nezreteľné hviezdy. Pri ústí jaskyne sa obrátil a uklonil sa Túrinovi. „Vstúp, pane," povedal. „To je Bar-en-Danwedh, Domov vykúpenia. Tak sa totiž bude volať."

„Možno," povedal Túrin. „Najprv sa pozriem." Vstúpil dnu s Mímom, a keď ostatní videli, že sa nebojí, pohli sa za nimi, dokonca aj Andróg, ktorý Mímovi nedôveroval najväčším. Zakrátko sa ocitli v čiernej tme, no Mím tlesol a spoza rohu sa vynorilo svetielko. Z chodby v pozadí prvej jaskyne vyšiel trpaslík s pochodňou.

„Aha! Teda som ho minul, ako som sa obával!" povedal Andróg. No Mím trpaslíkovi rýchlo čosi povedal ich drsným jazykom a nato znepokojený alebo rozhnevaný tým, čo počul, priskočil k chodbe a zmizol. Andróg sa chcel vrhnúť za nimi. „Zaútočme prví!" zvolal. „Môže ich tam byť celá hŕba, ale sú malí."

„Myslím, že sú len traja," povedal Túrin a vykročil. Ostatní postupovali za ním, hmatajúci po drsných stenách. Chodba mnoho ráz odbočila a vždy v ostrých uhloch. Napokon sa pred nimi zablslo mdlé svetlo a vstúpili do malej, ale vysokej siene, osvetlenej lampášmi, ktoré viseli z tieňa pod stropom na jemných retiazkach. Mím tam nebol, ale bolo počuť jeho hlas, ktorý priviedol Túrina k dverám do komnaty v pozadí siene. Nazrel dnu a zbadal, že Mím kľáči na dlážke. Vedia neho stál mlčanlivo trpaslík s pochodňou. Na kamennom lôžku vzhodu pri stene ležal ďalší trpaslík. „Khîm, Khîm, Khîm!" kvíľil starý Mím a trhal si bradu.

„Nie všetky tvoje šípy minuli," povedal Túrin Andrógovi. „Tento zásah sa však môže ukázať ako nešťastný. Vypúšťáš šípy priveľmi ľahko a nemusíš žiť dosť dlho, aby si sa naučil múdrosti." Nechal ostatných, ticho pristúpil za Míma a povedal mu: „Čo sa stalo, Mím? Viem trochu liečiť. Môžem ti pomôcť?"

Mím sa obzrel a v očiach mal červený svit. „Nie, ak nevieš vrátiť čas a potom odseknúť kruté ruky svojich ľudí," odvetil. „To je môj syn. V prsiach mal šíp. Už neprehovorí. Zomrel pri západe slnka. Tvoje putá mi zabránili, aby som ho vyliečil."

V Túrinovi opäť vytryskla dlho zatvrdená ľútosť ako voda zo skaly. „Beda!" zvolal. „Odvolal by som ten šíp, keby som mohol. Teraz sa bude tento príbytok právom nazývať Bar-en-Danwedh, Dom vykúpenia. Či už tu budeme bývať, alebo nie, som ti dlžníkom, a ak niekedy zbohatnem, zaplatím ti danwedh za syna ťažkým zlatom na znak žiaľu, hoci tvoje srdce to neobšťastní."

Mím vstal a zadíval sa na Túrina. „Počujem ťa," povedal. „Hovoriš ako dávny pán trpaslíkov. Nad tým žasnem. Moje srdce ochladlo, lebo sa neraduje. Zaplatím svoje výkupné - môžete tu bývať, ak chcete. Jedno však dodám - ten, čo vypustil šíp, teraz zlomí svoj luk a položí to k nohám môjho syna. A už nikdy nevezme do rúk luk a šíp. Ak vezme, zomrie ním. Túto kliatbu privolávam na jeho hlavu."

Andróg sa zľakol, keď tú kliatbu počul, a hoci mu to bolo veľmi proti mysli, zlomil svoj luk a šípy a položil ich k nohám mŕtveho trpaslíka. Keď však vychádzal z komnaty, vrhol na Míma nenávisť pohľad a zamrmľal: „Kliatba trpaslíkov sa vraj nikdy nepominie, ale aj ľudská sa môže splniť. Nech zomrie so šípom v hrdle!"

Tú noc sa uložili v sieni, ale zo spánku ich rušil nárek Míma a Ibuna, jeho druhého syna. Nevedeli, kedy prestali, no keď sa prebudili, trpaslíci boli preč a komnata bola zatarasená kameňom. Opäť svitol pekný deň a štvanci sa v rannom slnku umyli v jazierku a pripravili si jedlo, ktoré mali. Keď jedli, zastal pri nich Mím.

Uklonil sa Túrinovi. „Odišiel a je po všetkom," povedal. „Leží pri svojich otcoch. Teraz sa vrátíme k životu, ktorý máme, hoci nám už asi neostáva veľa dní. Páči sa vám Mímov domov? Je výkupné zaplatené a prijaté?"

Je," prikývol Túrin.

„Potom je všetko tvoje a zariad si tu bývanie, ako chceš, s výnimkou jedného - komnata je zavretá a nesmie ju otvoriť nikto okrem mňa."

„Počujeme ťa," povedal Túrin. „Pokiaľ ide o náš život tu, zdá sa, že sme v bezpečí, ale musíme mať potraviny a iné veci. Ako sa dostaneme von, a čo je ešte dôležitejšie, zasa dnu?"

Mím sa hrdelné zasmial, čo ich znepokojilo. „Bojíte sa, že ste šli za pavúkom do stredu jeho siete?" prehodil. „Mím ľudí nežerie! A pavúk by zle pochodil s tridsiatimi osami naraz. Veď ste ozbrojení a ja tu stojím s holými rukami. Nie, musíme sa deliť - o dom, o jedlo, o oheň a možno aj o ostatné, čo získame. Myslím, že dom budete strážiť a držať v tajnosti vo vlastnom záujme, aj keď budete poznať cestu dnu a von. Časom sa to naučíte. A dovtedy vás bude vodiť Mím alebo jeho syn Ibun, keď pôjdete von. A jeden pôjde tam, kam pôjdete vy, a vráti sa, keď sa vrátite vy - alebo vás bude čakať na mieste, ktoré poznáte a nájdete ho bez sprievodcu. Nazdávam sa, že to bude čoraz bližšie k domovu." Túrin na to pristal, Mímovi sa poďakoval a potešila sa aj väčšina Túrinových ľudí. Za ranného slnka uprostred leta sa im obydlie zdalo krásne. Nespokojný bol iba Andróg. „Čím skôr sa naučíme cestu dnu a von, tým lepšie," povedal. „Ešte nikdy sme si na svoje podniky nevodili zajatca, ktorý má voči nám pocit krivdy."

Ten deň oddychovali, čistili si zbrane a opravovali výstroj. Jedla mali ešte asi na dva dni a Mím im pridral, čo mal sám. Požičal im tri veľké hrnce na varenie a dal im drevo. Priniesol aj vrece. „Len taký brak," povedal. „Nevyplatí sa krahnúť."

Divé korianky."

Keď však tie korianky umyli, vysvitlo, že sú biele a mäsité, a keď ich uvarili, zistili, že sú chutné, čosi ako chlieb. Štvanci sa im potešili, lebo chlieb im chýbal a mali ho, len keď si ho ukradli. „Diví elfovia ich nepoznajú, Sivoelfovia ich nenašli a tí pyšní spoza mora sú priveľmi pyšní, aby ich vyhrabávali," vysvetľoval Mím.

„Ako sa volajú?" spýtal sa.

Mím naňho úkosom pozrel. „Nemajú meno, iba v jazyku trpaslíkov a ten nikoho neučíme," odvetil. „A neučíme ľudí, ako Ich hľadať, lebo sú chamtiví a nešetní a neprestali by, kým by všetky rastliny nepošli. Chodia okolo nich, keď sa motajú po divočine. Viac sa odo mňa nedozviete, ale môžete ich mať dosť z mojich zásob, ak budete slušní a nebudete sľadiť a kraďnúť." Znova sa hrdelné zasmial. „Sú veľmi cenné," povedal. „Keď je v zime hlad, sú cennejšie ako zlato, lebo ich možno uskladniť, ako si veвериčky uskladňujú oriešky. Z prvých, čo dozreli, sme si už urobili zásobu. Ste však hlupáci, keď si myslíte, že by som nedal jeden malý náklad za to, aby som si zachránil život."

„Počujem ťa," ozval sa Urad, ktorý nazrel do vreca, keď Míma chytili. „Ale nechcel si ho dať, a preto vo mne tvoje slová vzbudzujú ešte väčšiu zvedavosť."

Mím sa obzrel a počastoval ho temným pohľadom. „Si jeden z tých hlupákov, za ktorými by jar nesmútila, keby si v zime zahynul," odvrkol. „Dal som svoje slovo a bol by som sa musel vrátiť, či už by som chcel, alebo nie, s vrecom, alebo bez neho, nech si ničomný a vierolomný človek myslí, čo chce! Nepáči sa mi však, keď mi zlí násilím berú niečo, čo je moje, aj keby to bol len remeň z topánky. Myslíš, že sa nepamätám, že tvoje ruky boli medzi tými, čo ma spúťali a držali, aby som sa už nemohol pozhovárať so synom? Vždy keď vám budem dávať zo svojej zásoby zemného chleba, s tebou nebudem rátať, a ak budeš jesť, najesť sa len vďaka štedrosti svojich druhov, nie vďaka mojej."

Po týchto slovách Mím odišiel, no Urad, ktorému jeho slová nahnali strach, za ním zavolať: „Vznešené táranie! Ten starý lotor mal vo vreci ešte niečo iné rovnakého tvaru ako vrece, ale tvrdšie a ťažšie. Možno sú v divočine aj iné veci ako zemný chlieb, ktoré elfovia nenašli, a ľudia o nich nemajú vedieť!"

„To je možné," pripustil Túrin. „Ale Mím povedal aspoň v jednom pravdu - keď povedal, že si hlupák. Prečo táraš nahlas o tom, čo si myslíš? Keď sa ti slušné slová zadrhli v hrdle, mlčaním by si nám všetkým poslužil lepšie."

Deň prešiel v pokoji a nikomu zo štvancov sa nechcelo von. Túrin chodil hore-dolu po zelenej tráve plošiny, od okraja k okraju, hľadel na východ, na západ, na sever a žasol, ako ďaleko dovidí v čistom vzduchu. Na severe videl Brethilský les, ako sa zeleno šplhá okolo Amon Obelu vo svojom strede. Práve tam mu, nevedno prečo, stále ťahalo pohľad častejšie, než by si želal, hoci srdcom bol skôr na severozápade. Marilo sa mu, že tam vo vzdialenosti nekonečných míľ sa črtá Pohorie tieňov, hranice jeho domova. Večer sa však zadíval do západu slnka, keď červené klesalo do oparu nad ďalekým pobrežím a hlboko v tieňoch medzi ním a pobrežím ležalo údolie Narogu.

Tak sa začal pobyt Húrinovho syna Túrina v Mímovom sídle Bar-en-Danwedh, v Dome vykúpenia.

Život štvancov dlho prebiehal podľa ich predstáv. Jedlo im nechýbalo, mali dobré prístrešie, teplé a suché, s dostatkom priestoru. Zistili, že v jaskyniach by mohlo v prípade potreby bývať sto alebo aj viac mužov. Hlbšie v skale bola ďalšia menšia sieň. Na jednej strane bol kozub, nad ktorým viedla hore do skaly prerazená dymová šachta, smerujúca k domyselne ukrytému prieduchu v trhline na úbočí. Bolo tam aj veľa iných komnát, do ktorých sa vchádzalo zo siení alebo z chodieb medzi nimi. Niektoré slúžili na bývanie, iné na prácu alebo ako sklady. V skladovaní sa Mím vyznal lepšie ako oni, mal mnoho kamenných a drevených nádob a truhlíc, ktoré vyzerali veľmi staré. Väčšina komnát však bola prázdna. V zbrojniciach viseli hrdzavejúce a prachom zapadané sekery a iná zbroj, police a prístenky boli prázdne, kováčne zaháľali. Okrem jednej - malej miestnosti, z ktorej sa vychádzalo do vnútornej siene. Bol v nej kozub, ktorý mal dymový prieduch spoločný s kozubom v sieni. Tam Mím občas pracoval, ale iných k sebe nepustil. A nikomu nepovedal ani o tajných skrytých schodoch, ktoré viedli z jeho obydľia na plochý vrchol Amon R?dhu. Objavil ich Andróg, keď hladný hľadal v Mímových skladoch niečo pod zub a v jaskyniach zabľúdl. Tento objav si však nechal pre seba.

Štvanci do konca roku už nevyrážali na nijaké výpady, a ak sa vydali von na lov alebo zbierať potravu, väčšinou chodili v skupinkách. Ťažko však hľadali cestu späť a okrem Túrina a ešte asi šiestich mužov sa to nikto nenaučil. Keď však videli, že tí, čo sú v takých veciach šikovní, nájdu cestu do dúpťa aj bez Mímovej pomoci, dňom i nocou strážili pri trhline v severnej stene. Od juhu nečakali nepriateľov a nebáli sa, že by niekto mohol zliezť Amon R?dh z tej strany. Za dňa však sedával strážca hore na korune, odkiaľ bolo doďaleka vidieť. Úbočia koruny boli síce strmé, ale na vrchol sa dalo dostať, lebo východne od ústia jaskyne boli nahrubo vytesané schody, vedúce hore k úbočiam, a každý tam mohol vystúpiť bez pomoci.

Rok plynul bez nehôd a bez rozruchu. Dni sa však krátili, jazierko osivelo, ochladlo, brezy opáchli a vrátili sa prudké dažde. Preto museli tráviť viac času v prístreší. Tma pod kopcom a šerý prísvit v sieňach sa im čoskoro zunovali a mnohým sa zdalo, že by sa im žilo lepšie, keby pri nich nebol Mím. Priveľmi často sa vynoril z dajakého tienistého kúta alebo z priechodu, keď sa nazdávali, že je niekde inde. A keď bol Mím nablízku, ich rozhovory viazli. Navykli sa zhovárať aj medzi sebou pošepky.

No s Túrinom - čo im prichodilo čudné - to bolo iné. So starým Mímom vychádzal čoraz priateľskejšie a v čoraz väčšej miere dával na jeho rady. Cez zimu, ktorá nadišla, s ním sedával dlhé hodiny, počúval jeho múdrosti a životné príbehy a nehrešil ho, keď hovoril nepekne o Eldaroch. Zdalo sa, že Míma to teší, a Túrinovi sa za to odplácal láskavosťou. Len jeho niekedy pustil do kováčne a tam sa spolu ticho zhovárali. Niektorí ochoreli a všetci trpeli hladom.

Jedného zimného dňa sa medzi nimi za šerého súmraku zrazu objavil muž mocnej, statnej postavy, ako sa zdalo, zaodetý v bielom a s bielou kapucňou. Vyhol sa strážam a bez slova pristúpil rovno k ohňu. Keď muži vyskočili, rozosmial sa, zhodil si kapucňu a všetci videli, že je to Beleg Silný luk. Pod bielym plášťom mal veľký balík, v ktorom priniesol mužom mnohé, čo im pomôže.

Takto sa Beleg vrátil k Túrinovi, lebo v ňom prevládla láska nad múdrosťou. Túrin sa úprimne zaradoval, lebo často

ľutoval svoju zanovitosť, a teraz sa splnila túžba jeho srdca a nemusel sa ponížiť, ani skloniť svoju vôľu. No ak sa tešil Túrin, netešil sa Andróg a netešili sa ani viacerí z jeho družiny. Mali dojem, že Beleg uzavrel s ich veliteľom akúsi dohodu, ktorú pred nimi tajili. Andróg ich podozrievavo pozoroval, keď si sadli obďaleč a pustili sa do hovoru.

Beleg priniesol Hadorovu prilbu, lebo dúfal, že opäť pozdvihne Túrinovi myseľ nad jeho život v divočine a nad vodcovstvo malej skupiny. „Patrí teba a ja ti ju prinášam,“ povedal Túrinovi, keď si vzal prilbu. „Ostala v mojej úschove na severných hraniciach, ale myslím, že neupadla do zabudnutia.“

„Takmer upadla, ale už neupadne,“ povedal Túrin. Zmlkol a zadíval sa do diaľky so zadumanými očami, no zrazu jeho pozornosť upútal trblet inej veci, ktorú Beleg držal v ruke. Bol to Melianin dar, no strieborné listy v žiare ohňa sčerveneli, a keď Túrin zbadal pečať, potemnel mu zrak. „Čo to máš?“ spýtal sa.

„Najväčší dar, aký môže dať ten, kto ťa stále miluje,“ odvetil Beleg. Je to lembas inElidh, cestovný chlieb Eldarov, ktorý ešte nijaký človek neokúsil.“

„Prilbu svojich otcov si vezmem s dobrou vôľou za to, že si ju opatroval,“ povedal Túrin. „Ale dary z Doriathu neprijmem.“

„Potom pošli späť aj svoj meč a zbroj,“ povedal Beleg. „Pošli späť aj to, čo si sa naučil, a to, že ťa v mladosti vychovali. A nechaj svojich mužov v púšti zomrieť, aby si vyhovel svojmu vrtochu. Tak či onak, tento cestovný chlieb nebol darom pre teba, ale pre mňa, a môžem si s ním robiť, čo chcem. Nejedz ho, ak sa ti sprieči v hrdle, ale ostatní môžu byť hladnejší a menej pyšní.“

Túrinovi sa zablysko v očiach, no keď pozrel Belegovi do tváre, oheň v nich pohasol a osiveli. Tichým hlasom, ktorý bolo ledva počuť, povedal: „Nejde mi do hlavy, priateľ môj, že si sa vrátil k takému neotesancovi. Od teba prijmem, čokoľvek mi dáš, dokonca aj pokarhanie. Odteraz na teba vo všetkom dám, iba cestou do Doriathu sa nepoberiem.“

7. KAPITOLA

ZEM, KDE VLÁDNE LUK A PRILBA

nasledujúcich dňoch vynaložil Beleg veľa práce v prospech družiny. Ošetroval zranených a chorých. V tých časoch boli Sivoelfovia ešte vždy vznešení, mali veľkú moc, múdro rozumeli životu a všetkému živému. A hoci sa v remeslách a učení nevyrovnali Vyhnancom z Valinoru, vedeli mnohé, čo presahovalo schopnosti ľudí. Beleg Lučištník vynikal medzi národom Doriathu. Bol mocný a vytrvalý, jasnozrivý, pokiaľ ide o myseľ i zrak, a udatný v boji, ak bolo treba, spoliehajúc sa nielen na rýchle šípy zo svojho veľkého luku, ale aj na chýrny meč Anglachel. A v Mímovom srdci stále rástla nenávisť, lebo nenávidel všetkých elfov, ako sa už spomenulo, a žiarlivým okom hľadel na lásku, akú Túrin pociťoval k Belegovi.

Minula sa zima, prišlo prebúdzanie a jar a štvancov čoskoro čakala ťažšia práca. Morgothova moc sa pohla a predné voje jeho armád ako dlhé prsty hmatajúcej ruky skúmali cesty do Beleriandu.

Kto pozná Morgothove zámery? Kto je schopný zistiť dosah jeho myšlienok, toho, kto býval Melkorom, mocným medzi Ainurmi Veľkej piesne, a kto teraz sedí ako temný pán na temnom tróne na severe, zvažujúc vo svojej zlobe všetky správy, ktoré k nemu prichádzajú, či už od zvedov, alebo od zradcov, vidiac očami svojej duše činy a ciele nepriateľov a rozumejúc im ešte hlbšie, ako sa obávali aj najmúdrejší spomedzi nich, s výnimkou kráľovnej Melian? K nej sa často upierali jeho myšlienky, ale tá ich vždy odrazila.

Jeho zloba sa preto v tom roku sústredila na územia západne od Sirionu, kde bola ešte vždy sila, ktorá mu odporovala. Ešte stál Gondolin, ale bol skrytý. Doriath poznal, ale dosiaľ doň nemohol vstúpiť. Ešte ďalej ležal Nargothrond, do ktorého ani jeden z jeho služobníkov doteraz nenašiel cestu, a toto meno v nich vzbudzovalo strach. Tam sídlil skrytý mocný Finrodov ľud. A ďaleko z juhu spoza bielych brezových lesov Nimbrethilu, z pobrežia Arvenieny a ústia Sirionu prišli chýry o Prístavoch lodí. Tam nemohol siahnúť, kým všetko ostatné nepadne.

Zo severu sa začali rojiť v čoraz väčších počtoch ohyzdi. Prešli cez Anach a zabrali Dimbar. Zamorili celé severné pohraničie Doriathu. Valili sa pradávnu cestou, ktorá viedla dlhým prielomom Sirionu a popri ostrove, kde stál Finrodov Minas Tirith, potom krajom medzi Malduinom a Sirionom a ďalej cez predhoria Brethilu k Teiglinským priechodom. Odtiaľ viedla stará cesta na Stráženu pláň a potom popri úpätí vysočiny, nad ktorou stál Amon R'dh, zbíhala do údolia Narogu a konečne prichádzala k Nargothrondu. Tak ďaleko sa však ohyzdi po tej ceste predbežne neodvážili. Tam totiž sídlila v divočine skrytá hrôza a na červenom vrchu striehli oči, pred ktorými ich ešte nikto nevaroval.

Tej jari si Túrin opäť nasadil Hadorovu prilbu a Beleg sa zaradoval. Ich družina nemala sprvu ani päťdesiat mužov, no vďaka Belegovým znalostiam lesov a Túrinovej odvahe sa nepriateľom zdala ako celé vojsko. Zabíjali ohyzdí zvedov, vedeli vyslediť ich tábory, a ak sa ohyzdi zhromaždili a vytiahli z dajakej skalnej rozsadliny alebo z prítmnia stromov, vždy vyskočila Dračia prilba a jeho muži, vysokí a neľútostní. Onedlho stačil zvuk jeho rohu, aby sa ich veliteľia zachveli, a ohyzdi sa obrátili na útek ešte prv, ako zasvišťal prvý šíp a vyletel z pošvy meč.

Už sa povedalo, že keď Mím prepustil svoje skryté obydlie na Amon R'dhe Túrinovi a jeho družine, žiadal, aby ten, kto vystrelil smrtiaci šíp na jeho syna, zlomil svoj luk a šípy a položil ich ku Khimovým nohám. Mím navyše vyhlásil, že Andróg už nikdy nesmie vziať do rúk luk a šíp, a uvalil naňho kľatbu, ktorá hovorila, že ak by tak predsa len urobil, stihne ho lukom a šípom smrť.

Na jar toho roku však Andróg nedbal na Mímovu kľatbu a opäť vzal luk a šípy, keď šiel na výpad z Bar-en-Danwedhu. Trafil ho otrávený ohyzdi šíp a v bolestiach ho priniesli zomierajúceho späť. Beleg mu však ranu vyliečil. Mímovu nenávisť k Belegovi to ešte vystupňovalo, lebo zmaril jeho kľatbu. „No uhryzne opäť,“ zammlal.

V tom roku sa v Beleriande široko-ďaleko niesli chýry - po lesoch, ponad rieky a cez priesmyky vrchov -, že Prilba a Luk sa opäť zjavili, hoci v to nikto nedúfal. Mnohí, elfovia i ľudia, tí, čo sa ocitli bez vodcov, vyhnaní, ale nezlomení, zvyšky tých, čo prežili bitky, porážky a spustošené kraje, tí všetci sa opäť vzhopili a vydali sa hľadať Dvoch

veliteľov, hoci netušili, kde je ich pevnosť. Túrin ochotne prijímal všetkých, čo k nemu prišli, ale na Belegovu radu nijakého novopríchodzieho nepustil do svojho útočiska na Amon R?dhe (to sa teraz volalo Echad i Sedryn, Tábor verných). Cestu doň poznali iba členovia Starej družiny a iných dnu nepúšťali. V okolí však zriadili ďalšie strážené tábory a pevnosti - v lese na východe, na vysočine, v mokradiach na juhu a od Methed-en-gladu („Koniec lesa“) južne od Teiglinských priechodov po Barerib niekoľko míľ južne od Amon R?dhu, v kedysi úrodnom kraji medzi Narogom a Sirionskými jazerami. Z týchto miest videli muži na vrchol Amon R?dhu a signálmi dostávali správy a rozkazy.

Tak sa do konca leta rozrástli Túrinovi stúpenci na veľkú vojenskú silu a moc Angbandu odrazili. Dopočuli sa o tom aj v Nargothronde a mnohí sa znepokojili, tvrdiac, že keď je schopný takto ublížiť Nepriateľovi štvanec, čo by potom dokázal pán Narogu? Orodreth, kráľ Nargothrundu, však svoje plány nezmenil. Vo všetkom konal podľa Thingola, s ktorým si vymieňali poslov tajnými cestami. Bol to múdry vládca, držal sa múdrosti tých, ktorí mysleli predovšetkým na svoj ľud a na to, ako čo najdlhšie ochraňovať jeho život a majetok pred chamtivosťou severu. Preto nedovolil nikomu zo svojich ľudí odísť k Túrinovi a vyslal k nemu poslov s odkazom, že pri ničom, čo vo svojej vojne urobí alebo podnikne, nesmie stúpiť na pôdu Nargothrundu, ani tam zahnať ohyzdov. Dvomi kapitánmi však ponúkol akúkoľvek pomoc okrem zbraní, ak by niečo potrebovali (usudzuje sa, že na to ho prehovorili Thingol a Melian).

Vtedy Morgoth zadržal ruku, hoci často podnikal klamné útoky, aby vzbúrencom ľahkými víťazstvami stúplo sebavedomie a domýšľavosť. A to sa aj stalo. Túrin nazval všetky územia medzi Teiglinom a západným pohraničím Dor-Cúarthol, vyhlásil sa za ich pána a sebe dal nové meno Gorthol, Hrozná prilba. Srdce sa mu vznášalo vysoko. Belegovi sa však zdalo, že prilba zapôsobila na Túrina inak, ako dúfal, a do budúcich dní hľadel s nepokojom.

Jedného dňa uprostred leta oddychoval spolu s Túrinom v Echade po dlhšej bitke a pochode. Túrin vtedy povedal Belegovi:

„Prečo si smutný a zamyslený? Nejde všetko dobre, odkedy si sa ku mne vrátil? Neukázal sa môj zámer ako dobrý?“
 „Teraz je všetko dobré,“ povedal Beleg. „Naši nepriatelia sú ešte vždy prekvapení a ustráchaní. A ešte nás čakajú dobré časy. Na chvíľu.“

„A čo potom?“

„Zima. A potom ďalší rok pre tých, čo sa ho dožijú.“

„A potom?“

„Hnev Angbandu. Popálili sme Čiernej ruke končeka prstov - nič viac. Tá sa nestiahne.“

„A nie je hnev Angbandu našim cieľom a radosťou?“ nadhodil Túrin. „Čo iné mám podľa teba robiť?“

„To veľmi dobre vieš,“ odvetil Beleg. „Ale o tej ceste si mi zakázal hovoriť. Teraz ma však počúvaj. Pánovi veľkého vojska treba veľa vecí. Musí mať bezpečné útočisko, musí byť bohatý a potrebuje mnohých, ktorých práca nesúvisí s vojnou. S veľkým počtom kráča ruka v ruke potreba potravín, viac, než môže poskytnúť divočina, a je po utajení. Amon R?dh je dobré miesto pre niekoľkých - má oči a uši. Je však osamotený a vidieť ho z diaľky. Na jeho obkľúčenie netreba veľká sila - ak ho nebude brániť veľké vojsko.“

„Aj tak budem veliteľom vlastného vojska,“ povedal Túrin. „Keď padnem, tak padnem. Stojím v ceste Morgothovi, a kým som tu, nemôže využiť cestu na juh.“

Správy o Dračej prilbe v krajoch západne od Sirionu sa rýchlo dostali do Morgothových uší. A Morgoth sa rozosmial, lebo Túrin, tak dlho stratený v tieňoch a v Melianiných závojoch, sa mu opäť ukázal. No začal sa obávať, že Túrin nadobudne takú silu, že kľatba, ktorú naňho uvrhol, zmizne, a on unikne osudu, aký mu pripravoval, a stiahne sa do Doriathu a znova sa mu stratí z dohľadu. Preto si predsavzal, že sa ho zmocní a postihne ho rovnako ako jeho otca - bude ho mučiť a zotročí si ho.

Beleg mal pravdu, keď Túrinovi povedal, že iba popálili prsty Čiernej ruky a tá sa nestiahne. Morgoth však skryl svoje úmysly a predbežne sa uspokojil s tým, že vyslal svojich najskúsenejších zvedov. Amon R?dh onedlho obkolesili špehovia, ktorí sa nepozorovane zakrádali divočinou a nič nepodnikali proti skupinám mužov, vychádzajúcich a vracajúcich sa do opevnenia.

Mím však vedel o prítomnosti ohyzdov v okolí Amon R?dhu a nenávisť, ktorú prechovával voči Belegovi, dozrela v jeho temnom srdci do zlého rozhodnutia.

Jedného dňa, keď odchádzal rok, povedal mužom v Bar-en-Danwedhe, že pôjde so synom Ibumom hľadať korienky, aby mali v zime zásoby. No jeho skutočným cieľom bolo vyhľadať Morgothových služobníkov a priviesť ich do Túrinovej skrýše.?

Tak či onak, chcel si položiť určité podmienky, na čo ho ohyzdi vysmiali, no Mím odvrkol, že málo vedia, ak si myslia, že Drobného trpaslíka na niečo prinúti mučením. Spýtali sa ho teda, aké sú to podmienky, a Mím vyrukoval so svojimi požiadavkami - za každého muža, ktorého chytia alebo zabijú, mu zaplatia železom toľko, koľko váži, ale za Túrina a Belega to dostane v zlate, ďalej, že potom, čo ho zbavia Túrina a Belega, ponechajú mu jeho obydlie a nič mu neurobia, že Belega mu nechajú spútaného a on, Mím, sa s ním poráta, a napokon, že Túrina nechajú voľne odísť.

Morgothovi emisári na tieto podmienky hneď pristúpili, hoci prvú a druhú nemali v úmysle splniť. Pokiaľ ide o Belegov osud, veliteľ ohyzdov usúdil, že ho môže celkom dobre ponechať na Míma, ale pustiť Túrina, to nie - jeho rozkaz znel „priviesť živého do Angbandu“. Pristali na podmienky, ale vyhlásili, že Ibuna si nechajú ako rukojemníka, na čo sa Mím zľakol a chcel z celého podujatia vycúvať alebo ujsť. No ohyzdi mali jeho syna, a tak ich Mím musel zaviesť do Bar-en-Danwedhu. Tak došlo k zrade Domu vykúpenia.

Už sa spomenulo, že kamenná masa, tvoriaca korunu alebo čiapku Amon R?dhu, bola hore plochá a holá a po jej strmých bokoch sa dalo dostať nahor po schodoch, vysekaných do skaly, ktoré viedli z rímsy či terasy pred vchodom do Mímovho obydlia. Na vrchole boli strážcovia, ktorí upozornili, že sa blížia nepriatelia. No tí na čele s Mímom sa dostali na rímsu pred dverami a Túrina s Belegom zahnali späť ku vchodu do Bar-en-Danwedhu. Niekoľkých, čo sa pokúšali vystúpiť po schodoch, vysekaných do skaly zostrelili ohyzdie šípy.

Túrin a Beleg ustúpili do jaskyne a chodbu zavalili veľkým balvanom. Andróg im v tejto tvrdzi prezradil, že vie o tajných schodoch, vedúcich na plochý vrchol Amon R?dhu, ktoré objavil, ako sa už povedalo, keď zablúdil v jaskyniach. Túrin a Beleg s mnohými mužmi po nich vystúpili na vrchol, kde zaskočili hŕstku ohyzdov, ktorým sa ta podarilo vyliezť vonkajšou cestou, a zrazili ich dolu. Istý čas odrážali ohyzdov, ktorí liezli na skaly ale na holom vrchole nemali nijaké krytie a mnohých zospodu zastrelili. Najudatnejší z nich bol Andróg, ktorý padol smrteľne ranený šípom na vrchole vonkajších schodov.

Túrin a Beleg sa potom s desiatimi zostávajúcimi mužmi stiahli do stredu vrcholu, kde stál kameň. Postavili sa okolo neho do kruhu a bránili sa, kým nepadli všetci okrem Belega a Túrina. Na tých hodili ohyzdi siete. Túrina spútali a odniesli. Belega, ktorý bol zranený, takisto spútali, ale položili ho na zem so zápästiami a členkami priviazanými k železným skobám, ktoré zarazili do skaly.

Nato ohyzdi objavili tajné schody a zbehli po nich z vrcholu do Bar-en-Danwedhu, ktorý znečistili a vyplienili. Míma, ktorý sa ukrýval v jaskyniach, nenašli, a keď z Amon R?dhu odišli, ten sa zjavil na vrchole a podišiel k miestu, kde ležal vystretý, nehybný Beleg. Popásal sa na ňom zrakom, brúsiac si nôž.

No Mím a Beleg neboli jedinými živými tvormi na kamennej výšine. Medzi mŕtvymi sa k nim priplazil Andróg, hoci smrteľne zranený, schytil meč a sekol ním po Mímovi. Ten so zdeseným výkrikom pribehol k okraju útesu a zmizol. Pustil sa dolu strmou, ťažko schodnou cestičkou horských kôz, o ktorej vedel. Andróg napol posledné sily a prerezal putá na Belegových rukách a nohách. A zomierajúc zo seba vytisol: „Moje rany sú také hlboké, že ani ty ich nevyliečiš.“

8. KAPITOLA BELEGOVA SMRŤ

Beleg hľadal medzi mŕtvymi Túrina, aby ho pochoval. Jeho telo však nemohol nájsť. Z toho vedel, že Húrinov syn žije a vlečú ho do Angbandu. Voľky-nevoľky však musel zostať v Bar-en-Danwedhe, kým sa nevyviečel zo zranení. Na cestu sa potom vydal s malou nádejou, že nájde stopy ohyzdov, ale natrafil na ne pri Teiglinových priechodoch. Tu sa rozdeľovali. Jedny viedli po predhoriach Brethilského lesa k Brithiachskému brodu a druhé sa skrúcali na západ. Beleg usúdil, že sa musí pustiť po tých, ktoré vedú najkratšou cestou k Angbandu cez Anachský priesmyk. Preto prešiel cez Dimbar a hore k Anachskému priesmyku v Ered Gorgorthe, Hrozivých horách, a tak sa dostal na vysočinu Taur-nu-Fuinu, Lesu zahalenému nocou, čo bolo územie strachu a temných čarov, blúdenia a zúfalstva.

V tom zlovestnom kraji raz zbadal medzi stromami nevelké svetlo, a keď k nemu prišiel, našiel elfa, spiaceho pod veľkým vyschnutým stromom. Pri hlave mal lampu, z ktorej sa zošuchol kryt. Beleg spáča prebudil, dal mu lembas a spýtal sa ho, aký osud ho zaviedol do týchto hrozných končín. Elf povedal, že sa volá Gwindor a je Guilinovým synom.

Beleg sa naňho s bolesťou v srdci zadíval, lebo z Gwindora ostal iba zhrbený plachý tieň jeho voľakedajšej postavy a založenia, keď sa tento pán z Nargothrondy v bitke Slz nespočítateľných prihnal až k samému vchodu do Angbandu, kde ho zajali. Z Noldorov, ktorých sa Morgoth zmocnil, iba málo usmrtili, lebo vedeli v baniach zručne hľadať kovy a drahokamy. Gwindora nezabil, ale poslal do ťažkej práce v baniach na severe. Títo Noldori vlastnili mnohé feanorské lampáše. Boli to kryštály, zavesené v jemnej drôtenej sieťke, ktoré večne svietili vnútorným modrým svetlom a pri ich svite sa dobre hľadala v tme noci a v tuneloch cesta. Tajomstvo týchto lúčov ani sami nepoznali. Mnohí elfovia takto ušli z baní, lebo sa vedeli prekopať von. Gwindor dostal malý meč od jedného, ktorý pracoval v kovárňach, a keď raz pracoval v kamennej chodbe, zrazu sa vyrútil na strážcov. Ušiel, ale odsekli mu pritom jednu ruku, a teraz ležal vysilený pod veľkými borovicami Taur-nu-Fuinu.

Beleg sa od Gwindora dozvedel, že sa ukryl pred nevelkou družinou ohyzdov, ktorí tadiaľ prešli, ale nemali medzi sebou nijakých zajatcov. Napredovali rýchlo, akiste predvoj, ktorý nesie do Angbandu správy. Belega pri tejto zvesti pochytilo zúfalstvo, lebo usúdil, že stopy, ktoré sa za Teiglinovými priechodmi skrúcali na západ, zanechalo väčšie vojsko a to sa podľa ohyzdieho zvyku vydalo rabovať, hľadať potraviny a plieniť a teraz sa pravdepodobne vracia do Angbandu „Úzkou zemou“, dlhým prielomom Sirionu oveľa ďalej na západe. Ak je tak, jeho jedinou nádejou je vrátiť sa k Brithiachskému brodu a potom sa vydať na sever k Tol Sirionu.

No len čo sa tak rozhodol, doniesol sa k nim hluk veľkého vojska, bližšieho sa lesom od juhu. Obaja sa ukryli medzi konármi stromu a odtiaľ pozorovali prechádzajúcich Morgothových služobníkov. Uberali sa pomaly, obťažkaní korisťou a zajatcami a obklopení vlkami. A medzi nimi zbadali Túrina, na rukách spútaného reťazou, ktorého poháňali bičmi.

Potom Beleg povedal Gwindorovi, prečo prišiel do Taur-nu-Fuinu, a Gwindor sa ho usiloval odradiť od tohto zámeru, vravel, že sa iba pridá k mukám, ktoré Túrina čakajú. No Beleg nechcel Túrina opustiť a zúfalou túžbou oslobodiť ho rozduchal nádej aj v Gwindorovom srdci. Spolu sa vydali za ohyzdmi, až vyšli z lesa na vysoko položené svahy, ktoré sa zvažovali k mŕtvym dunám Anfauglithu. Tam sa ohyzdi na dohľad končiarov Thangorodrimu utáborili v puste úľfabine a na jej okraji postavili vlky ako stráže. Potom sa pustili do hýrenia a hodovania z koristi. Mučili zajatcov a napokon väčšina z nich upadla do opitého spánku. Už sa stmievalo a potom padla hustá tma. Na západe sa rozpútala veľká búrka, v dialke dunelo hromobitie a Beleg s Gwindorom sa zatiaľ plazili k ich táboru.

Keď všetci v tábore zaspali, Beleg vzal luk a na južnom okraji ticho zastrelil jedného za druhým štyroch vlčích strážcov. Potom za veľkého nebezpečenstva zostúpili dolu a našli Túrina pripútaného za ruky a nohy k stromu. Z kmeňa trčali zabodnuté nože, ktoré naňho mučiteľia hádzali, ale Túrin nebol zranený. Zmysly mu zastierala mráкотná otupenosť alebo zamdlel od vyčerpania. Beleg a Gwindor prerezali povrazy, ktorými ho ohyzdi pripúťali k stromu, a odniesli ho z tábora. Bol však priveľmi ťažký, aby ho niesli ďaleko, a zašli iba po hlohovú húštinu vysoko na svahoch nad táborom a tam ho položili. Búrka sa medzitým priblížila a nad Thangorodrimom sa križovali blesky. Beleg vytasil Anglachel a presekol ním Túrinove putá, no osud bol toho dňa mocnejší, lebo meč Eôla Tmavoelfa sa mu pošmykol v

ruke a bodol Túrina do chodidla.

Túrin náhle precitol a pochytil ho hnev a strach. Keď zbadal, že sa nad ním v tme skláňa postava s obnaženým mečom v ruke, s divým výkrikom vyskočil, lebo sa nazdával, že ho opäť prišli mučiť ohyzdi. Pustil sa s postavou potme do zápasu, zmocnil sa Anglachelu a Belega Cúthaliona zabil, pokladajúc ho za nepriateľa. Nato sa vztyčil, zistil, že je voľný, a v boji s nepriateľmi chcel svoj život predať draho, no vtom sa nad nimi oslepivo zablysko a vtedy zbadal na zemi Belegovu tvár. Mlčky skamenel, hľadiac na tú hroznú smrť, a svetlo mu, čo urobil. Do tváre, osvetľovanej šľahajúcimi bleskami, mu vstúpil taký des, že Gwinda sa prikrčil k zemi a netrúfal si naňho pozrieť.

No dolu v tábore ožili ohyzdi, ktorých zburovala búrka a Túrinov výkrik, a zistili, že Túrin je preč. Nepustili sa však do hľadania, lebo im naháňalo strach hromobitie, ktoré prichádzalo zo západu. Nazdávali sa, že ho na nich poslal veľký Nepriateľ spoza mora. Potom sa zdvihol vietor, prudko sa rozpršalo a z výšin Taur-nu-Fuinu sa valili prúdy vody. Gwinda volal na Túrina, upozorňoval ho na vrcholné nebezpečenstvo, no Túrin neodpovedal, iba nehybne a bez plaču sedel pri tele Belega Cúthaliona, ktorý ležal v temnom lese, usmrtený jeho rukou, hoci práve on mu presekol otrocké putá.

S príchodom rána sa búrka prehnať ďalej na východ nad Lothlann a vyšlo teplé jasné jesenné slnko. Ohyzdi sa ho však báli rovnako ako hromobitie, a keďže usúdili, že Túrin je už ďaleko a všetky stopy zmyl dážď, náhlivo sa vydali na návrat do Angbandu. Gwinda ich videl v diaľke pochodovať na sever cez piesky Anfauglithu, z ktorých sa parilo. Tak sa stalo, že sa vrátili k Morgothovi s prázdnyimi rukami a Húrinovho syna zanechali na svahoch Taur-nu-Fuinu ako zmyslov zbaveného a s bremenom, ktoré bolo ťažšie ako ich putá.

Gwinda prebral Túrina, aby mu pomohol pochovať Belega, a Túrin sa pohyboval ako námesačný. Spolu uložili Belega do plytkého hrobu a vedľa neho položil Belthranding, jeho veľký luk z čierneho tisového dreva. No obávaný meč Anglachel Gwinda vzal, povedal, že lepšie posluži pri pomste Morgothovým služobníkom, ako keby mal neužitočne ležať v zemi. A vzal aj Melianin lembas, aby ich v divočine posilnil.

Tak skončil Beleg Silný luk, najvernejší z priateľov, najobratnejší zo všetkých, čo obývali v Dávnoveku lesy Beleriandu, a skončil rukou toho, koho najväčšmi miloval. Ten zármutok sa vryl do Túrinovej tváre a nikdy sa z nej nevytratil.

No v Gwindaovi, elfovi z Nargothrundu, opäť ožila odvaha a sila a odviezol Túrina ďaleko z Taur-nu-Fuinu. Na tejto dlhej a bolestnej ceste Túrin ani raz neprehovoril, kráčal ako človek bez túžby a cieľa a medzitým sa rok chýlil ku koncu a na sever pritiahla zima. No Gwinda bol stále pri ňom, chránil ho, viedol ho a takto prekročili Sirion na západ a napokon došli ku Krásnemu jazeru a Eithel Ivrinu, kde pramenil pod Pohorím tieňov Narog. Tam Gwinda takto oslovil Túrina: „Preber sa, Túrin! Na Ivriňskom jazere znie nekonečný smiech. Napájajú ho nevysychajúce krištáľové žriedla a pred poškrvnením ho chráni Ulmo, Pán vôd, ktorý za pradávnych čias vytvoril jeho krásu.“ Nato si Túrin kľakol a napil sa z jeho vody. A zrazu sa hodil na zem a konečne sa z neho vyliali slzy. Takto sa vyliečil z pomätenosti. Potom zložil pre Belega pieseň a nazval ju Laer Cu Beleg, Pieseň veľkého luku, a nahlas ju spieval, nedbajúc na nebezpečenstvo. Gwinda mu vložil do rúk Anglachel a Túrin pocítil, že je ťažký, pevný a má veľkú moc. No jeho čepeľ bola čierna, matná a tupá. Gwinda povedal: Je to zvláštny meč, nijaký podobný som v Stredozemi nevidel. Smúti za Belegom práve tak ako ty. Upokoj sa však, lebo sa vraciam do Nargothrundu k Finarfinovmu rodu, kde som sa narodil a žil, kým ma stihol zármutok. Pôjdeš so mnou a tam sa vyliečiš a zmocnieš.“

„Kto si?“ spýtal sa Túrin.

„Putujúci elf, otrok, ktorý ušiel a ktorého stretol a utešil Beleg,“ odvetil Gwinda. „No kedysi som bol Gwinda, Guilínov syn, pán z Nargothrundu, kým som sa nevydal do Nirnaeth Arnoediadu a nezotročili ma v Angbande.“

„Potom si videl Húrina, Galdorovho syna, bojovníka z Dor-lóminu, však?“ povedal Túrin.

„Nevidel som ho,“ povedal Gwinda. „No v Angbande sa šíria chýry, že stále vzdoruje Morgothovi, a ten ho prekliat aj s celým jeho rodom.“

„Tomu verím,“ povedal Túrin.

Vstali a od Eithel Ivrinu sa pustili na juh po brehoch Narogu, kým ich nezajali elfskí zvedovia a neprivedli ich ako väzňov do skrytej pevnosti.

Tak prišiel Túrin do Nargothrundu.

9. KAPITOLA

TÚRIN V NARGOTHRONDE

Winda jeho ľud sprvu nespoznal, lebo odišiel mladý a mocný a po útrapách a ťažkej práci sa vrátil ako ostarnutý smrteľný muž, a navyše bol zmračený. No spoznala ho dcéra kráľa Orodretha Finduilas a privítala ho, lebo ho milovala a pred Nirnaethom sa zasnúbili. Gwinda tak veľmi miloval jej krásu, že jej dal meno Faelivrin, čo je odlesk slnka na Ivriňskom jazere.

Tak sa vrátil Gwinda domov a prijali aj Túrina, keďže prišiel s ním. Gwinda povedal, že je to udatný muž, blízky priateľ Belega Cúthaliona z Doriathu. No keď chcel povedať, ako sa volá, Túrin ho zadržal a predstavil sa sám: „Som Agarwaen, Umartov syn (čo znamená Skrvavený, Syn zlého osudu), lesný lovec.“ Elfovia sa dovŕpili, že tieto mená si dal preto, lebo zabil priateľa (iné dôvody nepoznali), a viac sa ho nevyptovali.

Zruční nargothrondskí kováči mu prekuli meč Anglachel, a hoci ostal čierny, jeho ostrie žiarilo bledým ohňom. Túrin sa potom stal v Nargothronde známy ako Mormegil, Čierny meč, vďaka chýru o činoch, ktoré s touto zbraňou vykonal. Sám ho však nazval Gurthang, Železo smrti.

Skúsenosťou a obratnosťou v bojoch s ohyzdmi si získal Orodrethovu priazeň a prijali ho do jeho rady. Neobľuboval však spôsob boja nargothrondských elfov, pasce, zakrádanie a potajomky vystrelené šípy a nabádal, aby to zanechali a silu v útokoch na služobníkov Nepriateľa využívali v otvorenom boji a prenasledovaní. No Gwinda sa na kráľovej

rade v tejto veci vždy vyslovoval proti Túrinovi. Vrael, že bol v Angbande a vie niečo o Morgothovej sile a o jeho zámeroch. „Malé víťazstvá sa v konečnom dôsledku ukážu ako bezvýznamné," povedal. „Morgoth sa vďaka nim dozvie, kde sú jeho najsmelší nepriatelia, a zhromaždí dostatočne veľkú silu, aby ich zničil. Všetka sila elfov a Edainov stačila iba na to, aby sme ho zadržali a pri obliehaní dosiahli mier. Bol dlhý, áno, ale iba taký dlhý, aby Morgoth získal čas a potom obklúčenie prelomil. Jediná nádej spočíva v utajení - kým neprídu Valari."

„Valari!" zvolal Túrin. „Zriepli sa ťa a ľuďmi pohŕdajú. Na čo je dobré upierať pohľad na západ cez nekonečné more? Existuje iba jediný Valar, s ktorým máme čo robiť, a to je Morgoth. Ak ho nemôžeme definitívne premôcť, môžeme mu aspoň škodiť a prekážať mu. Lebo víťazstvo je víťazstvo, čo ako malé, a má cenu aj okrem toho, čo z neho vyplýva. Je aj výhodné - lebo ak nič neurobíme, aby sme ho zadržali, celý Beleriand upadne v priebehu niekoľkých rokov do jeho tieňa a jedného za druhým vás vykúri z dier. A potom čo? Poľutovaniahodná hŕstka ujde na juh a na západ, bude sa krčiť na brehu mora, privrznutá medzi Morgothom a Osséom. Lepšie je vydobýť si čas slávy, hoci krátky, lebo koniec bude rovnako zlý. Hovoríte o utajení a tvrdíte, že v ňom spočíva jediná nádej. Môžete však vystriechnuť a zaskočiť všetkých Morgothových zvedov a špehov, aby sa ani jeden nevrátil so správami do Angbandu? Aj podlá toho by Morgoth vedel, že žijete a kde žijete. Chceme povedať aj toto - smrteľní ľudia majú oproti elfom krátky život, ale radšej ho prežijú v boji ako v úteku či v poddanstve. Vzдор Húrina Thaliona je veľký čin, a hoci Morgoth môže zabiť toho, kto ho vykonal, čin sa už neodstane. Aj Páni západu si ho budú vážiť. Vari nie je zapísaný do dejín Ardy, z ktorých ho nemôže vytrpieť Morgoth ani Manwë?"

„Hovoríš o vznešených veciach," odvetil Gwindor. „a je jasné, že si žil medzi Eldarmi. Leží však na tebe tma, ak staviaš vedľa seba Morgotha a Manwëho a hovoríš o Valaroch ako o nepriateľoch elfov a ľudí. Valari nikým nepohŕdajú, a najmenej Ilúvatarovými deťmi. Nepoznáš ani všetky nádeje Eldarov. Medzi nami žije proroctvo, že jedného dňa prenikne cez tieň do Valinoru posol zo Stredozeme a Manwë bude počuť a Mandos sa obmákní. Vari sa nemáme pokúsiť zachovať do tých čias semeno Noldorov a aj Edainov? Círdan teraz sídli na juhu a stavajú sa tam lode. A čo ty vieš o mori a o lodiach? Myslíš len na seba a na svoju slávu a nabádaš nás, aby sme robili rovnako. My však musíme okrem seba myslieť aj na iných, lebo nie všetci môžu bojovať a padnúť, a tých musíme ochraňovať pred vojnou a skazou, kým sa dá."

„Pošlite ich teda na svoje lode, kým je čas," povedal Túrin.

„Nerozlúčia sa s nami, aj keby ich Círdan mohol uživiť," povedal Gwindor. „Musíme zostať spolu, kým budeme môcť, a nedvoriť smrti."

„Na to všetko som už odpovedal," odvetil Túrin. „Udatná obrana hraníc a tvrdé údery, kým sa nepriateľ zoskupí - v tom spočíva najlepšia nádej na to, aby ste dlho zostali spolu. Vari si počínajú lepšie tí, o ktorých hovoríš s láskou - tí, čo sa zakrádajú po lesoch a lovia ako vlci -, ako ten, čo si vezme prilbu a vyzdobený štít a zaženie nepriateľa, hoci by bol oveľa početnejší ako celé jeho vojsko? Prinajmenšom nie ženy Edainov. Nezadržovali svojich mužov pred Nirnaeth Arnoediadom."

„Utrpeli však väčší ziaľ, ako keby k tej bitke nebolo došlo," povedal Gwindor.

Túrin však vysoko postúpil v Orodrethovej priazni, stal sa jeho hlavným radcom a kráľ mu predkladal všetko na posúdenie. V tom čase nargothrondskí elfovia zavrhlí utajovanie a vytvorili si veľký arzenál zbraní. Na Túrinovu radu vystavali Noldori od Felagundovej brány cez Narog mohutný most, aby sa zbrane mohli rýchlejšie presúvať, lebo vojna teraz zúrila prevažne východne od Narogu na Stráženej pláni. Severné hranice Nargothrundu teraz tvorili „Sporné územia" okolo prameňov Gínglithu, Narogu a okraje lesov Núathu. Medzi Nenningom a Narogom sa neukázal nijaký ohyzd a na východ od Narogu sa ríša ťahala k Teiglinu a k hraniciam Slatín Nibin-noeg.

Gwindor upadol do nemilosti, lebo sa už nemohol chopiť zbrane, bol slabý a často ho bolievala zmračená ľavá ruka. Túrin bol však mladý a až teraz dospel do plnej mužnosti. A na pohľad bol skutočným synom svojej matky Morwen Eledhwen - vysoký, tmavovlasý, s bledou pokožkou, sivooký a mal najkrajšiu tvár spomedzi všetkých smrteľných ľudí Dávnoveku. Rečou a správaním pripomínal obyvateľov dávneho Doriathu a aj medzi elfmi ho na prvý pohľad mohli pokladať za člena niektorého z veľkých noldorských rodov. Bol taký odvážny a tak mimoriadne obratný so zbraňou, najmä s mečom a štítom, že elfovia tvrdili, že ho možno zabiť iba ak náhodou alebo šípom, vystreleným z diaľky. Preto mu na ochranu dali brnenie, ktoré ukuli trpaslíci, a v zbrojnicach si v pochmúrnej nálade našiel pozlátenú masku, vyrobenú rukami trpaslíkov. Tú si pred bojom zakladal na tvár a nepriatelia pred jeho tvárou utekali.

Presadil si svoje, všetko šlo dobre, mohol konať podľa toho, ako mu velilo srdce, preukazovali mu úctu, a tak bol ku všetkým zdvorilý a nie taký strohý ako predtým. Takmer všetci si ho obľúbili a mnohí ho volali Adanedhel, Elfi muž. Najväčšmi sa však zachvelo srdce kráľovej dcéry Finduilas, keď bol nablízku alebo v sieni. Finduilas bola zlatovlasá ako všetci z Finarfinovho rodu a Túrinovi sa zapáčil pohľad na ňu i jej spoločnosť. Pripomínala mu jeho príbuzné a ženy z Dor-lóminu v otcovom dome. Sprvu sa stretali len v Gwindorovej prítomnosti, no po istom čase ho Finduilas vyhľadávala a občas sa stretli sami, hoci sa to zdalo ako náhoda. Vtedy sa ho vypytovala na Edainov, ktorých videla málo a zriedkavo, a na jeho domovinu a príbuzných.

Túrin sa s ňou o tom zhováral bez zábran, ale nemenoval krajinu, kde sa narodil, ani svojich príbuzných. Raz jej povedal: „Mal som sestru Lalaith, tak som ju aspoň oslovoval, a ty mi ju pripomínaš. No Lalaith bola dieťa, žltý kvietok v zelenej jarnej trávě. Á keby žila, dnes by asi od žiaľu potemnela. No ty si ako kráľovná, ako zlatý strom. Kiežby som mal takú krásnu sestru." „Ty si ako kráľ," povedala. „Práve ako páni z Fingolfinovho ľudu. Kiežby som mala takého udatného brata. Myslím, že Agarwaen nie je tvoje pravé meno, ani ti nepristane, Adanedhel. Dávam ti meno Thurin, Tajomný."

Túrin sa strhol, ale povedal: „Tak sa nevolám. A nie som kráľ, lebo naši králi sú z Eldarov, a to ja nie som."

Túrin si všimol, že Gwindorovo priateľstvo k nemu chladne, a kládol si otázku, či teraz, keď sa sprvu zbavil utrpenia a hrôzy z Angbandu, neupadá znova do starostí a žiaľu. A pomyslel si - možno sa rmúti preto, lebo odporujem jeho

radám a prevládol som nad ním. Radšej sa to nemalo stať. Gwindora totiž miloval ako vodcu a toho, kto ho uzdravil, a z hĺbky srdca ho ľutoval. No v tom čase pohasol aj Finduilasín jas, jej krok sa spomalil, tvár zväžnela, pobledla a schudla. Keď si to Túrin všimol, usúdil, že Gwindorove slová jej zasiali do srdca strach z budúcnosti.

Finduilas bola v skutočnosti vnútorne rozorvaná. Gwindora si vážila, ľutovala ho a nechcela pridávať k jeho utrpeniu ďalšiu slzu. Jej láska k Túrinovi však proti jej vôli zo dňa na deň rástla a myslela na Berena a Lúthien. Túrin však nebol ako Beren! Nepohádal ňou, bol rád v jej spoločnosti. Pritom však vedela, že necíti lásku takého druhu, po akej túžila. Mysľou a srdcom bol inde, pri riekach dávnych jarí.

Vtedy Túrin Finduilas oslovil a povedal: „Nedaj sa Gwindorovými slovami vylákať. Trpel v tme Angbandu. Niekomu takému udatnému ťažko padne byť takto zmračený a z nevyhnutnosti sa držať vzadu. Potrebuje veľkú útechu a čas na uzdravenie.“

„To dobre viem," povedala Finduilas.

„My mu ten čas vydobyjeme!" vyhlásil Túrin. „Nargothrond bude stáť! Morgoth Zbabelec už nikdy nevytiahne z Angbandu a bude sa musieť spoliehať iba na služobníkov. Tak vraví Melian z Doriathu. Sú prstami jeho ruky a my mu do nich budeme sekať a odsekávať ich, kým svoje pazúry nestiahne. Nargothrond bude stáť!"

„Možno," povedala Finduilas. „Bude stáť, ak sa ti to podarí. No dávaj si pozor, Thurin. Keď odchádzaš do bitky, oťažie mi srdce, aby Nargothrond neosirel.“

Túrin potom vyhľadal Gwindora a povedal mu: „Gwindor, drahý priateľ, zasa upadáš do smútku. Nerob to! Ved' v domoch svojich príbuzných a v jase Finduilas sa uzdravíš.“

Gwindor sa na Túrina zadíval, ale nepovedal nič. Tvár mu zahľadli chmáry.

„Prečo sa na mňa tak dívaš?" spýtal sa Túrin. „Tvoje oči na mňa hľadajú v poslednom čase čudne. Ublížil som ti? Odporoval som tvojim radám, ale muž musí vravieť tak, ako veci vidí, a nesmie zakrývať pravdu, v ktorú verí, ani z osobného dôvodu. Rád by som, keby sme boli jednej mysle, lebo som ti veľkým dlžníkom a nikdy na to nezabudnem.“

„Nie?" povedal Gwindor. „Napriek tomu tvoje činy a úmysly zmenili môj domov a mojich príbuzných. Leží na nich tvoja tieň. Prečo by som sa mal tešiť, keď som vďaka tebe o všetko prišiel?"

No Túrin jeho slovám nerozumel a usúdil, že Gwindor mu nežičí jeho miesto v srdci kráľa a v kráľových zámeroch.

Keď Túrin odišiel, Gwindor dlho sedel sám v temných myšlienkach a preklínal Morgotha, ktorý takto prenasledoval trápením nepriateľov, kamkoľvek sa pohli. „Teraz konečne verím rečiam v Angbande, že Morgoth preklíal Húrina a celý jeho rod." Zašiel za Finduilas a povedal jej: „Padol na teba smútok a pochybnosti. Pričasto mi chýbaš a mám tušenie, že sa mi vyhýbaš. Keďže mi zamlčuješ dôvod, musím hádať. Nech medzi nami nepanuje nijaký zármutok, dcéra z Finarfinovho rodu. Morgoth mi síce zničil život, ale stále ťa milujem. No choď tam, kam ťa vedie láska, lebo ja už nie som hoden oženiť sa s tebou, a moju skúsenosť a rady si už nikto neváží.“

Tu sa Finduilas rozplakala. „Ešte neplač!" povedal Gwindor. „No maj sa na pozore, ak nemáš pádny dôvod. Nepatrí sa, aby staré Ilúvatarove deti vstupovali do manželstva s mladými. Nie je to ani múdre, lebo žijú krátko, čoskoro sa pominú a ostaneme vo vdovskom stave, pokým bude trvať svet. Ani osud to nestrpí, iba ak raz či dva razy, z dajakého vznešeného dôvodu, ktorý je nám neznámy.“

No tento muž nie je Beren, hoci by bol rovnako krásny a statočný. Leží na ňom osud - temný osud. Nevstupuj doň! Ak tak urobíš, láska ťa zradí a čaká ťa zatrpknutosť a smrť. Dobré ma počúvaj! Môže byť naozaj agarwaen, Úmarthov syn, ale jeho pravé meno je Túrin, syn Húrina, ktorého Morgoth drží v Angbande a preklíal celý jeho rod. Nepochybuj o moci Morgotha Bauglira! Vari nie je vpísaná do mňa?"

Finduilas vstala a vyzerala vskutku kráľovská. „Zahmlili sa ti oči, Gwindor," povedala. „Nevidíš alebo nechápeš, čo sa tu stalo. Vari sa musím vystavovať dvojnásobnej hanbe, aby som ti odhalila pravdu? Lebo ja ťa milujem, Gwindor, a hanbím sa, že ťa nemilujem väčšmi, ale mám ešte väčšiu lásku, ktorej nemôžem uniknúť. Nehľadala som ju a dlho som ju potláčala. Ak mám však súcit s tvojou bolesťou, ty maj súcit s mojou. Túrin ma nemiluje, a ani nebude milovať.“

„To hovoríš preto, aby si zbavila viny toho, koho miluješ," povedal Gwindor. „Prečo ťa vyhľadáva, dlho s tebou sedáva a odchádza vždy s radosťou?"

„Lebo aj on potrebuje útechu," odvetila Finduilas. „A prišiel o svojich blízkych. Obaja niečo potrebujete. Ale čo Finduilas? Nestačí, že sa ti musím priznať, že nie som milovaná? Prečo musíš dodať, že ťa klamem?"

„Nie, žena sa v takej veci ľahko neklame," povedal Gwindor. „Nenašlo by sa veľa takých, ktoré by popreli, že sú milované, ak je to pravda.“

„Ak je niekto z nás neverný, potom ja, ale nie zo svojej vôle. Ale čo tvoj osud a chýry z Angbandu? Čo smrť a skaza? Adanedhel je mocný v príbehu sveta a jeho postavenie sa raz v ďalekej budúcnosti vyrovná Morgothovmu.“

„Je pyšný," namietol Gwindor.

„Ale aj milosrdný," dodala Finduilas. „Ešte sa neprebudil, ale súcit k jeho srdcu prenikne a nikdy ho nezaprie. Súcit bude možno vždy jedinou cestou k nemu. Ku mne však súcit nemá. Váža si ma, akoby som bola jeho matkou i kráľovnou!"

Finduilas mala azda pravdu, videla bystrými očami Eldarov. A Túrin, nevediac, čo sa prihodilo medzi ňou a Gwindorom, k nej bol tým jemnejší, čím smutnejšia sa zdala. Raz mu však Finduilas povedala: „Thurin Adanedhel, prečo si pred mnou skrýval svoje meno? Nebola by som si ťa vážila menej, keby som ho bola vedela, a mohla som lepšie rozumieť tvojmu žiaľu.“

„Ako to myslíš?" spýtal sa. „Za koho ma máš?"

„Za Túrina, syna Húrina Thaliona, kapitána severu.“

Keď sa Túrin od Finduilas dozvedel, čo sa stalo, rozhneval sa a povedal Gwindorovi: „Máš moju vďaku za to, že si ma zachránil a opatroval. No zle si mi urobil, priateľ môj, keď si prezradil moje pravé meno, a tak na mňa zoslal osud, pred ktorým som sa chcel ukryť.“

Gwindor odvetil: „Ten osud spočíva v tebe, nie v tvojom mene.“ V onom čase úľavy a nádeje, keď Morgothovu moc zdržiavali vďaka Mormegilovým činom na západ od Sirionu a vo všetkých lesoch panoval mier, z Dor-lóminu konečne ušla Morwen s dcérou Niénor a vydala sa na riskantnú cestu do Thingolových siení. Tam ju čakal nový zármutoč, lebo zistila, že Túrin je preč a do Doriathu neprišli nijaké správy, lebo Dračia prilba zmizla na územiach západne od Sirionu. Morwen však zostala v Doriathe s Niénor ako Thingolovi a Melianini hostia. Správali sa k nim s úctou.

10. KAPITOLA

PÁD NARGOTHRONDU

eď prešlo päť rokov od Túrinovho príchodu do Nargothrundu, na jar prišli dvaja elfovia, vyhlásili sa za Gelmira a Arminasa z Finarfinovho ľudu a povedali, že prinášajú posolstvo pre pána Nargothrundu. V tom čase velil Túrin všetkým silám Nargothrundu a rozhodoval o všetkých vojenských veciach. Bol strohý a pyšný a všetko riadil tak, ako si želal a pokladal za dobré. Elfov priviedli pred Túrina, no Gelmir povedal: „Prehovoríme pred Finarfinovým synom Orodrethom.“

Keď prišiel Orodreth, Gelmir mu povedal: „Pane, sme z Angrodovho ľudu a po Nirnaethe sme putovali široko-dáľeko. Nedávno sme však boli medzi Círdanovými stúpecami v ústí Sirionu. A Círdan nás jedného dňa zavolať a vyzvať, aby sme šli k tebe. Zjavil sa mu sám Ulmo, Pán vodstiev, a varoval ho pred veľkým nebezpečenstvom, ktoré sa blíži k Nargothrundu.“

Orodreth bol však obozretný a odvetil: „Prečo teda prichádzate od severu? Alebo ste mali ešte iné úlohy?“

Nato Arminas odvetil: „Pane, už od Nirnaethu hľadám Turgonovo skryté kráľovstvo, a nenašiel som ho. Obávam sa, že ma to priveľmi zdržalo pri posolstve, ktoré nesieme sem. Círdan nás totiž poslal loďou popri pobreží, aby našu cestu urýchlil a utajil, a na breh nás vysadili v Drengiste. No medzi prímorským ľuďom sa našli takí, čo prišli v minulých rokoch na juh ako Turgonovi pošli, a z ich opatrných slov sa mi zdalo, že Turgon možno sídli na severe, a nie na juhu, ako sa mnohí nazdávajú. Nenašli sme však ani stopy po tom, čo sme hľadali.“ „Prečo hľadáte Turgona?“ spýtal sa Orodreth. „Lebo sa vraví, že jeho kráľovstvo odolá Morgothovi najdlhšie,“ odvetil Arminas. Jeho slová sa zdali Orodrethovi ako zlé znamenie a nepáčili sa mu.

„Tak potom v Nargothronde neotáľaj, lebo tu sa o Turgonovi nedozvieš nič,“ povedal. „A nikto ma nemusí poučovať, že Nargothrundu hrozí nebezpečenstvo.“

„Nehnevaj sa, pane, ak odpovedáme na tvoje otázky pravdou,“ povedal Gelmir. „A keď sme sa odchýlili z cesty, nebolo to bez úžitku, lebo sme sa dostali ďalej, než kedy zašli tvoji zvedovia. Prešli sme krížom-krážom Dor-lómin a všetky kraje pod Ered Wethrinom, preskúmali sme Sirionský prielom, keď sme sledili po cestách Nepriateľa. V tých končinách sa zhromažďujú veľké počty ohyzdov a iných zlých tvorov a okolo Sauronovho ostrova sa zbiera vojsko.“

„To viem,“ ozval sa Túrin. „Vaše správy sú staré. Ak malo Círdanovo posolstvo niečomu poslúžiť, malo prísť skôr.“

„Vypočuj ho aspoň teraz, pane,“ povedal Gelmir Orodrethovi. „Vypočuj si slová Pána vodstiev. Takto prehovoril k Círdanovi: „Zlo severu pošpinilo pramene Sirionu a moja sila sa sťahuje z prstov tečúcich vôd. Príde však ešte čosi horšie. Povedz preto pánovi Nargothrundu: Zatvor brány pevností a nevychádzaj. Zhod' kamene svojej pýchy do hučiacej rieky, aby zakrádave zlo nenašlo bránu.“

Tieto slová sa zdali Orodrethovi nejasné a obrátil sa ako vždy o radu k Túrinovi. Túrin poslom nedôveroval a pohrdavo povedal: „Čo vie Círdan o vojnách tých, ktorí sídlia blízko Nepriateľa? Námorník nech sa stará o svoje lode! Ak nám chce Pán vodstiev poslať radu, nech prehovorí jasnejšie. Inak sa tomu, kto sa vyzná vo vojne, zdá lepšie zhromaždiť naše sily a smelo sa postaviť proti nepriateľovi, kým sa dostane priveľmi blízko.“

Nato sa Gelmir uklonil Orodrethovi a povedal: „Prehovoril som, ako mi prikázali, pane.“ A obrátil sa na odchod. No Arminas sa spýtal Túrina: „Si naozaj z Hadorovho rodu, ako som počul?“

„Tu sa volám Agarwaen, Čierny meč z Nargothrundu,“ odvetil Túrin. „Zdá sa, že si priveľmi potrpíš na opatrné reči, priateľ Arminas. Je dobre, že Turgonovo tajomstvo nepoznáš, lebo čoskoro by sa ho dozvedeli v Angbande. Meno muža patrí len jemu, a keby sa Húrinov syn dozvedel, že si ho prezradil, keď chcel ostať utajený, nech sa ťa zmocní Morgoth a upáli ti jazyk!“

Arminasa zaskočil Túrinov čierny hnev, no Gelmir povedal: „My ťa neprezradíme, Agarwaen. Vari sa tu nezhovárame za zatvorenými dverami, kde možno hovoriť otvorenejšie? Podľa môjho názoru sa Arminas spýtal na túto vec preto, lebo všetkým, čo sídlia pri mori, je známe, že Ulmo veľmi miluje Hadorov rod, a podaktorí tvrdia, že Húrin a jeho brat Huor kedysi vstúpili do Skrytej ríše.“

„Keby to tak bolo, s nikým by sa o tom nezhováral, ani s veľkým, ani s malým, a už vôbec nie so svojim synom, keď bol malý!“ odsekol Túrin. „Preto neverím, že sa ma na to Arminas pýtal v nádeji, že sa dozvie niečo o Turgonovi. Neverím takým intrigánskym poslom!“

„Nechaj si svoju nedôveru!“ vyhlásil Arminas hnevivo. „Gelmir mi zle rozumel. Pýtal som sa preto, lebo som pochyboval o tom, čomu sa tu zrejme verí - málo sa totiž ponášaš na Hadorovho príbuzného, nech sa voláš, ako chceš.“

„Čo o nich vieš?“ spýtal sa Túrin.

„Videl som Húrina a predtým jeho otcov,“ odvetil Arminas. „A v pustatinách Dor-lóminu som sa stretol s Tuorom, synom Húrinovho brata Huora. On sa podobá svojim otcom, ale ty nie.“

„To je možné, hoci o Tuorovi som dosiaľ nepočul ani slovo,“ povedal Túrin. „Ak mám však hlavu tmavú, a nie zlatú, nehanbím sa za to. Nie som totiž prvý syn, ktorý sa podobá matke. A prostredníctvom Morwen Eledhwen pochádzam z

Bëorovho rodu a som príbuzný Berena Camlostu."

„Nemal som na mysli rozdiel medzi čiernou a zlatou," povedal Arminas. „Ostatní z Hadorovho rodu sa správajú inak, medzi nimi aj Tuor. Sú zdvorilí, vypočujú dobrú radu, ctia si Pánov západu. Ty však, ako sa zdá, konáš len podľa svojej hlavy, alebo len svojím mečom, a zhováraš sa povýšenecky. Jedno ti poviem, Agarwaen Morgemil - ak budeš takto konať, tvoj osud bude iný, než by si želel ktokoľvek z Hadorovho či Bëorovho rodu."

„Iný je odjakživa," odvetil Túrin. „No ak už musím, ako sa zdá, znášať Morgothovu nenávisť pre otcovu udatnosť, musím znášať aj posmešky a zlé predpovede utečenca z vojny, hoci tvrdí, že je spríbuznený s kráľmi? Radím ti - vráť sa na bezpečné brehy mora."

Nato Gelmir a Arminas odišli a vrátili sa na juh. Napriek Túrinovým posmeškom by však boli radi vyčkali na bitku po boku svojich príbuzných, a odišli len preto, že im Círdan podľa Ulmovoho príkazu nariadil, aby mu priniesli správu o Nargothronde a o tom, ako tam s posolstvom pochodili. Orodretha slová poslov nadmieru znepokojili, no Túrina sa zmocnila ešte hnevlivejšia nálada a ani za nič nechcel dať na ich radu, a už najmenej zo všetkého by bol strpel zbúranie veľkého mosta. Toľko totiž z Ulmových slov pochopili správne.

Krátko po odchode poslov padol Hadir, pán Brethilu. Do jeho kraja vtrhli ohyzdi, lebo chceli obsadiť Teiglinské priechody, aby mohli postúpiť ďalej. Hadir sa im postavil na odpor, ale muži z Brethilu utrpeli porážku a zahnali ich do lesov. Ohyzdi ich neprenasledovali, lebo nateraz dosiahli cieľ a ďalej zhromažďovali v Sirionskom prielome sily.

Na jeseň toho roka prišla Morgothova chvíľa. Vydal povel veľkému vojsku, ktoré dlho pripravoval, aby zaútočilo na ľud, žijúci pri Narogu. Cez Anfauglith prešiel Glaurung, Otec drakov, a odtiaľ tiahol do severných údolí Sirionu, kde napáchal veľké škody. Na čele veľkej armády ohyzdov poškvrnil pod tieňmi Ered Wethrinu Eithel Ivrin a odtiaľ pokračoval do rieše Nargothrond, kde spálil Talath Dirnen, Stráženu pláň medzi Narogom a Teiglinom.

Proti nemu vytiahli bojovníci Nargothrond a s nimi vysoký a strašný Túrin. Na srdcia vojakov padla úľava, keď ho videli uprostred vojska cváľať po Orodrethovej pravici. No Morgothovo vojsko bolo väčšie, ako hlásili zvedovia, a okrem Túrina, chráneného trpasličou maskou, Glaurungovi nikto neodolal. Elfom zahnali a porazili na Tumhaladskom poli. Tam odumrelo hrdé vojsko Nargothrond. Kráľ Orodreth padol v prvých šíkoch a Guilinov syn Gwinder utrpel smrteľné zranenie. Na pomoc mu však prišiel Túrin a všetci pred ním ušli. Vyniesol Gwindora z bojovej vravy, odniesol ho do lesa a položil ho na trávu.

Gwinder mu povedal: „Záchrana buď odplatená záchranou! Moju však zatienil zlý osud a tvoja je márna, lebo moje dorážané telo sa už neuzdraví a musím opustiť Stredozem. Milujem ťa, Húrinov syn, ale ľutujem deň, keď som ťa vyrval ohyzdom. Nebyť tvojej udatnosti a pýchy, stále by som mal svoju lásku a život a Nargothrond by ešte istý čas stál. Ak ma miluješ, teraz odíď! Ponáhľaj sa do Nargothrond a zachráň Finduilas. A ešte posledné ti chcem povedať - iba ona stojí medzi tebou a tvojím osudom. Ak ju nezachrániš, nič nezachráni teba. Lúčim sa s tebou!"

Nato Túrin vyrazil do Nargothrond, zhromažďujúc cestou všetkých bojovníkov, ktorých stretol, a hnali sa tak rýchlo, že vietor, ktorý zdvihli, strhával zo stromov lístie, lebo jeseň prechádzala do krutej zimy. No Glaurung a jeho ohyzdie vojsko ta dorazili prv ako on, lebo sa zdržal Gwinderovou záchranou. Zaútočili náhle, ešte prv ako sa stráža dozvedeli, čo sa stalo na Tumhaladskom poli. A v ten deň sa ukázalo, že most, ktorý dal Túrin postaviť cez Narog, bol nešťastný počin. Stál totiž veľký a pevný a nedal sa rýchlo strhnúť. Nepriateľ sa rýchlo dostal cez hlbokú rieku a s ním aj Glaurung, ktorý mohutným ohňom udel na Felagundovu bránu, vyvrátil ju a vtrhol dnu.

Keď Túrin prišiel, desivé plienenie Nargothrond sa už chýlilo ku koncu. Ohyzdi pozabíjali alebo vyhňali všetkých, čo sa so zbraňou postavili na odpor, a práve rabovali vo veľkých sieňach a komnatách, plienili a ničili. Ženy a devy, ktoré nezoreli a nezabili, nahnali na terasu pred bránou a ako otrokyne ich chceli odviecť do Angbandu. Túrin dorazil uprostred tejto skazy a nešťastia a nikto mu neodolal, a ani nemohol, lebo všetkých pred sebou skosil, prešiel cez most a prebil si cestu k zajatcom.

No tam osamel, lebo hŕstka mužov, ktorá šli s ním, ušla do úkrytov. V tej chvíli však vyšiel z rozbitej Felagundovej brány Glaurung, zaľahol a oddelil Túrina od mosta. Zlý duch, ktorý v ňom prebýval, povedal: „Buď pozdravený, Húrinov syn! Aké to stretnutie!"

Túrin sa skokom obrátil a vykročil k nemu s ohňom v očiach. Ostrie Gurthangu ohnivo žiarilo. Glaurung zadržal plamenný úder, doširoka roztvoril hadie oči a uprel ich na Túrina. Túrin do nich bez strachu pozrel a zdvihol meč. A hneď upadol do hrozného dračieho zakliatia a znehybnel ako kameň. Tak dlho stáli bez pohybu, mlkvi pred veľkou Felagundovou bránou. Nato sa Glaurung opäť ozval, posmešne prehovoril: „Zlé boli všetky tvoje cesty, Húrinov syn," povedal. „Nevďačný chovanec, štvanec, priateľov vrah, zlodej lásky, uchvatiteľ Nargothrond, bezhlavý veliteľ a zradca vlastného rodu. Ako otrokyne žijú tvoja matka a sestra v Dor-lómine, v biede a nedostatku. Ty si vystrojený ako princ, a ony chodia v handrách. Túžia po tebe, no tebe je to ľahostajné. Poteší sa tvoj otec, keď sa dozvie, akého má syna. A dozvie sa to." A Túrin, zakliaty Glaurungovým čarom, počúval tie slová a videl sa ako v zrkadle, pokrivenom zlobou, a znenávidel, čo videl.

A kým ho Glaurungove oči držali v mukách mysle a nemohol sa pohnúť, ohyzdi na drakov pokyn začali hnať zajatcov, ktorí prechádzali po moste blízko Túrina. Medzi nimi bola Finduilas, ktorá k Túrinovi vystierala ruky a volala ho menom. No Glaurung nepustil Túrina zo svojej moci, kým výkriky a nárek zajatcov nedozneli na severnej ceste. Túrina tie hlasy potom prenasledovali a stále ich počul v ušiach.

Glaurung zrazu odvrátil pohľad a čakal. Túrin sa pomaly pohol ako človek, prebúdzajúci sa z odporného sna. Keď prišiel k sebe, s hlasným výkrikom priskočil k drakovi, no Glaurung sa len zarehlal a povedal: „Ak chceš byť mŕtvou, s radosťou ťa zabijem. No Morwen a Niénor to pramálo pomôže. Nedbal si na výkriky tej elfky. Zaprieš aj vlastnú krv?"

Túrin sa zahnal mečom na jeho oči, Glaurung sa však bleskurýchlo stiahol a vztýčil sa nad ním. „Ale, ale! Aspoň si odvážny. Odvážnejší než všetci, ktorých som stretol. Klamú všetci, čo vravia, že my si nevážime statočnosť nepriateľov. Hľaď! Ponúkam ti slobodu. Choď za svojimi, ak môžeš. Ber sa! Ak zostane elf či človek, ktorý ospieva

tieto časy, spomenie ťa s opovrhnutím, ak odmietneš tento dar."

Túrin, ešte omámený drakovými očami, akoby mal čo robiť s nepriateľom, ktorý nepozná zľutovanie, uveril Glaurungovým slovám a rozbehol sa cez most preč. No Glaurung za ním ešte zlomyseľne zvolal: „Ponáhľaj sa, Húrinov syn, do Dor-lóminu! Aby ťa ohyzdi zasa raz nepredbehli. Ak sa zdržiš kvôli Finduilas, už nikdy neuvidíš Morwen ani Niénor a obidve ťa prekľajú." No Túrin zmizol na severnej ceste a Glaurung sa opäť rozosmial, lebo splnil, čo mu prikázal jeho pán. Potom sa vrátil k tomu, čo tešilo jeho, vychril oheň a všetko naokolo spálil. Zhromaždil ohyzdov, ktorí sa zatiaľ zamestnávali rabovaním, a zahnal ich, nedovoliac im vziať cennejšie predmety z koristi. Nato rozbil most a trosky zhodil do speneného Narogu, a keď sa takto zabezpečil, nahnúť hlboko v sieni celý Felagundov poklad a bohatstvo na kopu a ľahol si na ňu, aby si na čas oddýchol.

Túrin sa zatiaľ hnal cestami na sever spustošeným krajom medzi Narogom a Teiglinom, kde ho zastihla Krutá zima, lebo v tom roku začal padať sneh, ešte kým sa skončila jeseň, a jar prišla neskoro a chladná. Stále sa mu zdalo, že počuje Finduilasin nárek, ktorý ho volal v lesoch a vo vrchoch, a mučil ho prevelký bôľ. No srdce mu rozpálili Glaurungove klamstvá, a keďže pred očami stále videl ohyzdov, páliacich Húrinov dom a mučiacich Morwen a Niénor, stále napredoval a z cesty neodbočil.

12. KAPITOLA

TÚRINOV NÁVRAT DO DOR-LÓMINU

úrin, zmorený chvatom a dlhou cestou (zdolal bez oddychu vyše stodvadsať míľ), došiel pri prvých mrazoch k Ivinským jazierkam, kde sa raz uzdravil. Teraz tam však našiel len zamrznuté bahno a už sa nemohol napíť.

Odtiaľ sa vydal k priesmykom do Dor-lóminu. Cesty boli nebezpečné a mrazivé. Hoci prešlo dvadsať tri rokov odvtedy, ako šiel touto cestou, mal ju vrytú do srdca. Taký veľký bol jeho žal z rozlúčky s Morwen. Tak sa napokon vrátil do kraja svojho detstva. Bolo tam pusto a prázdno. Ľudí bolo málo, správali sa hulvátsky a rozprávali drsným jazykom Východniarov. Starý jazyk sa stal jazykom sluhov a nepriateľov.

Túrin preto kráčať opatrne, zahalený kapucňou, a mlčky. Napokon došiel k domu, ktorý hľadal. Stál prázdny a temný a nablízku nebolo živej duše. Morwen totiž odišla a Brodda Prišelec (ten, čo si vzal násilím za ženu Húrinovu príbuznú Aerin) dom vydrancoval a vzal všetko, čo jej ostalo z majetku a služobníctva. Broddov dom stál najbližšie k Húrinovmu starému domu a práve tam Túrin zamieril, vysilený cestou a žiaľom, a požiadal o prístrešie. Poskytli mu ho, lebo vďaka Aerin tam panovalo ešte čosi zo starých prívětivejších spôsobov. Dali mu miesto pri ohni medzi sluhami a niekoľkými tulákmi, rovnako zachmúrenými a unavenými po ceste ako on. Spýtal sa, čo je nové v kraji.

Po jeho otázke sa rozhostilo ticho a podaktorí sa odtiahli, hľadiac na neznámeho úkosom. Jeden starý tulák s barlou však povedal: „Ak už musíš hovoriť starým jazykom, pane, hovor tichšie a nepýtaj sa na nijaké novinky. Chceš, aby ťa zmlátili ako lotra alebo obesili ako zveda? Podľa toho, ako vyzeráš, môžeš byť jedným i druhým. Tým chcem povedať len toľko," pristúpil bližšie a zašepkal Túrinovi do ucha, „že vyzeráš ako jeden z toho starodávneho láskavého ľudu, ktorý prišiel za zlatých čias s Hadorom, prv ako na hlavách začali nosiť vlčiu srst'. Sú tu ešte takí, ale stali sa z nich žobráci a otroci, a keby nebolo pani Aerin, nemali by ani tento oheň, ani túto polievku. Odkiaľ si a aké správy hľadáš?"

„Žila tu pani, ktorá sa volala Morwen, a ja som dávno býval v jej dome," odvetil Túrin. „Po dlhom putovaní som tam hľadal privítanie, ale nie je tam oheň ani ľudia."

„A nie sú tam už rok a ešte dlhšie," odvetil starec. „No po tej vražednej vojne tam bolo jedného i druhého skúpo. Ona totiž pochádzala zo starého ľudu, ako určite vieš, bola to vdova nášho pána Húrina, Galdorovho syna. Ale neodvážili sa jej dotknúť, lebo sa jej báli. Bola hrdá a krásna ako kráľovná, kým ju nepošpatil žal. Volali ju čarodejnica a vyhýbali sa jej. Čarodejnica - to znamená v novom jazyku 'priateľka elfov'. No aj tak ju okrádali. Často by bola s dcérou hladovala, keby nebolo pani Aerin. Povráva sa, že im pomáhala potajomky a ten hulvát Brodda, jej nanútený muž, ju za to často bjal."

„A to bolo pred vyše rokom?" spýtal sa Túrin. „Sú mŕtve alebo sa z nich stali otrokyne? Alebo ju prepadli ohyzdi?"

„To sa nevie iste," odvetil starec. „Odišla aj s dcérou a tento Brodda to u nej vyplundroval a pobral, čo zostalo. Neostal ani pes a hŕstku jej ľudí zotročili, okrem tých, čo šli po žobraní ako ja. Slúžil som jej mnohé roky a predtým veľkému pánovi, ja, Sador Jednonohý - nebyť prekliatej sekery vtedy v lese, ležal by som dnes vo Veľkej mohyle. Dobré sa pamätám na deň, keď poslali preč Húrinovho chlapca, a ako plakal. A aj ona, keď bol preč. Vrávelo sa, že odišiel do Skrytého kráľovstva."

Tu starec zmĺkol a neisto sa zadíval na Túrina. „Som starý a táram," povedal. „Nedbaj na mňa! Dobré padne pohovárať sa starým jazykom s niekým, kto ním rozpráva tak pekne ako za dávna, ale časy sú zlé a človek musí byť opatrný. Nie všetci, ktorí pekne rozprávajú, majú pekné srdce."

„To je pravda," prikývol Túrin. „Moje srdce je pochmúrne. No ak sa bojíš, že som zved severu alebo východu, potom nie si oveľa múdrejší ako vtedy dávno, Sador Labadal."

Starec vyvalil oči a potom roztrasené prehovoril. „Pod' von! Je tam chladnejšie, ale bezpečnejšie. Na príbytok Východniarov rozprávaš priveľmi nahlas a ja zasa priveľa."

Keď vyšli na nádvorie, chytil Túrina za plášť. „Vráviš, pán Túrin, že si v tom dome dávno býval. Pán Túrin, Húrinov syn, prečo si sa vrátil? Konečne sa mi otvorili oči a uši. Máš otcov hlas. A Labadal ma volal iba malý Túrin. Nemyslel to zle - boli sme v tých časoch veselí priatelia. Čo tu robíš teraz? Zostalo nás málo a sme starí a neozbrojení. Šťastnejší sú tí, čo ležia vo Veľkej mohyle."

„Neprišiel som s úmyslom bojovať, hoci tvoje slová vo mne tento úmysel teraz prebudili, Labadal," odvetil Túrin. „Ale to musí počkať. Prišiel som hľadať pani Morwen a Niénor. Čo mi o nich môžeš povedať, ale rýchlo?"

„Málo, pane," odvetil Sador. „Odišli tajne. Šepkalo sa medzi nami, že ich zavolať pán Túrin. Nepochybovali sme, že sa za tie roky povzniesol vysoko, na kráľa alebo pána niekde na juhu. Ale zdá sa, že to tak nie je."

„Nie je," prisvedčil Túrin. „Pánom som na juhu bol, ale teraz som tulákom. Ja som ich však nezavolať."

„Tak potom neviem, čo ti povedať. Určite by vedela pani Aerin. Vedela o všetkých úmysloch tvojej matky." „Ako sa k nej môžem dostať?"

„To veru neviem. Veľa by si vytrpela, keby ju pristihli, ako si pri dverách šepká s potulným úbožiakom z potlačeného ľudu, aj keby ju dakajý odkaz mohol vyvolať von. A taký žobrák ako ty neprejde sieňou k panskej tabuli ďaleko, lebo ho chytia Východniari a zbijú ho, alebo ešte niečo horšie."

Túrin sa zlostne rozkrikoval: „Ja že neprejdem Broddovou sieňou a že ma zbijú? Tak sa dívaj!"

Nato vstúpil do siene, odhodil kapucňu, odsotil tých, čo mu stáli v ceste, a vykročil k tabuli, kde sedel pán domu s manželkou a s ostatnými pánni Východniarov. Viacerí sa k nemu rozbehli, aby ho chytili, no Túrin ich zrazil na zem a zvolal: „Vari v tomto dome nikto nevládne, alebo je to tvrdza ohyzdov? Kde je pán?" Brodda rozzúrene vstal: Ja vládne v tomto dome! Kým však stihol niečo dodať, Túrin povedal: „Potom si sa nenaučil zdvorilosti, ktorá bola v tomto kraji pred tebou. Je teraz zvykom ľudí dovoľovať lokajom, aby obťažovali príbuzných ich manželiek? Ja ním som a chcem sa zhovárať s pani Aerin. Prejdem voľne, alebo si mám cestu vynútiť?"

„Podľa," povedal Brodda a zamračil sa. Aerin zbledla.

Nato Túrin pristúpil k tabuli, zastal pred ňou a uklonil sa. „Prepáč mi, pani Aerin, že som sem tak vpadol," povedal. „Moje poslanie je však naliehavé a prichádzam kvôli nemu zďaleka. Hľadám Morwen, pani Dor-lóminu, a Niënor, jej dcéru. No jej dom je prázdny a vydrancovaný. Čo mi môžeš povedať?"

„Nič," odvetila vydesená Aerin, lebo Brodda z nej nespúšťal zrak.

„Neverím, že nič nevieš," povedal Túrin.

Brodda vyskočil celý červený od zúrivosti a od vína. „Dost!" skríkol. „Mojej žene bude pred mojimi očami odporovať žobrák, ktorý rozpráva jazykom poddaných? Nijaká pani Dor-lóminu neexistuje. A pokiaľ ide o Morwen, patrila medzi otrocký ľud a ušla, ako utekajú otroci. A ty urob rovnako, a rýchlo, lebo ťa dám obesiť na strom!"

Túrin k nemu priskočil, vytrhol svoj čierny meč, schytil Broddu za vlasy a vyvrátil mu hlavu. „Ak sa niekto pohne, táto hlava spadne z pliec! Pani Aerin, ešte raz by som ťa poprosil o odpustenie, keby som si myslel, že tento surovec ti len neublížoval. Teraz prehovor a neodporuj mi! Vari nie som Túrin, pán Dor-lóminu? Mám ti rozkázat?"

„Rozkáž mi," odvetila.

„Kto vydrancoval Morwenin dom?"

„Brodda," odvetila.

„Kedy ušla a kam?"

„Pred rokom a tromi mesiacmi," odvetila Aerin. „Pán Brodda a ostatní Prišelci z východu ju nemilosrdne utláčali. Už dávno mala pozvanie zo Skrytého kráľovstva a konečne sa ta vydala. Územie medzi nami a Skrytým kráľovstvom bolo na istý čas zbavené zla vďaka zdatnosti Čierneho meča z juhu. Tak sa hovorí. Ale tomu je už koniec. Tešila sa, že tam nájde svojho syna, ktorý ju čaká. No ak si tu, potom sa to akosi skrížilo."

Túrin sa trpkosť zasmial. „Skrížilo, skrížilo?" zvolal. „Áno, všetko sa vždy skřížilo. Všetko je skřížené a pokrivené ako Morgoth!" Zrazu ním zalomcoval čierny hnev, lebo sa mu otvorili oči a trhali sa posledné vlákna Glaurungovej kľatby, takže spoznal všetky lži, ktorými ho oklamali. „Nachytali ma teda, aby som sem prišiel a zomrel tu bez cti, keď som mohol aspoň udatne skončiť pred bránou Nargothrundu?" A zazdalo sa mu, že z noci okolo siene počuje volanie Finduilas.

„Nezomriem tu prvý!" vykrikoval. Zovrel Broddu a silou svojho utrpenia a hnevu ho zdvihol vysoko nad seba a zatriasol ním, akoby bol pes. „Povedal si Morwen z otrockého ľudu? Ty lotor, ty zlodej, ty otrok otrokov!" A hodil Broddu cez jeho vlastný stôl tvárou k Východniarovi, ktorý vstal, aby na Túrina zaútočil.

Brodda si pritom zlomil väzy. Túrin skočil za ním a zabil ďalších troch, ktorí sa tam krčili, lebo ich zastihol bez zbrane. V sieni sa strhol zmätok. Východniari, ktorí tam sedeli, by sa boli na Túrina vyrútili, ale bolo tam aj veľa starších ľudí z Dor-lóminu. Dlho sa správali ako krotkí sluhovia, ale teraz sa s výkrikmi vzbúrili. Onedlho nastal v sieni veľký boj, a hoci otroci mali proti mečom a dýkam iba nože na mäso a veci, ktoré sa im podarilo uchytiť, na oboch stranách mnohí padli, kým medzi nich neskočil Túrin a nezabil posledných Východniarov, ktorí ešte ostali v sieni.

Potom sa oprel o stĺp a oddychoval. Oheň jeho hnevu vyhasol na popol. No priplazil sa k nemu starý Sador, ktorého smrteľne zranili, a objal mu kolená. „Trikrát sedem rokov a ešte dlhšie som čakal na túto hodinu," povedal. „Ale teraz choď, choď, pane! Choď a nevracaj sa, iba ak s veľkou silou. Zburcujú proti tebe celý kraj. Mnohí zo siene ušli. Choď, lebo tu skončíš. Šťastnú cestu!" Zosunul sa na zem a zomrel.

„Umierajúci hovoria pravdu," ozvala sa Aerin. „Dozvedel si sa, čo si chcel. Teraz rýchlo choď! Najprv však choď za Morwen a uteč ju, lebo inak ti ťažko odpustím skazu, ktorú si tu narobil. Žilo sa mi zle, ale ty si mi svojím násilím priniesol smrť. Prišelci sa ešte tejto noci pomstia všetkým, čo tu boli. Konáš prenáhlene, Húrinov syn, akoby si bol ešte dieťaťom, ktoré som poznala." „A ty máš vlažné srdce, Aerin, Indorova dcéra, ako vtedy, keď som ťa volal teta a bála si sa každého brechajúceho psa," povedal Túrin. „Si stvorená do prívetivejšieho sveta. Ale pod! Zavediem ťa za Morwen."

„Všade je sneh, ale ešte viac ho mám na hlave," odvetila. „V divočine s tebou by som zahynula rovnako rýchlo ako so surovými Východniarmi. Nemôžeš odčiniť, čo si urobil. Choď! Keď zostaneš, bude to ešte horšie a zbytočne o seba pripravíš Morwen. Choď, prosím ťa!"

Túrin sa jej hlboko uklonil, obrátil sa a vyšiel z Broddovej siene. Všetci vzbúrenci, ktorí mali silu, sa vydali za ním. Utekali k vrchom, lebo viacerí dobre poznali cestičky v divočine, a žehnali aj padajúcemu snehu, ktorý zakrýval ich stopy. Podarilo sa im ujsť do vrchov na juhu, aj keď sa onedlho začala štvánica a hnalo sa za nimi mnoho mužov so

psami a erdzali kone. Keď sa obzreli, ďaleko v kraji, odkiaľ odišli, zbadali červenú žiaru.

„Zapálili sieň," povedal Túrin. „Ale načo to?"

„Zapálili? Nie, pane. Podľa mňa ju zapálila ona," povedal jeden z jeho spoločníkov, ktorý sa volal Asgon. „Nejeden ozbrojený muž si zle vysvetľuje trepezlivosť a pokoj. Vykonala medzi nami veľa dobrého a veľa ju to stálo. Srdce však nemala vlahné a trepezlivosť nakoniec prejde."

Najotuzilejší spomedzi nich, ktorí vládali znášať zimu, zostali s Túrinom a viedli ho neznámymi cestičkami do útočiska vo vrchoch - do jaskyne, o ktorej vedeli iba štvanci a utečenci. Bolo tam trochu potravín. Tam vyčkali, kým prestane snežiť, dali mu potraviny a zaviedli ho k málo používanému priesmyku do údolia Sirionu, kde sneh nenapadol. Cestou nadol sa rozlúčili.

„Šťastnú cestu, pane Dor-lóminu," povedal Asgon. „Nezabudni na nás. Odteraz nás budú štváť a Vlíč ľud bude ešte krutejší, lebo si prišiel. Preto choď a nevracaj sa, iba ak by si prišiel s veľkou silou, aby si nás oslobodil. Šťastnú cestu!"

13. KAPITOLA

TÚRINOV PRÍCHOD DO BRETHILU

úrin schádzal dolu k Sirionu s rozpoltenou myslou. Zdalo sa mu, že kým predtým stál vždy pred dvoma trpkými možnosťami, teraz stojí pred tromi a volá ho jeho utláčaný ľud, ktorému priniesol ešte ťažšie utrpenie. Mal iba jedinu útechu - že Morwen a Niénor určite už dávno prišli do Doriathu a cestu mali bezpečnú iba vďaka zdatnosti Čierneho meča z Nargothrundu. A pomyslel si: „Kam by som ich lepšie ukryl, aj keby som prišiel skôr? Keby padol Melianin závoj, všetko je aj tak stratené. Nie, je to lepšie tak, ako to je. Svojím hnevom a unáhlenosťou vrhám tieň, kdekoľvek sa zdržiavam. Nech sú pod ochranou Melian! Ešte istý čas ich nechám v pokoji bez tieňa."

Prineskoro však teraz hľadal Finduilas. Túlal sa po lesoch na úpätiach Ered Wethrinu, divý a ostražitý ako šelma, a striehol na všetkých cestách, vedúcich na sever k Sirionskému prielomu. Neskoro. Všetky stopy zmyl dážď a sneh. No stalo sa, že keď sa uberal popri Teigline, natrafil na skupinu mužov z Halethinho ľudu, ktorí žili v Brethilskom lese. Ich počty stenčila vojna a zväčša žili tajne v kolovej ohrade hlboko v lese na Amon Obele. To miesto sa volalo Ephel Brandir, lebo ich pánom bol teraz Handirov syn Brandir. Handira totiž zabili. Brandir nebol nijaký bojovník, lebo ochromel, keď si pri chlapčenských kúskoch zlomil nohu. Navyše mal miernu povahu, miloval skôr drevo ako kov a poznával radšej to, čo rástlo zo zeme, ako iné veci.

Niektorí spomedzi lesných ľudí však stále prenasledovali ohyzdov na svojich hraniciach, a tak sa stalo, že keď tam Túrin prišiel, začul vravu boja. Pridal do kroku, a keď obozretne prešiel medzi stromami, zbadal skupinku mužov, obkľúčenú ohyzdmi. Zúfalo sa bránili chrbtami k stromom, ktoré rástli na boku čistiny. Ohyzdov bola presila a muži mali malú nádej, že sa z toho dostanú, ak nepríde pomoc. Túrin, ktorého nebolo v podraсте vidieť, začal dupať a rámusiť a potom hlasno zvolal, akoby viedol mnohých mužov: „Aha! Tu sú! Za mnou! Na nich a všetkých pozabíjajte!"

Ohyzdi sa obzreli a v tej chvíli vyskočil z húštiny Túrin, kývajúc pomyselným mužom za sebou. V ruke držal Gurthang a jeho ostrie siahalo ako plameň. Ohyzdi ten meč pridobre poznali a rozpíchlí sa ešte prv, ako medzi nich Túrin skočil. Lesní muži sa k nemu rozbehli a spoločne zahnali nepriateľov do rieky. Na druhú stranu sa ich dostalo málo.

Keď zastali na brehu, veliteľ lesných mužov Dorlas povedal: „Prenasledovať vieš rýchlo, pane, ale tvoji ľudia sa za tebou veľmi neponáhľajú."

„Nie," odvetil Túrin. „Všetci chodíme spolu ako jeden a nič nás nemôže rozdeliť."

Muži z Brethilu sa rozosmiali a povedali: „Nuž, jeden taký vydá za mnohých. Sme ti veľmi vďační. Ale kto si a čo tu robíš?"

„Robím si svoje remeslo, a tým je zabíjanie ohyzdov," odvetil Túrin. „A zdržiavam sa tam, kde mám prácu. Som Divoch z lesov."

„Potom zostaň s nami," navrhli. „Bývame v lese a remeselník ako ty sa nám zíde. Si u nás vítaný!"

Túrin na nich vrhol zvláštny pohľad a povedal: „Zostal teda ešte niekto, kto by strpel, aby som mu vstúpil do domova? Nie, priatelia, mám bolestnú povinnosť - nájsť Finduilas, dcéru Orodretha z Nargothrundu, alebo sa aspoň o nej niečo dozvedieť. Ale beda! Uplynuli mnohé týždne, čo ju odviedli z Nargothrundu, no musím ju hľadať."

Útostivo naňho pozreli a Dorlas povedal: „Už nehľadaj. Lebo od Nargothrundu mierilo k Teiglinským priechodom vojsko ohyzdov a my sme o tom dlho vedeli - napredovali totiž pomaly, lebo viedli veľa zajatcov. Povedali sme si, že aj my si v tej vojne trochu udieme, a zaskočili sme ohyzdov so všetkými lučištníkmi, ktorých sa nám podarilo zhromaždiť. Dúfali sme, že zachránime aspoň niektorých zajatcov. No beda! Len čo sme zaútočili, tí hnusní ohyzdi zabili najprv ženy medzi zajatcami a Orodrethovu dcéru pribodli kopijou k stromu." Túrin ostal, akoby naňho siahla smrť. „Ako to vieš?" „Lebo sa so mnou zhovárala, kým zomrela," odvetil Dorlas. „Dívala sa na nás, akoby hľadala niekoho, koho čakala, a povedala: 'Mormegil. Povedzte Mormegilovi, že je tu Finduilas.' Viac nepovedala. Jej posledné slová nás primäli, aby sme ju pochovali tam, kde zomrela. Leží v mohyle pri Teigline. Bolo to pred mesiacom."

„Zavedte ma tam," povedal Túrin. Zaviedli ho k návršine pri Teiglinských priechodoch. Túrin si tam ľahol a obostrela ho tma, takže sa nazdávali, že zomrel. No Dorlas sa mu lepšie prizrel, obrátil sa k svojim a povedal: „Neskoro! Je to žalosťná nehoda. Pozrite - tu leží sám Mormegil, veľký kapitán Nargothrundu. Mali sme ho poznať podľa meča ako ohyzdi." Chýr o Čiernom meči na juhu totiž zaletel široko-ďaleko a dostal sa aj hlboko do lesov.

Preto Túrina s úctou zdvihli a odniesli do Ephel Brandiru. V ústrety im vyšiel Brandir a zarazilo ho, že nesú máry. Potom odťahol prikrývku a uzerel tvár Húrinovho syna Túrina a na srdce mu padol temný tieň.

„Ó, krutí ľudia Halethini!" zvolal. „Prečo ste pred týmto mužom zdržali smrť? S veľkou námahou ste sem priniesli poslednú záhubu nášho ľudu."

No lesní muži odvetili: „Nie. Je to Mormegil z Nargothrundu, mocný nepriateľ ohyzdov, a bude nám veľkou pomocou, ak prežije. A aj keby to tak nebolo, mali sme nechať muža, zdrveného žiaľom, ležať pri ceste ako zdochlinu?"

„To rozhodne nie," povedal Brandir. „Osud to tak nechcel." A vzal Túrina pod svoju strechu a starostlivo ho opatroval.

Keď zo seba Túrin napokon striasol tmu, vracala sa jar. Prebral sa a na zelených pukoch zbadal slnko. No precitla v ňom aj odvaha Hadorovho rodu a v duchu si povedal: „Všetky moje činy a minulosť boli čierne a plné zla. Prišiel však nový deň. Tu zostanem v pokoji a zrieknem sa svojho rodu a mena. Tak za sebou zanechám svoj tieň, alebo ho aspoň nevrhнем na tých, ktorých mám rád."

Preto prijal nové meno Turambar, čo vo vznešenej elfčine znamenalo Vládca osudu. Býval medzi lesnými ľuďmi, a tí ho milovali. Prosil ich, aby zabudli jeho staré meno a pokladali ho za rodáka z Brethilu. No zmenou mena nemohol celkom zmeniť svoju povahu, ani celkom zabudnúť na starú nenávisť k služobníkom Morgothu. Chodil naháňať ohyzdov s niekoľkými mužmi rovnakého zmýšľania, čo sa Brandirovi nepozdávalo. Dúfal, že svojich ľudí lepšie ochráni, ak sa budú ticho skrývať.

„Mormegil už neexistuje," vravel, „ale dávaj pozor, aby Turambarova udatnosť neprivolala podobnú pomstu na Brethil!"

Preto Turambar odložil svoj čierny meč a už si ho do boja nebral. Bojoval teraz lukom a kopijou. Nestrpel však, aby ohyzdi chodili cez Teiglinské priechody alebo sa priblížili k mohyle, v ktorej odpočívala Finduilas. Volala sa Haudh-en-Elleth, Mohyla elfskej devy, a ohyzdi sa toho miesta čoskoro desili a vyhýbali sa mu. A Dorlas povedal Turambarovi: „Zriekol si sa svojho mena, no Čiernym mečom si stále. Nehovoríš chýry pravdu, že si bol synom Húrina z Dor-lóminu, pán Hadorovho rodu?"

A Turambar odvetil: „Tak som počul. Ale nerozširuj to, prosím ťa, lebo si môj priateľ."

14. KAPITOLA

PUTOVANIE MORWEN A NIÉNOR DO NARGOTHRUNDU

eď sa pominula Krutá zima, do Doriathu sa dostali nové správy o Nargothronde. Niektorí z tých, čo unikli plieneniu a prežili zimu v divočine, prišli napokon hľadať útočisko u Thingola a strážcovia hraníc ich priviedli ku kráľovi. Podaktorí vraveli, že nepriateľ sa stiahol na sever, a iní, že Glaurung stále sídli vo Felagundových sieňach. Jedni vraveli, že Mormegil padol, a iní zasa, že ho zaklial drak a stále je tam premenený na kameň. No všetci tvrdili, že pred koncom sa v Nargothronde vedelo, že Čierny meč nie je nikto iný ako Húrinov syn Túrin z Dor-lóminu.

Na Morwen a Niénor padol veľký strach a žiaľ. A Morwen povedala: „Taká neistota je Morgothovým dielom! Vari sa nedozvieme pravdu a nebudeme naisto vedieť to najhoršie, čo musíme zničiť?"

Aj Thingol túžil vedieť viac o osude Nargothrundu a pomýšľal, že vyšle niekoho, kto by sa tam obozretne dostal, no bol presvedčený, že Túrina naozaj zabili, alebo mu niet pomoci, a nechcel sa dožiť hodiny, keď sa to Morwen dozvie naisto. Preto jej povedal: „Je to nebezpečná vec, pani Dor-lóminu, a treba ju zvážiť. Taká neistota môže byť naozaj Morgothovým dielom a možno nás ňou chce dohnať k niečomu unáhľenému."

No zronená Morwen zvolala: „K prenáhľenému vravíš, pane! Ak sa môj syn hladný skrýva v lesoch, ak ho držia v putách, ak jeho telo leží nepochované, potom sa chcem unáhliť. Nechcem stratiť ani minútu. Pôjdem ho hľadať."

„To by si Húrinov syn určite neželal, pani Dor-lóminu," odvetil Thingol. „Pokladal by ťa za lepšie chránenú tu než kdekolvek inde - tu, pod ochranou Melian. Kvôli Húrinovi a Túrinovi ti nedovolím, aby si sa vydala do čierneho nebezpečenstva týchto čias."

„Túrina si pred nebezpečenstvom nezadržal, ale mňa chce držať, aby som za ním nešla," zvolala Morwen. „Pod ochranou Melian! Áno, ako väzeň závoja. Dlho som váhala, kým som doň vstúpila, a teraz to ľutujem."

„Ak hovoríš takto, pani Dor-lóminu, vedz toto - závoj je otvorený. Slobodne si sem prišla, slobodne ostaneš - alebo odídeš."

Nato sa ozvala Melian, ktorá do tej chvíle mlčala. „Neodchádzaj odtiaľto, Morwen. Povedala si pravdu - túto neistotu vyvolal Morgoth. Ak pôjdeš, bude to jeho vôľa."

„Strach z Morgotha ma nezadrží pred volaním rodnej krvi," odvetila Morwen. „Ak sa však o mňa bojíš, pane, požičaj mi niekoho zo svojich ľudí."

„Tebe nerozkazujem," povedal Thingol. „Moji ľudia však podliehajú mojim rozkazom. Pošlem ich, ak tak uvážim."

Morwen na to neodpovedala, iba sa rozplakala a od kráľa odišla. Thingolovi oťaželo srdce, lebo sa mu zdalo, že Morwen sa pominula na rozume. Spýtal sa Melian, či by ju nemohla, zadržať svojou mocou.

„Proti príchodu zla môžem urobiť veľa," odvetila Melian. „Ale proti odchodu tých, čo chcú odísť, nemôžem urobiť nič. To prichodí tebe. Ak tu má zostať, musíš ju zadržať násilím. No možno jej tým pomútiš rozum."

Morwen zašla za Niénor a povedala: „V dobrom zostávaj, Húrinova dcéra. Idem hľadať svojho syna alebo pravdivé správy o ňom, lebo tu nikto nič neurobí a budú otáľať, kým nebude neskoro. Čakaj ma tu a ja sa možno vrátim."

Zdesená a stiesnená Niénor ju chcela zadržať, ale Morwen jej neodpovedala a odišla do svojej komnaty. Ráno si vzala koňa a bola preč.

Thingol rozkázal, že ju nikto nesmie zadržať, ani na ňu striehnuť. No len čo odišla, zvolal družinu najzdatnejších a najskúsenejších strážcov hraníc a velenie zveril Mablungovi.

„Rýchlo sa vydajte za ňou, ale nech o tom nevie," povedal. „Keď sa však dostane do divočiny a bude jej niečo hroziť, ukážte sa jej. Ak sa nebude chcieť vrátiť, ochraňujte ju, ako sa bude dať. Rád by som, aby niektorí z vás vyrazili čo najrýchlejšie popredu a zistili, čo sa dá."

Tak sa stalo, že Thingol vyslal väčšiu družinu, ako sprvu zamýšľal, a bolo v nej desať jazdcov s rezervnými koňmi.

Vydali sa za Morwen, ktorá smerovala cez Región na juh a dorazila k brehom Sirionu powyše Súmravných jazier. Tam zastala, lebo Sirion bol v tých miestach široký, rýchlo tiekol a ona nepoznala cestu. Strážcovia sa jej museli ukázať a Morwen sa spýtala: „Chce ma Thingol zadržať? Alebo si to rozmyslel a posla mi pomoc, ktorú mi odprel?”

Jedno i druhé," odvetil Mablung. „Nevrátiš sa?” „Nie!" vyhlásila.

„Potom ti musím pomôcť, hoci je to proti mojej vôli," povedal Mablung. „Sirion je tu široký a hlboký a na preplávame nebezpečný pre zviera aj pre človeka."

„Tak ma preved' na druhú stranu akýmkoľvek spôsobom, ako to robia elfovia," povedala Morwen. „Inak sa pokúsím preplávať." Mablung ju zaviedol k Súmravným jazerám. Tam medzi potokmi a tŕstím na východnom brehu ukrývali a strážili pramice. Tadiaľ chodili pošli medzi Thingolom a jeho príbuznými v Nargothronde. Vyčkali, kým sa nepominie hviezdnatá noc, a v bielej hmle pred úsvitom sa preplavili na druhú stranu. Keď za Modrými vrchmi vyšlo červené slnko a silný ranný vietor rozfúkal hmlu, strážcovia vystúpili na západný breh a vyšli z Melianinho závoja. Boli to vysokí elfovia z Doriathu v sivých odevoch a na brneniach mali plášte. Morwen ich z pramice pozorovala a zrazu vykrikla a ukázala na posledného z prechádzajúcej družiny. „Kde sa tu vzal?" spýtala sa. „Za mnou ste prišli tri razy desiat. Na breh ste vyšli tri razy desiat a jeden!"

Ostatní sa obzreli a zbadali v slnku zlatovlasú hlavu. Bola to Niénor, ktorej vietor sfúkol kapucňu. Vysvitlo, že sledovala družinu a pridala sa k nej v tme, keď sa chystali preplaviť na druhý breh. Všetci sa zdesili a najväčšmi Morwen. „Vráť sa, vráť sa! Rozkazujem ti to!" zvolala.

„Ak môže ísť Húrinova manželka navzdory všetkým radám, keď zavolá rodná krv, potom môže ísť aj Húrinova dcéra," odvetila Niénor. „Dala si mi meno Smútok, ale ja nebudem za otcom, bratom a matkou smútiť sama. Poznala som z nich len teba a teba nadovšetko milujem. Nebojím sa ničoho, čoho sa nebojíš ty."

A naozaj, na tvári ani v držaní jej tela nebol vidieť strach. Zdala sa vysoká a mocná, lebo ľudia z Hadorovho rodu vynikali urastenými postavami, a v elfskom odeve dobre zapadla medzi strážcov. Bola len o čosi nižšia ako najvyšší z nich.

„Čo chceš robiť?" spýtala sa Morwen.

„Ísť tam, kam pôjdeš ty," odvetila Niénor. „Prichádzam za tebou s dvoma voľbami - buď ma zavedieš späť do bezpečia Melianinej ochrany, lebo nie je múdre odmietnuť jej radu, alebo pôjdem do nebezpečenstva, ak pôjdeš ty." Niénor prišla totiž s nádejou, že sa matka zo strachu o ňu a z lásky k nej vráti, a Morwen bola v tej chvíli naozaj rozpoltená.

Jedna vec je odmietnuť radu a druhá vec neposlúchnuť matkin príkaz," povedala. „Už aj sa vráť!"

„Nevrátim," vyhlásila Niénor. „Už dávno nie som dieťa. Mám svoju vôľu a múdrosť, aj keď sa neskrižila s tvojou. Pôjdem s tebou. Radšej do Doriathu z úcty k tým, ktorí mu vládnu, no ak nie, potom na západ. A ak má niektorá z nás ísť, potom ja, lebo ja som pri plnej sile."

Morwen pobadala v Niénoriných sivých očiach Húrinovu nezlomnosť a zakolísala. Nevedela však premôcť vlastnú hrdosť a nechcela, aby to vyzeralo tak (napriek krásnym slovám), že ju vedie naspäť dcéra ako senilnú starenu.

„Pôjdem ďalej, ako som si predsavzala," povedala. „Pod' aj ty, ale bude to proti mojej vôli."

„Nech je teda tak," povedala Niénor.

Mablung povedal svojej družine: Je to naozaj tak, že Húrinov ľud prináša ostatným útrapy nie z nedostatočnej odvahy, ale preto, že nie je prezieravý! Tak to bolo s Túrinom, ale nie s jeho otcami. Teraz sú však všetci pominutí na rozume, a to sa mi nepáči. Desím sa tohto kráľovho poslania väčšmi ako honby na Vlka. Čo máme robiť?"

Morwen, ktorá vystúpila na breh a blížila sa k nemu, začula jeho posledné slová. „Rob, ako ti prikázal kráľ," povedala. „Hľadáj správy o Nargothronde a o Túrinovi. Na to sme tu všetci spolu."

Je to ešte dlhá a nebezpečná cesta," povedal Mablung. „Ak pôjdete ďalej, obidve dostanete kone, budete sa držať medzi jazdcami a ani na krok sa od nich nevzdialite."

Keď sa rozvidnelo, vydali sa na cestu. Pomaly a obozretne vyšli spomedzi tŕstia a nízkych vŕb a dostali sa do sivých lesov, ktoré pokrývali väčšinu južnej planiny pred Nargothrondom. Celý deň sa uberali na západ a nevideli nič, iba pustatinu, a nepočuli nič, iba ticho. Celý kraj bol mŕkvy a Mablungovi sa zdalo, že naň zaľahol akýsi bezprostredný strach. Pred rokmi tadiaľto kráča Beren a vtedy z lesov striehlo plno skrytých očí lovcov. Teraz sa však ľudia od Narogu stiahli a ohyzdi tak ďaleko na juhu ešte nebrúsili. V tú noc sa utáborili bez ohňa a bez svetla v sivom lese. Prešli ďalšie dva dni a večer tretieho dňa po odchode od Sirionu sa dostali na planinu a blížili sa k východným brehom Narogu. Na Mablunga padla taká veľká tieseň, že prosil Morwen, aby nešli ďalej. Tá sa však zasmiala a povedala: „Čoskoro sa potešíš, lebo sa nás zbavíš. Je to veľmi pravdepodobné. No ešte chvíľu to musíš s nami vydržať. Už sme priveľmi blízko, aby sme sa teraz zo strachu vrátili."

Nato Mablung zvolal: „Obidve máte pomútený rozum a ste streštené. Ničomu nepomáhate a prekážate v získaní správ. Počúvajte! Mám rozkaz nezadržať vás silou, ale mám aj rozkaz chrániť vás, ako sa len bude dať. V tejto situácii môžem urobiť len jedno. Budem vás chrániť. Zajtra vás zavediem na Amon Ethir, Pahorok zvedov, ktorý je neďaleko. Tam zostanete so strážou, a kým tu velím, ďalej nepôjdete."

Amon Ethir, veľký ako kopec, dal veľmi práce navštíviť kedysi dávno Felagund na planine pred svojou bránou tri míle východne od Narogu. Bol porastený stromami, iba vrchol mal holý a odtiaľ sa naskytl šírý rozhľad na všetky strany, na cesty, vedúce k veľkému mostu pri Nargothronde, a na okolitý kraj. K tomuto vrchu prišli pred poľudňím a vystúpili naň od východu. Odtiaľ sa zadívali k Vysokému Farothu, ktorý čnel hnedý a lysý za riekou, a Mablung svojím elfským zrakom zbadal na strmom západnom brehu terasy Nargothrondu a Felagundovu bránu ako malý čierny otvor na úbočí vrchu. Nič však nepočul a nevidel nijaké známky nepriateľov, ani stopy po Drakovi, iba spálenisko v okolí brány, ktoré po ňom ostalo v deň plienenia. Pod bledým slnkom bolo všetko tiché.

Mablung urobil, ako povedal - desiatim jazdcom rozkázal, aby strážili Morwen a Niénor na vrchole a nepohli sa odtiaľ,

kým sa nevráti, iba ak by hrozilo veľké nebezpečenstvo. Keby sa tak stalo, jazdci majú vziať Morwen a Niénor medzi seba a čo najrýchlejšie uháňať na východ do Doriathu. Jedného majú vyslať vopred so správou a žiadosťou o pomoc.

Nato vzal Mablung zvyšných dvadsať členov svojej družiny a odkradli sa dolu. Dostali sa na pláne smerom na západ, kde rástli poriadko stromy, tam sa rozptýlili a každý šiel kradmo svojou cestou k brehom Narogu. Mablung šiel prostriedkom k mostu, a keď k nemu dorazil, zistil, že je zrútený. V hlboko vyrytom koryte medzi popadanými kameňmi penila a hučala rieka, prudko rozvodnená dažďami ďaleko na severe.

No Glaurung tam ležal, na samom okraji tieňa veľkej chodby, ktorá viedla dovnútra od zničenej brány, a už dlho vedel o zvedoch, hoci v celej Stredozemi by ich zbadalo iba málo očí. Jeho krutý zrak bol však ostrejší, ako mali orly, a dovidel ďalej ako elfovia. Vedel aj to, že niektorí zostali v zradu a sedia na lysom vrchole Amon Ethiru.

Keď sa Mablung zakrádal medzi skalami a hľadal, kadial' by prešiel po naváľaných kameňoch z mosta cez prudkú rieku, Glaurung náhle vyrazil vo výbuchu ohňa a zliezol do prúdu. Ohlušujúco to zasyčalo a vyrazilo mračno pary. Mablunga a jeho druhov, ktorí striehli nablízku, pohltili oslepujúce výpary a odporný puch. Väčšina sa dala na útek k Strážnemu vrchu. Keď však Glaurung preliezal Narog, Mablung sa stiahol nabok, ukryl sa pod kameň a tam zostal. Vedel, že ho tu ešte čaká úloha. Už sa presvedčil, že Glaurung naozaj žije v Nargothronde, no mal rozkaz dozvedieť sa pravdu aj o Húrinovom synovi, ak sa bude dať. Pri svojom neohrozenom srdci sa rozhodol, že prejde cez rieku, len čo Glaurung odíde, a prehľadá Felagundovo sídlo. Nazdával sa totiž, že úlohu strážiť Morwen a Niénor si už splnil - strážcovia zbadali Glaurungov príchod a všetci už uháňajú na koňoch do Doriathu.

Glaurung minul Mablunga ako obrovský obrys v opare. Pohyboval sa rýchlo, lebo to bol mohutný plaz, ale obratný. Keď bol preč, Mablung napriek veľkému nebezpečenstvu prebrodil Narog. Na Amon Ethire Draka spozorovali a zdesili sa. Ihneď vyzvali Morwen a Niénor, aby bez reči vysadli na kone a podľa rozkazu utekali na východ. Keď však zišli dolu na pláň, nepriaznivý vietor priniesol hustú paru a puch, aký nijaký kôň nezniesol. Kone, oslepené hmlou a vydesené dračím smrdom, sa splášili a divo pobiehali sem a ta. Strážcovia sa rozpáchli, bolestne vrážali do stromov a márne sa hľadali. Ku Glaurungovým ušiam doľahlo erdzanie koni a kriek jazdcov. Nadmieru ho to potešilo.

Jeden z elfských jazdcov, ktorý sa v hmle mocoval so svojím koňom, zbadal pani Morwen, keď sa v hmle mihla popri ňom ako sivý príznak na zdivočenom tátošovi. No vzápätí zmizla, volajúc Niénor. Od tej chvíle ju nikto nevidel.

Keď jazdcov zachvátila slepá hrôza, Niénorin splašený kôň sa potkol a zhodil ju. Spadla do mäkkej trávy a nič sa jej nestalo. Keď však vstala, bola sama, stratená v hmle bez koňa a bez sprievodcov. Nestratila však hlavu a zamyslela sa. Zdalo sa jej zbytočné pobiehať sem a ta a volať, lebo všade naokolo sa ozývali výkriky, ale slabli. V tejto situácii sa jej videlo lepšie vrátiť sa na kopec, lebo Mablung sa tam nepochybne pred odchodom pozrie, aby sa presvedčil, či tam nikto z družiny neostal.

Výkročila naslepo a kopec našla, lebo bol neďaleko, a spoznala ho podľa toho, že sa jej pod nohami dvíhala zem. Pomaly vystupovala po cestičke, ktorá viedla z východu. Keď bola vyššie, hmla zredla a napokon sa ocitla v slnku na holom vrchole. Výkročila a uprela pohľad na západ. A tam, rovno pred ňou, bola veľká Glaurungova hlava. Ten práve vyliezol hore z druhej strany. Kým sa spamätala, hľadela mu do očí a tie oči boli hrozné, lebo sa v nich zračil krutý duch jeho pána Morgotha.

Niénor mala pevnú vôľu a oči neodvrátila. Glaurung však vložil do svojho pohľadu všetku silu a moc. „Čo tu hľadáš?“ spýtal sa.

Musela odpovedať. „Hľadáť istého Túrina, ktorý tu začas prebýval. No asi je mŕtvy.“

„Neviem,“ odvetil Glaurung. „Nechali ho tu, aby bránil ženy a slabých. Keď som prišiel, opustil ich a ušiel. Je to chvastúň a zbabelec. Prečo niekoho takého hľadáš?“

„Klameš,“ povedala Niénor. „Húrinove deti nie sú nikdy zbabelé. Nebojíme sa ťa.“

Glaurung sa rozosmial, lebo Húrinova dcéra sa prezradila a vystavila sa jeho hnevu. „Potom ste obaja hlupáci, ty aj tvoj brat,“ povedal. „A vaše chvastanie je márne. Ja som totiž Glaurung!“

Nato vtiahol do seba jej pohľad a jej vôľa ochabla. Zdalo sa jej, že slnko pobledlo a naokolo sa zošerilo. Pomaly sa na ňu zniesla hustá tma a v tej tme bola prázdnota. Nič nevedela, nič nepočula a nič si nepamätala.

Mablung dlho prehľadával siene Nargothrondu, pokiaľ mu to tma a puch dovolili, ale nič živé tam nenašiel. Medzi kosťami sa nič nepohlo a nikto neodpovedal na jeho volanie. Tiesnila ho hrôza tohto miesta, obával sa Glaurungovho návratu, a preto sa napokon vrátil k bráne. Slnko klesalo k západu a tieň Farothu sa zozadu temne kládol na terasy a na divú rieku dolu. V diaľke pod Amon Ethiom však zazrel, ako sa mu zdalo, zlovestný obrys Draka. V takom chvate a strachu bol návrat cez Narog ťažší a nebezpečnejší. Keď sa dostal na východný breh a ukryl sa bokom pod brehom, Glaurung bol už blízko. Postupoval však pomaly a kradmo, lebo oheň v ňom len tlel. Vydal zo seba veľa síl a chcel si v tme oddýchnuť a pospať. Preplazil sa cez vodu a klesol pri bráne ako obrovský popolavo sivý had. Slizkým bruchom pritom pošpinil zem.

Kým však zaliezol, ešte sa obzrel na východ a z hrdla mu vyrazil nezreteľný, ale strašný Morgothov smiech ako zlovestná ozvena z ďalekých čiernych hlbín. Potom sa ozvali tieto chladné, tiché slová: „Ležiš tam pod brehom ako hraboš, mocný Mablung! Zle plníš Thingolove príkazy. Ponáhľaj sa na kopec. Tam uvidíš, čo sa stalo s tvojou zverenkyňou!“

Nato sa Glaurung vsúkal do dúpät'a, zašlo slnko a na zem sa zniesol sivý mrazivý večer. Mablung rýchlo vyrazil k Amon Ethiru, a keď naň vystupoval, na východe vyšli hviezdy. Proti nim sa črtala vysoká, nehybne stojaca postava, akoby bola z kameňa. Tak stála Niénor. Nepočula nič z toho, čo jej povedal, a nič mu neodpovedala. Keď ju však vzal za ruku, pohla sa a dovolila, aby ju odviedol. Kým ju držal, kráčala, no keď ju pustil, zastala.

Preveľký bol Mablungov zármutok a zmätok, ale nemal na výber, iba sa takto vydať s Niénor na dlhú cestu na východ, bez pomoci, bez druhov. Takto odišli, kráčali ako v sne po nociu zatienenej pláni. Keď sa vrátilo ráno, Niénor zakopla, spadla a ostala ležať. Zúfalý Mablung si k nej sadol.

„Nie bez dôvodu som sa desil tohto poslania," vzdychol. „Bude asi posledné. S týmto nešťastným ľudským dieťaťom zahyniem v divočine a mojím menom budú v Doriathe pohádzať, ak sa tam o našom osude vôbec dostane dajaká správa. Ostatní sú zaiste všetci mŕtvi a ostala iba ona, nie však z milosrdenstva." Tak ich našli traja z ich družiny, ktorí ušli od Narogu pred Glaurungom. Dlho blúdili, a keď sa hmla rozptýlila, došli na kopec. Keď tam nikoho nenašli, začali hľadať cestu domov. V Mablungovi ožila nádej a pustili sa na cestu spoločne, držiac sa severovýchodným smerom, lebo z juhu nevedli do Doriathu nijaké cesty a po páde Nargothrondy mali strážcovia pramíc zakázané prepraviť kohokoľvek, kto neprišiel znútra.

Napredovali pomaly, ako keby viedli unavené dieťa. No ako sa vzdŕaľovali od Nargothrondy a blížili sa k Doriathu, Niénor sa pomaličky vracali sily a poslušne kráčala hodinu za hodinou, keď ju viedli za ruku. Jej roztrvorené oči však nič nevideli, jej uši nepočuli nijaké slová a jej ústa nič neprevraveli.

Napokon došli po mnohých dňoch do blízkosti západnej hranice Doriathu kúsok južne od Teiglinu. Chceli totiž prejsť rozhranie malej Thingolovej krajiny za Sirionom a dostať sa k stráženému mostu neďaleko miesta, kde sa doň vlieval Esgalduin. Tam na istý čas zastali a uložili Niénor na trávnaté lôžko. Zatvorila oči, čo dosiaľ neurobila, a zdalo sa, že zaspala. Oddychovali aj elfovia a následkom veľkej únavy poľavili v ostražitosti. Takto ich nepripravených prepadla horda loviacich ohyzdov, ktorí si teraz v týchto končinách trúfali až do blízkosti Doriathu. Uprostred potýčky Niénor zrazu vyskočila zo svojho trávnatého lôžka, akoby ju ten nočný rozruch vytrhol zo spánku, a s výkrikom sa rozbehla do lesa. Ohyzdi sa zvrtili a vyrazili za ňou a elfovia sa pustili za nimi. S Niénor sa však stala zvláštna zmena - všetkých predbehla, uháňala medzi stromami ako laň a pri tom rýchlom behu za ňou povievajú vlasy. Mablung a jeho druhovia ohyzdov rýchlo dohonili, do jedného ich pobili a náhlili sa ďalej. Niénor však zmizla ako príznak. Neostalo po nej stopy, hoci ju hľadali celé dni.

Mablung sa napokon vrátil do Doriathu zronený od žiaľu a hanby. „Vyber si iného veliteľa svojich lovcov, pane," povedal kráľovi. Ja som zneuctený."

No Melian povedala: „Nie je to tak, Mablung. Urobil si, čo bolo v твоich silách, a nikto spomedzi kráľových služobníkov by nezmohol viac. Nešťastnou náhodou si sa však ocitol proti moci, ktorá je pre teba priveľká. A priveľká pre všetkých, čo dnes žijú v Stredozemi."

„Vyslal som ťa získať správy, a to si urobil," povedal Thingol. „Nemôžeš za to, že tí, ktorých sa týkajú, sa ich nemôžu dozvedieť. Bolesť je koniec celého Hadorovho rodu, ale vina neleží na tebe."

Lebo nielen Niénor ušla bezdychá do lesov, ale stratila sa aj Morwen. O ich osude sa do Doriathu ani do Dor-lóminu nedostali nijaké zaručené správy. Tak či onak, Mablung si nedožičil oddych. Vydal sa s nevelkou družinou do divočiny a tri roky putoval široko-ďaleko od Ered Wethrinu až po ústie Sirionu a hľadal stopy alebo správy o stratených.

15. KAPITOLA

NIÉNOR V BRETHILE

eď Niénor uháňala do lesa, počula za sebou výkriky prenasledovateľov. Pri behu zo seba trhala šaty a odhadzovala kusy odevu, kým neostala nahá. Celý ten deň bežala ako štváné zviera, div že jej nepuklo srdce, ale netrúfala si zastáť a nabráť dych. Večer z nej však šialenstvo z ničoho nič spadlo. Na okamih užasnúť zastala a potom od vysilenia stratila vedomie a padla ako podľatá do hlbokého papradia. Tam ležala uprostred starého listia a mladých jarných výhonkov a spala, o ničom nevediac.

Ráno sa prebudila a zaradovala sa zo svetla ako človek, ktorý práve prišiel na svet. Všetko, čo videla, sa jej zdalo nové a nezvyčajné a nič nevedela pomenovať. Za ňou totiž ležala iba prázdna tma, cez ktorú neprenikla nijaká spomienka na to, čo kedysi poznala, ani ozvena dajakého slova. Pamätala si iba tieň strachu, a preto bola ostražitá a ustavične hľadala úkryt - keď ju vyľakal dajaký zvuk alebo tieň, škriabala sa na stromy alebo vkĺzla do hústín, rýchla ako veвериčka či liška, a odtiaľ spomedzi listia striehla, kým šla ďalej.

Pokračovala v ceste smerom, ktorým predtým bežala, a došla k Teiglinu, kde si uhasila smäd. Nemala však nič na jedenie a nevedela, ako si niečo obstaráť. Bola vyhladnutá a uzímaná. A keďže stromy za riekou sa jej zdali hustejšie a tmavšie (naozaj také boli, lebo sa dostala k výbežkom Brethilského lesa), riekou prebrodila a prišla k zelenej vyvýšenine, kde si ľahla. Bola vysilená a zdalo sa jej, že temnie slnko a znova sa k nej blíži tma, ktorá ležala za ňou.

Bola to však čierna búrka, ktorá sa hnala z juhu s bleskami a prudkým lejakom. Ležala tam schúlená od strachu z hromobití, jej nahotu bičoval tmavý dážď a striehla mlkvo ako divé zviera v pasci.

Náhodou tadiaľ prechádzala skupina lesných ľudí z Brethilu, ktorí boli na výprave proti ohyzdom. Náhlili sa k Teiglinským prístrešom, kde mali prístrešie. Zrazu sa oslepivo zabľyslo, takže Haudh-en-Elleth ožiarilo, akoby vzbĺkol biely plameň. Turambar, ktorý mužov viedol, cúvol, zakryl si oči a roztriasol sa, lebo sa mu zamarilo, že na Finduilasinom hrobe zazrel príznak akejsi mŕtvej dievčiny.

Jeden z jeho mužov sa rozbehol k mohyle a zavolať na Turambara: „Sem, pane! Leží tu mladá žena a žije!" Turambar k nej podišiel, vzal ju na ruky a z jej zmáčaných vlasov kvapkala voda. Zatvorila však oči, roztriasla sa a už neodporovala. Turambara zarazilo, že tam ležala nahá. Zahalil ju svojím plášťom a odniesol do loveckej chaty v lese. Rozložili oheň a zabalili ju do prikrývok. Otvorila oči a pozrela na nich. Keď jej pohľad padol na Turambara, rozjasnila sa jej tvár a vystrela k nemu ruku, lebo sa jej zdalo, že konečne našla čosi, čo v tme hľadala, a potešilo ju to. Turambar ju vzal za ruku, usmial sa a povedal: „Nože, pani, nepovieš nám, ako sa voláš, z akého si rodu a čo zlé ťa postretlo?"

Zavrtela hlavou a nepovedala nič, iba sa rozplakala. Viac ju neznepokojovali, kým lačne nezhltna, čo jej mohli dať. Keď sa najedia, vzdychla a opäť položila Turambarovi na ruku dľaň. Turambar povedal: „S nami si v bezpečí. V noci si tu môžeš oddýchnuť a ráno ťa zavedieme do svojich domov hlboko v lese. Ale radi by sme vedeli, ako sa voláš a kto sú

tvoji príbuzní, aby sme ich mohli prípadne nájsť a povedať im o tebe. Nepovieš nám to?" Ani tentoraz neodpovedala a rozplakala sa.

„Netráp sa!" povedal Turambar. „Možno je to priveľmi smutné, aby si o tom rozprávala. Ja ti však dám meno. Budeš sa volať Níniel, Slzáva deva." Keď to počula, zdvihla hlavu, pokrútila ňou, ale povedala: „Níniel." To bolo prvé slovo, ktoré vypustila z úst po tej veľkej tme, a odvtedy ju tak lesní ľudia volali.

Ráno Níniel vzali a niesli ju k Ephel Brandiru. Cesta k Amon Obelu strmo stúpala a napokon došli k miestu, kde museli prejsť búrlivý prúd Celebrosu. Stál tam drevený most a pod ním padala voda cez vymletý okraj kameňa a ďalej skákala po spenených stupňoch do kamennej panvy hlboko dolu. Vo vzduchu sa vznášala vodná triešť ako dážď. Nad vodopádom sa strela zelená pažiť, na ktorej rástli brezy, a z mosta sa ponúkal šírý výhľad k roklinám Teiglinu asi dve míle na západ. Vzduch tam bol chladný a pocestní tam v lete vždy oddychovali a napili sa studenej vody. Vodopády sa volali Dimrost, Daždívý schod, no od toho dňa ich nazývali Nen Girith, Otriasajúce sa vody, lebo keď sa tam Turambar so svojimi ľuďmi zastavil, Níniel premkla taká zima a tak sa roztriasla, že ju nijako nemohli zahriať ani utešiť. Preto sa náhlili ďalej, no kým dorazili do Ephel Brandiru, Níniel blúznila v horúčke.

Dlho ležala chorá a Brandir vynaložil všetko svoje umenie, aby ju uzdravil. Manželky lesných mužov pri nej sedeli dňom i nocou. Pokojne však ležala a spala bez stonania len vtedy, keď bol pri nej Turambar. A jedno si všimli všetci - počas celej zimničnej choroby, hoci bola často nepokojná, nikdy nezammlala jediné slovo nijakým elfským ani ľudským jazykom. A keď sa jej pomaly vrátilo zdravie a chodila a začala opäť jesť, brethilské ženy ju museli učiť rozprávať ako dieťa, slovo za slovom. Učila sa rýchlo a veľmi ju to tešilo ako človeka, ktorý znova nachádza dávno zabudnuté veľké i malé poklady. A keď sa naučila dosť, aby sa mohla s priateľmi zhovárať, pýtala sa: „Ako sa volá táto vec? V tej tme sa mi to stratilo." Keď vládala opäť chodiť, často navštevovala Brandirov dom, lebo sa chcela naučiť názvy všetkého živého a on o tom veľa vedel. Prechádzali sa spolu v záhradách a na čistínach.

Brandir si ju časom obľúbil, a keď zmocnela, rukou ho podopierala, aby sa mu pri chrolej nohe lepšie chodilo. Volala ho brat. Jej srdce však patrilo Turambarovi. Usmiala sa, len keď ho videla, a veselo sa rozosmiala, len keď prehovoril.

Raz za zlatého jesenného podvečera spolu sedeli a slnko rozžiarilo úbočie a domy Ephel Brandiru. Panovalo hlboké ticho. Potom Níniel povedala: „Už som sa spýtala na meno všetkého, čo vidím, iba na tvoje nie. Ako sa voláš?" „Turambar," odvetil.

Odmlčala sa, akoby počúvala dajakú ozvenu. A spýtala sa: „Znamená to niečo? Alebo je to len meno?"

„Znamená to Pán tmavého tieňa," odvetil. „Lebo aj na mňa prišiel tieň, Níniel, v ktorom som stratil všetko, čo mi bolo drahé. Ale už som to hádam prekonal."

„Aj ty si pred ním utekal a dobehol si až do tohto krásneho lesa?" spýtala sa. „A kedy si unikol, Turambar?"

„Áno, utekal som dlhé roky," prisvedčil. „A unikol som, keď si unikla ty. Lebo keď si prišla, bolo tma, Níniel, ale od tej chvíle bolo svetlo. A zdá sa mi, že konečne som našiel, čo som tak dlho márne hľadal." A keď sa za súmraku vracal domov, povedal si: „Haudh-en-Elleth! Prišla zo zelenej mohyly. Je to dajaké znamenie, a ak áno, ako ho mám čítať?"

Končil sa zlatý rok, prešiel do miernej zimy a prišiel ďalší jasný rok. V Brethile panoval pokoj, lesní ľudia žili pokojne, nikam nechodili a nedozvedali sa nijaké správy z okolitých krajov. Ohyzdi, ktorí v tom čase prenikali na juh do Glaurungovej temnej ríše alebo špehovali na hraniciach Doriathu, sa Teiglinským priechodom vyhýbali a obchádzali ich ďaleko na západe.

Níniel sa už celkom uzdravila a vrátila sa jej krása a sila. Turambar sa už neudržiaval a požiadal ju o ruku. Níniel bola šťastná, no keď sa o tom dozvedel Brandir, zovrelo mu srdce a povedal jej: „Neponáhľaj sa! Nemysli si o mne nič zlé, keď ti radím, aby si vyčkala."

„Nič, čo robíš, nerobíš v zlom," povedala. „Ale prečo mi takto radiš, múdry brat?"

„Múdry brat? Skôr chromý brat, nemilovaný a nemilý," povedal. „Ani vlastne neviem prečo. Ale na tom mužovi leží tieň a ja sa bojím."

„Bol na ňom tieň, lebo mi to povedal," odvetila Níniel. „Ale unikol z neho presne ako ja. Vari nie je hoden lásky? Teraz žije pokojne, ale nebol kedysi najväčším veliteľom, pred ktorým utekali všetci nepriatelia, keď ho zbadali?"

„Kto ti to povedal?" spýtal sa Brandir.

„Dorlas," odvetila. „Nehovoril pravdu?"

„Ale áno," povedal Brandir, ale nepotešilo ho to, lebo Dorlas bol na čele tých, čo chceli bojovať s ohyzdmi. Ďalej hľadal dôvody, ako Níniel odradiť, a preto povedal:

Je to pravda, ale nie celá pravda. Bol veliteľom v Nargothronde a predtým prišiel zo severu a bol, tak sa vraví, synom Húrina z Dor-lóminu z bojovného Hadorovho rodu." Videl, že Níniel sa pri tom mene mihol tvárou tieň, čo si nesprávne vysvetlil, a pokračoval: „Vieš, Níniel, musíš rátať s tým, že taký muž sa onedlho vráti do bojov možno ďaleko odtiaľto. Ak sa tak stane, ako to vydržíš? Buď opatrná, lebo mám tušenie, že ak sa Turambar opäť pustí do boja, zvíťazí nie on, ale Tieň."

„To by som ťažko vydržala," povedala. „Ale nevydatá o nič lepšie ako vydatá. A manželka ho možno lepšie zadrží a odvráti od tieňa." Brandirove slová ju však znepokojili a poprosila Turambara, aby ešte počkal. Turambar nevedel prečo a sklúčilo ho to. Keď sa však od Níniel dozvedel, že čakať jej radí Brandir, nepotešilo ho to.

Prišla ďalšia jar a on Níniel povedal: „Čas beží. Čakali sme a ja už dlhšie čakať nebudem. Urob, ako ti povie srdce, Níniel najdrahšia, ale vedz jedno - musím sa rozhodnúť. Buď sa vrátim do vojny v divočine, alebo sa s tebou ožením a už nikdy nepôjdem do vojny - len keby som ťa mal brániť, ak sa na náš domov privalí dajaké zlo."

Tu sa Níniel zaradovala, dala mu sľub a pri letnom slnovrate sa vzali. Lesní ľudia usporiadali veľkú hostinu a potom im dali krásny dom, ktorý im postavili na Amon Obele. Žili tam šťastne, no Brandir bol znepokojený a tieň v srdci sa mu prehľbil.

15.

16. KAPITOLA

GLAURUNGOV PRÍCHOD

laurungova moc a nenávisť rýchlo rástli. Glaurung tučnel, zhromažďoval ohyzdov a panoval ako dračí kráľ. Patrila mu celá voľakedajšia nargothrondská ríša. Pred koncom roka, tretieho, čo Turambar žil medzi lesnými ľuďmi, začal napádať ich územie, kde predtým istý čas panoval pokoj. Glaurung a jeho Pán totiž dobre vedeli, že v Brethile dosiaľ bývajú zvyšky slobodných ľudí, posledných z Troch rodov, ktorí vzdorovali sile severu. To nemohli strpieť, lebo Morgothovým cieľom bolo podrobiť si celý Beleriand a prehľadať všetky jeho kúty, aby v nijakej diere či skrýši neostal nikto, kto by nebol jeho nevoľníkom. Nezáleží veľmi na tom, či Glaurung uhádol, kde sa Túrin skrýva, alebo či Túrin na istý čas unikol oku Zla, ktoré ho prenasledovalo. Napokon Brandirove zámery nevyšli a Turambarovi ostali na výber dve možnosti - nečinne čakať, kým ho nájdu a vyženú z úkrytu ako potkana, alebo vytiahnuť do boja a odhaliť sa.

Keď sa však do Ephel Brandiru dostali prvé zvesti o príchode ohyzdov, Turambar nevytiahol do boja a podvolil sa Nínieliným prosbám. Povedala: „Naše domovy ešte nenapadli, ako si mi dal slovo. Vrávi sa, že ohyzdov nie je veľa. A Dorlas mi povedal, že aj predtým boli také potýčky časté a lesní ľudia ohyzdov vždy odrazili.“

Lesných mužov však porazili, lebo títo ohyzdi patrili ku krutej odrode, divej a prefikanej. Prišli s úmyslom preniknúť hlboko do Brethilského lesa, nielen brúsiť po výbezkoch ako predtým alebo loviť v malých hordách. Preto Dorlas a jeho mužov zahnali s veľkými stratami, prekročili Teiglin a dostali sa hlboko do lesov. Dorlas prišiel za Turambarom, ukázal mu svoje zranenia a povedal: „Pozri, pane, po klamnom mieri nastali pre nás ťažké chvíle, ako som tušil. Vari si nežiadal, aby sme ťa pokladali za jedného zo svojich, a nie za cudzinca? Nehrozí aj tebe toto nebezpečenstvo? Lebo naše domy neostanú utajené, ak ohyzdi preniknú hlbšie na naše územie.“

Nato vzal Turambar znova svoj meč Gurthang a šiel do boja. Keď sa to lesní muži dozvedeli, dodalo im to veľkú odvahu a zhromažďilo sa ich okolo neho niekoľko stoviek. Vyrazili do lesa a pozabíjali všetkých ohyzdov, ktorí sa tam zakrádali, alebo ich povešali na stromy pri Teiglinových priechodoch. Keď proti nim vytiahlo ďalšie vojsko, dostali ho do pasce a ohyzdov, ohromených počtom lesných mužov a hrôzou z Čierneho meča, ktorý sa vrátil, vyhnali a veľa zabili. Potom nakládli lesní muži veľké hranice a nahádzali na ne kopy Morgothových vojakov. Čierny dym ich pomsty sa dvíhal vysoko k nebu a vietor ho odnášal na západ. Do Nargothrondy sa však s touto správou vrátila len hŕstka živých.

Glaurunga to rozzúrilo. No istý čas len ležal a rozmýšľal o tom, čo počul. Tak sa stalo, že zima uplynula pokojne a ľudia vraveli: „Veľký je Čierny meč z Brethilu, lebo všetci naši nepriatelia sú porazení.“ A Níniel sa utešila a zaradovala z Turambarovho chýru. On však zadumane sedel a v duchu si vravel: „Kocky sú hodené. Teraz príde skúška, v ktorej sa moja chvála potvrdí, alebo sa rozplynie. Už nebudem utekať. Budem naozaj Turambarom a vlastnou vôľou a šikovnosťou prekonám svoj osud - alebo padnem. No či už padnem, alebo zvíťazím, aspoň zabijem Glaurunga.“

Tak či onak, bol nepokojný a vysielal odvážnych mužov ďaleko na výzvedy. Hoci sa to otvorene nepovedalo, všetko spravoval podľa svojej vôle, akoby bol pánom Brethilu, a na Brandira nikto nedbal.

Prišla nádejná jar a ľudia si pri práci spievali. No v tú jar Níniel počala. Pobledla, zoslabla a všetko jej šťastie pohaslo. Od mužov, ktorí odišli za Teiglin, chodili čudné správy, že ďaleko na pláni smerom k Nargothrondy vypukol veľký požiar, a všetci si lámali hlavy, čo to môže byť.

Onedlho prišli ďalšie správy - že ohne sa ťahajú čoraz ďalej na sever a že ich zakladá Glaurung. Vyšiel totiž z Nargothrondy s dakajým poslaním. Čo nerozumnejší a dôverčivejší hovorili: Jeho armáda je zničená a konečne sa chytil rozumu a vracia sa, odkiaľ prišiel.“ Iní vraveli: „Dúfajme, že nás obíde.“ No Turambar v nič také nedúfal, lebo vedel, že Glaurung sa ho vydal hľadať. Pred Níniel svoje úvahy tajil, no dňom i nocou rozmýšľal, ako sa zachovať. A jar spela k letu.

Prišiel deň, keď sa do Ephel Brandiru vrátili dvaja zdesení muži, lebo na vlastné oči videli Veľkého hada. „Naozaj sa teraz blíži k Teiglinu a neodbočuje,“ oznámili Turambarovi. „Leží uprostred veľkého spáleniska a zo stromov okolo neho sa dymí. Jeho puch sa nedá zniesť. A jeho hnusná stopa sa ťahá dlhé míle k Nargothrondy. Zdá sa, že ide rovnou čiarou, ktorá nezahýba, a že smeruje rovno k nám. Čo máme robiť?“

„Nie veľa,“ odvetil Turambar. „A nad tým nie veľa som už rozmýšľal. Správy, ktoré prinášate, vo mne vzbudzujú skôr nádej ako strach, lebo ak ide naozaj rovno, ako vravíte, a neodbočí, potom mám pre odvážne srdcia istú radu.“ Muži na to boli zvedaví, no Turambar viac nepovedal. Z jeho neochvejnosti však načerpali odvahu.

Rieka Teiglin vytekala z Ered Wethrinu rýchlo ako Narog, ale sprvu tiekla medzi nízkymi brehmi. Za priechodni nabrala silu z prítokov a razila si cestu cez úpätia vysočiny, na ktorej sa rozprestieral Brethilský les. Ďalej tiekla hlbokými roklinami, ktorých vysoké svahy vyzerali ako skalné steny, no voda, uzavretá dolu v stiesnenom priestore, sa dunivo hnala. A rovno Glaurungovi v ceste ležala jedna z týchto priepasti, rozhodne nie najhlbšia, ale najužšia. Bola kúsok na sever, kde sa do Teiglinu vlieval Celebros. Turambar tam vyslal troch ošľahaných mužov, ktorí mali na okraji priepasti sledovať Glaurungove pohyby. Sám sa vybral k vysokému vodopádu Nen Girith, kde sa k nemu mohli rýchlo dostať správy a odkiaľ videl do širšieho kraja.

Predtým však zhromaždil v Ephel Brandire lesných mužov a takto prehovoril: „Muži z Brethilu, valí sa na nás veľké nebezpečenstvo, ktoré môžeme odvrátiť iba veľkou statočnosťou. Početnosť nám tu veľmi nepomôže. Musíme na to ísť ľst'ou a dúfať v šťastie. Keby sme sa postavili proti Drakovi s celou silou ako proti armáde ohyzdov, všetci by sme sa vystavili istej smrti a naše ženy a deti by zostali bez ochrany. Preto musíte zostať tu a pripraviť sa na útek. Ak príde Glaurung, musíte odtiaľto ujsť a rozpŕchnuť sa. Tak sa môžu aspoň niektorí zachrániť. Ak bude môcť, príde k našej pevnosti a príbytkom, zničí ich a zničí všetko, na čo mu padne zrak. Potom tu však neostane. Všetky svoje poklady má v Nargothrondy a sú tam hlboké siene, v ktorých môže bezpečne vylihovať a rásť.“

Muži sa preľakli a zdrvilo ich to, lebo do Turambara vkladali dôveru a očakávali nádejnejšie slová. No Turambar pokračoval: „Áno, to je to najhoršie. Ale nestane sa to, ak vyjde môj zámer a bude pri nás stáť šťastie. Neverím, že Drak je neporaziteľný, hoci rokmi mocnie a jeho zloba rastie. Niečo o ňom viem. Jeho sila spočíva skôr v zlom duchu, ktorý v ňom prebýva, než v sile tela, hoci je veľké. Vypočujte si príbeh, ktorý mi rozprávali tí, čo bojovali v Nirnaethe, keď sme ja a takmer všetci, čo ma počúvajú, boli deťmi. Na bojovom poli proti nemu obstáli trpaslíci a Azaghâl z Belegostu ho bodol tak hlboko, že ušiel späť do Angbandu. No existuje ostrejšia a dlhšia trŕ ako Azaghâlov nôž." Turambar vytasil z pošvy Gurthang a sekol ním vysoko nad hlavu. Prizerajúcim sa zdalo, že z Turambarovej ruky vyšľahol do výšky plameň. Vyrail výkrik: „Čierny trŕ z Brethilu!"

„Čierny trŕ z Brethilu," zopakoval Turambar. „Nech sa ho bojí. Lebo viem toto - je osudom tohto Draka (a vraj celej jeho hávede), že môže síce mať rohovinový pancier tvrší ako železo, ale dolu musí mať hadie brucho. Preto, muži Brethilu, pôjdeme teraz hľadať Glaurungovo brucho akýmkoľvek prostriedkami. Kto pôjde so mnou? Potrebujem len niekoľkých s mocnými rukami a ešte neohrozenejším srdcom."

Predstúpil Dorlas a povedal: Ja pôjdem s tebou, pane. Vždy radšej vytiahnem proti nepriateľovi, než naňho čakám."

Nikto iný sa však neponáhlal prihlásiť sa na výzvu, lebo všetci mali z Glaurunga strach a rozprávania zvedov, ktorí ho videli, sa opakovaním zveličilo. Dorlas zvolal: „Počúvajte, muži Brethilu, teraz sa ukázalo, že Brandirove rady boli pre zlé časy plané. Ukrývaním sa neunikneme. Vari nikto z vás nezaujme miesto Handirovho syna, aby nebol zhanobený Halethin rod?" Brandir sedel na vysokom stolci pána zhromaždenia, ale nikto ho nebral na vedomie. Takto ním pohrdli a v srdci pocítil trpkosť, lebo Turambar Dorlasa nepokarhal. No istý Hunthor, Brandirov príbuzný, vstal a povedal: „Zle konáš, Dorlas, keď takto haníš svojho pána, ktorého údy následkom nešťastnej náhody nezvládnu toľko, koľko by chcelo jeho srdce. Dávaj si pozor, aby sa aj tebe dajakým zvratom osudu nestalo niečo podobné! Ako možno povedať, že jeho rady boli plané, keď sme ich nikdy nedodržiali? Ty, jeho lénny pán, si ich nikdy za nič nepokladal. Vrávím ti, že Glaurung sa na nás ženie, ako sa predtým hnál na Nargothrond, lebo nás prezradili naše činy, ako sa Brandir obával. No keďže sa na nás táto pohroma valí, ja pôjdem, s tvojím dovolením, Handirov syn, za Halethin rod."

Nato sa ozval Turambar. „Traja stačia! Vezmem vás dvoch. Ja tebou však, pane, nepohrdam. Hľa, musíme odísť chvatne a naša úloha si vyžaduje mocné údy. Nazdávam sa, že tvoje miesto je pri tvojom ľude. Lebo si múdry, vieš liečiť a môže sa stať, že onedlho bude treba veľkej múdrosti a liečiteľskej schopnosti." No tieto slová, hoci myslené úprimne, roztrpčili Brandira ešte väčšmi. Hunthorovi povedal: „Choď teda, ale nie s mojim dovolením. Lebo na tomto mužovi leží tieň a privedie vás k zlému koncu."

Turambara už súril čas, no keď sa prišiel rozlúčiť s Níniel, tá ho pevne objala a horko sa rozplakala. „Nechod preč, Turambar, prosím ťa!" vyhlkla. „Nepokúšaj tieň, pred ktorým si ušiel! Nie, nie! Utekaj radšej preč a mňa vezmi niekam ďaleko so sebou!" „Níniel najdrahšia, ty a ja ďalej nemôžeme utekať," povedal. „Z tohto kraja sa nemôžeme pohnúť. A aj keby som šiel a zradil tých, čo sa s nami spriatelili, mohol by som ťa vziať len do divočiny bez domova v ústrety smrti tvojej i nášho dieťaťa. Od krajov, ktoré ešte ležia mimo dosahu Tieňa, nás delí tristo míľ. Vezchop sa, Níniel. Vrávím ti - ani teba, ani mňa ten Drak nezabije, a nezabije nás nijaký nepriateľ zo severu." Po týchto slovách prestala Níniel plakať a upadla do mlčania. Jej bozk na rozlúčku bol však chladný.

Turambar, Dorlas a Hunthor sa rýchlo pustili na cestu k Nen Girithu. Keď ta dorazili, slnko zapadalo a tieň boli dlhé. Čakali tam poslední dvaja zo zvedov.

„Prichádzaš práve včas, pane," privítali Turambara. „Drak postúpil, a keď sme odchádzali, bol už na brehu Teiglinu a gánil ponad vodu. Pohybuje sa vždy v noci, a tak do svitania môžeme od neho niečo očakávať."

Turambar sa zadíval ponad vodopády Celebrosu a videl, že slnko už-už zapadne a že pri rieke stúpajú čierne stĺpy dymu. „Nesmieme strácať čas, no tieto správy sú dobré," povedal. „Obával som sa, že bude hľadať naokolo, a keby sa dal na sever a došiel k priechodom a k starej ceste na nižine, naše nádeje by sa rozplynuli. Vpred ho však ženie akási zúrivá pýcha a nenávisť." Pritom mu však čosi zišlo na um: „Mohlo by to byť tak, že aj niekto taký zlý a krutý sa vyhýba priechodom ako ohyzdi? Haudh-en-Elleth! Vari ešte vždy leží Finduilas medzi mnou a mojim osudom?"

Obrátil sa k druhom a povedal: „Máme teraz túto úlohu. Musíme ešte trochu vyčkať, lebo prenáhlit' sa by bolo rovnako zlé ako sa oneskoriť. Keď sa zvečeri, musíme sa čo najobzretejšie prikrádnúť dolu k Teiglinu. Ale pozor, lebo Glaurung má rovnako tenké uši ako bystré oči - a tie sú smrtiace. Ak prideme k rieke nepozorovane, musíme zostúpiť do rokliny, prejsť cez vodu a tak sa mu dostať do cesty, keď sa pohne."

„Ale ako tam môže postupovať?" namietol Dorlas. „Môže byť síce pružný, ale je to veľký drak. Ako bude teda zliezať z jedného útesu a liezť na druhý, keď sa predkom bude šplhať hore, kým zadná časť bude ešte zostupovať? A ak to dokáže, načo bude dobré, keď budeme v prudkej vode pod ním?"

„Možno to dokáže, a ak áno, bude s nami zle," pripustil Turambar. „No z toho, čo o ňom viem, a z miesta, kde teraz leží, sa nazdávam, že má iný zámer. Dostal sa na okraj Cabed-en-Arasu, cez ktorý, ako si mi raz povedal, preskočil pred Halethinými lovcami jeleň. Drak je dnes taký veľký, že podľa môjho názoru sa pokúsi cez priepasť vrhnúť. V tom spočíva celá naša nádej a na to sa musíme spoliehať."

Dorlasovi pri tých slovách zovrelo srdce. Brethil totiž poznal lepšie ako ktokoľvek iný a Cabed-en-Aras bolo naozaj pochmúrne miesto. Na východnej strane ho tvoril kolmý útes asi štyridsať stôp vysoký, holý, iba hore porastený stromami. Na druhej strane bol breh nižší a nie taký strmý, škmo z neho vyrastali stromy a kry a dolu sa medzi kameňmi prudko hnala voda. Smelý muž s istými nohami ho mohol cez deň prebrodiť, ale trúfnuť si na to v noci bolo nebezpečné. Taký bol však Turambarov úmysel a bolo zbytočné protirečiť mu.

Výkročili za súmraku, ale nesmerovali priamo k Drakovi. Dali sa cestičkou k priechodom, ale kým k nim došli, odbočili na juh úzkym chodníčkom a prešli do súmravných lesov nad Teiglinom. Keď sa krok za krokom blížili k Cabed-en-Arasu, často zastávajúc a načúvajúc, doľahol k nim pach spáleniny a smrad, pri ktorom sa im obracali žalúdky. No všade ležalo mŕtve ticho a vzduch sa ani nepohol. Na východe za nimi prebysli prvé hviezdy a na pozadí

posledného svitu na západe sa dvíhali rovno a bez zachvenia nezreteľné stĺpy dymu.

Keď Turambar odišiel, Níniel stála mlkvo ako skamenená. Podišiel k nej Brandir a povedal: „Níniel, neboj sa najhoršieho, kým nemusíš. Neradil som ti, aby si počkala?”

„Radil,” odvetila. „Ale ako mi to prospeje teraz? Lebo láska môže trvať a trpieť môžem aj nevydatá.”

„To viem,” povedal Brandir. „No svadba nie je bezvýznamná vec.”

„Nie je,” povedala Níniel. „Lebo teraz nosím dva mesiace jeho dieťa. Ale nezdá sa mi, že môj strach zo straty sa nesie o to ťažšie. Nerozumiem ti.”

„Ani ja si nerozumiem,” povedal. „A predsa sa bojím.”

„Ty si mi utešiteľ!” zvolala. „Lenže, Brandir, priateľ, vydatá, či nevydatá, matka, či deva, môj strach je neznesiteľný. Pán osudu odišiel ďaleko odtiaľto vyzvať svoj osud a ja tu mám zostať a čakať na pomalý príchod správ, dobrých či zlých? V túto noc sa možno stretne s Drakom a ja tu mám stáť, sedieť či prechádzať tie hrozné hodiny?”

„Neviem,” povedal Brandir. „Ale tie hodiny musia dajako prejsť - tebe aj ženám tých, čo šli s ním.”

„Nech urobia, ako im srdce napovie!” zvolala. „No ja, ja pôjdem! Medzi mnou a nebezpečenstvom môjho pána nebudú ležať míle. Pôjdem v ústrety správam!”

Brandirov strach po jej slovách očerňel a zvolal: „To neurobiš, ak tomu budem môcť zabrániť. Ohroziš tým všetky zámery. Míle, ktoré nás odtiaľ delia, nám môžu poskytnúť čas na útek, ak sa to skončí zle.”

„Ak sa to skončí zle, nechcem ujsť,” povedala. „Teraz je tvoja múdrosť jalová a nebudeš mi prekážať.” A predstúpila pred ľudí, ktorí boli ešte zhromaždení na otvorenom priestore Ephelu, a zvolala: „Muži Brethilu! Nebudem tu čakať. Ak môj pán padne, potom sú všetky naše nádeje klamné. Vaša zem a vaše lesy do tla zhoria, všetky vaše domovy ľahnú popolom a nikto a nič neunikne. Prečo tu zostávať? Idem v ústrety správam a osudu, ktoré priniesú. Nech tí, čo zmýšľajú podobne, idú so mnou!”

Mnohí boli ochotní ísť - manželky Dorlasa a Hunthora, lebo ich blízki odišli s Turambarom, iní z ľútosti nad Níniel a z túžby spriatelíť sa s ňou a mnohí ďalší, ktorých vábila sama správa o Drakovi a vo svojej odvahe či pochabosti (lebo o zle vedeli málo) sa nazdávali, že budú svedkami zvláštnych a slávnych činov. V ich predstavách Čierny meč tak vyrástol, že boli presvedčení, že ho nepremôže ani Glaurung. Náhlivo sa preto vydali na cestu, veľká družina, v ústrety nebezpečenstvu, ktoré nechápali. Oddychovali málo a napokon na súmraku došli zmorení k Nen Girithu o čosi neskôr, ako odtiaľ odišiel Turambar. Noc je však chladný radca a mnohých teraz zaskočila vlastná prenáhlenosť. Keď sa dozvedeli od zvedov, ktorí tam zostali, ako blízko je Glaurung a akú zúfalú vec si vzal do hlavy Turambar, zamrazilo ich v srdciach a netrúfali si ísť ďalej. Podaktorí vrhali vyľakané pohľady k Cabed-en-Arasu, ale nič tam nevideli a nič nepočuli okrem studeného hukotu vodopádov. Níniel si sadla obďaleč a zachvátila ju drvivá triaška.

Keď Níniel a jej družina odišli, Brandir povedal tým, čo zostali: „Hľa, ako mnou pohrdli a znevážili moje rady! Vyberte si iného vodcu, lebo sa zriekam svojho panstva i ľudu. Nech je vašim pánom Turambar aj podľa titulu, lebo sa už beztak zmocnil celej mojej právomoci. Zriekam sa svojho panstva aj svojho ľudu. Nech už za mnou nikto nechodí o radu alebo liečenie!” Nato zlomil svoju palicu. A pomyslel si: „Už mi neostalo nič, iba láska k Níniel. Kam ide ona, v múdrosti či pochabosti, tam musím aj ja. V tejto temnej hodine nemožno nič predvídať, ale môže sa stať, že i ja od nej budem môcť odvrátiť dajaké nebezpečenstvo, ak budem nablízku.”

Opásal sa krátkym mečom, čo v minulosti urobil málokedy, vzal si barlu a tak rýchlo, ako vládol, vyšiel z brány Ephelu a krivkavo sa vydal za ostatnými dlhou cestou na západné hranice Brethilu.

17. KAPITOLA

GLAURUNGOVA SMRŤ

ed' sa napokon nad krajom uzavrela noc, Turambar a jeho druhovia došli k Cabed-en-Arasu a boli radi, že voda tak buráca. Dolu síce hrozila nebezpečenstvom, ale prehlušovala všetky ostatné zvuky. Dorlas ich odviezol kúsok bokom na juh a pustili sa dolu trhlinou na úpätie útesu. Tu však jeho srdce zakolísalo, lebo v rieke ležalo veľa kameňov a veľkých balvanov a voda sa so škripaním zubov okolo nich divo rútila. „To je cesta k istej smrti,” povedal Dorlas.

Je to jediná cesta, či už k životu, alebo k smrti, a váhanie naše nádeje neposilní,” povedal Turambar. „Preto za mnou!” A vykročil pred nimi. Či už mu žičil osud, alebo to bolo vďaka jeho obratnosti a odvahe, prešiel na druhú stranu a v hľbokej tme sa obzrel, kto ide za ním. Vedľa neho zastala tmavá postava. „Dorlas?” spýtal sa.

„Nie, to som ja,” odvetil Hunthor. „Dorlas pred priechodom cúvol. Človek môže milovať boj, a napriek tomu sa môže mnohého báť. Myslím, že sedí roztrasený na brehu. Nech naňho padne hanba za slová, ktoré povedal môjmu príbuznému.”

Turambar a Hunthor chvíľu oddychovali, no onedlho ich premkol nočný chlad, lebo oboch premočila voda, a potom začali hľadať pozdĺž riečky cestu na sever ku Glaurungovmu ležovisku. Priepasť bola čoraz temnejšia a užšia, a keď tápali vpred, zazreli nad sebou bliknutie, akoby tam tlel oheň, a začuli, ako Veľký had v ostražitom spánku zavrčal. Šmátravo sa vydali hore, aby sa dostali blízko pod okraj, lebo v tom spočívala všetka ich nádej - dostať sa k nepriateľovi nebadane zospodu. No jeho puch bol taký odporný, že sa im od neho krútili hlavy. Škriabali sa, šmýkali sa dolu, zachytávali sa kmeňov a dávili, zabúdajúc v tejto mizérii na všetok strach, a hrozili sa iba toho, že spadnú do zubov Teiglinu.

Turambar povedal Hunthorovi: „Márne vynakladáme ubúdajúce sily. Kým si nebudeme istí, kadiaľ Drak pôjde, škriabeme sa sem zbytočne.”

„No keď to budeme vedieť, neostane nám čas na hľadanie cesty z priepasti,” namietol Hunthor.

„To je pravda,” prikývol Turambar. „No vo chvíľach, keď všetko závisí od náhody, musíme sa na náhodu spoliehať.” Zastali, čakali a z tmavej priepasti pozorovali bielu hviezdu, ako sa vysoko nad ich hlavami kradmo posúva po nezreteľnom prúžku neba. Turambar potom pomaly upadol do sna, v ktorom všetku vôľu upínal na to, aby sa držal a

nespadol, hoci ho do seba vtáhoval čierny príliv a ohlodával mu údy.

Zrazu ohlušujúco zalomozilo a steny priepasti sa zatriasli a vracali lomos ozvenou. Turambar sa vytrhol zo spánku a povedal Hunthorovi: „Hýbe sa. Prišla naša hodina. Bodaj hlboko, lebo musíme bodat' dvaja namiesto troch."

Glaurung sa v tej chvíli pustil do útoku na Brethil a všetko sa odohrávalo viac-menej tak, ako Turambar dúfal. Ťažký Drak sa pomaly plazil k okraju útesu. Neodbočil. Chystal sa preskočiť priepasť, zachytiť sa na druhej strane veľkými prednými labami a vytiahnuť hore svoje mohutné telo. Šíril okolo seba des. Nezačal totiž prechádzať rovno nad Turambarom a Hunthorom, ale kúsok severne, a obaja zospodu videli proti hviezdám ozrutný obrys jeho hlavy. Mal roztvorenú papuľu a v nej sedem ohnivých jazykov. Vyšľahol z nej plameň, až to celú priepasť červeno ožiarilo, a medzi skalami sa mihali čierne tieň. Stromy pred ním schli, začalo sa z nich dymiť a dolu do riečky padali kamene. Nato sa vrhol vpred, mocnými pazúrami sa zachytil o útes a začal sa presúvať.

Prišla chvíľa na odvahu a rýchlosť. Turambar a Hunthor síce unikli ohnivému žiaru, lebo neboli Glaurungovi rovno v ceste, no museli sa k nemu priblížiť, kým prejde na druhú stranu, lebo všetky ich nádeje sa rozplynú. Turambar sa driapal pozdĺž útesu, nezbajúc na nebezpečenstvo, aby sa dostal pod neho. No horúčava a smrad ho tak omračovali, že sa zatackal a bol by spadol, keby ho nebol schytil za rameno a nezadržal Hunthor, ktorý sa statočne držal za ním.

„Veľké srdce!" povedal Turambar. „Šťastná to bola voľba, že som si za pomocníka vybral teba!" No len čo to dopovedal, zhora sa priváľil veľký kameň a trafil Hunthora do hlavy. Hunthor sa zrútil do vody a to bol jeho koniec - nie najmenej udatného z Halethinho rodu. Turambar skríkol: „Beda! Je zlé kráčať v mojom tieni! Prečo som len hľadal pomoc? Teraz si sám, Pane osudu, a vedel si, že to tak musí byť. Zvíťaziť musíš teraz sám!"

Zozbieral všetku vôľu a všetku nenávisť k Drakovi a k jeho Pánovi a zazdalo sa mu, že našiel silu srdca a tela, o akej dosiaľ nechýroval. Škriabal sa na útes z kameňa na kameň, od koreňa po koreň, až sa zachytil štíhleho stromu, ktorý vyrastal kúsok pod okrajom priepasti, a hoci mal strom spálený vrchol, korene ho pevne držali. Keď sa pevne zaprel vo vidlici jeho konárov, zjavil sa nad ním stred Drakovho tela, ktoré ťarchou prevísalo až takmer nad jeho hlavu, kým ho Glaurung vytiahne hore. Jeho brucho bolo bledé a zvrásnené, celé vlhké od sivého slizu a lepila sa naň všelijaká špina. A šíril sa z neho pach smrti. Turambar vytrhol Belegov Čierny meč, bodol z celej sily a nenávisti dohora a smrtiacu čepeľ, dlhá a lačná, prenikla do Drakovho brucha až po rukoväť.

Glaurung v smrteľnej bolesti vyrazil rev, pri ktorom sa otriasli lesy, a tí, čo boli pri Nen Girithe, sa zdesili. Turambar sa zaknísal, akoby dostal úder, zošuchol sa dolu a z ruky mu pritom vytrhlo meč, ktorý ostal zabodnutý do Drakovho brucha. Glaurung vo veľkom kŕči zvinul celé svoje trasúce sa obrovité telo a vrhol sa ponad priepasť. Na druhej strane sa zvíjal, reval a v mukách okolo seba bil, kým vôkol všetko nezničil, a potom ostal ležať v dyme zničený a už sa nepohol.

Turambar sa pevne držal koreňov stromu, omráčený a na pokraji síl. Vzchopil sa však a dal sa na zostup, tu sa šúchajúc, tu zliezajúc, až sa dostal dolu k rieke. Opäť si trúfol na jej nebezpečný prechod, križujúc ju štvornožky. Zvieral kamene, oslepovala ho vodná triešť, ale napokon sa dostal na druhú stranu a obozretne sa vyškriabal hore trhlinou, ktorou predtým zišli. Tak sa dostal k miestu, kde ležal skonávajúci Drak. Na premoženého nepriateľa pozrel bez ľútosti a zaradoval sa.

Glaurung tam ležal s roztvorenou papuľou, no všetok jeho oheň pohasol a zlé oči mal zatvorené. Ležal vyvalený na boku v celej svojej dĺžke a z brucha mu trčala rukoväť Gurthangu. Turambarovo srdce sa naplnilo veľkou hrdosťou, a hoci Drak ešte dýchal, rozhodol sa, že si vezme svoj meč. Ak si ho predtým cenil, teraz v jeho očiach prevyšoval všetky poklady Nargothrundu. Pravdivé sa ukázali slová, ktoré zazneli, keď ho kuli, že nič, veľké ani malé, neprežije, ak sa do niečoho zahryzne.

Turambar pristúpil k nepriateľovi, zaprel sa mu o brucho nohou, zovrel rukoväť Gurthangu a napol všetky sily, aby ho z Glaunga vytrhol. Pritom zvolal, posmešne napodobňujúc Glaurungove slová pri Nargothronde: „Buď pozdravený, Morgothov Had! To je stretnutie! Zomri a nech ťa zhltnie tma! Túrin, Húrinov syn, je pomstenný!" Potom meč vytrhol, ale za ním vytryskla čierna krv a pofíkala mu ruku. Ten jed ho popálil, až vykrikoval od bolesti. V tej chvíli sa Glaurung pohol, otvoril svoje zlovestné oči a pozrel na Turambara s takou zlobou, až sa mu zamarilo, že ho zasiahol šíp. Pri tomto pohľade a pri bolesti ruky zamdlel a ostal ležať pri Drakovi ako mŕtvy s mečom pod sebou.

Glaurungov rev doľahol k ľuďom pri Nen Girithe a zachvátila ich hrôza. Keď z diaľky videli spúšť a spálenie, ktoré okolo seba šíril Drak v smrteľnej agónii, nazdávali sa, že nič a dupe po tých, čo ho napadli. V tej chvíli zatúžili, aby ich od neho delilo viac míľ, no z vysoko položeného miesta, kde sa zhromaždili, si netrúfali odísť, lebo si pamätali Turambarove slová, že ak zvíťazí Glaurung, najprv pôjde do Ephel Brandiru. Preto s obavami striehli na dajaké znaky jeho pohybu, ale nikto z nich nebol taký odvážny, aby zišiel dolu a priniesol správy z bojiska. A Níniel sedela, ani sa nepohla, iba sa triasla a nemohla si ovládnuť údy. Keď totiž začula Glaurungov rev, zamrelo jej srdce a cítila, že sa k nej opäť blíži tma.

Tak ju našiel Brandir. Napokon sa pomaly, ustato dovliekol k mostu cez Celebros. Celú dlhú cestu prekrívkal o barle a od jeho domova to bolo najmenej pätnásť míľ. Poháňal ho strach o Níniel a správy, ktoré sa dozvedel, boli práve také zlé, ako sa obával. „Drak prešiel cez riekku," oznámili mu muži. „A Čierny meč je zaiste mŕtvy a mŕtvi sú aj tí, čo s ním šli." Brandir zastal pri Níniel, vytušiac jej bôľ, smútil, lebo smútila ona. Napriek tomu si pomyslel: „Čierny meč je mŕtvy, ale Níniel žije." A striaslo ho, lebo ho premkol chlad vodopádov. Prehodil na Níniel svoj plášť. Nenašiel však nijaké slová a Níniel neprehovorila.

Plynul čas a Brandir pri nej stál mlčky, hľadel do noci a načúval. Nevidel však nič a nič nepočul, okrem padajúcich vôd Nen Giritu. Pomyslel si: „Glaurung je už určite preč a prešiel do Brethilu." No svoj ľud už neľutoval, lebo tí hlupáci nedbali na jeho rady a pohrdli ním. „Nech si Drak ide k Amon Obelu. Tak bude čas ujsť a Níniel odvieť." Nevedel však kam, lebo z Brethilu nikdy nevyšiel.

Napokon sa sklonil, položil Níniel ruku na plece a povedal: „Čas beží, Níniel! Pod! Je čas ísť. Ak mi dovoľíš, povediem

ť'a."

Mlčky vstala, chytila sa ho za ruku a prešli cez most a vykročili po ceste, vedúcej k Teiglinským priechodom. Tí, čo ich v tme videli ako tieň, nevedeli, kto sú, a bolo im to ľahostajné. Keď zašli kus medzi mlkve stromy, za Amon Obelom vyšiel mesiac a zalial lesné čistiny sivým svetlom. Tu Níniel zastala a spýtala sa Brandira: „Touto cestou sa tam ide?"

A on odvetil: „Kam sa má ísť? Všetky naše nádeje sa v Brethile skončili. Neostala nám nijaká cesta, iba utekať pred Drakom a utiecť od neho čo najďalej, kým je čas."

Níniel naňho začudovane pozrela a povedala: „Neponúkol si sa, že ma zavedieš k nemu? Alebo si ma oklamal? Čierny meč bol môj milovaný a môj manžel a iba jeho idem hľadať. Čo iné si si myslel? Rob si, čo chceš, ale ja sa musím ponáhľať."

Brandir ostal na chvíľu ohromene stáť a ona sa od neho rozbehla preč. Zavolať za ňou: „Počkaj, Níniel! Nechod sama! Nevieš, čo nájdeš. Pôjdem s tebou!" No ona naňho nedbala a bežala, akoby ju pálila krv, predtým taká studená. Brandir sa náhlil, ako len vládol, ale Níniel mu čoskoro zmizla z dohľadu. Brandir preklial svoj osud a slabosť, ale späť sa nevrátil.

Na oblohe stúpala biely mesiac a blížil sa k splnu. Keď Níniel zišla z vysočiny k rieke, zamarilo sa jej, že si tie končiny pamätá a bojí sa ich. Prišla totiž k Teiglinským priechodom a pred ňou sa zjavila mohyla Haudh-en-Elleth, v mesačnom svite bledá, a križom cez ňu ležal čierny tieň. Z mohyly sa šíril veľký strach.

Níniel sa s výkrikom zvrhla a rozbehla sa na juh popri rieke. Pri behu zo seba zhodila plášť, akoby zo seba strhla tmú, ktorá sa jej držala, a pod tým bola oblečená celá v bielom. V mesačnom svite žiarila, mihajúc sa medzi stromami. Tak ju zbadal Brandir z úbočia kopca a obrátil sa, aby jej, pokiaľ sa bude dať, skrížil cestu. Šťastnou náhodou natrafil na úzku cestičku, po ktorej šiel Turambar, lebo odbočovala z vychodenejšej cesty a mierila strmo dolu na juh k rieke. Napokon sa dostal opäť blízko za Níniel. Volal na ňu, ale tá naňho nedbala alebo ho nepočula a čoskoro ho zasa ďaleko predbehla. Tak sa priblížili k lesom pri Cabed-en-Arase a k miestu Glaurungovej agónie.

Mesiac plával na juhu na bezmračnom nebi a jeho svet bol chladný a jasný. Keď Níniel došla na okraj spuste, ktorú narobil Glaurung, zbadala jeho ležiace telo a jeho brucho, v mesačnom prísveť sivošedé. A pri ňom ležal muž. Zabudla na všetok strach a rozbehla sa cez dejúce trosky k Turambarovi. Ležal na boku, meč mal pod sebou a tvár mal v bielom svite bledú ako smrť. S plačom sa naňho hodila a bozkávala ho. Zazdalo sa jej, že slabučko dýcha, ale pomyslela si, že ju klame falošná nádej, lebo bol studený, nehýbal sa a neodpovedal jej. Láskala ho a pritom zbadala, že má očerňujúcu ruku, akoby mu ju popálilo. Omyla mu ju slzami, odtrhla kus zo svojho hávu a obviazala mu ju. Ani pri jej dotykoch sa nepohol a ona ho znova a znova bozkávala a volala: „Turambar, Turambar, vráť sa! Počuj ma! Preber sa! To som ja, Níniel. Drak je mŕtvy, mŕtvy a ja jediná som pri tebe." Neodpovedal.

Brandir počul jej plač a volanie, lebo prišiel na okraj spúšte. Vykročil k Níniel, no zrazu zastal a nehýbal sa. Na Nínielino volanie sa totiž Glaurung naposledy pohol a celým telom mu prebehla triaška. Na štrbinu otvoril zlovestné oči a zabľysol sa mu na nich mesiac. S námahou zo seba vytisol:

„Buď pozdravená, Niénor, Húrinova dcéra. Pred koncom sa ešte raz stretáme. Raduj sa, že si konečne našla svojho brata. Teraz ho už spoznáš - toho, čo bodá v tme, zradného k nepriateľom, neverného k priateľom a prekliatie pre svoj rod, Húrinovho syna Túrina! A najhorší z jeho skutkov pocítiš v sebe!" Niénor akoby skamenela a Glaurung dokončil. S jeho smrťou z nej spadol závoj jeho nenávisť a razom sa jej rozjasnila pamäť, videla všetko deň za dňom, nezabudla ani na to, čo sa jej prihodilo odvtedy, ako ležala na Haudh-en-Ellethe. Od hrôzy a úzkosti sa striasla na celom tele. A Brandira, ktorý všetko počul, to omráčilo a musel sa oprieť o strom.

Niénor zrazu vyskočila a v mesačnom svite tam stála ako bledý príznak. Uprela zrak dolu na Túrina a zvolala: „Lúčim sa s tebou, ó, dva razy milovaný! A Túrin Turambar turún' ambartanen - pán osudu, osudom opanovaný! Ó, šťastný buď, že si mŕtvy!" Zronená žiaľom a hrôzou, ktorá ju ovládla, pustila sa divým behom preč z toho miesta. Brandir sa plahočil za ňou a volal: „Počkaj! Počkaj, Níniel!"

Na okamih zastala a s rozšírenými očami sa obzrela. „Počkať?" zvolala. „Počkať? Tak si mi vždy radil. Kiežby som na to bola dbala! Ale už je neskoro. V Stredozemí už nebudem čakať." A rozbehla sa preč.

Rýchlo dobehla až na okraj Cabed-en-Arasu, tam zastala a pozrela do hučiacej vody. „Voda, voda! Vezni si Níniel Niénor, Húrinovu dcéru. Smútok, Smútok, Morweninu dcéru! Ber si ma a odnes ma do mora!" S týmito slovami sa vrhla cez okraj - biely záblesk, pohltený tmou priepasťou, výkrik stratený v hukote rieky.

Vody Teiglinu tiekli ďalej, ale Cabed-en-Aras už neexistoval. Ľudia ho premenovali na Cabed Naeramath, Skok strašného osudu, lebo ho už nikdy nepreskočil nijaký jeleň, všetko živé sa mu vyhýbalo a nijaký človek už neprišiel na jeho breh. Posledný, kto sa pozrel do jeho tmy, bol Handirov syn Brandir. Aj on sa v hrôze odvrátil, lebo mu zamrelo srdce, a hoci v tej chvíli znenávidel svoj život, nemohol sa tam odhodlať na smrť, po ktorej túžil. V myšlienkach sa vrátil k Turambarovi Túrinovi a zvolal: „Nenávidím ťa, alebo ťa ľutujem? No si mŕtvy. Nemám ti za čo ďakovať, lebo si mi vzal všetko, čo som mal a chcel. Je ti však zaviazaný môj ľud. Patrí sa, aby sa to dozvedeli odo mňa."

A tak sa krivkavo pustil späť k Nen Girithu. So zachvením obišiel miesto, kde ležal Drak. Keď opäť vystupoval po strmej cestičke, natrafil na muža, ktorý vyzeral spomedzi stromov a rýchlo sa medzi ne stiahol, keď ho zbadal. Brandir však jeho tvár v záblesku zapadajúceho mesiaca spoznal.

„Hej, Dorlas!" zvolal. „Čo nové mi povieš? Ako sa stalo, že žiješ? A čo je s mojím príbuzným?"

„Neviem," odvetil Dorlas zachmúrene.

„To je čudné," prehodil Brandir.

„Ak chceš vedieť, Čierny meč chcel, aby sme potme prebrodili Teiglin. Čo je na tom čudné, že som nemohol? Sekerou sa viem oháňať lepšie ako ostatní, ale skákať ako koza neviem."

„Takže na Draka šli bez teba?“ povedal Brandir. „Ale ako, keď prešiel na druhú stranu? Aspoň si bol blízko a videl si, čo sa stalo.“

Dorlas však neodpovedal a len hľadel na Brandira s nenávisťou v očiach. Vtom Brandir pochopil - svetlo mu, že tento muž opustil svojich druhov a skrušený hanbou sa ukryl v lese. „Hanba ti, Dorlas!“ povedal. „Ty si strojca nášho trápenia - povzbudzoval si Čierny meč, priviedol si na nás Draka, vystavil si ma pohrdaniu, vylákal si Hunthora na smrť a potom utečieš a zalezieš do lesa!“ A pri týchto slovách mu zišlo na um ešte čosi a nadmieru rozžhvený skríkol: „Prečo si nepriniesol správy? To mohlo byť najmenšie pokánie, ktoré si mohol urobiť. Keby si tak bol urobil, pani Níniel ich nemusela ísť hľadať sama. Nemusela vidieť Draka. Mohla žiť, Dorlas. Nenávidím ťa!“

„Nechaj si svoju nenávisť!“ povedal Dorlas. Je rovnako bezmocná ako tvoje rady. Keby nebolo mňa, boli by prišli ohyzdi a obesili ťa ako strašiaka v tvojej vlastnej záhrade. Ty sám si zaliezal!“ Vo svojom zahanbení mal len krôčik k hnevu. Veľkou pástou sa rozohnal na Brandira a tak sa skončil jeho život - ešte prv ako mu z očí zmizol úžas. Brandir totiž vytrhol meč a zasadil mu smrteľné bodnutie. Potom tam chvíľu roztrasený stál, lebo pri pohľade na krv mu prichádzalo zle. Nato meč odhodil a vykročil preč, zhrbený nad barlou.

Keď došiel k Nen Girithu, sinavý mesiac už zapadol a noc bledla. Na východe sa briezdzilo. Ľudia, stále schúlení pri moste, ho v úsvite zbadali ako sivý tieň a podaktorí naňho prekvapene zavolali: „Kde si bol? Videl si ju? Pani Níniel je preč.“

„Áno, je preč,“ povedal. „Preč, preč, a už sa nikdy nevráti! Ale som tu ja, aby som vám priniesol správy. Počúvaj, ľud Brethilu, a povedz, či bol niekedy taký príbeh, aký prinášam! Drak je mŕtv, no mŕtv je aj Turambar po jeho boku. Sú to dobré správy - áno, obidve sú dobré.“

Ľudia začali šomrať, zarazení jeho slovami, a niektorí prehodili, že sa pomiatol. Brandir však zvolal: „Vypočujte ma do konca! Aj Níniel je mŕtva, krásna Níniel, ktorú ste milovali a ktorú som ja miloval najväčšmi zo všetkých. Vrhla sa z okraja Jelenieho skoku a vzali si ju zuby Teiglinu. Je preč, lebo nemohla zniesť svetlo dňa. Kým ušla, dozvedela sa toto - obaja boli Húrinovými deťmi, brat a sestra. Volali ho Mormegil, Turambar sa pomenoval sám, aby skryl svoju minulosť - že je Húrinov syn Túrin. Ju sme pomenovali Níniel, lebo sme nepoznali jej minulosť - bola to Niënor, Húrinova dcéra. Do Brethilu ich priviedol temný tieň ich osudu. Tu na nich dopadol a táto krajina sa už nikdy neoslobodí od žiaľu. Už ju nevolajte Brethil, ani krajina Halethrim, ale Sarch nia Hín Húrin, Hrob Húrinových detí!“

Hoci ľudia dosiaľ nechápali, ako k tomuto zlu došlo, zaplakali, ako tam stáli, a niektorí povedali: „Hrob milovanej Níniel je v Teigline a bude tu aj Turambarov hrob, najudatnejšieho z mužov. Svojho osloboditeľa nenecháme ležať pod slnkom. Poďme za ním.“

18. KAPITOLA

TÚRINOVA SMRŤ

o chvíli, keď Níniel ušla, Túrin sa pohol a zazdalo sa mu, že ju vo svojej hlbokéj tme počuje na seba z diaľky volať. Keď však Glaurung dokonal, čierne mdloby od neho odišli, opäť sa zhlboka nadýchol, vzdychol a upadol z veľkej únavy do spánku. No pred svitaním sa prudko ochladilo, a keď sa v spánku obrátil, do boku sa mu zaryla rukoväť Gurthangu a zrazu sa prebudil. Noc odchádzala a vo vzduchu bol dych rána. Vyskočil na nohy, spomenul si na svoje víťazstvo a na páľavivý jed na ruke. Zdvihol ju, pozrel na ňu a zarazil sa. Mal ju obviazanú pruhom bielej látky, ešte vlhkým, a ruke sa ulľavilo. Povedal si: „Prečo by ma niekto ošetril a potom ma tu nechal ležať uprostred skazy a dračieho puchu? Aké zvláštne veci sa tu stali?“

Nahlas zavolať, ale nijakej odpovede sa nedočkal. Všetko okolo neho bolo čierne, pochmúrne a ležal tam pach smrti. Zohol sa a zdvihol meč. Ten bol celý a svit jeho ostria nepotemnel. „Odporný bol Glaurungov jed, ale ty si mocnejší než ja, Gurthang!“ povedal. „Vypiješ všetku krv. Tebe patrí toto víťazstvo! Ale pod! Musím ísť po pomoc. Mám unavené telo a mraží ma v kostiach.“

Obrátil sa chrbtom ku Glaurungovi a nechal ho hniť. Keď však z toho miesta odchádzal, každý krok mu prichodil ťažší a pomyslel si: „Možno pri Nen Girithe nájdem niekoho zo zvedov, ktorý ma čaká. Kiežby som bol čo najskôr vo svojom dome a pocítil jemné ruky Níniel a Brandirovo umenie!“ A tak sa ustato uberal sivým šerom briezdenia, opierajúc sa o Gurthang, a napokon došiel k Nen Girithu, keď sa ľudia chystali ísť hľadať jeho mŕtve telo. Zastal pred nimi.

V strachu pred ním cúvli, lebo sa nazdávali, že je to jeho nepokojný duch. Ženy zakvílili a zakryli si oči. On však povedal: „Nie, neplačte! Radujte sa! Hľa, veď žijem. A nezabil som Draka, ktorého ste sa báli?“

Ľudia sa obrátili k Brandirovi a volali: „Ty hlupák, chcel si nám narozprávať, že je mŕtv. Nevraveli sme, že si sa pomiatol?“ Ohromený Brandir naňho v strachu vytreštil oči a nezmohol sa na slovo.

Túrin mu povedal: „Teda ty si tam bol a ošetril si mi ruku? Ďakujem ti. Ale tvoje umenie upadá, keď nerozoznáš mdloby od smrti.“ Nato sa obrátil k ľuďom: „Nehovorte s ním tak. Všetci ste hlupáci. Kto z vás by si bol počínal lepšie? Aspoň mal odvahu prísť na bojisko, kým vy ste tu sedeli a nariekali!“

A teraz hovor, Handirov syn! Chcem sa dozvedieť viac. Prečo si tu a prečo sú tu všetci títo ľudia, ktorých som nechal v Ephele? Ak sa ja kvôli vám môžem vydať do nebezpečenstva smrti, nemôžete vy poslúchnuť moje príkazy, keď som preč? A kde je Níniel? Smiem dúfať aspoň v to, že ste ju sem nepriviedli, ale nechali ste ju, kde som jej určil, v mojom dome s vernými mužmi, ktorí ju chránia?“

A keď mu nikto neodpovedal, zvolal: „Hovorte - kde je Níniel? Ju chcem vidieť najskôr a jej prvej povieť o tom, čo som v noci vykonal.“

Odvrátili od neho tváre a napokon sa ozval Brandir. „Níniel tu nie je.“

„To je dobre,“ povedal Túrin. „Potom idem domov. Je tu pre mňa dajaký kôň? Lepšie by však boli nosidlá. Omdlievam od únavy.“

„Nie, nie!“ vyhlkol utrápené Brandir. „Tvoj dom je prázdny. Níniel tam nie je. Je mŕtva.“

Jedna zo žien - Dorlasova manželka, ktorá nemala Brandira rada - prenikavo zvolala: „Nepočúvaj ho, pane! Je pomätený. Prišiel sem a volal, že si mŕtvy, a povedal, že je to dobrá správa. Ale ty žiješ. Prečo by teda mali byť pravdivé jeho slová o Nínieli, že je mŕtva a ešte čosi horšie?“

Túrin sa pohol k Brandirovi. „Takže moja smrť bola dobrou správou?“ skríkol. „Áno, nikdy si mi nežičil, to som vedel. Vráviš, že je mŕtva. A ešte čosi horšie? Akú lož splodila tvoja zlomyseľná myseľ, Šmatloš? Chceš nás zabiť svojimi slovami, keď sa inou zbraňou nevieš oháňať?“

Tu vyhnal hnev z Brandirovho srdca ľútosť. Zvolal: „Pomätený? Nie, pomätený si ty, Čierny meč čierneho osudu! A všetok tento senilný ľud. Neklamem! Níniel je mŕtva, mŕtva, mŕtva! Hľadaj ju v Teigline!“

Túrin primrazený zmeravel. „Ako to vieš?“ spýtal sa ticho.

„Ako si to nastrojil?“

„Viem to, lebo som ju videl skočiť,“ odvetil Brandir. „Nastrojil si to však ty. Utekala od teba, Túrin, Húrinov syn, a vrhla sa do Cabed-en-Arasu, aby ťa už nikdy nevidela. Níniel! Níniel? Nie, Niënor, Húrinova dcéra.“

Túrin ho schytil a zatriasol ním. V jeho slovách počul kroky svojho osudu, ktorý ho doháňal, ale strach a hnev mu nedovolili, aby ho jeho srdce prijalo, a bol ako smrteľne zranená šelma, ktorá chce pred smrťou ešte všetkých naokolo skosiť.

„Áno, som Túrin, Húrinov syn!“ skríkol. „Už dávno si to uhadol. Ale o mojej sestre Niënor nevieš nič. Nič! Žije v Skrytom kráľovstve a je tam v bezpečí. Je to klamstvo tvojej podlej mysle, aby si pripravil o rozum svoju ženu, a teraz mňa. Ty krivajúce zlo - chceš nás oboch uštváť na smrť?“

Brandir ho striasol. „Nedotýkaj sa ma!“ vyštekol. „Prestaň šaliť! Tá, ktorú nazývaš svojou ženou, prišla k tebe, aby ťa ošetrila, a ty si na jej volanie neodpovedal. Ale niekto jej odpovedal. Glaurung Drak, ktorý vás oboch podlá môjho názoru osudovo zaklial. Pred koncom takto prehovoril: „Niënor, Húrinova dcéra, tu je tvoj brat - zradný k nepriateľom, neverný k priateľom, prekliatie pre svoj rod, Túrin, Húrinov syn.“ Vtom schytil Brandira nepričítaný smiech. „Ľudia vraj hovoria na smrteľnej posteli pravdu,“ zarehľal sa. „A zdá sa, že dokonca aj Drak! Túrin, Húrinov syn, nech dopadne kľatba na tvoj rod a na všetkých, ktorí sa ťa ujmu.“

Túrin zovrel v ruke Gurthang a v očiach sa mu nepekne zablysko. „A čo povedať tebe, Šmatloš?“ zatiahol pomaly. „Kto jej tajne, za mojím chrbtom, prezradil moje pravé meno? Kto ju priviedol k Drakovmu hnevu? Kto stál pri nej a nechal ju zomrieť? Kto sa sem rýchlo ponáhlal zvestovať tú hrôzu? Kto sa bude teraz zo mňa škodoradostne tešiť? Hovoria ľudia pred smrťou pravdu? Potom rýchlo hovor.“

Brandir, ktorý z Túrinovej tváre vyčítal svoju smrť, sa však nepohol a necúvol, hoci jeho jedinou zbraňou bola barla. Povedal: „Všetko, čo sa stalo, je na dlhé rozprávanie a ja ťa už mám dosť. Očierňuješ ma, Húrinov syn. Očiernil teba Glaurung? Ak ma zabiješ, potom všetci uvidia, že nie. Nebojím sa smrti, lebo potom pôjdem za Nínieli, ktorú som miloval, a možno ju za morom zasa nájdem.“

„Nájsť Níniel!“ skríkol Túrin. „Nie, ty nájdeš Glaurunga a budete spolu plodiť klamstvá. Budeš s tým hadom, bratom svojej duše, spávať a hniť v tme!“ Nato sa rozohnal Gurthangom, sekol a Brandira zabil. No ľudia si pred týmto činom zakryli oči, a keď sa Túrin obrátil a vykročil od Nen Girithu, v strachu pred ním utekali.

Túrin potom chodil divými lesmi ako šialený, tu preklínajúc Stredozem a celý ľudský život, tu zasa volajúc Nínieli. Keď ho napokon ten šialený zármutoť prešiel, na chvíľu si sadol, zamyslel sa nad svojimi činmi a v duchu počul svoje zvolanie: „Žije v Skrytom kráľovstve a je tam v bezpečí!“ A rozhodol sa, že teraz, hoci má život zničený, sa tam musí vybrať. Z cesty ho dosiaľ vždy zvedli Glaurungove klamstvá. Vstal, zamieril k Teiglinským priechodom, a keď prechádzal popri Haudh-en-Ellethe, zvolal: „Trpko som zaplatil, ó, Finduilas, že som kedy poslušol Draka. Zošli mi teraz radu.“

V tej chvíli zbadal dvanásť dobre ozbrojených lovcov, ktorí prechádzali cez Teiglin. Boli to elfovia. Keď prišli bližšie, jedného spoznal, bol to Mablung, hlavný Thingolov lovec. A Mablung ho pozdravil slovami: „Túrin! Konečne sa stretáme. Hľadám ťa a teší ma, že ťa vidím živého, hoci roky na teba ťažko doľahli.“

„Veru ťažko!“ prisvedčil Túrin. „Áno, ako Morgothove nohy. No ak sa tešíš, že ma vidíš živého, si taký posledný v Stredozemi. Prečo sa tešíš?“

„Lebo si ťa u nás vážime,“ odvetil Mablung. „A hoci si vyviazol z mnohých nebezpečenstiev, nakoniec som sa o teba bál. Pozoroval som, že vyšiel Glaurung, a nazdával som sa, že splnil svoj ničomný cieľ a vracia sa k svojmu Pánovi. Obrátil sa však k Brethilu a od počestných som sa dozvedel, že sa tam opäť zjavil Čierny meč z Nargothrundu a že ohyzdi sa jeho hraniciam vyhýbajú ako smrti. Zachvátil ma strach a povedal som: „Beda! Glaurung ide tam, kde sa ohyzdi neodvážia - ide hľadať Túrina.“ Preto som sa rýchlo náhlil sem, aby som ťa varoval a pomohol ti.“

„Rýchlo, ale nie dosť rýchlo,“ povedal Túrin. „Glaurung je mŕtvy.“

Elfovia naňho upreli užasnuté pohľady a vyhlkli: „Ty si zabil Veľkého hada! Naveky buď pochválené tvoje meno medzi elfmi a ľuďmi!“

„To je mi už jedno, lebo aj moje srdce je mŕtve,“ povedal Túrin. „No keďže prichádzate z Doriathu, povedzte mi správy o mojich blízkych. V Dor-lómine som sa dozvedel, že ušli do Skrytého kráľovstva.“

Elfovia neodpovedali a nakoniec prehovoril Mablung. „Áno, ušli. V roku pred príchodom Draka. No, žiaľ, už tam nie sú!“ Túrinovi zmeravelo srdce a opäť počul kroky osudu, ktorý ho bude prenasledovať až do konca. „Hovor!“ zvolal. „A rýchlo!“ „Išli ťa do divočiny hľadať,“ povedal Mablung. „Navzdory všetkým radám. Keď sa rozchýrilo, že Čierny meč si ty, chceli ísť do Nargothrundu. Vtedy vytiahol Glaurung a ich stráže sa rozpáchli. Morwen od toho dňa nikto nevidel, ale na Niënor dopadla kľatba a onemela. Ušla na severe do lesov ako divá laň a stratila sa.“ Tu sa na začudovanie elfov Túrin nahlas prenikavo rozosmial. „To je veru podarený žart!“ zvolal. „Ó, krásna Niënor! Takže

bežala z Doriathu k Drakovi a od Draka ku mne. Aká to milosť šťastený! Bola hnedá ako bobuľka, tmavovlasá, malá a štíhla ako elfské dieťa, nikto si ju nemohol pomýliť!"

Mablunga jeho slová zarazili. Povedal: „Ide tu o dajaký omyl. Tvoja sestra taká nebola. Bola vysoká, mala modré oči, zlaté vlasy, stelesnenie jej otca Húrina v ženskej podobe. Takže si ju nemohol vidieť!"

„Nemohol? Nemohol, Mablung?" vykrikoval Túrin. „A prečo nie? Pozri, som slepý! To si nevedel? Slepý, slepý, od detstva tápam v temnej Morgothovej hmle! Preto ma nechajte! Choďte, choďte! Vráťte sa do Doriathu. Nech ho zima spáli. Preklínam Menegroth! A preklínam tvoje poslanie! Len to mi chýbalo. Už sa blíži noc!"

Zvrtol sa a hnal sa od nich preč ako víchor. Elfov to ohromilo a zmocnil sa ich strach. Mablung povedal: „Prihodili sa akési čudné a hrozné veci, o ktorých nevieme. Poďme za ním a pomôžme mu, ak sa bude dať. Je zrazu posadnutý a pomätený."

Túrin sa im však vzdialil. Dobehol k Cabed-en-Arasu a tam zastal. Započúval sa do hukotu vody a videl, že všetky stromy široko-daleko sú suché a ich zvädnuté listie trúchlivo opadáva, akoby v prvé letné dni prišla zima.

„Cabed-en-Aras, Cabed Naeramath!" zvolal. „Nepošpiním tvoje vody, ktoré omývali Níniel. Lebo všetky moje činy boli zlé a ten posledný najhorší."

Nato vytasil meč a povedal: „Buď pozdravený, Gurthang, železo smrti! Ty jediný zostávaš! Akého pána či vernosť poznáš okrem ruky, ktorá ťa drží? Pred nijakou krvou necúvneš! Vezmeš si Túrina Turambara? Zabiješ ma rýchlo?"

A z čepele zaznel na odpoveď chladný hlas: „Áno, vypijem tvoju krv, aby som zabudol na krv svojho pána Belega a na krv neprávom zabitého Brandira. Zabijem ťa rýchlo."

Nato Túrin oprel Gurthang rukoväťou o zem, vrhol sa na jeho hrot a čierna čepeľ mu vzala život.

Prišiel Mablung, pozrel na odpornú Glaurungovu mŕtvolu a pozrel na Túrina. Bol zarmútený, myslel na Húrina, ako ho videl v Nirnaeth Arnoediade, a na hrozný osud jeho rodu. Keď tam elfovia stáli, od Nen Gírihu sa prišli ľudia pozrieť na Draka, a keď videli, aký koniec stihol Túrina Turambara, zaplakali. Keď sa elfovia napokon dozvedeli, prečo im Túrin povedal také slová, zdesili sa. Mablung trpkovo povedal: „Aj ja som sa zaplietol do osudu Húrinových detí, a tak som slovami zabil toho, koho som miloval."

Zdvihli Túrina a zbadali, že jeho meč je zlomený. Tak sa pominulo všetko, čo mu patrilo.

Mnohé ruky sa dali do práce, nazbierali drevo, dovysoka ho navršili a zapálili veľký oheň, na ktorom spálili Drakovo telo, až z neho ostal iba čierny popol a rozdrvené kosti. Spálenisko ostalo holé a už nikdy na ňom nič nerástlo. Túrina však uložili do vysokej mohyly na mieste, kde padol, a vedľa neho uložili úlomky Gurthangu. Keď to všetko urobili a elfskí a ľudskí trubadúri zložili žalospev, v ktorom sa hovorilo o Turambarovej udatnosti a Nínielinej kráse, priniesli veľký sivý kameň, ktorý zasadili na mohylu. Elfovia doň doriathskými runami vytesali:

TÚRIN TURAMBAR DAGNIR GLAURUNGA

a pod to pripísali:

NIËNOR NÍNIEL

Tá tam však nebola a nikto sa nikdy nedozvedel, kam ju studené vody Teiglinu odniesli.

Tak sa končí Príbeh Húrinových detí,
najdlhší zo spevov Beleriandu.

Po Túrinovej a Niënorinej smrti Morgoth prepustil Húrina zo zajatia, lebo tým sledoval svoje ďalšie ničomné zámery. Húrin došiel pri svojom putovaní do Brethilského lesa a raz večer sa dostal od Teiglinských priechodov na miesto, kde zhorel Glaurung, a k veľkému kameňu, ktorý stál na okraji Cabed Naera-marthu. O tom, čo sa tam prihodilo, sa hovorí ďalej.

Húrin sa však na kameň nepozrel, lebo vedel, čo je tam napísané. A jeho oči spozorovali, že tam nie je sám. V tieni kameňa sedela postava, sklonená ku kolenám. Zdalo sa, že dajaký pútnik bez prístrešia, priveľmi utmácaný, aby dbal na jeho príchod. No jeho handry boli zvyškami ženského odevu. Húrin tam stál a postava napokon zhodila z hlavy dotrhanú kapucňu a pomaly zdvihla tvár, strhanú a hladnú ako dlho štvaný vlk. Bola šedivá, ostro jej vystupoval nos, mala vyštrbené zuby a vychudnutou rukou si zvierala na prsiach plášť. No keď mu zrazu pozrela do tváre, Húrin ju spoznal. Oči mala síce divé a ustráchané, no stále sa v nich ligotal svit, ktorý sa nedal zniesť - elfský svit, podľá ktorého kedysi dávno dostala meno Eledhwen, najhrdejšia zo smrteľných žien za starých čias.

„Eledhwen! Eledhwen!" zvolal Húrin. Vstala, taktakvo vykročila a on ju zachytil do náručia.

„Konečne si prišiel," povedala. „Dlho som čakala."

„Bola to temná cesta. Prišiel som, ako som mohol," odvetil.

„Ale neskoro," povedala. „Priveľmi neskoro. „Sú preč."

„Viem," prisvedčil. „Ale ty nie."

„Takmer," povedala. „Som na smrť vysilená. Odídem so západom slnka. Sú stratení." Zovrela mu plášť. „Ak vieš, povedz mi! Ako ho našla?"

No Húrin neodpovedal. Sadol si ku kameňu a Morwen vzal do náručia. Už neprehovorili. Slnko zapadlo. Morwen vzdychla, zovrela mu ruky a znehybnela a Húrin vedel, že zomrela.

TABUĽKY

DODATOK

(1)

VÝVOJ VEĽKÝCH PRÍBEHOV

Tieto navzájom súvisiace, ale samostatné príbehy sa oddávna vynímali v dlhej a zložitej histórii Valarov, elfov a ľudí vo Valinore a vo Veľkých zemiach. V rokoch, keď zanechal Stratené príbehy po ich dokončení, prešiel otec od prózy a pustil sa do dlhej básne s názvom Túrin, Húrinov syn, a Glórund Drak, neskôr pozmenenej do revidovanej verzie Húrinových detí. Bolo to začiatkom dvadsiatych rokov 20. storočia, keď mal úväzok na University of Leeds. Do tejto básne použil staré anglické aliterčné metrum (verš z Beowulfa a inej anglosaskej poézie), vkladajúc do modernej angličtiny náročné šablóny prízvuku a „počiatočného rytmu“ dávnych básnikov - umenie, v ktorom dosiahol veľké majstrovstvo v rozmanitých spôsoboch, od dramatického dialógu v Návrate Beorhtnotha po žalospev za mužov, ktorí padli v bitke na Pelennorských poliach. Aliterčné Húrinove deti boli vôbec najdlhšou básňou v tomto metre, mali hodne cez dvetisíc veršov. Napriek tomu to poňal tak široko, že v rozprávaní sa dostal po útok Draka na Nargothrond a potom prácu zanechal. V Stratenom príbehu toho bolo ešte toľko, že by bol pri takom širokom zábere potreboval ešte ďalšie tisícky veršov. Druhá verzia, ktorú zanechal v skoršom štádiu deja, má približne raz takú dĺžku ako prvá verzia v rovnakom štádiu.

V tej časti legendy o Húrinových deťoch, ktorú otec napísal ako aliterčnú báseň, bol starý príbeh v Knihe stratených príbehov podstatne rozšírený a rozpracovaný. Čo je najpozoruhodnejšie, zjavilo sa veľké podzemné opevnené mesto Nargothrond a širé kraje jeho džav (ústredný prvok nielen v legende o Túrinovi a Niénor, ale v histórii Dávnoveku Stredozeme), s opisom poľnohospodárskych usadlostí nargothrondských elfov, čo podáva zriedkavý obraz „mierového umenia“ v starodávnom svete. Takých náznakov je málo a sú roztrúsené. Keď Túrin a jeho spoločník (v texte tejto knihy Gwindor) došli pozdĺž rieky Narog na juh, našli kraje pri vstupe do Nargothrondy opustené:

... prišli do kraja vzhľadné opatrovaného,
pomedzi kvetnaté húštie a krásne akre
prichádzali a nikde nevideli nikoho,
na lúkach, lúčinách a lánach Narogu,
pableskujúca oráčina stromami obklopená
prostred vrchov a rieky. Pohodené motyky
povaľovali sa v poliach a zvolené rebríky
ležali v zväľanej tráve šťavnatých sadov,
postrapatené koruny palisád stromov
potajomky ich sledovali a načúvali uši
pokyvávajúcej trávy. Poludnie žiarilo
na pôdu a listie, ale údy mali zimomravé.

A tak prišli obaja pútnici k bráne Nargothrondy v priepasti Narogu:

tam strmo stáli pevné plecia skalísk,
prevísajúce nad penivou vodou,
tam tienená stromami na príkrej plošine,
širiej a širokú klukatej, vyhladenej dohľadka,
stála vsadená do vysokého zrázu skál.
Brána temne temravo ozrutná,
vysekaná do tváre steny. Ohromné hrady z dreva
a ťažké podpory z kameňa.

Tam sa ich zmocnili elfovia a odvliekli ich cez portál, ktorý sa za nimi zavrel:

Zaškripela, zastonala na kolosálnych závesoch
tá brána gigantická, s ťažkým hlukom
zadunela a zavrela sa ako úder hromu,
a hrozná ozvena zunivo znela a bežala
prázdny chodbami pod strechami nevidenými
a svetlo sa stratilo. Potom ich viedli temnosťou,
tápajúc dlhou tmou, až pred nimi
bliklo blkotavé blčanie planúcich pochodní.
A počuli hlas mnohých zhromaždených hlasov,
keď ich stráže súrili. Vysoko vyskočila strecha.
Zrazu sa dookola a naokolo krútili užasnutí,
uvideli vážne zmĺknuté zhromaždenie,
kde mnohí mlkvo v šerom svete

pod vysokými temne klenutými kopulami
ich bez slov čakali.

No v texte Húrinových detí, ktorý je v tejto knihe, čítame len toľko (s. 105):

„Vstali a od Eithel Ivriu su pustili na juh po brehoch Narogu, kým ich nezajali elfskí zvedovia a neprivedli ich ako väzňov do skrytej pevnosti.

Tak prišiel Túrin do Nargothrundu.”

Ako k tomu došlo? V ďalšom sa pokúsím na túto otázku odpovedať.

Zdá sa viac-menej isté, že všetko, čo otec vytvoril aliteračne o Túrinovi, napísal v Leedsi a že to zanechal koncom roka 1924 alebo začiatkom roka 1925, no prečo sa tak stalo, zostáva neobjasnené. Do čoho sa však pustil potom, nie je nijakou záhadou - v lete roku 1925 začal písať novú báseň v celkom inom metre, v osemslabičných rýmovaných dvojveršiach, s názvom Spev Leithian „Oslobodenie”. Ujal sa takto druhého z príbehov, ktoré opísal o mnoho rokov neskôr, roku 1951, ako som už poznamenal, dopracovaných, samostatných, no jednako súvisiacich so „všeobecnými dejinami”, lebo námetom Spevu Leithian je legenda o Berenovi a Lúthien. Na tejto druhej dlhej básni pracoval šesť rokov a v septembri 1931 ju zanechal, keď mala vyše štyritisíc veršov. Ako aliteračne Húrinove deti, aj táto báseň predstavuje podstatný pokrok vo vývoji legendy od pôvodného Strateného príbehu Berena a Lúthien.

Počas práce na Speve Leithian napísal roku 1926 „Náčrt mytológie”, výslovne určený pre R. W. Reynoldsa, ktorý bol jeho učiteľom na škole King Edward v Birminghame, „aby vysvetlil zázemie aliteračnej verzie Túrina a Draka”. Tento stručný rukopis, ktorý mal asi dvadsať tlačenej strán, napísal zjavne ako zhrnutie v prítomnom čase a výstižným štýlom, no jednako to bolo východisko následných verzii Silmarillionu (hoci tento názov ešte nemal). V tomto materiáli je síce celá mytologická koncepcia, no príbeh o Túrinovi zaujíma popredné miesto - názov rukopisu napokon znie „Náčrt mytológie s osobitným dôrazom na Húrinove deti”, v súlade s cieľom, s ktorým to písal.

Roku 1930 nasledovalo oveľa rozsiahlejšie dielo, Quenta Noldorinwa (Dejiny Noldorov - lebo dejiny noldorských elfov sú ústrednou témou Silmarillionu). Bolo priamo odvodené z Náčrtu, a hoci bol tento skorší text podstatne rozšírenejší a dopracovanejší, otec videl v Quente viac-menej sumarizujúce dielo, zhustenie bohatej rozprávačskej koncepcie - ako vidieť z podtitulu, ktorý mu dal a v ktorom hovorí, že je to „stručná história (Noldorov) odvodená z Knihy stratených príbehov”.

Treba mať na zreteli, že Quenta v tom čase predstavovala (aj keď len v dost' obnaženej štruktúre) celý rozsah otcovho „vymysleného sveta”. Neexistovali dejiny Prvého veku, lebo ešte nebol Druhý vek ani Tretí vek. Neexistoval Númenor, neexistovali hobiti a prirodzene ani Prsteň. Dejiny sa končili Veľkou bitkou, v ktorej Morgotha napokon porazili ostatní bohovia (Valari) a prostredníctvom nich „výpad cez bránu nadčasovej noci do prázdna, za hradby sveta”. Otec v závere Quenty napísal: „Takto sa končia príbehy čias pred časmi v severných oblastiach západného sveta.”

Preto sa zdá naozaj zvláštne, že Quenta z roku 1930 bola tak či onak jediným dokončeným textom (po „Náčrte”) „Silmarillionu”, aký kedy napísal. No ako sa často stávalo, vývoj jeho diela ovplyvňovali vonkajšie tlaky. Po Quente nasledovala v tridsiatych rokoch 20. storočia nová verzia v krásnom rukopise, ktorý mal konečne názov Quenta Silmarillion, Dejiny silmartiov. Bolo to, alebo malo byť, dlhšie ako predchádzajúca Quenta Noldorinwa, no koncepcia tohto diela ako v podstate sumarizácia mýtov a legend (samých osebe celkom inej povahy a záberu, ak sú podrobne rozpovedané), sa vytratila a opäť je vymedzená v názve: „Quenta Silmarillion... Sú to stručné dejiny, vyvedené z mnohých starších príbehov, lebo všetko, čo obsahujú, je staré a medzi Eldarmi západu sa o tom rozpráva podrobnejšie v iných historiách a piesňach”.

Zdá sa prinajmenšom pravdepodobné, že otcov názor na Silmarillion v skutočnosti vzišiel z faktu, že to, čo možno nazvať „fázou Quenta” tohto diela v tridsiatych rokoch, začalo v zhustenom prehľade slúžiť konkrétnemu cieľu, ale potom to v nasledujúcich štádiách prešlo rozšírením a vybrúsením, až to stratilo charakter prehľadu, no jednako si to udržalo z pôvodnej formy charakteristickú „vyrovnanosť” tónu. Inde som napísal, že „zhutnená alebo zhutňujúca forma a štýl Silmarillionu s náznakmi starej poézie a „bájoslovia” silne evokuje pocit „nevyrozprávaných príbehov”, aj keď ich vyrozprávame. „Odstup” sa nikdy nestráca. Niet tu rozprávačskej nástojčivosti, tlak a obavy z bezprostredných a neznámych udalostí. Silmarily nikdy nevidíme tak, ako vidíme Prsteň.”

Quenta Silmarillion v tejto forme však roku 1937 dospela k náhlemu, a ako sa ukázalo, k definitívnemu koncu. 21. septembra toho roku vyšiel v nakladateľstve George Allen and Unwin Hobit a onedlho nato otec na vyzvanie vydavateľa poslal viacero svojich rukopisov, ktoré doručili do Londýna 15. novembra 1937. Medzi nimi bola aj Quenta Silmarillion vo vtedy rozpracovanom stave, končiac uprostred vety na konci stránky. Otec však pokračoval v písaní vo forme náčrtu až po Túrinov útek z Doriathu a zabitie jedného zo štvancov - prešiel hranice a uchýlil sa do spoločnosti zúfalcov bez prístrešia, akí sa v tých zlých časoch túlili v divočine, a ich ruky sa obracali proti všetkým, čo sa im dostali do cesty, elfom, ľuďom a ohyzdom.

Tak znela predtým pasáž v texte tejto knihy (s. 68) na začiatku kapitoly Túrin medzi štvancami.

Otec dospel k týmto slovám, keď mu vrátili Quentu Silmarillion a ostatné rukopisy. O tri dni, 19. decembra 1937, napísal Allenovi a Unwinovi: „Napísal som prvú kapitolu nového príbehu o hobitoch - „Dlho očakávaná oslava”.

Práve v tomto štádiu - pri Túrinovom odchode z Doriathu - sa skončila, takpovediac v plnom lete spadla pokračujúca a vyvíjajúca sa tradícia Silmarillionu v sumarizujúcom spôsobe Quenty. Ďalšie osudy od tohto bodu zostali počas nasledujúcich rokov v jednoduchej, zhustenej a nerozvinutej forme Quenty z tridsiatych rokov zamrznuté a zatiaľ vznikali veľké stavby Druhého a Tretieho veku pri písaní Pána prsteňov. No tieto ďalšie osudy mali v prastarých legendách kardinálnu dôležitosť, lebo záverečné príbehy (vychádzajúce z pôvodnej Knihy stratených príbehov) rozprávali o pohrome Túrinovho otca Húrina a o zničení elfských kráľovstiev Nargothrond, Doriath a Gondolin, o ktorých po tisícok rokoch spieval v baniach Morie Gimli.

Svet bol krásny, štíty stáli,
dávnoveku smeli králi
v Nargothronde hrdo vládli,
až kým v Gondoline padli...

To mala byť koruna a zavŕšenie celku - osud noldorských elfov v ich dlhom boji proti Morgothovej moci a úlohy, ktoré Húrin a Túrin v tých osudoch zohrali, zakončené Eärendilovým útekem z horiacich ruín Gondolinu.

* * *

Oveľa neskôr, roku 1950, keď otec dokončil Pána prsteňov, energicky a so sebadôverou sa sústredil na „látku Dávnoveku“, ktorá sa teraz stala „Prvým vekom“, a v nasledujúcich rokoch vytiahol veľa starých rukopisov odtiaľ, kde dlho ležali. Vrátil sa k Silmarillionu a krásny rukopis Quenty Silmarillion opravil a rozšíril. No s touto revíziou skončil roku 1951, kým sa dostal k príbehu o Túrinovi, kde Quentu Silmarillion zanechal roku 1937, keď prišiel „nový príbeh o hobitoch“.

Začal revidovať Spev Leithian (báseň v rýmovanom verši, podávajúcu príbeh Berena a Lúthien, ktorú zanechal roku 1931) a čoskoro sa z nej stala takmer nová báseň oveľa širšieho záberu. No aj to prešlo dostratená a napokon to zanechal. Takto sa jeho túžba - svedčia o tom tieto opakované pokusy - stvárniť prvý z „veľkých príbehov“ na úrovni, o ktorú sa usiloval, nikdy nespĺnila.

V tom čase sa konečne opäť vrátil k „veľkému príbehu“ Pád Gondolinu, dosiaľ zachovanému iba v Stratenom príbehu spreď dajakých tridsaťpäť rokov, a na niekoľkých stranách sa mu venoval v Quente Noldorinwa z roku 1930. Bol na vrchole síl a malo to byť podanie v zovretom rozprávaní a so všetkými dôsledkami onoho mimoriadneho príbehu, ktorý prečítal Ezejistickej spoločnosti v Oxforde roku 1920 a ktorý zostal celý jeho život centrálnym prvkom jeho predstáv o Dávnoveku. Osobitné spojiť s príbehom o Túrinovi spočíva v bratoch Húrinovi, Túrinovom otcovi, a Huorovi, Tuorovom otcovi. Húrin a Huor za mladí vstúpili do elfského mesta Gondolin, ukrytého v kruhu vysokých vrchov, ako sa hovorí v Húrinových deťoch (s. 26), a potom sa opäť stretli s kráľom Gondolinu Turgonom v bitke Síz nespočítateľných a on im povedal: „Gondolin už dlho neostane skrytý, a keď bude objavený, musí padnúť.“ A Huor odvetil: „Ak sa udrží hoci len krátky čas, potom z tvojho rodu vzíde nádej pre elfov a ľudí. Toto ti vravím, pane, tvárou v tvár smrti - hoci sa tu lúčime naveky a ja už neuvidím tvoje biele hradby, z teba a zo mňa vystúpi nová hviezda.“

Toto proroctvo sa splnilo, keď Tuor, prvý Túrinov bratanec, prišiel do Gondolinu a oženil sa s Turgonovou dcérou Idril, lebo ich syn bol Eärendil - „nová hviezda“, „nádej pre elfov a ľudí“, ktorý ušiel z Gondolinu. V prozaickej ságe Pád Gondolinu, ktorú otec začal písať pravdepodobne roku 1951, otec opäť vyrozprával púť Tuora a jeho elfského druha Voronwëho, ktorý ho viedol. Keď boli sami v divočine, začuli v lesoch výkrik:

Čakali a z lesa sa vynorila postava. Videli, že je to vysoký človek, ozbrojený, čierno zaodetý, s dlhým vytaseným mečom. Zarazilo ich to, lebo aj čepeľ bola čierna, no ostrie sa lesklo jasne a chladne.

Bol to Túrin, ktorý sa náhlil z vyplieneného Nargothrond (s. 120). Tuor a Voronwë s ním však neprehovorili, keď prechádzal a „nevedeli, že padol Nargothrond a že to bol Túrin, Húrinov syn, prezývaný Čierny meč. Takto sa len na chvíľu - a potom už nikdy - priblížili cesty týchto príbuzných, Túrina a Tuora.“

V novom príbehu o Gondoline otec priviedol Tuora na vysoko položené miesto v Okružných horách, odkiaľ mohlo oko putovať cez planinu k Skrytému mestu, a tam, žiaľ, zastal a nepokračoval. A tak ani v Páde Gondolinu nespĺnil svoj cieľ a Nargothrond ani Gondolin v jeho neskoršej predstave už nevidíme.

Na inom mieste som povedal, že „po dokončení veľkej ‚vsuvky‘ a dopísaní Pána prsteňov sa zrejme vrátil k Dávnoveku s túžbou opäť sa ujať tejto látky v oveľa rozsiahlejšom zábere, s akým začal dávno v Knihe stratených príbehov. Cieľom zostalo dokončenie Quenty Silmarillion, no „veľké príbehy“, ohromne rozvinuté z pôvodnej podoby, z ktorých mali byť vyvedené jej neskoršie kapitoly, ostali nedotiahnuté“. Tieto poznámky platia aj o „veľkom príbehu“ Húrinove deti. V tomto prípade však otec dosiahol oveľa viac, hoci nebol schopný doviesť podstatnú časť neskoršej a veľmi rozšírenej verzie do záverečnej a dokončenej podoby.

Keď sa opäť vrátil k Spevu Leithian a Pádu Gondolinu, začal zároveň nanovo pracovať na Húrinových deťoch. Nezačal však Túrinovým detstvom, ale neskoršou časťou príbehu, vyvrcholením jeho katastrofálneho osudu po zničení Nargothrond. V tejto knihe je to text od Túrinovho návratu do Dor-lóminu (s. 121) po jeho smrť. Prečo otec postupoval takto, na rozdiel od svojej zvyčajnej praxe začať opäť na začiatku, to neviem vysvetliť. No v tomto prípade zanechal medzi písomnosťami veľa neskôr napísaného a nedatovaného, vzťahujúceho sa na tento príbeh od Túrinovho narodenia po vyplienenie Nargothrond, s rozsiahlym rozpracovaním starých verzií a rozšírením do rozprávania, predtým neznámeho.

Veľká väčšina tejto práce, ak nie všetka, patrí do obdobia, nasledujúceho po vydaní Pána prsteňov. V tom čase sa mu Húrinove deti stali dominantným príbehom konca Dávnoveku a v myšlienkach sa dlho venoval iba im. Zistil však, že je už ťažké vtisnúť doň pevnú rozprávačskú štruktúru, keď sa príbeh rozrástol, pokiaľ ide o zložitost' postáv a udalostí. A naozaj, v jednej dlhej pasáži príbeh zaviazol v zmiešanine nesúvisiacich náčrtov a osnov ďalšieho vývoja sujetu.

Napriek tomu sú Húrinove deti v poslednej podobe hlavnou rozprávačskou fikciou Stredozeme po dokončení Pána prsteňov. Túrinov život a smrť sú zobrazené tak presvedčivo a bezprostredne, ako to nenájde nikde medzi národnými Stredozeme. Z toho dôvodu som sa v tejto knihe pokúsil po dlhom štúdiu rukopisov zostaviť text, ktorý je od začiatku do konca plynulým rozprávaním a nezaradil som doň nijaké prvky, ktoré by koncepčne neboli autentické.

(2)

KOMPOZÍCIA TEXTU

V Nedokončených príbehoch, vydaných pred vyše štvrt' storočím, som uviedol časť textu z dlhšej verzie tohto príbehu, známeho ako Narn - z elfského názvu Narn i Hin Húrin, Príbeh Húrinových detí. No to bola jedna zložka rozsiahlej knihy s rôznorodým obsahom a text bol nadmieru nekompletný, v súlade so všeobecným cieľom a povahou tej knihy. Vynechal som totiž viacero podstatných pasáží (a jednu z nich veľmi dlhú), kde sú text Narnu a text v stručnejšej podobe v Silmarillione veľmi podobné, alebo tam, kde som usúdil, že výrazný „dlhý“ text nie je k dispozícii.

Podoba Narnu sa preto v tejto knihe viacerými spôsobmi líši od podoby v Nedokončených príbehoch. Niečo vychádza z oveľa dôkladnejšieho štúdia neuveriteľne zložitých rukopisov, do ktorého som sa pustil po vydaní Nedokončených príbehov. To ma priviedlo k iným záverom, pokiaľ ide o vzťah a následnosť niektorých textov, hlavne v mimoriadne chaotickom vývoji legendy v období „Túrin medzi štvancami“. Ďalej podávam opis a vysvetlenie kompozície tohto nového textu Húrinových detí.

Dôležitou zložkou v tom celom je osobitné postavenie publikovaného Silmarillionu, lebo ako som už spomenul v prvej časti tohto Dodatku, otec zanechal Quentu Silmarillion v štádiu, kam dospel (Túrin sa stáva štvancom po úteku z Doriathu), keď začal roku 1937 písať Pána prsteňov. Pri zostavovaní rozprávania som v mnohom využil Letopisy Beleriandu, pôvodne „Príbeh rokov“, no to sa v nasledujúcich verziách rozrastalo a rozširovalo do kronikárskeho rozprávania súbežne s následnými rukopismi Silmarillionu a dospelo až k oslobodeniu Húrina Morgothom po smrti Túrina a Niénor. Preto prvá pasáž, ktorú som vynechal z verzie Narn i Hin Húrin v Nedokončených príbehoch (str. 68 a poznámka 1), je opis Húrinovho a Huorovho pobytu v Gondoline za mladi. A urobil som to jednoducho preto, lebo ten príbeh je vyrozprávaný v Silmarillione (s. 180 - 181). Otec však napísal v skutočnosti dve verzie - jedna bola výslovne určená ako úvod Narnu, no veľmi dôsledne vychádzala z pasáže v Letopisoch Beleriandu a iba málo sa od nej líši. V Silmarillione som použil obidva texty, ale tu som postupoval podľa verzie Narnu.

Druhou pasážou, ktorú som vynechal z Narnu v Nedokončených príbehoch (s. 76 - 78 a poznámka 2), je opis bitky Síz nespočítateľných, čo som urobil z rovnakého dôvodu. Aj tu napísal otec dve verzie, jednu v Letopisoch a druhú oveľa neskôr, ale s textom Letopisov pred sebou a z veľkej časti sa jej pridržiaval. Toto druhé rozprávanie o veľkej bitke bolo opäť určené ako podstatný prvok Narnu (text je nadpísaný Narn II, to znamená, druhá časť Narnu), a na jeho začiatku (s. 37 v texte tejto knihy) sa hovorí: „Preto vyrozprávame len činy, ktoré sa vzťahujú na osudy Hadorovho rodu a na deti Húrina Prepevného“. Z rozprávania v Letopisoch otec ponechal iba opis „bitky na západe“ a zničenie Fingonovho vojska a týmto zjednodušením a zredukovaním rozprávania zmenil priebeh bitky, ako je vyrozprávaný v Letopisoch. V Silmarillione som sa, prirodzene, pridržiaval Letopisov, hoci isté veci som prevzal z verzie Narnu. No v tejto knihe som sa pridržiaval textu, ktorý môj otec pokladal za vhodný pre Narn ako celok.

Od Túrina v Doriathe je nový text dosť zmenený vo vzťahu k textu v Nedokončených príbehoch. Je tu veľa napísaného, mnohé z toho veľmi neusporiadane, čo sa vzťahuje na tie isté rozprávačské prvky v rozličných štádiách vývoja, a tak možno zaujať rozličné stanoviská k tomu, ako mal byť pôvodný materiál spracovaný. Dospel som k záveru, že keď som koncipoval text v Nedokončených príbehoch, dovolil som si viac editorskej slobody, ako bolo nevyhnutné. V tejto knihe som sa opätovne zamyslel nad pôvodnými rukopismi a pretvoril som text. Na mnohých miestach (zvyčajne nepatrne) som obnovil pôvodné slová, vložil som vety či stručné pasáže, ktoré nemali byť vynechané, opravil som zopár chýb a inak som volil medzi pôvodnými zneniami.

Pokiaľ ide o štruktúru rozprávania v tomto období Túrinovho života (od jeho úteku z Doriathu po dúpá štvancov na Amon Rudne), otec mal na zreteli isté rozprávačské „prvky“ - Túrinov súd pred Thingolom, Thingolove a Melianine dary Belegovi, zlé zaobchádzanie štvancov s Belegom v Túrinovej neprítomnosti, stretnutie Túrina a Belega. Tieto „prvky“ vo vzájomnom vzťahu posúval a dialogické pasáže zaradoval v rozličných kontextoch. Zistil však, že je ťažké zakomponovať ich do ustáleného „sujetu“ - „zistiť, čo sa naozaj stalo“. Teraz po ďalšom rozsiahlom štúdiu sa mi však zdá, že otec vytvoril v tejto časti príbehu uspokojivú štruktúru a následnosť, kým ho zanechal. A takisto, že tomu vyhovuje rozprávanie v zredukovanej podobe, ako som vytvoril pre publikovaný Silmarillion - s jedným rozdielom.

V Nedokončených príbehoch je na strane 106 tretia medzera v rozprávaní - príbeh je prerušený na mieste, keď Beleg, ktorý konečne našiel Túrina medzi štvancami, ho nemôže presvedčiť, aby sa vrátil do Doriathu (s. 80 v novom texte), a nadväzuje, až keď sa štvanci stretnú s Drobnými trpaslíkmi. Tu som sa opäť obrátil k Silmarillionu, aby som medzeru zaplnil, lebo v príbehu nasleduje Belegova rozlúčka s Túrinom a jeho návrat do Menegrothu „kde dostal od Thingola meč Anglachel a od Melian lembas“. Dá sa však preukázať, že otec to odmietol, lebo „to, čo sa naozaj stalo“, bolo tak, že Thingol daroval Anglachel Belegovi po súde nad Túrinom, keď sa ho Beleg vydal prvý raz hľadať. Preto v tomto texte príde k darovaniu meča v tejto chvíli (s. 66) a o darovaní lembasu sa tam nehovorí. V neskoršej pasáži, keď Beleg našiel Túrina a vrátil sa do Menegrothu, nie je v novom texte, samozrejme, nijaká zmienka o Anglacheli, ale hovorí sa len o Melianinom dare. Je to príhodné miesto na upozornenie, že som z textu vynechal dve pasáže, ktoré som zaradil do Nedokončených príbehov, no sú vsunuté do rozprávania - je to história o tom, ako sa Dračia prilba dostala do rúk Hadora z Dor-lóminu (s. 85) a o Saerosovom pôvode (s. 87). Pri bližšom pochopení vzťahov medzi rukopismi sa, mimochodom, zdá isté, že otec odmietol meno Saeros a nahradil ho Orgolom, ktorý sa „lingvistickou náhodou“ zhoduje so staro anglickým orgol, orgel, „pýcha“. No vidí sa mi, že už je neskoro Saerosa odstrániť.

Veľkú medzeru v rozprávaní podanom v Nedokončených príbehoch (s. 114) vyplňajú v novom texte od konca úseku v kapitole O trpaslíkovi Mímovi na stranách 95-120 kapitoly Zem, kde vládne luk a prilba, Belegova smrť a Pád Nargothrundu. V tejto časti „Túrinovej ságy“ existuje zložitý vzťah medzi pôvodnými rukopismi, príbehom, ako je vyrozprávaný v Silmarillione, nesúvislými pasážami, zhromaždenými v dodatku k Narnu v Nedokončených príbehoch, a novým textom v tejto knihe. Vždy som predpokladal, že otec mal v úmysle - keď dopíše na svoju spokojnosť Túrinov „veľký príbeh“ - napísať podľa neho kratšiu podobu Silmarillionovým spôsobom, ako by sme to mohli nazvať. To sa však nestalo, a tak som sa ja podujal, teraz už pred vyše tridsiatimi rokmi, na zvláštnu úlohu napodobniť, čo on neurobil - napísať „silmarillionovú verziu“ poslednej podoby príbehu, ale opierať sa pri tom o nesúrodé materiály

„dlhej verzie" Narnu. To je kapitola 21 vo vydanom Silmarillione. Text v tejto knihe, ktorý zaplňa medzeru v príbehu Nedokončených príbehov, je odvodený z tých materiálov ako zodpovedajúce pasáže v Silmarillione (s. 225 - 242), no vo všetkých prípadoch sú použité s iným zámerom a v tomto novom texte s lepším pochopením labyrintu náčrtov, poznámok a ich následnosti. Je v ňom veľa z pôvodných rukopisov, čo bolo v Silmarillione vynechané alebo zhustené. A tam, kde sa nedalo nič pridať k verzii Silmarillionu (ako v Belegovej smrti, opierajúcej sa o Letopisy Beleriandu), túto verziu som len zopakoval.

Vo výslednom tvare dlhšieho predloženého textu, hoci som tu a tam musel zaradiť premošťujúce pasáže, keď som spájal rozličné náčrty, nie je ani náznak vonkajšej „invencie", akokoľvek nepatrnej. Tak či onak, text je umelý, lebo iný nemôže byť - tým skôr, že veľká časť rukopisu predstavuje nepretržitý vývoj skutočného príbehu. Náčrty, ktoré sú dôležité z hľadiska formovania neprerušovaného rozprávania, môžu v skutočnosti patriť do skoršieho štádia.

Aby som uviedol príklad skoršieho štádia, hlavný text príbehu o tom, ako prišla Túrinova banda ku kopcu Amon R?dh, k obydlíu, ktoré na ňom našli a kde žili, a o podenkovom úspechu zeme Dor-Cúarthol, vznikol ešte predtým, než bola kdekôľvek dajaká zmienka o Drobných trpaslíkoch. A podrobný opis Mímovho obydlia pod vrcholom vznikol ešte pred vznikom Míma.

V ďalšom príbehu od Túrinovho návratu do Dor-lóminu, ktorému dal otec definitívnu podobu, je, prirodzene, veľmi málo rozdielov od textu v Nedokončených príbehoch. V opise útoku na Glaurunga v Cabed-en-Arase sú však dve podrobnosti, kde som zmenil pôvodné slová a mal by som to vysvetliť.

Prvá sa týka geografie. Hovorí sa (s. 152), že keď sa Túrin a jeho druhovia vydali z Nen Girithu v onen osudný večer na cestu, nešli priamo k Drakovi, ktorý ležal na druhej strane priepasti, ale najprv zamierili k Teiglinským priechodom a potom „kým k nim došli, odbočili na juh úzkym chodníčkom", a prešli cez lesy nad riekou k Cabed-en-Arasu. Keď sa blížili, v pôvodnom texte tejto pasáže „na východe za nimi prebysli prvé hviezdy".

Keď som pripravoval text pre Nedokončené príbehy, nepostrehol som, že by to nebolo správne, lebo určite nenapredovali západným smerom, ale na východ čiže na juhovýchod preč od priechodov a prvé hviezdy na východe museli byť pred nimi, nie za nimi. Keď som to rozoberal vo Vojne drahokamov (1994, s. 157) prijal som, že „úzky chodníček" smerujúci na juh sa opäť skrúcal na západ k Teiglinu. Teraz sa mi to však zdá nepravdepodobné, lebo to nemá v rozprávaní zmysel, a oveľa jednoduchšie riešenie je zmeniť „za nimi" na „pred nimi", ako som to urobil v novom texte.

Mapka, ktorú som načrtnol v Nedokončených príbehoch (s. 160) na ilustráciu, nie je dobre orientovaná. Z otcovej mapy Beleriandu, ktorá je reprodukováaná na mojej mape pre "Silmarillion, vidieť, že Amon Obel ležal takmer priamo na východ od Teiglinských priechodov („za Amon Obelom vyšiel mesiac", s. 158) a Teiglin tiekol v priepastiach na juhovýchod alebo na juho-juhovýchod. Teraz som mapku prekreslil a zanesol som aj približné miesto Cabed-en-Arasu (v texte na s. 148 sa hovorí, že „rovno Glaurungovi v ceste ležala jedna z týchto priepastí, rozhodne nie najhlbšia, ale najužšia. Bola kúsok na sever, kde sa do Teiglinu vlieval Celebros").

Druhá vec sa týka zabitia Glaurunga, keď prechádzal cez priepasť. Existuje náčrt a definitívna verzia. V náčrte sa Túrin a jeho druhovia šplhali po vzdialenejšej strane priepasti, až sa dostali pod jej okraj. Noc plynula a oni tam zostali a Túrin „upadol do sna, v ktorom všetku vôľu upínal na to, aby sa držal a nespadol". Keď prišiel deň, Glaurung sa chystal prekročiť priepasť na mieste „mnoho krokov na sever", a tak Túrin musel zostúpiť dolu k riečisku a potom opäť vyliezť hore, aby sa dostal Drakovi pod brucho.

V definitívnej verzii boli Túrin a Hunthor iba kus hore na vzdialenej strane, keď Túrin povedal, že márnia sily na výstup, kým nevedia, kde bude Glaurung prechádzať. Preto „zastali, čakali". Nehovorí sa, že zostúpili z miesta, kde boli, keď sa prestali škriabať, a pasáž týkajúca sa Túrinovho sna, „v ktorom všetku vôľu upínal na to, aby sa držal", vychádza z náčrtu textu. No v revidovanom príbehu nebolo treba, aby sa držali. Mohli a určite by boli zostúpili na dno a tam čakali. V skutočnosti to aj urobili. V definitívnom texte (Nedokončené príbehy, s. 145) sa hovorí, že nestáli Glaurungovi v ceste a že Túrin „sa driapal po brehu, aby sa dostal pod neho". Preto sa zdá, že v definitívnej verzii je nepotrebná črta z predchádzajúceho náčrtu. Aby som to odstránil, zmenil som (s. 145) „lebo nestáli Glaurungovi rovno v ceste" na „lebo neboli Glaurungovi rovno v ceste", a „driapal sa po brehu" na „driapal sa pozdĺž útesu".

Samy osebe sú to maličkosti, ale vnášajú jasno do azda najostrejšie vizualizovaných scén v legendách Dávnoveku a do jednej z najväčších udalostí.

ZOZNAM MIEN V HÚRINOVÝCH DEŤOCH

Mená, ktoré sa nachádzajú na mape Beleriandu, sú označené hviezdikou.

Adanedlhel	„Elf muž", meno, ktoré dostal Túrin v Nargothronde.
Aerin	Húrinova príbuzná v Dor-lómine, manželka Východniara Broddu.
Agarwaen	„Skrvavený", meno, ktoré si dal

Ainuri	Túrin, keď prišiel do Nargothrundu. „Svätí," prvé bytosti, ktoré stvoril Ilúvatar - Valari a Maiari („duchovia rovnakého radu ako Valari, ale nižšieho stupňa").
Algund	Muž z Dor-lóminu, jeden z hordy štvancov (Gaurwaith), ku ktorým sa pridal Túrin.
Anton Darthir*	Končiar v pohorí Ered Wethrin južne od Dor-lóminu.
Amon Ethir	„Pahorok zvedov", veľká mohyla, ktorú navštívil Finrod Felagund východne od Nargothrundu.
Amon Obel*	Vrch uprostred Brethilského lesa, na ktorom vybudovali Ephel Brandir.
Amon R?dh*	„Lysá hora", osamelá výšina v kraji južne od Brethilu, obydlie Míma.
Anach*	Priesmyk vedúci z Taur-nu-Fuinu na západnom okraji Ered Gorgorothu.
Andróg	Muž z Dor-lóminu, vodca bandy štvancov, ku ktorým sa pridal Túrin.
Beleg	
Belegost	
Belegund Beleriand	
Anfauglith*	„Zadúšavý prach", meno veľkej pláne severne od Taur-nu-Fuinu, kedysi trávnatá s názvom Ard-galen, ale Morgoth ju premenil na púšť v Bitke neočakávaného plameňa.
Angband	Veľká Morgothova pevnosť na severozápade Stredozeme.
Anglachel	Belegov meč, ktorý dostal od Thingola. keď ho prekuli pre Túrina, dostal meno Gurthang.
Anguirel	Eölov meč.
Angrod	Tretí Finarfinov syn. Zabitý v Dagor Bragollachu.
Aranrúth	„Kráľov hnev", Thingolov meč.
Arda	Zem.
Aredhel	Turgonova sestra a Eölova manželka.
Arminas	Noldorský elf, ktorý prišiel s Gelmirom do Nargothrundu varovať Orodretha pred nebezpečenstvom.
Arrocb	Kôň Húrina z Dor-lóminu.
Arvenien*	Pobrežie Beleriandu západne od ústia Sirionu. Spomína sa v Bilbovej piesni o Vododole.
Azaghâl	Pán trpaslíkov v Belegoste.
Barad Eithel	„Veža studne", pevnosť Noldorov pri Ethel Sirione.
Baragund	Otec Morwen. Berenov bratanec.
Barahir	Berenov otec. Bregolasov brat.
Bar-en-Danwedh	„Dom vykúpenia", názov, ktorý dal Mím svojmu obydlíu.
Bar-en-Nibirn-noeg	„Dom Drobných trpaslíkov", na Amon R?dhe.
Bar Erib	Pevnosť v Dor-Cúarthole, neďaleko na juh od Amon R?dhu.
Bauglir	„Donucovateľ", Morgothovo meno.
Beleg	Doriathský elf, veľký lučšník, priateľ a spoločník Túrina, ktorý ho zabil. Nazývaný Cúthalion, prekladané Silný luk.
Belegost	„Veľká pevnosť", jedno z dvoch miest trpaslíkov v Modrých vrchoch.
Belegund	Otec Rían, Baragundov brat. Územia

	západne od Modrých vrchov v Dávnoveku.
Belthronding	Belegov luk.
Bëor	Vodca prvých ľudí, ktorí vstúpili do Beleriandu, praotec Bëorovho rodu, jedného z troch rodov Edainov.
Beren	Muž z Bëorovho rodu, milenc Lúthien, ktorý vyrezal silmaril z Morgothovej koruny. Nazývaný Jednoruký" a Camlost „Prázdnoruký“.
Bitka Sílz nespočítateľných	Pozri Nimaeth Arnoediad.
Bragollach	Pozri Dagor Bragollach.
Brandir	Vládca Halethinho ľudu v Brethile v čase Túrinovho príchodu. Handirov syn.
Bregolas	Baragundov otec, Morwenin starý otec.
Bregor	Otec Barahira a Bregolasa
Brethil*	Les medzi riekami Teiglin a Sirion v Beleriande, sídlo Halethinho ľudu. Muži z Brethilu, Halethin ľud.
Brithiach*	Brod cez Sirion severne od Brethilského lesa.
Brodna	Východniar v Hithlume po Nimaeth Arnoediade.
Cabed-en-Aras	Jelení skok", hlboká priepasť rieky Teiglin, kde Túrin zabil Glaurunga.
Cabed Naeramarth	„Skok strašného osudu", meno, ktoré dostal Cabed-en-Aras, keď z jeho útesov skočila Niënor.
Celebros	Riečka v Brethilskom lese, ktorá padá do Teiglinu neďaleko priechodov.
Círdan	Nazývaný „Staviteľ lodí", pán Falasu. Pri zničení prístavov po Nirnaeth Arnoediade ušiel s Gil-Galadom na Balarský ostrov na juhu.
Crissaegrim*	Horské štíty južne od Gondolinu, kde mal hniezda Thorondor.
Cuiviënen	„Voda prebudenia", jazero v Stredozemi, kde sa prebudili prví elfovia.
Cúthalion	„Silný luk", Belegovo meno.
Čierny kráľ	Morgoth.
Čierny meč	Túrinovo meno v Nargothronde, aj názov meča. Pozri Mormegil
Daeron	Doriathský trubadúr
Dagor	Bragollach „Bitka neočakávaného plameňa" (aj Bragollach), ktorou Morgoth ukončil obliehanie Angbandu.
Dimbar	Územie medzi riekami Sirion a Mindeb.
Dimrost	„Daždivý schod", vodopád na Celebrose v Brethilskom lese, neskôr nazývaný Nen Gírieth.
Divoch z lesov	Meno, ktoré prijal Túrin, keď prišiel do Brethilského lesa.
Dor-Cúarthol	„Zem, kde vládne luk a prilba", názov územia, ktoré bránili Beleg a Túrin z dúpät'a na Amon Rudne.
Doriath*	Kráľovstvo Thingola a Melian v lesoch Neldorethu a Regiónu, vládli mu z Menegrothu na rieke Esgalduin.
Dorlas	Významný muž z Halethinho ľudu v Brethilskom lese.
Dor-lómin*	Oblasť južne od Hithlumu, ktorú dal kráľ Fingolfin ako léno Hadorovmu rodu. Domov Húrina a Morwen.
Dorthonion*	„Kraj borovic", rozsiahla zalesnená vysočina na severných hraniciach Beleriandu, neskôr nazývaná Taur-nu-Fuin.
Drengist*	Dlhý záliv, prenikajúci do Ered Lóminu, Ozvenové vrchy.
Driečni	Eldari.
Drobní trpaslíci	Vetva trpaslíkov v Stredozemi. Jej poslednými príslušníkmi boli Mîm a jeho dvaja synovia.
Ethelion	Elfský pán z Gondolinu.
Edaini	(singulár Adari). Muži z Troch rodov Priateľov elfov.
Echad i Sedryn	(aj Echad) „Tábor verných", meno, ktoré dostalo Mínovo obydlie na Amon R'dhe.
Eithel Ivrin*	„Studňa Ivrinu", prameň rieky Narog pod Ered Wethrinom.
Eithel Sirion*	„Sirionská studňa" na východných úbočiach Ered Wethrinu. Pevnosť Noldorov na tom mieste, nazývaná aj Barad Eithel
Eldalië	Elfský ľud, ekvivalent Eldarov.
Eledhwen	Meno Morwen, „Elfojasná".
Eöl	„Temný elf z Nan Elmothu, veľký kováč,

ktorý sídlil v Nan Elmothe. Ukul
 Anglachel. Maeglinov otec.
 Ephel Brandir „Brandirova kruhová ohrada“, obydlie ľudí z Brethilu na Amon Obele. Aj Ephel
 Ered Gorgoroth* „Hrozivé hory“, obrovské zrúzy, v ktorých sa na juh zvažuje Taur-nu-Fuin.
 Aj Gorgoroth.
 Ered Wethrin „Pohorie tieňov“, „Tienisté hory“, veľké
 horské pásmo, tvoriace na východe
 a na juhu hranice Hithlumu.
 Esgalduin* Doriathská rieka, ktorá oddeľuje lesy
 Neldorethu a Región a tečie do Sirionu.
 Faelivrin Meno, ktoré dal Gwindor Finduilas.
 Falas* Západné pobrežie Beleriandu.
 Felagund „Rubač jaskýň“, meno, pod ktorým bol známy Finrod po založení Nargothrondy.
 Féanor Najstarší Finwého syn, prvý vodca Noldorov, nevlastný Fingolfinov brat, tvorca silmarilov. Vodca Noldorov
 pri vzbure proti Valarom, no padol v bitke krátko po návrate do Stredozemia. Pozri Féanorovi synovia.
 Féanorovi synovia Pozri Féanor. Jeho sedem synov držalo územia vo východnom Beleriande.
 Finarfin Tretí Finwého syn, Fingolfinov brat a nevlastný brat Féanora. Otec Finroda Felagunda a Galadriel. Finarfin sa
 nevrátil do Stredozemia.
 Finduilas Dcéra Orodretha, druhého kráľa Nargothrondy.
 Fingolfin Druhý Finwého syn, prvý vodca Noldorov, veľkokráľ Noldorov so sídlom v Hithlume. Otec Fingona
 a Turgona.
 Fingon Najstarší Fingolfinov syn a veľkokráľ Noldorov po jeho smrti.
 Finrod Finarfinov syn, zakladateľ a kráľ Nargothrondy, brat Orodretha a Galadriel. Často nazývaný Felagund.
 Forweg Muž z Dor-lóminu, vodca bandy štvancov, ku ktorým sa pridala Túrin.
 Galdor Vysoký Syn Hadora Zlatohlavého, otec Húrina a Huora, zabitý pri Ethel Sirione.
 Gamil Zirak Trpasličí kováč, učiteľ Telchara z Nogrodu.
 Gaurwaithi Vľčí ľudia, banda štvancov na západných hraniciach Doriathu, ku ktorej sa pridala Túrin.
 Gelmir (1) Elf z Nargothrondy, Gwindorov brat.
 Gelmir (2) Noldorský elf, ktorý prišiel s Arminasom
 do Nargothrondy varovať Orodretha pred nebezpečenstvom.
 Gethron Jeden z Túrinových spoločníkov na ceste
 do Doriathu.
 Ginglith* Rieka, vlievajúca sa do Narogu nad
 Nargothrondom.
 Glaurung „Otec drakov“, prvý z Morgothových
 drakov.
 Glithui Rieka, tečúca z Ered Wethrinu, prítok
 Teiglinu.
 Glóredhel Hadorova dcéra a Galdorova sestra.
 Glorfindel Elf z Vododolu.
 Gondolin* Skryté mesto kráľa Turgona, ktoré zničil Morgoth.
 Gorgoroth Pozri Ered Gorgoroth.
 Gorthol „Hrozná prilba“, meno, ktoré prijal Túrin
 v Dor Cúarthole.
 Gothmog Pán balrogo, najvyšší veliteľ Angbandu.
 Zabil kráľa Fingona.
 Grithnir Jeden z Túrinových spoločníkov na ceste
 do Doriathu, kde zomrel.
 Guilin Elf z Nargothrondy, Gwindorov a Gelmirov otec.
 Gurthang „Železo smrti“, meno Belegovho meča
 Anglachela, keď ho v Nargothronde
 prekovali pre Túrina.
 Gwaeron „Vetristý mesiac“ marec.
 Gwindor Elf z Nargothrondy. Zaľúbil sa do Finduilas, Túrinov druh.
 Hador Zlatohlavý Pán Dor-lóminu, Fingolfinov vazal, otec Galdora, Húrinovho otca. Zabitý pri Ethel Sirione na
 Dagor Bragollachu. Hadorov rod, ktorý sídlil v Brethilskom lese.
 Haldir Syn Halmira z Brethilu. Oženil sa s Glóredhel, dcérou Hadora z Dor-lóminu.
 Haleth Nazývaná pani Haleth, ktorá sa stala vodkyňou druhého rodu Edainov, Halethin ľud, ktorý sídlil v
 Brethilskom lese.
 Halmir Pán Haladinov, Haldirov otec.
 Handir z Brethilu Syn Haldira a Glóredhel. Brandirov otec.
 Haudh-en-Elleth „Mohyla elfskej devy“ neďaleko Teiglinských priechodov, v ktorej pochovali Finduilas.
 Hililom Veľký buk v Nedorethskom lese s tromi kmeňmi.
 Hunthor Muž z Dor-lóminu, Túrinov spoločník pri útoku na Glaurunga.

Huor Húrinov brat, Tuorov otec, zabitý v bitke Sĺz nespočítateľných.
Húrin Pán z Dor-lóminu, manžel Morwen, otec Túrina a Niénor, nazývaný Thalion, „Prepevný”.
Ibun Jeden zo synov Míma, Drobného trpaslíka.
Ilúvatar „Otec všetkých”.
Ilúvatarove deti Elfovia a ľudia.
Indor Muž z Dor-lóminu, otec Aerin.
Ivrin* Jazero a vodopád pod Ered Wethrinom, kde pramenila rieka Narog.
Jelení skok Pozri Cabed-en-Aras.
Južná cesta Starodávna cesta z Tol Sirionu do Nargothrondy cez Teiglinské priechody.
Khîm Jeden zo synov Drobného trpaslíka Míma.
Labadal Túrin tak v detstve pomenoval Sadora.
Ladros* Územia severovýchodne od Dorthonionu, ktoré noldorskí králi udelili ľuďom z Bëorovho rodu.
Lalaith „Smiech”, meno ktoré dali Urwen.
Larnach Jeden z lesných mužov na územiach južne od Teiglinu.
Lothlann Veľká planina na východe Dorthonionu (Taur-nu-Fuin).
Lothron Piaty mesiac.
Lúthien Dcéra Thingola a Melian, ktorá sa po Berenovej smrti rozhodla stať sa smrteľníčkou. Nazývaná Tinúviel, slávik.
Mablung Elf z Doriathu, Thingolov hlavný veliteľ, Túrinov priateľ, nazývaný „Lovec”.
Maedhros Najstarší Fëanorov syn s územiami na východe za Dorthonionom.
Maeglin Syn Eöla a Turgonovej sestry Aredhel. Zradca Gondolinu.
Malduin* Prítok Teiglinu.
Mandos Valar, sudca, držiteľ Domov mŕtvych vo Valinore.
Manwë Hlavný Valar, nazývaný Najstarší kráľ.
Melian Maiarka, kráľovná kráľa Thingola z Doriathu, ktorý obklopila neviditeľným pásom čarov, Melianiným závojom. Matka Lúthien.
Melianin závoj Pozri Melian.
Melkor Quenijské meno Morgotha.
Menegroth* „Tisíc jaskýň”, skryté siene Thingola a Melian na rieke Esgalduin v Doriathe.
Menel Nebesá, ríša hviezd.
Methed-en-glad „Koniec lesa”, pevnosť v Dor-Cúarthole na okraji lesa južne od Teiglinu.
Mím Drobný trpaslík, sídlaci na Amon Rêdhe.
Minas Tirith „Strážna veža”. Postavil ju Finrod Felagund na Tol Sirione.
Mindeb* Prítok Sirionu medzi Dimbarom Neldorethským lesom.
Mithrim* Juhovýchodná oblasť Hithlumu, oddelená od Dor-lóminu Mithrimskými vrchmi.
Mocní Valari.
Modré vrchy Veľké horské pásmo (nazývané Ered Luin a Ered Lindon) medzi Beleriandom a Eriadorom v Dávnoveku.
Morgoth Veľký odbojný Valar, nazývaný Nepriateľ, Temný pán, Čierny kráľ, Bauglir.
Morgemil „Čierny meč”, meno, ktoré dostal Túrin v Nargothronde.
Morwen Dcéra Baragunda z Bëorovho rodu, Húrinova manželka a matka Túrina a Niénor. Nazývaná Eledhwen „Elfojasná”, i pani Dor-lóminu.
Nan Elmoth* Les vo východnom Beleriande, Eölovo sídlo.
Nargothrond* „Veľká podzemná pevnosť na rieke Narog”, ktorú založil Finrod Felagund a zničil Glaurung. Aj ríša Nargothrond, rozprestierajúca sa na východ a na západ od Narogu.
Narog* Hlavná rieka západného Beleriandu, vyvierajúca v Ivrine, ktorá sa vlievala do Sirionu neďaleko jeho ústia. Ľud Narogu, elfovia z Nargothrondy.
Neithan „Ukrivdený”, meno, ktoré si dal Túrin medzi štvancami.
Nellas Doriathská elfka, Túrinova priateľka v detstve.
Nen Girith „Otriasajúce sa vody”, meno, ktoré dostal Dimrost. Vodopád na Celebrose v Brethilskom lese.
Nen Lalaith Potok, prameniacy pod Amon Dearthrom, končiarom v Ered Wethrine. Tiekol popri Húrinovom dome v Dor-lómine.
Nenning* Rieka v západnom Beleriande, do mora vtekala pri prístave Eglarest.

Nepriateľ Morgoth.
 Nevrast* Oblasť juhozápadne od Dor-lóminu, za Ozvenovými vrchmi* (Ered Lómin).
 Nibin-noeg, Nibin-nogrim Drobní trpaslíci.
 Niénor „Smútok“, dcéra Húrina a Morwen. Túrinova sestra; pozri Níniel.
 Nimbethril* Brezové lesy v Arveniene. Spomínané v Bilbovej piesni vo Vododole.
 Níniel „Slzavá deva“, meno, ktoré dal Túrin Niénor v Brethile.
 Nimaeth Amoediad „Bitka nespočítateľných slz“, aj Nimaeth.
 Nogrod Jedno z dvoch miest trpaslíkov v Modrých vrchoch.
 Noldori Druhý z Troch rodov Eldarov na Veľkej ceste z východného Beleriandu.
 Núath* Lesy, ktoré sa ťahali na západ od horného toku rieky Narog.
 Okružné hory Horstvo, obklopujúce Tumladen, pláň Gondolinu.
 Orleg Muž z Túrinovej bandy štvancov.
 Orodreth Kráľ Nargothrundu po smrti brata Finroda Felagunda. Otec Finduilas.
 Ossë Maiar (pozri heslo Ainuri), vazal Ulma, Pána vôd.
 Pahorok zvedov Pozri Amon Ethir.
 Pani Dor-lóminu Morwen.
 Pán Vôd Valar Ulmo.
 Páni západu Valari.
 Pohorie tieňov* Pozri Ered Wethrin.
 Ragnir Slepý sluha v Húrinovom dome v Dor-lómine.
 Región* Les na juhu Doriathu.
 Rían Sesternica Morwen, Huorova manželka a Tuorova matka.
 Rivil* Riečka, tečúca z Dorthonionu a vlievajúca sa do Sirionu pri Serechských močiaroch.
 Rok nárekov Rok Nimaeth Arnoediadu.
 Sador Rezbár, Húrinov služobník v Dor-lómine a Túrinov priateľ v detstve. Túrin ho volal Labadal.
 Saeros Elf z Doriathu, radca kráľa Thingola, Túrinov nepriateľ.
 Sauronov ostrov Tol Sirion.
 Serech* Veľký močiar severne od Sirionského priesmyku, kde riečka Rivil tiekla z Dorthonionu.
 Sharbhund Meno Drobných trpaslíkov pre Anton R?dh.
 Silný luk Belegovo meno. Pozri Cúthalion.
 Sindarčina Sivoelfčina. Elfský jazyk v Beleriande. Pozri Sivoelfovia.
 Sirion* Veľká rieka v Beleriande, prameniaca v Eithel Sirione.
 Sivoelfovia Sindari, meno Eldarov, ktorí zostali v Beleriande a nepreplavili sa cez Veľké more na západ.
 Skrytá ríša Gondolin.
 Skryté kráľovstvo Doriath.
 Slamovlasí Meno, ktoré Východniari v Hithlume dali Hadorovmu ľudu.
 Slzy nespočítateľné Bitka Nimaeth Amoediad.
 Strážená pláň* Pozri Talath Dimen.
 Strážená ríša Doriath.
 Súmravné jazerá* Oblasť močarísk a jazier v miestach, kde sa Aros vlieva do Sirionu.
 Talath Dimen* „Strážená pláň“ na severe Nargothrundu.
 Taur-nu-Fuin* „Les pod nocou“, neskoršie meno Dorthonionu.
 Teiglin *Prítok Sirionu, prameniacy v Pohorí tieňov. Tiekol cez Brethilský les. Pozri Teiglinské priechody.
 Teiglinské priechody* Brody v mieste, kde Stará južná cesta do Nargothrundu prechádzala cez Teiglin.
 Telchar Slávny kováč z Nogrodu.
 Telperion Biely strom, starší z Dvoch stromov, ktoré dávali svetlo Valinoru.
 Temný pán Morgoth.
 Thangorodrim „Hory útlaku“, ktoré vztýčil Morgoth nad Angbandom.
 Thingol „Sivoplášť“, kráľ Doriathu, najvyšší vládca Sivoelfov (Sindar). Oženil sa s Maiarkou Melian. Otec Lúthien.
 Thorondor „Pán orlov“ (pozri Návrat kráľa, VI. 4: „dávneho Thorondora, ktorý si budoval hniezda na nedostupných štítoch Okružných hôr, keď bola Stredozem ešte mladá“).
 Thurin „Tajomný“, meno, ktoré dala Túrinovi Finduilas.
 Tienisté hory Pozri Ered Wethrin.
 Tol Sirion * Riečny ostrov v Sirionskom priesmyku, na ktorom Finrod vystaval vežu Minas Tirith. Neskôr sa ho zmocnil Sauron.
 Tri rody (Edainov) Bëorov, Halethin a Hadorov rod.
 Tumhalad* Údolie v západnom Beleriande medzi riekami Ginglith a Narog, kde utrpelo porážku vojsko Nargothrundu.
 Tumladen Skryté údolie v Okružných horách, kde stálo mesto Gondolin.

Tuor	Syn Huora a Rían. Túrinov bratanec a Eärendilov otec.
Turambar	„Pán osudu“, meno, ktoré si dal Túrin, keď žil v Brethilskom lese.
Turgon	Druhý Fingolfinov syn a Fingonov brat. Zakladateľ a kráľ Gondolinu.
Túrin	Syn Húrina a Morwen, hlavná postava spevu Narn i Hin Húrin. Jeho iné mená pozri Neithan, Gorthol, Agarwaen, Thurin, Adanedhel, Mormegil (Čierny meč), Divoch z lesov, Turambar.
Uldor	Prekliaty Vodca Východniarov, ktorého zabili v Nirnaeth Arnoediade.
Ulmo	Jeden z najväčších Valarov, Pán vôd.
Ulad	Člen bandy štvancov, ku ktorým sa pridá Túrin.
Úmarth	„Zlý osud“, fiktívne meno, ktoré dal otcovi Túrin v Nargothronde.
Urwen	Dcéra Húrina a Morwen, ktorá zomrela v detstve. Nazývaná Lalaith „Smiech“.
Valari	„Mocní“, veľkí duchovia, ktorí vstúpili do sveta na počiatku času.
Valinor	Krajina Valarov na západe za Veľkým morom.
Varda	Najväčšia z kráľovien Valarov, manželka Manwého.
Veľká mohyla	Pozri Haudh-en-Nirnaeth.
Veľká pieseň	Hudba Ainurov, v ktorej sa začal svet.
Vlčí ľudia	Pozri Gaurwaithi.
Vyhnaní	Noldori, ktorí sa vzbúрили proti Valarom a vrátili sa do Stredozeme.
Východniari	Kmene ľudí, ktorí prišli za Edainmi do Beleriandu.
Vysoký Faroth*	Vysočina na západ od rieky Narog nad Nargothrondom. Aj Faroth.

POZNÁMKA K MAPE

Výchádza z mapy, ktorá je v publikovanom vydaní Silmarillionu, a tá je odvodená z mapy, ktorú otec vytvoril v tridsiatych rokoch 20. storočia a už ju nenahradil a používal vo všetkých nasledujúcich dielach. Formalizované a očividne veľmi selektívne znázornenia vrchov, kopcov a lesov sú prevzaté z jeho štýlu.

Pri jej prekreslení som urobil isté odchýlky, aby som ju zjednodušil a prispôbil príbehu Húrinových detí. Preto nezahrnuje na východe Ossiriand a Modré vrchy, vynechal som aj isté zemepisné črty a vyznačené sú (s niekoľkými výnimkami) iba názvy, ktoré sa nachádzajú v texte príbehu.

J. R. R. TOLKIEN

HÚRINOVE DETI

Z anglického originálu

J.R.R. Tolkien: The Tale Of The Children Of Húrin,

ktorý vyšiel vo vydavateľstve

HarperCollinsPublishers, London, Great Britain,

preložil Otakar Kořínek.

Editorka Mária Štefánková

Zodpovedná redaktorka Viera Prokešová

Zalomenie Alias Press, spol. s r. o., Bratislava

Vytlačili Tlačiarne BB, spol. s r. o., Banská Bystrica

ISBN 978-80-8085-285-6

10 987654321

www.slovart.sk